

قپانجی حارز افندی
٥٠٠





من كتب العبد الفقير أبي بكر بن محمد سعيد
عفا عنه ربه الحميد







بسم الله الرحمن الرحیم

صد حمد او قدیم کارسازه / اول صانع آسمان طرازه
صد شکر ستایش اول خدایه / کیم اوجی قیلدی عرش پایه
ایتدی یید صنع سازکاری / برپا بو رواق زرنگاری
انسانی قیلوب ملکدن اکرم / مسجود ملائک ایلدی آدم
اولدی کم نسیله نوع انسا / مرغوب ترین جنس حوا
قیلدی ویروب اکه عقل و ادراک / برداشته فراز افلاک
اول ختم رسالتک خصوصا / منزلکهن ایتدی عرش اعلا
اول سرور جمیل انبیایی / اول مفخر جمع اصفیایی
هم اشرف مبدعات قیلدی / هم اکرم کائنات قیلدی

خورشید جهان فروز سرمد
سرذفتر انبیا محمد

اولسون او شه کرم شعاره / هم صحبنه آل پر وقاره
بیحد صلوات و صد تحیت / با اکمل تحیة الصلاة هیبت
یارب کرمکله دستگیر اول / بن زاره معین و ظهیر اول
دنیا و آخرتده یار اول / قیل بن تولکه رغائبی مطلب
بن بیکسه ای کریم مطلق / هر حالده خیره قیل موفق

بن شیفته حاله رأفت ایله / عفو ایت کنهم عنایت ایله
نعتنده او فخر انبیانک / اول سرور جمع اصفیانک
ویر طبعمه فیض نطق جاوید / دائم طرفکدن ایله تأیید
یارب قلمم گهرفشان قیل / نعت نبویده ترزبان قیل
قیل طبعمی ای کریم دانا / اعجاز طراز وصف اسرا
بو نظمی قبول ای کریم ذیشان / دارو دوای عفو و غفران
لطفکله قصورم ایله مغفور / قیل سعیمی حضرتکده مشکور

حسانه قیلوب بو زاری بیرو
ویر نطقمه سوز نظم خسرو

معلوم اولا که اول محرم خلوتسرای ثم دنا و دانش آموز رموز اوحی ما اوحی علیه شرایف الصلوات والتحایا حضرتلرینک طرف باهر الشرف الهیدن الباس خلعت سعادت طراز اسرا ایله تشریف و تبجیل بیوردقلری وقتک تعییننده روایات عدیده وارده اولوب بعض فحول ذواتک بعثت نبویه دن سنهٔ عاشره ده وقوعنی توثیق و تصحیحلریندن ناشی منظومهٔ معراجیه ده اول قول ایثار و اختیار اولنمشدر و شهور عربیه دن قنغی شهر جلیل القدرده وقوع بولدیغنده دخی روایات عدیده وارد اولوب بعض روات اخبار و سیر شهر ربیع الاولک یکرمی طقوزنده و بعض آخرلری یدیسنده و امام نووی یکرمی یدیسنده وقوعی روایتنی اختیار ایتمشلردر و بعض روات شهر ربیع الآخرک یکرمی یدیسنده و بر طائفه دخی رمضان شریفک اون یدنجی کیجهسی لیلهٔ سبتده وقوعنه ذاهبلردر و بعض آخر رجبک یکرمی یدنجی کیجهسنده وقوعی وا

توثیق و تحقیق ایتمشلردر و هر خبرده که اقوال روات متخالفه اولوب بعض اقوالک رجحاننه دلیل معتد به اقامتنه امکان اولمیه مقارنت عمل باعث ترجیح اولمق قاعدهٔ مقرره اولمغله الی الآن جمیع مسلمینک عملری قول اخیره مطابق اولدیغی جهتدن منظومهٔ معراجیه‌ده اول قول اختیار اولنمشدر

ای طلبکار سیرت نبوی	آرزومند نعت مصطفوی
گوش قیل نغمه‌لی قلمی	دیکله نعت رسول الحرمی
اولدی طوطی کلک نغمه سرا	منقبت خوان لیلة الاسرا
ایشت وصفه کلک خوش تعبیر	ساعد همتی قیلوب تشمیر
مرغ شبخوان طبع نغمه طراز	قیلدی معراج وصفنه آغاز
او سنه گچدی چونکه بعثتدن	اوچ ییل اول وقوع هجرتدن
رجبک اولدی آخریه تعیین	شب اثنین سابع و عشرین
اول شبانکه دست صنع اله	اولدی آتش فروز مشعل ماه
اول شبانکه اولدی لشکر شام	رایت افراز تیره فام ظلام
مجمر مهری ایلدی ویران	زیر دامانه باختر پنهان
طوندی دنیایی گرد شبگونی	زیر و بالای کوه و هامونی
دود حسی اولدی شمع خورشیدک	وسمهٔ ابروانی ناهیدک
اولمشیدی ظلام ایله مهجوم	آسمان تاب نیرات نجوم
اول شبانکه اولدی دست قضا	مشک سای بسیطهٔ غبرا
نیجه شب بحر پر تلاطم نور	تیره کی شور ظلمت دیجور
نیجه شب خال عارض ایام	رشک فرمای لف غالیه فام
نیجه شب کحل عین حور العین	توتیا سای چشم اهل یقین
نیجه شب رشک مهر نور ایدی	غبطه فرمای صبح محشر ایدی
اولوب افروخته چراغانی	روشن اولمشیدی خلقک ایوانی
اول شب ایتمشیدی اول شه بطحا	ام هانی سرایینی مأوا

ناگهان

ناگهان ایردی پیک رب جلیل	حامل وحی یعنی جبرائیل
گلدی تبشیر قرب حضرت ایچون	محفل بزم قدسه دعوت ایچون
دیدی ای مهر مطلع ملکوت	شمع مشکات غرفهٔ لاهوت
حق تعالی قیلوب سلام سکا	دخی صد گونه احترام سکا
بویله اولدی رسیدهٔ امر آنکه	که بنم‌له بو دم اولوب همراه
اشهب عزمی زیرران ایده‌سن	عزم گلگشت لامکان ایده‌سن
جمله روحانیان جوق جوق بو شب	آرزومند مکدر رهب
قیلدی جمله گروه کروبین	مقدمک شوقی ایله شهر آیین
خاکپایکله ای سراج منیر	دیدهٔ نیراتی ایله قریر
بنور ای گل گلشن لولاک	تشنه در خاکپایکه افلاک
دست در دست اولوب اصدار کرام	قیلدیلر مرحبا جانبنه خرام
بونده تکرار شق صدر اولدی	ماه قدر جلیلی بدر اولدی
آب کوثرله چون وضو قیلدی	تن پاکنی شست و شو قیلدی
تاج تبجیلی وضع ایدوب سره	گیسوی حلهٔ جنت انور سینه
چقدیلر اول زمانکه همره اولوب	خواستکار طواف درگه اولوب
گوردی بر خوش براق شوخ اطوار	که قومز حسنی کلی دلده قرار
نه براق اول سمند حورسرشت	غبطه فرمای آهوان بهشت
گاو سم فیل گوش شتر دم	وجهی مانند چهرهٔ مردم
بر عجیب شیوه شکوه ایدی	جسمی استردن انک اصغر ایدی
وصف ایدنلر کردی برلی دیدی	گردنی ناقه‌یه مشابه ایدی
ارقه‌سی لؤلؤ مصفادن	سینه یاقوت صاف حمرادن
ایکی یانندهوار ایکی شهپر	طوترایدی جهانی سرتاسر
دست و پایی اولوب زمردگون	جنبشی اولمشیدی برق نمون
اولقدر چابک و سبکرو ایدی	راکبی صانکه مهر و مه پرتو ایدی
قنده نور نگاهی دکسه علم	اول محله ایدردی وضع قدم
طوتدی اول رکابی جبرائیل	قیلدی دستکیر زمامی میکائیل
اول شه اولدی او دمده کیم طالب	عزم راه ایلیه اولوب راکب

چون مراد ایکن سعادت ایله / که سوار اوله اکه دولت ایله
اوکده اول بادپای برق‌پوی / تند سرکش مثال اسب جوی
ایندی اول وضعی کوردی جبرئیل / دیدی اکه حق رب جمیل
راکب اولمادی هیچ پیغمبر / مصطفی دن سکا مکرم تر
راکب اولمادی سکا هیچ نبی / بو رسول خجسته ذات کبی
کورمدی چشم عالم و آدم / اشبو ذات ستوده‌دن اکرم
سرور جمله انبیادر بو / انبیا ختم مصطفادر بو
اولدی چون قیلدی کوش بو گفتار / هر بر مویی چشمه جاری
شرم ایدوب قیلدی عجز و نیاز / اولدی کرده فرط خجلتدن
دیدی اول شاه مرحمت کاره / چاره پرواز هر دلفکاره
ای شرفبخش بود آدم / باعث آفرینش عالم
ای شفابخش درد هر بیمار / خاکپایکده بر مراد دم وار
اول زمان کیم اوله دم محشر / اوله مبعوث جمله جن و بشر
سن اول موقفده شفیع امم / بعث اولندقده جمله‌ده اقدم
اوله رب مجید بنده نواز / نیجه زیبا بر آرتی تهنیه ساز
سکا ای برگزیده خلاق / اوله حاضر چهل هزار براق
طوروب آماده پیشگاهکده / اوله توصیف کشیده راهکده
بو ضعیفی اونوب فراموشکار / اوکه سن انلرک برینه سوار
غیر بلوضا مشکلشا اوله‌لر / نیل قربکله بر مراد اوله‌لر
غیری لطفکله کامکار ایده سن / بنی محزون و دلفکار ایده سن
نعت قربه غیر اولوب شایان / بن قالم دلشکسته و نالان
غیر اولوب التفاته شایسته / بو ضعیفک قاله جگر خسته
التفات ایتمیوب بو بن زاره / قالم آشفته حال و آواره
اول شرفدن بنی قیلوب محروم / قویه سن خسته خاطر و مغموم
حاصلی اول شه ستوده شیم / اول خرافه تحمل ایلیه حم
چون نیازینی کوش قیلدی رسول / وعده قیلدی رجاسن ایتدی قبول
انی اصغا قیلوب اوکا عطف / دیدی لطف و ملایمتله اکا

سنسن اول عرصه‌گاه هدی الحق / زیر رانمده جلوه ساز او حق
عهدم اولسون او انجمن روز شمار / اولیم اولدمده داخی سکا یار
قیلدی اول دلشکسته‌یی خشنود / وعده‌دن انجازه ایلیوب موعود
اولدی اول دم اولوب لطفه شرمنده / اولدی تسلیم اولوب سرافکنده
پس رکاب طوتوب اول دم جبرئیل / قیلدی درکف زمامی میکائیل
اولدیلر ایکیسی رسوله سواد / ساحه پیما مثال باد بهاد
اولدیلر عازم ره مقصود / یعنی جویای قرب رب ودود
ذات پرفیض و ظلمت دیجور / تعبیه مردمکده ماهچون نور
اولدی اثنای قطع رهده عیان / بر فضاسی لطیف نخلستان
دیدی بکیم دار هجرتکدر بو / جلوه‌گاه اقامتکدر بو
ایکی رکعت نماز قیل بونده / دخی حقه نیاز قیل بونده
سوق جبرئیل ایله حبیب خدا / ایکی رکعت نماز قیلدی ادا
دخی مدینده طور سیناده / مولد حضرت مسیحاده
نیجه سوز و گدازدن صکره / ایکی رکعت نمازدن صکره
راکب اولوب ینه براقه آنی او / اولدی جویای بزم قرب الاه
هم یمین شرف مدارندن / ایردی هم جانب یسارندن
بر صدا کا یله بر نفس آرام / قیلم اکا کیم ایده عرض مرام
قطع ایدوب پس نیجه فراز نشیب / کوردی راه اوزره
اولدخی دیدی ای خجسته سوار / بر زمان باش اوله بر دم ایله قرار
اول صفادار ای گزین کرمنا / کجدی اصغا بیوریوب قطعا
دیدی جبرئیل کیم ندا ایدنک / اول سکا عرض مدعا ایده‌نک
برلیسی داعی یهودادر / کاری دائم فریب و اغوادر
کر جواب ایلسه‌یدک اول محمود / امتک اکثر اولیدی یهود
برلیسی داعی نصارادر / کار و کرداری شور و غوغادر
کر قیلیدک جوابه ارزانی / امتک اولوردی نصرانی
اولکه زن صورتنده پیدادر / زن مردم فریب دنیادر
دیر مثال اولسک او فتنه جویه جواب / امتک اولوردی حالی خراب

اکه قلدی تیز التفات نوب — اهل دنیا اولدیلر جمله سبب
اولدیلر قطع ایدوب نیجه صحرا — نازل صحن مسجد اقصی
طرفة العین الجنده قیلدر سعی — بیت مقدس خطه سنده نزول
قلدی نیجه ملائکه درحال — اول حبیب کزینی استقبال
ایلیوب اولشه کزینی امام — اقتدا ایتدی انبیا عظام
قیلدی ما موم اولدی جمع رسل — ایکی رکعت اولوب رهنمای سبل
یناع سلطنتی تخت لولاک — اول رسول ستوده درا که
صوندیلر ایکی کاسه روشن — بریسی خمر ایدی بریسی لبن
کاسه شیر آلیوب اقبال — ایچی نوش ایتدی اول همایون فال
دیدی جبریل او دمده اول شاهه — اول سرافرازلی مع الله
ای شرف بخش دودمان خلیل — خلف الصدق نسل اسمعیل
ای بهین مهر مطلع تحقیق — سنی حق قیلدی مظهر توفیق
حق کنک ای رسول با تمکین — قیلدی هر کارکی سداد قرین
سالک راه راستکارسن — مظهر نام فیض بارسن
فایز لطف حضرت حق سن — خیر هر حالده موفق سن
ای اولان رهنما سمت سداد — سالک مسلک یقین رشاد
بو صنیعک که محض حکمتدر — صورت اختیار فطرتدر
اولدی توفیق حق طلبکارن — صورت فطرت اولدی مختارن
اولدیلر امتک سداده قرین — امر باریه انقیاد اوزره

حمری حق اتلره محرم ایده — انلری جمله دن مکرم ایده

بو محلده جبریل امین صلوات الله علی نبینا وعلیه اول حضرتک کاسه لبنی اختیار ایتمه‌لرین دیمی استصواب ایتدیکی بعض اصحاب درایت تحقیقی اوزره سبب استحکام عظم و باعث خلقت شحم و لحم اولدیغی جهتدن ماده الاصل خلقت اعضا اولان لبنی اختیارلرین بیان

واشعار در و امام نووی قدس سره فطرتدن اسلام و استقامت مراد اولوب علامت اسلام و استقامت سببی اختیار ایتمه‌لرینی اعلام ایچون اولمق قولنی اخبار ایتمشدر و امام قرطبی قدس سره لبنه فطرت تسمیه سی جوف مولوده دخوله جمله اغذیه دن اسبق اولدیغی ایچوندر دیو تحقیق

مرام ایتمشدر والله اعلم

چونکه اندن صکره جبریل ایله اول — نمایان اولدی بر معراج والا
برا علا سلم زینبنده اسلوب — نه سلم بر سهی سرو سرافراز
زمیننده شفق افلاکه کشیده — اولوب نیجاه معراجک معالی
مقاماتک هر بری نیجاه سال — الک بر پایه سی سیم و بری زرده
اوکا معراجی دیدی و صفا ایدن اوکا — قتی خوب ایدی اول معراج پر نور
دیدی اول خیر خیل انبیانک — او معراج اول قدر مستحسن ایدی
سر اطلاکه پای خاکه واصل — فضاسی قدسه اولدی تخته شاهی
دم تسلیم اولور نظاره پرواز — اولورا که او دمده دل ناگاه
اولوب عارج او معراج کزینه — ملک کیم صانع دانای بر کال
نیجه بحر اول بم ناقعر بیدا — الکا نسبتله بحر اوقیانوس
چیقاندم قیلدی عزم صخره الله — حجره کبی اولمش اسمان‌سا
که اولمش صخره الله اوزره منصوب — سرنده مسوطا بر آشیان‌سا
فرازنده قله چرخ رسیده — ریکلن اولمش طوبی تربوبه
که صغر و صفتی تعبیر مقاله — درو یاقوتله بریت درزنور
اوسلکن سرنده مع الله — مثال نخل طوبا باهجت طور
نه تمکن و صفتنک تعبیر ایتمک — کر سیر دیده به نور افکن ایدی
ملائک اندن اولور دخنه نازل — ایدر اندن عروج روح اولنان
انکیچون چشم مو نانک قالور باز — انکچون دیده سی قالور کشاده
صعود ایتدی سموات بر بنینه — یارانمش بر هوا بر بحر زخار
که اولمش جو افلاک اکه ناوا — برادنا قطره در کیم غیر محسوس

او بجز صانع بی مثل و همتا　　کفوف اسمر ایله قلمش مسما
اولوب شق دلیم با دیدا حل　　مرور ایتدی او شاه سدرت منزل
کلیم اسا دنیم اولوب او دریا　　کذر قیلدی او ماه سدرت پیما
مثال نور او شاه عرش پایه　　بتشدی اول الفس اولی سمایه
اودم قیلدی او ماه برج تمکین　　قمر دیشی منزلین جرخ نخستین

قدوم مندنه شرف بولدی فلکلر
قوحیابا ولدی سر جمله ملکلر

اول سلطان معلا قدر رسالت جنابنک بیت
مقدسدن سمایه صعودی بعض رواة نقلی
اوزره راکباً علی البراق اولمشدر اوزره منقول اولوب
فاضل نحریر حافظ ابن کثیرک بعض مؤلفاتنده
مذکور اولدیغی اوزره براق بیت المقدسده
باب مسجده مربوط ترک اولنوب صعود سما
اول معراج منصوبدن وقوع بولمشدر امام
سیوطی رحمه الله دخی بو روایتی توثیق ایدوب

صحتنه تنصیص ایتمشدر

ایردی اوشه عزت و تبجیل ایله　　جرخ نخستینه جو جبریل ایله
لونی انک آب کبی صافدر　　زرقتی عکس جبل قافدر
کوردی او پیغمبر والا جناب　　بر قبو کیم مصرعی یاقوت ناب
قفلی دارا و نخسته اول بابدن　　لولو یکتای جهانتابدن
بر ملک اعظم والا مقام　　انده رئیس ایدی سماعیل نام
وار ایدی محکوم کلابی رتبت و شان　　تحت یدنده اونی ایکی بیک ملک
داخی انک هر بریکیم وار ایدی　　تابع و محکومی او مقدار ایدی
یعنی ملائکه اولوب بیشمر　　تابع ایدی هر برینه اول قدر
بعض افاضل عددنده دیدی　　هر بریسینک یدی یوز بیک تابعی
اولدم ایدی بیشکهنده شتاب　　ایلدی جبریل امین قرع باب
پرده سرا حرم غیبدن　　یعنی لیس پرده لار ایدن

کوشنده کیمدر دیو ایردی ندا　　خلقه زن بارگه کبریا
سویلدی جبریل امین اولدم یقین　　حامل فرقان مبین اولدقین
بلدریجک کندین آدم جلیل　　دیدیلر ای پیک خدای جمیل
کیمدر او یانکده کی عالی　　اول شه ذیشان نجابت
دیدی که اول احمد مختاردر　　جمله رسل خیلنه سالاردر
شاه رسل هادی منهاجدر　　تاجور کشور معراجدر
دیدیلر ای حامل وحی مبین　　اولدیمی مبعوث او رسول گزین
دیدی قیلوب حق انی دعوت　　طوغدی او مهتاب سعادت بو شب
دعوت اولندی او شه پاکنهاد　　یعنی او پیغمبر قدسی سمات
ایلدی تکریم انی رب کریم　　تا اوله جولانکهی عرش عظیم
نور جمالیله فلک تاب اوله　　جرخ قدومیله شرفیاب اوله
نعمت قرب قیلوب انعام اکا　　قدرینی ترفیعله اکرام اکا
نور جمالی شرف اختراته　　منتظر مقدمی روحانیان
محرم راز حرم کبریا　　یعنی شفیع دو جهان مصطفی
کوش ایدیجک نام شریفین هر دوش　　ایلدیلر شوقله جوش و خروش
قیلدیلر اول دمده تحیت کناه　　فتح در فیض اثر آسمانه

پس ملک اوله اولدم رسول
قیلدی سعادتله او دردنه دخول

معلوم اولا که اول سلطان سدره مکان علیه و علی
آله و صحبه صلوات الرحمن جنابنک سمایه اوله وصولی
قتنده باب سما مفتوح و مهیا بولنمق اکر امده عجب
الظاهر ابلغ ملاحظه اولنور کن کشایشی حضرت جبریلک
استفتاحندن صکره وقوع بولدیغینک سر و حکمتی
اول شاه سریر اصطفا و چابکسوار عرصه کاه اسرا
علیه و علی آله و صحبه شرایف التسلیمات و التحایا
جنابنک بالاختصاص کندولر ایچون مفتوح قلندیغی
اول امردن معلوم اولمق ایچون ایدیکی این حجر

اثری

رضی الله عنه روایتی ایله ثبوت بولوب کتب
موثوقه ده مذکور و مسطوردر

اوکیجه اول مفخر پیغمبران — روشنایی بخش برج اختران
یعنی چون قیلدی او بدر اصفیا — اولین سقف سمایه بر ضیا
نور پاش اولدی سپهر سربسر — ظهور ایردی اکا تابش قمر
قیلدی استقبالن انجمد سروش — خنده رو جمله فرحناک و سروش
بر تعظیم اول شاه ملکلر بیله — قیلدی استقبال ادوب تعظیمله
لیک ایردو اول چونکه بسته سما — یوق جالنده بناسندن نشان
جبرئیل قیلدی چون انده سؤال — دیدی اولده ایلدی شرح مقال
خازن نیرانی اولین مالکدر اول — رئیس انس و الغنی تا کدر اول
سویلیوب جبرئیله مالکدر اول شب — دوزخک قیلدی تماشاسین طلب
اولدخی رفع ایتدی چون بر کوشه سی — کلدی دهشت بیر ایتدیکجه جوششی
قیلدی چون دوزخ اکا چون تکلیم — موقعنه بی درنک ایتدی شتاب
اینده تکجید چونکه او افخر انام — یعنی اول پیغمبر علوی خرام
کوردی بر شخص مکرم نوردن — جلوه کر کیمش سراسر نوردن
اولمش اول نیزه انده طوکز بیت — اینچون دنی بر خوب کوییده مکین
دیدی بو نه ذات عالی جاهدر — دیدیلر ادم صفی اللهدر
اکه چونکه نزدیک اولدی و دیو سلام — بویله قیلدی اولدی سوق مرام
مرحبا ای ابن صالح مرحبا — ای حبیب حق رسول مجتبی
اولمده معروض هر صبح و مسا — جمله ارواح بنی ادم اکا
مؤمنه خندان اولوب تحسین ایدر — روح کفار کوروب نفرین ایدر
اول اکیجه انبیانک افضلی — چونکه کذار ایتدی سماء اولی
پشت پا ادروب بوده دفاعنده — ایردیلر اولدم سماء ثانیه
انده اول سرخیل جمع مرسلین — اوکه عیسی ایله یحیایه قرین
چون سیوم افلاکه راحت اولدیلر — انده یوسفله ملاقی اولدیلر
اوکه اول پیغمبر عالی تبار — منزل چارمده ادریسه دوچار
اوکه پنجم کلیم اکا چون جلوه کاه — کوردی اول منزلده هارونی اتقاه

سادسه ایردی چو عز و شانله — قیلدی صحبت موسی عمرانله
ایردی اندن اسمانه هفتمه — برکوانداز اولدی طاق انجمه
قیلدی استقبال ایدوب تعظیم اکا — ابن صالح چو ابراهیم اکا
حاصلی جمله نبیلر دیدی هب — کیم ملاقی اولدیلر اکه اول شب
مرحبا ای مقتدای انبیا — ای ابن صالح رسول مجتبی
الحق ابراهیم ایله ادم صفی — دیدیلر اکا یا ابن وفی
کوردی ابراهیم کیم بیر اسمی — حاجی یوق بر قوملک اولمش مسکنی
کیمنک لونی بغایت صاف خوب — کیمنک بونی عالود و زنده مشوب
لیک اولور بر نهر اوکه غوطه — رو سفید اولمش چون بر کرن سهمی
امته هم ظاهر ایدوب درافتی — توصیه قیلدی عزاسن جنتی
کوردی انده بیت معموری او شب — اوم معلا قدر بر نور او شب
کوردی کیم اول مقدار طاعت بیلک — هر شبانروز انی بتمش بیک ملک
ال دیرر اولکیم بو حالت انده — کلمیه تا حشر نوبت انلره
سدره یه اولدقده سیری منتهی — حقک اول مقبول خاص درکهی
کوردیکیم تخسنده جار جارجو — بر کی کوش فیل و بار چون سبو
قد چکوب اغصانی اولمش بی عدیل — اشیانسا زاولمش انده جبرئیل
اولسه تمکند راو نخلک متصل — جمله عالم سایه سنده مستظل
دم بدم انوار ایله تخوین اولور — هر نفسده کوکوناکون اولور
تا ایرنجه سدره یه اولدی دلیل — قیلدی اول یرده خلف جبرئیل
چون او منزلکاهی ما وا ایلدی — کلشن خلدی تماشا ایلدی
دار فوز بهجته قیلدی دخول — یعنی صحن جنته قیلدی دخول
کوردی حقک انده ایچون ایتدیکین — مؤمنه جمله اعدا ایتدیکین
اوکه منظور اولنیا بینه نسر — اول نعیم کیم کور محشر دیده بو
اوکه مشهود اولدمده بیعضو — اول که قطعی خاطره قیلمز خطور
قیلدی کلکشت جنانی بهشت — ایلدی سیر کلستان بهشت
کجد اندن رفع اولوب سحجاع — قیلدی افلاکک صریفن استماع
کوزکی زین ایلمش تاج جنابی — جهره سن درجو قدن قباب

نافه‌ء خجلت ساز اولدى مشك تر · ريزه كشلكى طعنه ايلر گوهره
آينه‌ء چونكه گذار ايتدى رسول · بزم قربه اولدى رهياب وصول
اولدى اول محبوب خاص كبريا · محرم خلوتكه ثم دنا
محو اولدى جمله رسوم ما سوا · اولدى مشهود جمال كبريا
اولدى فايض لمعه‌ء ديدار اكا · وحى اولندى صد هزار اسرار اكا
محرم اولدى اول امام قبلتين · بى كم وكيف ومتى ووضع واين
بر عجب سركاهه كه انده عقل پير · قالدى ماهيچون حلقه‌ء بيرون در
اولدى ذات پاكى اودم ايچره · شبنم آسا واصل بحر قدم
بر طرف اولدى چو بنيان تعين · اولدى غرق لجه‌ء انوار ذات
اولدى فايض كه او دنيل دنو · كاه اولدى جسم تابناكى محو روح
تيره‌ء تن سطو اولدى اول آن اكا · قاب قوسين اولدى منزلكاه اكا
صاف اولدى پرتو اكه انوار قدم · اولدى قلبى گنج اسرار قدم
ذات پاكى اولدى غرق بحر نور · محو اولدى امكانى وجوب ايتدى ظهور
مصطفانك يعنى ذات اكرمى · اولدى بر دالا ملك محرمى
كيم انك وصفنده قاصردر لسان · شرح وتقريرنده عاجزدر بيان
لال در آنده زبان ناطقه · ابكم اولمشدر لسان ناطقه
اولمز اول اسرار مستور خطير · قالب تعبيره گنجايش پذير
الكه بر سهبان وصلك لذتن · كمسه دركن ايتميش دكل كيفيتن
قلدى بزم قربه چون وضع قدم · نعمت وصلتله اولدى مغتنم
نيجه منزل طى ايدوب نيجه ربوع · قلدى چون عودا على بدء رجوع
وقت عودتده مرور ايتديكنه · بو رحمتك چو منزلكاهنه
انى تبريك ايدوب اول ذو الخصال · مصطفاده قيلدى استفسار حال
صورت مظهر اولدى فيض انواردن · قيلدى استعلام اول اسراردن
چون ديدى اول مشرق انوار ذات · امته فرض اولدى تعيين نيجه صلات
ديدى قيلدم في مقدم امتحان · بو قدر امتده الكا تاب وتوان
اولقدر اعماله يوق قدرتلرى · عهده سندن گلمكه طاقتلرى
پس رجوع ايدوب جناب حضرته · قيلدى استدعا خفت امته

اولكه

اولدى پس وقتا كه اولمه وزره قرار · ايلدى مقدارينه پروردكار
اكه موسى بيننه ابرام ايلدى · عودته تكرار اقدام ايلدى
قيلدى استحيا ولى اول خوش سجايا · كيم اولا چوق تخفيف صلات
جبرئيل ايله اولدى همرهسنه · گلدى اول شهبنده دنياهينه
عودته مادون اولدى چونكه نبى · نازل اولدى آيت رحمت كبى
بجدى ثبج نكيم سحر ايتدى ظهور · دهره قيلدى شمع خاور فيض نور
ايتدى بيت ام هانيده خرام · اولدى اول شه عازم بيت الحرام
كوردى اولمش انده اول سلطان دين · جمع كفار ايله بو جهله لعين
انلره معراجى تقرير ايلدى · لهجه‌ء دلكشله تعبير ايلدى
سويليوب نيجه علامت انلره · قيلدى اول احوالى حكايت انلره
چون انى گوش ايلدى كفار شوم · قيلديلر جمله كلاب آسا هجوم
بيت مقدسده صعود نيجه انشا · ايتديلر اول بوزده انى امتحان
حق او دم جبريله فرمان ايلدى · بيتى كاهنده نمايان ايلدى
بى توقف اول شه دين اكتساب · هر نه كيم صورديلر ويردى جواب
گوش ايدوب انك روايتلرى تعيين · هر جوابنده انقيادت قيلديلر يقين
برزمان دم بسته ولال اولديلر · ابكم وسرگشته احوال اولديلر
نيش طعنى جمله دركار ايتديلر · سحره نسبت ايدوب انكار ايتديلر
اكثريم هادى هدايت قلميه · حضرت بارى عنايت قلميه
وادى حيرتده سرگردان قالور · گمره وبيچاره وحيران قالور
انلره كاوله هدايت آشنالق · لطف مولادن اولورلر حصه دار
فيض حقدن اول كه اوله ايه · اشهب شرقى اولور كوكونه مهر

اولكه تصديق ايتدى صديق اولدى اول
اولكه انكار ايتدى زنديق اولدى اول

ارباب البابه خفى اولميه كه سردفتر عشقاى احرار شرف قربه ثانى اثنين اذ هما فى الغار رفيق حضرت صديق عتيق رضى الله عنه جنابنك صديق لقبى ايله اشتهار اولمسى خصوصنده ورود ايدن روايانك

اشهری معجزهٔ اسرایی تصدیقدن اولان مؤمنین
زمره سندن احراز قصب السبق تقدم ایله
ممتاز اولوب اول معجزهٔ باهره یی جمله دن مقدم
تصدیقه مبادرت بیوردقلری ایچون اولمق

روایتیدر والله اعلم

یا الٰهی بر رسول ثقلین — مهر تابندهٔ برج حرمین
بحر مکارمی شاه اسرا — بجهانتابی ماه اسرا
نور پیغمبر ذی شانک ایچون — اول رسانندهٔ فرمانک ایچون
حرمتی حق جمیع رسلک — دخی اول راهنمای سلک
بنی سرمست می تحقیق ایت — سالک شاهره صدیق ایت
قیل بر ایشمده رفیق توفیقی — بنی صدیقلره ایله رفیقی
حرمتینه او شه محترمک — بنی قیل لایق لطف و کرمک
قیل کرم ای شه عالیشانم — نه قدر مجرم ایسم سلطانم
خاتم جمع رسل حرمتنه — باعث خلقت کل حرمتنه
کرم ایت بنده که احسانک ایله — نظر جودکه شایان ایله
نورنیک حرمتنه اول ایکی — نور صوبینه او دو الاجانک
قومه محزون نه دردن خسته بنی — رنج اثام ایله اشکسته بنی
محفل وصلته راهیاب ایله — پیر و مسلک اصحاب ایله
ای کرم پیشه جمیل ستار — نه قدر مجرم ایسه عاصی زار
عفو ایدوب بنی مغفور ایله — ایکی عالمده مسرور ایله
نه قدر غرقهٔ عصیان ایسه ده — نه عتاب ایتمکه شایان ایسه ده
او دل ازرده یی اشفته قومه — کل امالنی نشکفته قومه

نه قدر یوغیسه استحقاقی
مظهر لطف اوله عبد الباقی

ما اخذ هذه المجلة من مؤلفات ائمة اهل السنة

شرح وصايا الامام الاعظم ابو حنيفة الكوفي بجوز بالجر	شرح الفقه الاكبر للامام ابو مطيع البلخي عن استاذه الامام
معتقدات الامام ابي معين النسفي تغمده الله بغفرانه	شرح عمدة النسفي رحمه الله
شرح مختصر العقايد النسفية للمحقق التفتازاني	شرح آخر للمختصر المذكور المسمى بحل العقايد
شرح عقيدة ابن الحاجب المسمى بتحرير المطالب	كتاب المحصل للامام فخر الدين الرازي
مناهج سبل الهدى شرح مختصر الغزالي	كتاب السواد الاعظم للشيخ ابي القسم السمرقندي — مختصر كتاب [illegible] للامام
كتاب الاربعين لحجة الاسلام الغزالي	شرح منظومة السيد ابي العباس احمد بن عبد الله الجزايري
شرح العقايد الوسطى للسنوسي ايضا	شرح العقايد الصغرى للسنوسي ايضا
شرح طوالع البيضاوي للمحقق اصفهاني	شرح المقاصد للعلامة التفتازاني
شرح المواقف العضدية للمحقق الشريف قدس سره	شرح قسم الكلام من تهذيب التفتازاني للمولى عبد الله







بسم الله الرحمن الرحيم

ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هديتنا وهب لنا من لدنك
رحمة انك انت الوهاب • محامد زاكيات اول مبدع
كائنات • وموجد مصنوعات جنابنك اتحاف
كرده معلا ساحهٔ تقديسى اولمغه شايان وحقيقدركه
دستيارى عنايت وتوفيق ايله پايهٔ تمكين
استدلاليانه سديد وتوثيق ايدوب رهنماى
سرمنزل تحقيق اولمشدر شعر من بد دل وراه بيمنا
كست • چون راهنما تويى چه باكست • اول آفريننده
متعذر النعت والوصف • ومتكلم بى صوت
وحرف • كه لوامع طوالع آيات كلام مجيدى
انامل محجهٔ تمجيد وتوحيد ايدوب باصرهٔ كليلهٔ
انظاره توتيا سا تنوير وتحديد اولمشدر
عقل از در تو بهره ور زده كر پاى بردن نهد لبوزده
توفيق اگر نه ره نمايد • ان عقده بعقل كى كشايد
ارادت قديمه سى موجب مراد • وكشيدهٔ بسملهٔ
ايجادم برهان تناهى ابعاد • ايديلين اثباته منطوق

دفتر

دفتر آفرينش قطعى المفاد • اولوب صحايف
ملونات نكاشتهٔ قلم ابداعى • ودوائر اجرام نيرات
رقم زدهٔ بركار اختراعيدر • وصلوات
ناميات • وتحيات فايحات • اول خلاصهٔ
موجودات • ونقاوهٔ ممكنات جنابنك
حوض مورود لب تشنكان عصات امت •
ومنبع زلال فيضا فيض شفاعت • اولن
خاك پاك مشكسا بنه شايان بلاغ واهدادركه
باعث ترتيب مقدمات مصنوعات انتاج
ذات قدسى السماتى • وسبب تركيب كاف
ونون بسائط ومركبات سطوع نير وجود
قدوسى الصفاتيدر • ودخى حماة دين
مبين • وهداة راه يقين اولان آل واصحاب
واتباع واحزابى اروا حنه كه هر بيرى متحير
ماندكان ديجور حيرته نجم هدايت • ونشان
سمت جهاد پيشه لره توتياى بصر بصيرتيدر
شعر فهم النجوم الزاهرات من اقتدا بهم اهتدى
• پس از حمد خداى مستعان ونعت پيغمبر
• شود واجب دعاى پادشاه معدلت كستر
بحمد الله سبحانه بو مجلهٔ كسستهٔ شيرازه نك جمع و
ترتيبى • وتفصيل وتبويبى • بر پادشاه اهالى
پرور معدلت كيش • وبر شهنشاه قدردان
مكرمت انديشك عهد سعادتنده قرين اتمام
اولدى كه شيمهٔ كريمه سى تقويت شريعت حضرت
سيد المرسلين • وسجيت پسنديده سى تأييد
احكام دين مبين • نير راى ثاقبى مرتفع سازى
ديجور فتن • وجويبار معدلت رافتى سيرابى

بخش كردون كهن اول پادشاه شاه نشان كه
نيل سعادت بساطبوس پيشگاه والا مكاني
صنا ديد اكاسره يه غاية الغايات مأمول وامل
شرف ناصيه ساي خاك آستانه اساطين تبابعه
وقياصره يه اقصى النهايات مطلوب ومسؤلدر
اول آفتاب مطلع سلطنت عظمى وقطب مدار
خلافت كبرى جنابي كه حاوشان سعادت نشاني
محبوسان حيطهٔ حدس وحواس وكوته نظران
خطاى محقق وقياس ايچون سلميايه برهان ساميلريله
ادنى مدارجنه وصول مستحيل الحصولدر اول سرير
جحسته كردار ستوده اطوار كه نشانه خدنك
دلدوز صفحهٔ سينهٔ هر ظالم غاشم وكشتمكش دماغ
سركشان العاديه شمشيرى حاكم حاسمدر بر پادشاه
سليمان دستكاهدر كه خديدهٔ شعاب سنكلاخ
خذلان اولن ديو سيرتان شرك وضلالي انسحاق
قصدكوشمالده قلاب طناب خيمهٔ معلا قبابي
ايله خواه وناخواه خاك آستانه سنه جبهه ساي
وشهنشاه عدل افزاي ظلم كاهدر كه اعداي دين
وشرذمهٔ متمردينه تصميم جهاد ايله تعبيه ساز عساكر
نصرت مآثر اولدقجه كوي سربي دولتلرين صولجان
سم اسبي ايله ساحهٔ حالكاه فسيح المساحه سنده
ناصيه فرساي قيلمشدر وهو معز الدنيا والدين
غياث الاسلام والمسلمين قاهر المتمردين قامع
الكفرة والمشركين حامي البلاد راعي العباد
المؤيد من جانب السماء المنصور على الاعداء
السلطان ابن السلطان السلطان الغازي محمد خان
لا زال اسمه الشريف حلية مخار للمنابر وحيله

واطئ جثمان الاعادي بالسنابك والحوافر
وانوار سلطنته من افق العرش شارقه وعذبات
رآياته برياح النصر خافقه وما برحت البشاير
تلثم مواطئ قدمه والفتوح تتبع مواكب
خدمه ما تعاقب الضيا والظلام وتتابعت
الشهور والاعوام بالنبي واصحابه العز
الكرام [illegible] والنعم
بو رساله نك جمع وتأليفي فرمان واجب
الاذعانلري ايله وقوع بولديغين بياننده در
جميع ارباب افهام ومجموع اشخاص برآيا
وافراد انام ايچون سعادت دارينه فايز
وكمال نشأتيني حايز اولمق تحصيل كمالات
علميه وتزكيهٔ نفس وتهذيب سجيه دن
عبارت ايديكي مقدمات يقينيه و
مسلمات ضروريهٔ جليه دندر لا سيما آيات
باهرهٔ قرآنيه دن وجوامع الكلم احاديث
شريفهٔ نبويه دن مستنبط اولوب
مشكات ساطع الانوار شريعت غرادن
مقتبس اولن علوم سبعهٔ دينيه وآلة
وسيلهٔ اكتساب اولن فنون آليه مع تكثر
شجونها وتوفر فنونها ذمت اصحاب
همته اقتنا وتحصيلي واجب وضبط و
القاني متحتم ولازب ايديكي اجلاي
بديهيا تدندر فلهذا ارباب تأليف و
تحريردن جم غفير شكر الله مساعيهم وسهل
لهم ان يصلوا مباغيهم تشمير ساق همت
وشد نطاق عزيمت ايدوب هر قنده

بنجه کتب نافعه، و نیجه رسائل بارعهٔ رایعه
تألیفنه مبادرت ایتمشلردر، واکثر مؤلفات
متداوله لغت تازی اوزره وضع وتصنیف
اولندیغی جهتدن فنون مشهوره دن برفن
معتدبه یوقدرکه تعمیماً للفوائده، وتقییداً
للاوابده، لسان ترکی اوزره انده وضع آثار
ومؤلفات اولنمش اولمیه، وبو جمله بیننده
علم کلام اسمیله موسوم اولان فن جلیل المقدار
باانکه اساس علوم شرعیه اولدیغی جهتیله
مجموعه مندن اهم، وجمله سندن عموم نفع سببیله
اکد والزم اولوب خواص وعوامدن هرکس
انکچون محتاج الیه اولدیغنه بناءً احاطه دایره
تاثیره اوسع ایدیکی بی اشتباه ایکن سایر
فنونده معهود اولان نسق اوزره اصحاب
آثاردن هیچ کس اول فنده اعتنا به صالح
بر تألیف ترکی تسویدینه تصدی ایتدیکی مسموع
دکلدر، بناءً علی ذلک بو فقیر قلیل البضاعه
وحقیر عدیم الاستطاعه، المستمد من آلاء ربه
ذی العوارف، المستمنح من جزیل نعمه الذوارف
عبد الباقی بن محمد المدعو بعارف،
بصره الله بعیوب نفسه، وجعل یومه خیراً من
امسه، عنفوان شباب، وایان تحصیل
واکتسابده، موائد عمیم الفوائد آثار افاضل
اسلافدن ریزه چین، وپایان صفوف
دار الافاده اساتذه فنده گوشه گزین
اولوب نادی خطیرلری بساطنده رویماله
مبادرت، وساحهٔ مجلس مدارسه لری غبارینه

ایله

ایله اکتحاله مواظبت ایتدوکی فی الجمله تمییز سواد
وبیاض وفرق جواهر واعراض مرتبه سنه اکتساب
قدرت واحراز مکنت ایدوب بسبب بقاء
ذکر جمیل اولمق داعیه سی ایله اقوال اهل سنتی
مشتمل بر رساله ترکیه تألیف وتلفیقنه بذل
همت وصرف قدرت مصمم اولوب کلمات
دینیه دن بعض مسائل کلامیه جمهٔ حسنه
فراهم کرده قلم پریشان رقم قلنمش ایدی لکن
تتابع موانع وتعاقب صوارف، وقوارع
تعویقندن قطع نظر، قصر باع وقلت اطلاع
اول مقوله کار خطیره، یعنی امر تألیفه، و
تسطیره جسارت ده باعث تردد اولمغین
ناشی اتمام جزوده مداقدام واحجامده کاهی
داعیهٔ جمع وترتیب ایله تحریک خامهٔ بدیع
البیان وکاهی فراغت جزم ایله تسوید اولنان
اوراق پریشان، نهادهٔ طاق نسیان
قلنمش ایکن بعد برهة من الزمان سازکار
توفیق فیاض کارساز، وشوق عنایت
حضرت هادی بی انباز ایله خجسته وقت
فرخنده هنگام شادمانیده آب ودانهٔ
لطف وانعامی ایله دست آموز اولوب
افروخته چراغ احسان والتفاتی اولدیغم
ولی النعم مکرمت اندوز حضرتلرینک که مظهر
اجابت اولان اوقات مبارکه ده جد منت
دعای عمر ودولتی لازمهٔ ذمت همت فقیر
بلکه بی تساهل وتقصیره، مواظبت کرده
صغیر وکبیر، وضمیمهٔ اوراد برنا وپیر

شروع در بیان آنکه تألیف این رساله
بموجب فرمان عالی حضرت
و[illegible]
پذیرفت و دعای
عمر و دولت
[illegible]

اولوب اول مأمول ترين حصول اولمق استدعاسيله مقيمان حضاير لاهوت ، وساكنان خطهٔ
ملكوتك دست دعالري صوب عرشه كشاده
وناصيهٔ ابتهاللري محراب نيازه نهاده اولمشدر
اول وجههٔ آمال عفات ، ومقصد ارباب
حاجات كه نسيم لطفي غنچهٔ بيرار كلزار آمالي
وايام دولتي جهانبانانه مواسم تهاني اولوب
نير رأئ اوضح من ذكا ، ومحاسن مناقبي اوفر
من نجوم السما دينلسه شايان وسزادر ، اول
ممهد دعايم دين ودولت ، ومؤسس قواعد
ملك وملت ، اول صدر صاحب مغازي
ويكهٔ تازناور دركاه حماست وسرافرازي ،
كه معالم شريعتي احيا ، واعلام اسلامي اعلا
غايهٔ الغايات مقاصد ومسئولي ، وبيوت
الاصنام كفر ومشركيني جوامع ، ومعابد معاندين
شرك آييني مساجد وصوامع ، قلمق اقصاي
مباغي ومأموليدر ، اول جناب جلالت مآب
دستوري مالك ازمهٔ دولت معنوي وصوري
كه غبار رزمكاهي اكسير فتح ونصرت ، وسنك
آستان دولت پناهي كيمياي سعادت اولوب
نير رأي صايبي ضيابخش چار جهت ساحهٔ غبرا
ونجم ذهن ثاقبي كلميح معتلا رواق صدارت
عظمادر ، وهو البدر الزاهر والعيلم الزاخر ،
ذو الرأي الرزين صاحب الحزم الرصين سفينهٔ
نوح الاقبال ، سماء بروج العز والاجلال ،
منبع الكرم والسداد ، مطلع تباشير الفيض والرشاد
مقرر قوانين الوزارة ، مدبر ممالك الصدارة

ذوالحزم

ذو الحزم الغالب على الآراء الصايبة ، منكس
رايات العساكر الخايبة ، غيث الندى ، غياث
الورى ، الآصف المفخم الصدر الاكرم ،
الاعظم ، اخو الصدور ، وابو فخرهم جاناً
الدستور المكرم ، مصطفى پاشا ، لا زال
النعم طراز راياته وبنوده ، وصدر السعادت
متزيناً بوجوده پس اول كامبخش ارباب
استحقاق ، وولي النعم ستوده اخلاق حضرتلرينه
كه بو داعي ثنا كذار ، اخلاص شعار كبي نتيجه
دلكشتهٔ پريشان روزكارم حقيقت خاكساريدن
اوج اهتزاز وافتخاره ترقيعله سازكار اولمشدر
ذكري سبق ايدن صحايف پريشان تعبير نهاده
طبقهٔ عرض واتحاف قيلنوب رسيده
نظر نقادلري اولدقده بواندك سرمايهٔ ديده
دانشه مقتضاي سجيت سينه لري اوزره حسن
ظنلرينه بناءً اول اوراق قسمته تا درجهٔ اعتبارده
شيرازه بند جمع وترتيب اولمغيله فوائم
كرده قيلنمغه اشارت عليه لري صدور ايلدكده
ناشي مهمات دينيه دن بعض مسائل اعتقاديه
مشتمله برحجلهٔ مجلهٔ تسويد وتحريرينه مباشرت
اولنوب فرمان عاليشان واجب الاذعانلري
مصداقنجه مستمداً من الطاف الفياض الخبير
عزيمت صادقه ايله اول امر خطيره ، اعني امر تسبيطير
وتسطيره ، اشرو عله ساعد اهتمام تشمير قيلندي
پس بو رسالهٔ نافعه ، ومقالهٔ رايحهٔ محضا اول
صاحب سعادتك فيض نظر نقاد لطف وعنايتي
ايله جلوه نماي معرض بروز وظهور اولمش ايكن

فی الحقیقه همان اثر فیض همتلری اولمشدر جناب
فیاض چاره ساز اول ولی النعم عمیم الکرم
حضرتلرین هموآره خیرات ومبراته موفق
ایدوب صدر والاقدر سعادتده بردوام
ومسند دولت ورفعتده مستدام ایلیه
بلطفه العمیم وکرمه الجزیل الجسیم آمین
[illegible] علم کلامک تعریفی وموضوعی
وفائده سی وشرفی ووجه تسمیه سی بیاننده در
وفیها التمهید اصناف السالکین الی معرفة المبدأ
والمعاد [illegible] والجواب عنها [illegible]
فی تفصیل احد طریقی التصفیة والنظر علی الآخر
[illegible] والتعدیل علم کلامی تقبیح وارباب تفسیق
وتجهیل ایدنلره رد واول بابده ایراد ایتدکلری
کلام اسلافه توجیه هم در تحقیق مذهب
اهل سنتک حقیقتی بیاننده در دفع شک
والجواب عنه [illegible] فی ذات الواجب
تعالی وفیه مناهج ثلثة المنهج الاول اثبات
ذات واجب بیاننده در المنهج الثانی ذات
واجب الوجودک سائر ذواته مماثل کل ایدیکین
بیاننده در المنهج الثالث وجود حضرت باری
ذات مقدسنک عینی میدر غیری میدر اول بابده
وارد اولان اقوال ذکر اولنده در المرصد الثانی
فی التنزیهات وفیه مناهج ثلثة ایضا یعنی جناب
حقک صفات سلبیه سی بیاننده در المنهج الاول
وحدانیت باری تعالی بیاننده در المنهج الثانی
جناب حقک زماندن ومکاندن وجسمیتدن وجوهر
وعرضیتدن واتحاد وحلولدن تنزهی بیاننده در

المنهج الثالث حضرت واجب الوجودک وصف
حادث ایله اتصافندن منزه ایدیکین بیاننده در
المرصد الثالث فی اثبات جناب حقک صفات ثبوتیه
ذکر اولنده در وفیه مقدمة ومناهج ستة المنهج
الاول صفت علم الهی بیاننده در المنهج الثانی
قدرت الهیه بیاننده در المنهج الثالث جناب
حقک صفت حیات ایله اتصافی تحقیقنده در
المنهج الرابع حضرت واجب الوجودک سمیع وبصیر
ایدیکین بیان وتحقیقنده در المنهج الخامس
صفت ارادت الهیه بیاننده در المنهج السادس
جناب حقک متکلم ایدیکی وکلام ازلیسی
اثبات اولنده در [illegible] فی السمعیات
وفیه سبعة مناهج المنهج الاول مباحث نبوت
بیاننده در المنهج الثانی انبیاء عظام
علیهم صنوف التحیات والسلام حضراتنک عصمتلری
بیاننده در المنهج الثالث حضرت سلطان
انبیا علیه وعلی آله واصحابه ازکی التسلیمات
والتحیاتک جنابنک نبوت ورسالتی بیاننده در
المنهج الرابع ملائکه کرامک حقیقتلری واحواللری
بیاننده در المنهج الخامس اجنه وشیاطین
حقیقتلری وماهیتلری بیاننده در المنهج
السادس کرامات اولیا بیاننده در المنهج
السابع سحر وتأثیرات نفوس بیاننده در
[illegible] وفیه تسعة مناهج
احوال اخرویه بیان واثبات اولنده در مقدمه
البینه انبیانک کرآمدن استماع اولنان احوالک
قبول ایله تلقی ایدوب تصدیقنک وجوبی بیاننده در

مقدمة الكتاب

تعريف الكلام

المنهج الاول حشر و نشر بيان اولنده و معاد جسمانی
اثبات اولنده در المنهج الثانی ارواحك بدندن
مفارقت ايتدكدن صكره احوالنی شرح و بيان اولنده در
المنهج الثالث قبرده سؤال ملكين و قبرك عذابی
و نعيمی بيان اولنده در المنهج الرابع صحايف اعمال
ذكر اولنده در المنهج الخامس ميزان و وزن اعمال
بيان اولنده در المنهج السادس صراط بيان اولنده در
المنهج السابع جناب رسول اكرم صلى الله تعالى
عليه و سلم حضرتلرينك حوض مورودی و عصات
مؤمنينه شفاعتی بيان اولنده در اللهم ارزقنا
الفوز بنصيب منها المنهج الثامن جنت و جهنم
و حور و قصور و غلمان و جنت و نارك الآن
مخلوق و موجود ايدكلری بيان اولنده در المنهج
التاسع امامت و خلافت و خلفاء اربعه
رضوان الله تعالى عليهم اجمعين فضيلتلری
بيان اولنده در مقدمة الكتاب علم كلامك
تعريفی و موضوعی و فائده سی و شرفی و علم
كلام اسمی ايله تسميه سی بيان اولنده در تعريف
الكلام كلام بر علمدر كه انكله عقائد دينيه
اثباتنه قدرت تامه حاصل اولور ايراد حجج و
دفع شبه استعانتی ايله و بعض فحول تعريف
آخر اختيار ايدوب كلام عقائد دينيه يه
ادلهٔ يقينيه ايله علمدر ديمشدر بهر تقدير
تعريفلرن مذكورين شرط تعريف و تحديد كه
افراد معرفی جامع و اغياری مانع اولمغله اطراد
و انعكاسدر جامع اولوب عقائدی دينيه
ايله توصيف ايدوب مخصوص اولدين محمد مراد

اولنمق

موضوع الكلام

اولنمق قرار داده اولنجق اولا عقائده تعلق قيدی
ايله اعمال شرعيه اثباتنه تعلق ايدن علم تعريفدن
خارج اولوب و ثانيا توصيف مذكور سببی ايله
صناعت منطقيه و علم جدلك دخی عقائد دينيه
عدم اختصاصلری جهتندن خارج و جلری متحقق و المذكور
و اديان سالفه اربابنك علومی دخی خارج اولدیغی
معلوم و مبين اولمشدر موضوع الكلام هر علمك
مقاصدينه تقديمی واجب اولان امورده بری
دخی موضوع علمدر و هر علمك موضوعی شول
شيدر كه اول علمده انك اعراض ذاتيه سندن
بحث اولنه و سبب وجوب تقديم اولدر كه هر
علمك طالبی قصد ده علم آخردن مزيد امتيازيله
تعين و امتياز موضوعنه علمله يعنی موضوع علمك
موضوعيتنی تصديق و اذعانله در و كذلك
هر علمك علم آخره نسبتله شرفی دخی موضوعی
اعتباريله در زيرا معلومات متكثره متميزه
و مضبوطه اولمدقجه معرفت متعسره اولوب
علوم متداوله دن هر علم مسائل متكثره دن عبارت
اولمغين ناشی تحصيل سهل اولمق ضبط و تميزه
متوقف اولوب هر علم ايچون بحسب الذات
تميز و انكشاف موضوعيله حاصل اولمغله بيانی
موضوعه تقصد ايدوب مقاصده اوزرينه
تقديم ايتمشلردر مثلا مسائل عديده يه مصادف
اولنده ملاحظه اولنوب اول مسائلدن بر
صنفی بدن انساندن من حيث الصحة و المرض
باحثه بولوب بر مقداری دخی من حيث الاعراب
و البنا كلمه و كلامدن بحث ايدر بولسق و مقدما

جواز تعدد الموضوع

بدن انسان موضوع طب اولوب کلمه و کلام
موضوع فن نحو ایدیکی معلومجز اولدیغی تقدیرجه
برصنفک مسائل طبیه دن اولوب صنف آخرک مسائل
نحویه دن اولدیغنه جزم حاصل اولور و بو دخی
معلوم اوله که علم واحدک گاه اولور که موضوعی
حقیقة امر واحد اولور مثلا عدد کبی که موضوع
علم حسابدر و گاه اولور که اشیاء کثیرهٔ متناسبه
اولور کتاب و سنت و اجماع و قیاس کبی که
موضوع اصول فقهدر و اول وقت که موضوع
فن امر واحد حقیقی اولمیوب امور متعدده اوله
اندن بحث مابه التناسبک اشتراکی جهتندن
اولمق شرطدر عیزی جهتدن اولسه علم واحد
اولمیوب علوم متعدده اولمق لازم اولور
و بو دخی قرارداده در که هر فنک علم آخره
نسبت ایله شرفی و رتبه سی موضوعنک
شرف و رتبه سی جهتی ایله اولور تعیین ...
... کتب موثوقه ده بیان و تحقیق
اولندیغی اوزره ائمه قنده ن تعیین موضوع
کلامده اقوال متخالفه وارده اولوب قاضی
ارموی رحمه الله اختیاری اوزره موضوع
علم کلام ذات الله در و حجة الاسلام الامام
ابو حامد الغزالی و متکلمیندن بر طائفه
قوللری اوزره مطلقا موجوددر و موجود
اولدیغی حیثیت ایله و بو ایکی قولدن هر
برین بر طائفه اختیار ایدوب بر ادله
و دفع شبهات ایله تأیید و توثیق ایتمشلردر
لکن جمهور متأخرین قول آخر اختیارنده

تعیین موضوع الکلام

اتفاق

اتفاق ایدوب موضوع کلام معلومدر
اول حیثیت ایله که اکا اثبات عقاید دینیه
تعلق ایلیه یا تعلق قریب و یاخود تعلق
بعید ایله و تمثیلدر و جمهور متأخرین
بو قولی اختیار و ایثار ایدوب ادله واضحه
ایله مدعالرین اثبات و اقوال قدیمه یی
رد و تزییف ایتمشلردر تفصیلی کتب فنده
مفصلاتدن طلب اولنه علم کلامک فوائدی
بیاننده در بو علمک فوایدی کثیره و عوائد
عدیده اولوب از جمله فائدهٔ اولی حضیض
تقلیددن ذروهٔ تحقیق و یقینه ترقیدر
فائدهٔ ثانیه مسترشدینی ارشاده قدرت
و اقامت حجج ایله الزام اهل عناده مکنتدر
فائدهٔ ثالثه قواعد دین مبینی شبهه ملحدین
ایله تزلزلدن حفظ و صیانتدر فائدهٔ رابعه
سائر علوم شرعیه بو فنک اوزرینه مبنی
اولدیغیدر که نفس الامرده علوم شرعیه نک
مجموعی بو فنه توقف ایتمشدر اولا اثبات
صانع و علم و قدرت و ارادت ثبوتی
ایله مرسل رسل و منزل کتب اولدیغنه
جزم و یقین حاصل اولمدقجه تعاطی علم تفسیر
و حدیث و تداول علم اصول و فروع متصور
اولمز ... صحت نیت و اعتقاده
رجاء قبول اعمال و ترتب ثواب اکا منوط
و مربوطدر و دخی اولمیه که بو ذکر اولنان
فوائدک ثمره و غایتی سعادت دارینه
فائز و نجات نشأتینی حایز اولمقدر اما شرفی

فوائد علم الکلام

شرف علم الکلام و مرتبه سی

ومرتبه سی بو وجهله معلوم اولور که بو علمك
موضوعی انفاً ذکر اولندیغی اوزره جمیع
موجوداتك اعمّ واعلاسی اولمغیله اشرف
معلومات اولان ذات الله وصفات الله
وافعال الله مباحثنه متناول اولور ، پس
هر معلوم که اشرف معلومات اوله اکا تعلق
ایدن علم دخی اشرف علوم اولمق متعین
اولور ، بو علمك غایتی بو منوال اوزره
بیان اولنمشدر که فوائد خمس سابقه مترتبه
اولان سعادت دارین که اشرف غایات
وانفع ثمراتدر ، بو علمك ثمره وغایتی اولدیغی
مقرر اولیجق شرافت غایتی بیاندن مستغنی
اولور ، وکذلك ادله سی یقینیه اولوب مقدما
صحتنه صریح عقل حاکم اولدیغندن قطع نظر
نقول قاطعه ایله متأید ومتأکد اولمشدر ، پس
ظاهر اولور که بو فنك ادله سنده عقل ونقل
تطابق ایدوب عرق شبهه منقطع ومنحسم
اولمش اولور ، وفنون حکمیه نك اشرفی اولان
علم الهی نك ادله سی انجق عقله مبتنی اولوب
نقول صریحه یه مخالف اولدیغندن معلوم
اولور که ارباب حکمتك اول بابده اقامت
ایتدکلری براهین عقلیه اوهامه مبنیه اولمغله
موثوقه اولمیه ، پس بو وجهله دخی فن کلام
جهات شرفی حایز اولوب اشرف علوم اولدیغی
معلوم ومتبیّن اولور والله تعالی اعلم ، التمهید
عند الافاضل السادة ثابت وقرار داده در که
هر عاقل ومکلف ایچون معرفت مبدأ ومعاده

غایة علم الکلام

و کلامله تسمیه سی وجوه عدیده ایله بیان
اولنوب اولا مباحثنك اسلاف متکلمین
مؤلفاتنده الکلام فی کذا وکذا عنوانی ایله
مصدر اولدیغیدر ، و ثانیا اشهر اختلافی
مسئله کلام الهیده وقوع بولدیغیدر
وثالثا تحقیق شرعیاتده تکلمه قدرت
ایراث ایتدیکیدر وغیر ذلك ص

وصولك

وصولك طریقی ایکی مسلکه انحصار اوزره اولوب
برنجی طریقهٔ ارباب نظر واستدلال ، وایکنجی
دخی محجهٔ اهل ریاضت ومجاهده در ، وطریقهٔ
اولایه سالك اولنلر التزام دین وملت ایتمشلر
ایسه متکلم اسمیله موسوم اولان طائفه در ،
دکللر ایسه حکیم مشائی نامیله معروف اولان
فرقه در ، وطریقهٔ ثانیه یه سالك اولنلر دخی
ایکی صنف اولوب اگر ریاضتلرنده احکام
شریعت شریفه یه موافق ایسه صوفیهٔ متشرعه
دکللر ایسه حکماء اشراقیون اطلاق اولنمغله
متعارف اولان طائفه در ، اشارة الکتاب
وانطلاق الکلام ، اجلهٔ افاضلدن بعض
متأخرین بو تقسیمه سؤال ایراد ایدوب
احبار یهود ورهابین نصارا دخی التزام
ملت ایتمشلر ایکن انلرك نه اختیار طریقهٔ
نظر واستدلال ایدنلرینه متکلم اطلاق
اولنور ، ونه مسلك ریاضته ذاهب اولنلرینه
صوفی اطلاق اولنور ، پس تقسیم مذکور اقسامه
حاصر اولمق لازم کلور دیو دخل وتزییفه
متصدی اولمشدر ، وبعد ذلك جوابنه تصدی
ایدوب متکلم وصوفیدن مراد متکلم واتباع
متکلم وصوفی واتباع صوفی مراد اوله
وکتفاء تصریح اولنمش اوله ، ومأخوذ مسلمی
اولان اصحاب کلامدن غیریه عدم اعتبار
واعداددن ناشی تعرض اولنمش اوله دیمشدر ،
الجواب [illegible] ارباب الباب بحث ایتدکلری که
تعریف علم کلامده واقع اولان عقاید دینیه

نفس ناطقهٔ انسانیه الجوانك قوت متحققه اولوب بری قوت نظریه و بری قوت عملیه در دیو ایکی قوتدن هر بری
الجوان درت مرتبه حاصلدر اما مراتب قوت نظریه یعنی نفس ناطقهٔ الجوانك ادراکاتیله کسب ایتدیکی جوهرینی تکمیلی منشدر
اول مراتب اربعه دن مرتبهٔ اولی نفسك من النظر تنده صور علمیه دن خالیه اولوب لکن اول صوری
قبوله مستعده اولدیغیدر که اکا عقل هیولانی تسمیه اولنور وجه تسمیه صور علمیه دن خالی اولدیغی جهتیله
هیولایه مشابه و مماثل اولدیغیدر مرتبهٔ ثانیه نفس ناطقه کندینك آلاتی اولان حواس ظاهره و باطنه یی اعمال
ایدوب علوم اولیه تحصیلی ایله اکتساب نظریاته مستعده اولدیغیدر که بو مرتبه ده اکا عقل بالملکه تسمیه اولنور
وجه تسمیه اولدرکه نفس ناطقه یه بو مرتبه ده کندی معلوماتی اولان اولیات سببیله نظریاته انتقال ملکه سی
حاصل اولور مرتبهٔ ثالثه اولدرکه معلوماتی
اولان علوم اولیه یی ترتیب ایدوب تکلیه
مجهولات نظریه یی بالفعل ادراك و مشاهده
ایلیه و بو مرتبه ده اکا عقل مستفاد اطلاق
اولنور وجه تسمیه ظاهردر مرتبهٔ رابعه
نفس ترتیب مقدمات ایله تحصیل ایتدیکی
علوم نظریه یی کندوده مخزون ایلمشیدر
هر نه وقت ایسه مراد ایدر ایسه استحضاره قادر
اولوب کسب جدیده محتاج اولمیه و بو مرتبه ده
اکا عقل بالفعل اطلاق اولنور و بو مرتبه ده
دخی وجه تسمیه ظاهر اولوب محتاج بیان
دکلدر اما مراتب قوت عملیه دخی مرتبهٔ اولی
نوامیس الهیه و شرایع نبویه استعمالی ایله ظاهرینی
تهذیب ایتمکدن عبارتدر مرتبهٔ ثانیه ملکات ردیه دن
تطهیر باطن ایدوب عالم غیبه اتصالدن
تعویق و اشغال ایدن موانعی دفع و ازاله
دن عبارتدر مرتبهٔ ثالثه اولدرکه نفس عالم
غیبه اتصالدن صکره صور قدسیه ایله تحلی
ایلیه در مرتبهٔ رابعه عالم غیبه اتصالی ملکه
سنی اکتساب ایتمکدن حاصل اولان تجلی
جمال الهیدر که هر قدرتك جنب قدرت
کامله الهیه ده مضمحل اولوب و جمیع علوماتك
علم شامل الهیده استغراقنی مشاهده سیله
جمیع کمالاتك جناب حضرت فیاض فیضاندن
نابع اولدیغنی مشاهده دن عبارتدر
و معلوم اوله که بو ذکر اولنان مقدمات
اکرچه اصلنده مسائل حکمیه دندر لکن شرعه
و عقله مخالف اولمیوب مشروع اولنان
علم ایکن بامبادی تصوریه و ماخوذ
مبادی تصدیقیه دن اصول موضوعه و یا
مبادی دراات مقوله سی مقدمات غریبه یی
استعمال بان اصحاب الفن شایع و مستفیض
اولمغله جوازنه حکم تصریح و تنصیص
ایتمشلردر و بعض محققین بو مقوله مقدمات
متکلمین قوت قریحه لریله استخراج ایتمشلردر
و فن کلام سایر علومدن مطلقا مستغنی
اولوب بحث ایتدکلری مسائلی اخذه احتیاج
دوقدر دیو اثبات مدعا قاتمشلردر اما امام
غزالی رساله لدنیه سنده وجه اول اوزره
تحریر و مقامه متشبث اولوب اثبات مرام
ایتمشدر والله تعالی اعلم منه

قیدندن عقاید دین محمدی مراد ایدیکن تصریح
ایتدکلری اوزره مناسب اولان بو تقسیمده
واقع اولان ماتدن دخی الجق محمدیه علیه
افضل الصلوات والتحیه مراد اولنمقدر زیرا
بو تقدیر اوزره شبههٔ سابقه برطرف اولور
و التعریف کلامده بو وجهله تصرفدن یعنی عقاید
دینیه یی دین محمدیه حصر و تخصیصدن مستفاد
اولدیغی اوزره ادیان سالفه رجالندن طریقهٔ
نظر و استدلاله سالك اولنلرك علومنه کلام
اطلاق اولنمیجق کندولره دخی متکلم اطلاق اولنمق
متعین اولور پس تقسیم مذکورده حق تعبیر بودر
که طریقهٔ نظر و استدلاله سالك اولنلر ملت
محمدیه یه علیه الصلوة والتحیه ماتزملر ایسه
متکلمون الا دکلر ایسه مشائیون و طریق
تصفیه یه سالك اولنلر کذلك ریاضتلرنده
احکام شریعت محمدیه یه علیه التسلیمات الفاخره
الزکیه موافقلر ایسه صوفیه الا دکلر ایسه دخی
اشراقیون دیدکلری فرقه در اما وجه مذکور اوزره
بو تحقیق و تقریر نتایج طبع کسیر و اثار خاطر
فاطر فقیردندر لکن بعد اللتیا والتی تقسیم
مذکور بحسب جلیل النظر غبار شبهه دن
خالی اولمیوب اخبار و براهین یا مشائیون یا خود
اشراقی زمره سندن معدود اولمق لازم اولور
اما تدقیق نظر اولنسه ادنی تصرف یسیر ایله عقال اشکالك
انحلالی حیز امکانده در فلیتأمل تنبیه بعض
محققین طریقهٔ تصفیه یی طریقهٔ نظر و استدلاله
ترجیح صددنده بو وجهله تحقیق مرام ایتمشدر که

طریقهٔ

طریقهٔ اولانك حاصلی قوت نظریه ایله استکمال
و درجاتنده ترقیدر و بو ترقی و تدرجدن
غایت قصوی و نهایت مقصود و منتهی مرتبهٔ
عقل مستفاده وصول وارتقادر و طریقهٔ
ثانیه نك محصولی قوت عملیه ایله استکمال و مراتبنده
ترقیدر و بو قوتك درجهٔ ثالثه سنده نفس
انجواندن حاصل اولان صور معلومات اکرچه
مرتبهٔ عقل مستفادده دخی حاصل اولدیغی
مقرردر لکن بو مرتبه نك درجهٔ مستفاددن
ایکی وجهله اکمل و اقوی اولمغله رجحانی مثبت
و مبرهندر وجه اول وهمك طریق مباحثه یه
استیلاسی جهتندن مرتبهٔ عقل مستفادده حاصل
اولان صور علمیه شبهات وهمیه دن سالم
اولمیوب بو درجهٔ خطیره ده قوای حسیه قوای
عقلیه نك مغلوب و مسخری اولدیغی سببیله
حکم اولنان ادراکاته مزاحم و مانع اولمدیغیدر
وجه ثانی درجهٔ مذکوره ده نفس کدورات
تعلقاتدن طاهر اولوب کمال انجلاسی جهتیله
مثلا نقوش کثیره یه مقابل وضع اولنان مرآت
کبی اتساعی مقداری صور کثیره یه مجلا اولوب
مرتبهٔ عقل مستفادده فایض اولان صور الجق
اقامت اولنان براهین و ترتیب اولنان مبادیه
مناسب اولان علوم مقداریدر اولمغله بو صورتده
نفسك حالی همان بر کوشه سی جلا داده اولمش
آیینه کبی اولدیغی جهتدن انده مرتسم اولان
صور مرتبهٔ اولیده منتقش اولان نقوش علمیه یه
نسبت ایله قلیل و یسیر و نزر و حقیر اولدیغیدر

ای دل ز طریق اهل صورت بگذر ٭ آیینه شو ز هر کدورت بگذر
گر نور و صفای عارفان میخواهی ٭ از هر چه ترا هست ضرورت بگذر
امام فخر الدین رازی حضرتلری الشیخ نجم الملة والدین
الکبری حضرتلرندن قدس الله سبحانه سرهما ا
ایدوب ٭ بم عرفت ربک ٭ دیدکلرنده بو آیات
ترد علی القلب تعجز النفوس عن تکذیبها دیمکله
جواب ویرمشدر شعر ثم وراء العقل علم یدق عن
مدارک غایات العقول السلیمة ٭ بعد ذلک کبار
صوفیه نفعنا الله سبحانه ببرکة انفاسهم الشریفه
مؤلفاتنده اکثرما ان تحسی بو معنالی ناطق
تصریحلری وارد اولمشدر که کمال اشتهارندن
ناشی تحبیر نقوله تصدی اولنمدی ٭ لکن ائمه فن
اولان فضلادن بعض فحول آثارنده رسیده
سمع قبول اولدر که طریقه صوفیه مخاوف و اخطار
بیشمار اولوب خارستان ورطات ومهالکه
انتهاج صراط سویدن تعویقله دامنگیر سالک
اولمغیله تخیلات هواجس وتسویلات وساوس
هزار هزار سالک محجه طلبی بیدای حیرتده سرگردان
اولمغه مؤدی اولمشدر ٭ تخصیص بعضیلر دخی
[illegible] ان خیالاتی که دام اولیاست ٭ عکس مه
رویان بستان خداست ٭ معزاسی اوزره
اندکی نمایشه فریفته اولوب ٭ ای برادر بی
نهایت در گهیست ٭ بر هر آن که میرسی بالله
مایست ٭ مضمونندن غفلت ایله ٭ کسراب
بقیعة یحسبه الظمآن ماء حتی اذا جاءه لم یجده
شیئا ٭ الآیه کنندم نفس قاصرنده کمال تخیل

ترجیح طریقة نظر

اتمک ایله مطلوبنه وصول وافرین حصول اولدیغی
زعمنده شوب طریق طلبده جد واجتهاددن
فراغنه مؤدی اولور ٭ وگاه اولور که برنا فضل
کوته راهی مرشد کارآگاه خلقی ایله دامننه دستیاز
استرشاد اولوب نقد عمر گرانمایه یی بیهوده
بذل وصرف ایتدیکنه بر وقتده تحصیل وقوف
ایدر که تدارک مافات حیز امتناعه پیوسته
اولوب جلیه امر و واقع حاله اطلاع سودمند
اولمز ٭ زیرا النفیس آلامرده مرشد ومربی نادر
اولوب مصادفه حالنده دخی فرق وتمییز
یا متعذر ویا متعسر اولور ٭ بر محذور دخی
اولدر که اثنای سلوکده دخی نظر واستدلاله
احتیاج بالکلیه زائل اولمیوب سالک حلیه
علوم رسمیه دن عاطل اولسه ورطه افراط
وتفریطدن ایمن اولمیوب بلکه هر حالده حد
اعتداله جاهل اولمدن ناشی ریاضات شاقه
اقتحام فساد مزاج واختلال مشاعر مستتبع
اولوب بطلان استعداده مؤدی اوله ٭
فلهذا حضرت هادی الثقلین الی الصراط المستقیم
علیه وعلی آله وصحبه افضل التحیة والتسلیم
بیورمشلردر که ما اتخذ الله ولیا جاهلا قط
وحدیث آخرده دخی وارد اولمشدر [illegible]
[illegible] تنک و عالم [illegible]
[illegible] ظن اولنمسون که اساطین دین
اولان ائمه متکلمین ٭ شکر الله مساعیهم
عقاید اسلامیه یی دلائل کلامیه ایله تصحیح
واثبات ایتمش اوله لر بلکه انلرک انوار عقایدم

مشكات نبوتدن مأخوذ ومقتبس واركانى
دعايم دلائل نقولله مؤسسدر؛ زيرا مطلقا
علومدن هر قنغى علم كه قوانين شريعت مطهره
مخالف اوله البتّه مذموم اولور؛ والحاصل
علم كلامده شرط اولدر كه اصل مدعاسى شريعت
شريفه دن مأخوذ ومستنبط اولوب دلائلى
براهين عقليه اوله؛ يعنى بو فنك شرطيدر
كه مقاصدى اصلنده شرعيه اوله وعقل ايله
تأييد اولنمش اولوب اصل معتقدى يا
يا كتاب الله ده ويا احاديث شريفهٔ نبويه
واخبار صحيحهٔ جليه ده وارد اولمش اوله
كه بو شرطى مفقود اولسه علم كلام اطلاقى
صحيح اولمز بلكه علوم دينيه دن معدود
اولمز؛ مسائل كلاميه ايكى صنف اولور
يا اصل مدعاسى شرعدن مأخوذ اولوب بعد
التسليم اوزرينه برهان عقلى اقامت
اولنمشدر؛ ويا خود هم شرع وهم عقل
تطابقى ايله مثبت ومبرهن اولمشدر
التبصير اعانا واثبتكم اهتدوا بانا على النهج القويم
ووقانا واياكم من الانحراف عن الصراط المستقيم
علم كلام حقنده ردّاً وقبولاً اگرچه اقوال مختلفه
كثيره وارد اولمشدر نته كيم بر مقدارى بو تحقيق
حقنده ذكر وايراد وتصميم اولنمشدر لكن
جمهور محققين اتفاقلرى اوزره قرار داده
اولان اولدر كه علم كلامه اشتغال فرض
كفايه قبيلندن اولوب هر كسه مرتبهٔ اطمينان
وصولى مرتبه سنى تحصيل يقين فرض عين اوله

زيرا

زيرا ادلهٔ وثيقه ايله مدلل ومبرهندر؛ كه هر
عاقل مكلف ايچون ذات بيچون حضرت واجب
الوجودى معرفت يعنى وجود صانع لايزالى
وصفات كماليهٔ ثبوتيه وسلبيه سن بقدر
الطاقة البشريه ادراك وتصديق بحسب الشرع
واجبدر پس بو وجه اوزره اولان معرفت
نظر واستدلاله متوقف اولديغى مقرر اولنجه
نظر واستدلال دخى واجب ايدوكى متعين
اولور زيرا شول شئ كه واجب اكا توقف
ايده اول دخى واجب اولور؛ والحاصل مسائل
اعتقاديه ده تفصيل قوانين استدلاله دخى
جاريست؛ واعمال فكر له اقامت براهينه قدرت
تحصيل ايدوب الزام معاندين وارشاد
مسترشدينه مكنت مرتبه سى استحصال
ملكه واجب على الكفايه اولمش اولور؛ كندى
نفسى ايچون طلب درجهٔ يقين فرض عين
اولديغى كبى بو مرتبه اضروريات دينيه دن
اولمدن ناشى فقهاء اسلام بوّأهم الله تعالى
الى دار السلام زمره سندن جمع كثير وجم
غفير تصريح ايدوب هر مسافهٔ قصرده
بو صفت ايله متصف بر كمسنه دن لابد
اولمغيله خلفاء اسلام ايدهم الله تعالى
حضراتنه بو امر جليلده كمال اهتمامدن ناشى
هر مسافهٔ قصرى بو ملكه يه مالك وبو مسلكه
سالك بر شخصدن خالى قومق حرامدر
نته كه هر مسافهٔ قروى ده ظواهر شرايع
واحكامه عارف بر فقيه نصبنه همدن اخلا

ذات الله ده وصفات آلهيه ده ونبوت
ومعادده علماء اهل الاسلام كثّرهم الله
جناب حضرت حقك ذات مقدسنه وملائكه
كرام وانبياء عظامه ويوم قيامه على وجه
الاجمال علم واذعان فرض عين اولديغنده
ائمهٔ دين متفق اولوب على وجه التفصيل
علم واذعان ائمهٔ حنفيه قتنده فرض كفايه
وشافعيه قتنده بو دخى فرض عيندر
پس طالب نجات دارين اولان مؤمنه
لايق وواجبدر كه مسائل دينيه ده اقوال
اهل سنتى ضبط واتقانه مجدّ اولوب عقايد
صحيحه لرينه علم واطلاع تحصيلنه ساعى اوله
[illegible] اهل سنت زمره سنه منتظم
[illegible] زيرا معلومات مذكوره يه
[illegible] اهل سنته [illegible]
[illegible] واجبدر

قلمق حرام اولدیغی کبی * حتی کتب موثوقده
تصریح ایتمشلردر [illegible] الحمد لله تعالی علی جزیل
طوله وقدرته وحوله بو عصر همایون فال مسعود
المآلده که لمعات ساطعهٔ شموس پادشاهی واشعهٔ
انوار معدلت کار ظل اللهی چار جهت عالمه پرتو انداز
عدل ونصفت اولوب مراسم حدود شرع قدیمه
اهتمام تام ایله حمایت جانبنه عنان عنایتلری
معطوف * ومراحم بیغایتلری خدمهٔ علوم اولاء
ودعاگویان اخلاص اندیش احوالی التفاته ودر جنب
طرفنه مصروف ولمتدر * وشوارق آراء صائبه سی
اناره دیاجیر شبهاتله مزیح غیاهب * وبوارق
اسنهٔ خورشید التماعی طرد مخالفین ایچون شهاب
ثاقب مثابه سنده اولدیغندن ماعدا مشکات
نبوتدن اقتباس اولنان کلمات ساطع البرهاننده
اذا اراد الله بالامیر خیرا جعل له وزیر صدق ان
نسی ذکره * حدیث واضح البیانی مصداقی اوزره
هر سطر جریدهٔ سعادت باهره وعنوان دیباجهٔ
سلطنت قاهره رئیس وکلاء دولت * ومقتدای
اصحاب عز وشوکت * صدر الصدور ونخبة الاعصار
والدهور * صاحب الدولة [illegible] * وساحب اذیال
المراحم علی مفارق البرایا حضرتلری دخی برجانبدن
سجیت شریفه لرنده مرکوز اولان جوهر صدق
وسداد * وطبیعت لطیفه لرنده مودع ومکنوز
اولان اکسیر صلاح ورشاد * ومقتضاسی اوزره
احیای معالم دین مبین * واعلاء اعلام سنت
سید المرسلین امرنده تشمیر ساعد اهتمام * ورشد
نطاق جد واقدام بیورمغیله بو مقوله اصنوف

علوم

اجمع و تفصیل

علوم وفضایلی توفیر واصناف ارباب علوم
ومعارفی لطف وتوقیرله بکثیره باعث
اولمشلردر جناب حضرت فیاض مطلق بو نظام
مستحسن الانتظامی بردوام ایلیه بنبیه النبیه واله
واصحابه البررة الكرام [illegible]
[illegible]
اقوال الرسین رد واول بابده وارد اولان کلام
[illegible] انفا ذکری سبق ایتدیکی
اوزره علم کلامک فرضیتی ثابت اولیجق ارباب
الب به لایق وسزاوار اولان اول فنی جلیلی
وانکار ایلمر ندد اسلافدن نقل اولنان اقوالک
ظاهرینه فریفته اولمیوب فاضل محققینک اول بابده
جواب وتاویللرینه واقف اولمزدن مقدم فنی
مطلقا رد وانکاره مبادرت * وارباب تحصیل خاطرله
سوء ظنه جسارت ایتمیه پس مناسب واولان
اولدرکه بو محلده طرفینک انکار وتوجیهلرندن
برنسخه ایراد ونه تصدی اولنه * شو کلام علی الهادی
القیوم اولا صور انکاردن طریقهٔ معارضه ده
منقوله اولان اقوالک بری اولدرکه مسائل
کلامیه هیچ متکلمین اوزره عقائد دینیه
اثباتنده اعمال نظره اشتغال حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم واصحاب کرامدن منقول
اولمدیغی جهتدن بدعت اولوب وبدعت
مردود فی الدین اولدیغی حدیث صحیحله متبندر
کما قال النبی صلی الله علیه وسلم من احدث
فی دیننا ما لیس منه فهو رد الحدیث وبو جمله
ایراد اولنان اشکاله اول سؤال اوزره جواب

ويريلوركه اكر مراد اصلا مباحث كلاميه حضرت
رسولدن واصحاب كرامدن اشتغال صادر
اولممشدر ديمك ايسه اكه اشتغال مطلقا بدعتدر ديمك
ايسه بو كلام ممنوعدر زيرا مرتبهٔ تواتره واصلدركه
حضرت رسول عليه السلام واصحاب عظام
كاه وبيكاه دلايل توحيد وبنوتدن بحثه تصدي
ايدرلر ايدي ودائما اهل مكه القاي شبه وشكوك
قيلوب توحيد وبنوته طلب ادلهدن خالي
اولمزلردي حتى حق سبحانه وتعالى حضرتلري
انلرك حقنده بل هم قوم خصمون بيورمشدر
ودائما حضرت رسالت پناه دخي سؤاللرينه
دلائل باهره وآيات ظاهره ايله جواب ويرب
انلره الزام وتبكيتدن خالي اولمزلر ايدي وقرآن
كريمده خود بو سياقده آيات كثيره وارد
اولمشدر لو كان فيهما آلهة الا الله لفسدتا
كبي وان كنتم في ريب مما نزلنا على عبدنا فاتوا
بسورة من مثله كبي واكر مراد اول اولميوب
حالا ارباب كلام بينلرنده معتاد اولان
اصطلاحات ومؤلفات كلاميه ده مسلوكه
اولان طرق مباحثات اوزره اشتغال منقول
دكلدر وبدعتدر ديمك ايسه بو صورتده اگرچه
بدعيت مسلمه در لكن بوندن مردوده في الدين
اولوب قبيح اولمق لازم اولمز زيرا هر بدعت
بدعت قبيحه اولميوب بدع مستحسنه نهايتسز
بو قدر علوم فقهيه يه وسائر فنون شرعيه يه
اشتغال كبي **وجه ثاني** اولدر كه اصحاب
كرامدن بر جماعت قدردن بحثه وتكلمه دخي

مشغوللر ايكن سعادتله حضرت سيد الثقلين انلرك
اوزرينه مصادفه لري حالنده وجنات مباركه لرنده
احمرار اثرات ايده جك مرتبه سيماي شريفلرنده
آثار غضب نمايان اولوب اول جماعته خطاب
ايدوب امم سالفه دن مستحق غضب قهار ومعيله
مبتلاي هلاك وبوار اولنلرك باعث خساري حالا
بو سزك خائض اولدیغكز بحثه خوض ايتدكلريدر
بو خصوصده سزي اول امره بر دخي خوض واشتغال
ايتميه سز ديو استيمان ايدرم ديو تأكيد بيورمشلردر
وحديث آخرده دخي قدر مذكور اولدیغجه امساك
ايدوك ديو اول بابده تكلمدن نهي بيورمشلردر
نظر واستدلال ايله جدل قبيلندن اولدیغي محل
كلام دكلدر [illegible] حديثين مذكور
واقع اولان نهي على طريق اللجاج اولوب تعنت
وتعصب اوزره اولان جدل ايچوندر كه آراء باطله
ترويج وعقايد حقه يي رد وابطال ايچون اوله
نته كيم حق تعالى حضرتلري قرآن عظيمده بيوررر
وجادلوا بالباطل ليدحضوا به الحق ودخي آيت
آخرده بيوررر ومن الناس من يجادل في الله بغير علم
الآية بو مقوله جدال ونزاعك منهي اولدیغنده كلام
ونزاع يوقدر واما شول جدل كه حقي اظهار وباطلي
رد وانكار ايچون اوله مستحسن اولوب مأمور به اولور
محل اشتباه دكلدر كما قال الله سبحانه وتعالى
وجادلهم بالتي هي احسن الآية قال تعالى ولا تجادلوا
اهل الكتاب الا بالتي هي احسن الآية وبو دخي نقل
نقاتله مرويدر كه انكم وما تعبدون من دون الله
حصب جهنم آيت كريمه سي نازل [illegible] بدقده عبد الله

ربنه

ابن الزبعری اعتراضه تصدی ایدوب انکم وما تعبدون
بر طائفه ملائکه یی معبود اتخاذ ایتمشلردر و کذلک
طوایف کثیره حضرت مسیحی معبود اتخاذ ایتمشلردر
پس حضرت حقه معبودیتده شریک اولانلر حصب
جهنم اولیجق ملائکه و مسیح دخی تعذیب اولنمق لازم
کلور دیدکده اول رهنمای محجه رشاد و افصح من
تکلم بالضاد حضرتلری لسان عربده کلمه ما ذوی
العقولک غیرنده استعماله مخصوص اولدیغنه غفلتدن
تعجب کنان توبیخ بیورب ما اجهلک بلسان
قومک اما علمت ان ما لما لا یعقل بیورمغله ابن الزبعری
یی تبکیت و افحام بیوردیلر و بو دخی روایت
مخولله رسیده رتبه قبولدر که حضرت علی کرم الله
وجهه ایله بر قدریه شخص باهر النقص معارضه یه قصد
ایدوب افعال عبادک قدرت الهیه ایله وقوعن
انکار ایتمک اوزره بن کندو حرکات و سکناتمه
و زوجه می تطلیقه و جاریه می اعتاقه مالک اولدیغم
ظاهر و باهر اولوب انکاری ممتنع و متعذر اولمغله
افعال عباد خلق الهی ایله اولمق قرار دادی دردیدکده
حضرت مرتضی دخی جوابنده بیوردیلر که کندوده
اشیاء مذکوره ایچون ملک اثبات ایتدوکده
مرادک اکر اشیاء مذکوره یه حاشا جناب حق تعالی
مالک اولمیوب انجق بن مالکم دیمک ایسه حضرت
مالک الملکدن غیری مالک آخر اثبات ایتمش
اولورسن و اکر اشیای مذکوره یه الله
تعالی حضرتلری ایله معیتله مالکم دیمک ایسه
جناب حضرت واجب الوجوده شریک اثبات
ایتمش اولورسن دیدکلرنده شخص مذکور ایچون

جوابه

جوابه قدرت قالمیوب ملزم و مبهوت اولدی
بو دخی مقرردر که نظر و استدلال جدلک
غیریدر زیرا جدل غیری الزام ایچون اولان
و مباحثه دن عبارتدر نظر ایسه تفکر معناسنه در
جدل منهی اولمقدن نظر دخی منهی عنه اولمق
لازم اولمز وجوه معارضه دن بری دخی
بعض روات نقل ایتدیکی اوزره علیکم
بدین العجایز حدیث شریفنده مستفاد اولان
معنادر که حدیث مذکورده عجایز دینی الزام
ایله امر اولنوب دین عجایز ایسه طریقه تقلید
ایله اولدیغی متعین اولیجق نظر و استدلالدن
کف نفس و صون لسان لازم اولور بو وجهله
معارضه دن جواب اول طریقله درکه اولا
حدیث مذکور کتب صحاحده مذکور اولممغله
صحتی تسلیم اولنمز و تسلیم اولندیغی صورتده
دخی دین عجایزدن مقصود دخی خصوصده
حضرت حقه انقیاد ایله تفویض امور در یوخسه
نظردن کف نفس اولنوب مجرد تقلیده اقتصار
دکلدر و بو دخی معلوم اوله که علم کلامی رد و
انکارده ائمه مجتهدین رضی الله عنهم حضراتندن
دخی اقوال عدیده منقوله اولوب جمله سی
محققین فن طرفلرندن شکر الله مساعیهم
مجاب و مأول اولمشلردر ازجمله امام اعظم و همام اقدم
حضرتلرندن منقول اولان روایتدرکه
قاضی خان فتاواسنک کتاب حظر و اباحه سنده
فن کلامی تعلم اندن قدر حاجتدن زیاده
مناظره یه خوض و اشتغال منهی عنه در دیدیکی

بر ده ذكر ايتمشدر كه حماد بن ابى حنيفه قانون اهل
كلام اوزره مسائل اعتقاديه ده تكلمه خوض و اشتغال
ايتدكده حضرت امام انى اشد نكير ايله انكار
و نهى ايتمشدر اولدخى جوابه تصدى ايدوب
مقدما كندولرى اول واديده تكلم ايتدكلرين
تعريض كونه تذكير ايله كندولردن بو سبقت ايدن
نسنه يى آخردن انكار و منعلرينك سر و سببن
استكشاف و استعلام ايتدكده حضرت امام
دخى بز اكرچه فنون كلامده تكلم ايدردك لكن
كأن على رؤسنا الطير كمال وقار و تأنى ايله
مبادرت ايدردك و رفيق و صاحبمزك زلتى
احتمالندن نهايت مرتبه ده احتراز و احتياط ايله
بسط مقال ايدردك اما سزلر شمدى بحث و جدله
خوض و اشتغال حالنده رفيقكزه زلت قدم
و قوعنه مترقب و طالب اولمق اوزره اشتغال
نائره جدال ايدرسز العياذ بالله بر كمسنه كيم
صاحب و رفيقنك كفرينه رضا ويره اول كافر
اولمزدن مقدم كندى كافر اولمق لازم كلور هيچ
قطع بيوندقيل و قال ايتمورمشلردر پس ارباب
الباب مخفى دكلدر كه حضرت امامك بو نقل اولنان
كلامندن علم كلامى مطلقا رد و انكار لازم اولميوب
بلكه بحث و مقاوله دن مراد باحث اظهار حق
اولمغيله غرضى مجرد الزام خصم اولديغى صورتنه مقصور
ايدكى متبين اولور و بو بابده منقول اولان
وجوه رد و انكاردن برى دخى امام ابو يوسفدن
عنه تعالى ثابت اولان روايتدركه بر وقتده
استاديمز امام اعظم نعمان بن ثابت كوفى

جوزى باخير و كوفى حضرتلرينك مجلسنده حاضر
ايدك ناكاه جمع كثير ايكى نفر شخصى مجلس حضرت
امامه احضار ايدوب بو ايكى كيمسه بربرلريله
منازعه و جدال ايدوب بريسى قرآن كريمك
مخلوقيتن ادعا ايدوب اول برى رد و انكار
ايدوب كلام الله غير مخلوقدر ديو مخاصمه يه تصدى
ايتمشلر ايدى ديو پيشگاه رفيع حضرت امامده تقرير
مدعا ايتدكلرنده حضرت امام اول جماعته
ايكيسنك دخى خلفلرندن اداى صلوة ايله اقتدادن
منع ايدوب شخص ثانيه اقتدادن منعك
وجهى ظاهر اولمغيله كندولردن استعلام
و استكشاف اولندقده شريعتمزده بدعت
اولان منازعه فى الدينه اجتراده ايكيسى
دخى مشتركلردر ديو جواب ويروب قطع
بيوندقيل و قال ايتمورمشلردر و ينه امام
ابو يوسف حضرت امامدن روايت ايدركه
منازعه فى الدين بدعتدر اگرچه حق اوزره
دخى تكلم اولنور ايسه ديو بيورمشلردر
و ينه امام ابو يوسف حضرتلرندن مروى
اولمق اوزره فتاواى قاضى خانك فصل
اقتداسنده مصرحدركه امر دينده خصومت
اوزره اولان كمسنه بر قومه امامت ايتمك
جايز دكلدر اگرچه اقتدا ايدن مأمومك
نمازى صحيح ايسه ده ديوب فقيه ابو جعفر بو
كلامى تنوير و ايضاح ايدوب امام ابو يوسفك
مرادى جايزدر كه دقايق علم كلامده مناظره يه
تصدى ايدنلر اوله ديمشدر و بو قول مشهور

دخی امام ابو یوسف حضرتلرندن منقولدر که
دینی خصومات ایله طلب ایدن تزندق ایتمش
اولور و مالی کیمیا ایله طلب ایدن مفلس اولور
و طلب غریب حدیث ایدن کاذب اولور
دیمشدر کذا و کذا مفصلات کتب کلامیه‌ده
شبهات مذکوره سیاقنده دخی بجه نقول
کثیره ایراد اولنمشدر لکن بو محلده مسبوق
بالذکر اولان شبهات دفع و توجیهده اختیار
ایدوب سوق اولنان اجوبه‌نک حسم عرق
شبهه‌ده فائده‌سی عامه اولمدن ناشی طی
اولنان شکوک و شبهاتک دخی اجوبه
مذکوره ایله اندفاعی مقرر اولمغله تکثیر سواده
تجاسر اولنمدی الاجوبة المنقولة عن القدماء
انفا ذکری سبقت ایدن وجوه معارضه‌دن وجه
ثانینک جوابنده سرد اولنان تحقیقک حاصلی
مجتهدین حضراتندن منقول اولان شکوکی دخی
دفعده کافی ایدیکی طباع سلیمه اصحابنه ظاهر
و اضحدر لکن مستقلاً بو بابده اساطین فقهادن
منقول اولان اجوبه و تأویلاتدن کثیر الفوائد
و جم العواید اولنلر متبرکاً بانفاسهم الشریفه ذکر
اولنمغه مبادرت قلندی از جمله امام ابو یوسفک
حضرت امامدن منقولی اولان بدعیت که
ذکری سبقت ایتمشدر اول مناظره‌جولردر که
مقتضای هوا اوزره اولوب ابراث عجب و غرور
ایلیه‌جک مؤلفات نقاتده منصوص صدر و تاتارخانیه‌ده
و خلاصه و مجمع و غیری کتب فتاواده
تصریح اولنمشدر که کراهتی مثبت اولان اول

مجادله‌در که ایقاظ فتن و اثارهٔ بدعه مؤدی اوله
و یا تشویش عقاید مستتبع اوله و یاخود مستفیدلری
مناظره قلیل الفهم اوله و یا جنگلری مجرد غلبه
داعیه‌سی ایله اولوب اظهار حق اولمیه والا اظهار
صواب ایچون اولان مناظره که کلام مجیدده
و جادلهم بالتی هی احسن آیتی ایله مأموربهادر
انده شایبهٔ کراهت اولمق نه احتمالدر شبهة الاخری
و وجه اندفاعها اگر بو محلده سؤال ایراد اولنوب
مجتهدین کرام حضراتندن انفاً ذکر اولندیغی منوال
اوزره ردّ فنّ کلامده صدور ایدن نقولی ظاهرندن
بلا داعی اخراج ایدوب تأویلات مذکوره ایله
توجیه و تأویلی التزامک وجهی غیر ظاهردر متبادر
اولان معنای ظاهرینه محمول اولمقدر چوایراد
کلام اولنورایسه کوییوء اعتقادن متجانب
اولان اصحاب انصافه خفی دکلدر که ذکری سبق و مرور
ایتدیکی اوزره علم کلامک فرضیتی متفق اولدوغی
ادنی مرتبه‌ده عوام ناسک عقایدین تشویشات
مبتدعه‌دن حفظ و صیانت بو فنّ جلیلک قواعد
ایدیکی مقرر و ثابت اولیجق افراد اکیاس بلکه
احاد ناسدن انی ردّ انکار ده تجاسر محال ایکن ائمهٔ
دین اولان اساطین مجتهدین ذوی التمکیندن
انی تحریم وارتابینی تضلیل نه احتمالدر
اسلافدن صورت انکارده منقول اولان روایاتی
البته تأویل و توجیهه تصدی مرتبهٔ وجوبده اولدیغی
مقرر اولور وجه دفع اخری افاضل متأخرین آثارندن
بعض مؤلفات مرغوبه‌ده مسطور اولوب
تشنیف سمع قبوله حقیق اولان جواهر زواهر

[illegible]

[illegible] المنقولة عن القدماء

تحقیقدندر که مجتهدین کرام حضراتی زمان
شریفلرنده علم کلام رؤسای ارباب اعتزال
اولان بشرزمینه مخصوص اولوب قطعا اصحاب
رسول الله و تابعین ذوی الانتباه مسلکنه
سالک و منتهج اولان اهل سنت میاننده
معهود و معروف دکل ایدی زیرا اهل تاریخ
و سیر اتفاقلری اوزره اهل سنت بیننده فن
کلامک ظهوری ابتدا امام ابو الحسن اشعری
حضرتلرینک انتشار اشعۀ نیر ذات ساطعة
اللمعانلری زماننده وقوع بولمشدر و اما
خود ولادتی هجرت نبویه‌نک ایکیوز التمش
سنه سنده واقع اولمشدر و رؤسای معتزله‌دن
ابو علی جبائی تلامیذندن اولوب قرق سنه
مقداری مذهب اعتزال اوزره مستمر و متمکن
دستیاری توفیقله تیقظ و انتباه دیدۀ
بصیرتندن پرده غشاوۀ شکوک و اشتباه
اولوب عالم مثالده خاتم الرسل و هادی السبل
رهنمای محجۀ سداد و نیر وقاد برج هدایت
و رشاد حضرتلرینک شرفیاب مشاهدۀ جمال
خجسته فالی اولوب یعنی واقعه‌سنده اول سرور
بوستان رسالتک خاکپای عرش پیماسنه
رومالله مستسعد اولدی و طرف باهر الشرف
حضرت رسالتدن شایان عز خطاب اولوب
اول وقتده دک مسلوکی اولان طریقۀ نامرضیۀ
اعتزالی ترک ایدوب مشکات نور النبوه‌دن
مقتبس اولان اضواء هدایت اولان ... ایله کلامک
ازاحۀ ظلام مشکوکلرینه اناره و ایضاح ایدوکی

محجه

محجۀ نیره که ما انا و اصحابی طریقه‌سندن
عبارتدر انتها جله مأمور اولدی و کلمۀ جامعۀ
ترکتکم علی الواضحة البیضا مغزاسی اوزره
شهراه صحابه و تابعین اولان جادۀ واضحۀ
محمدیه سالکلری اولان اهل سنت و جماعت
مذهبلرینی تقویت و توثیق و ارباب
اهوا و بدعی تضلیل و تفسیق و لا سیما عموما
ارباب اعتزالی و خصوصا استادی اولان
ابو علی جبائی‌یی تبکیت و الزام و اسکات
و افحامه اشتغال ادله و نبقه عدایتده کلکره
متقدمات و اهیه و آراء باطله‌لرینی توهین
و ابطال ایتمک اوزره کذارنده اوقات ایکن
تاریخ هجرتدن اوچیوز یکرمی ایله اوتوز سنه‌سی
خلالنده واصل جوار رحمت اولمشدر و کذلک
مقتدای اهل سنت امام ابو منصور ماتریدی
حضرتلرینک دخی ولادتلری ولادت اشعریدن
مؤخر وقوع بولوب وفاتی اوچیوز اوتوز
ایکی سنه‌سی خلالنده در و کتب تاریخ
ناطقه اولدیغی اوزره اصحاب مذاهب اعلام
مجتهدین کرامدن هیچ بری اول وقتی ادراک
ایتمیوب جمله‌سندن متأخر اولان امام احمد
بن حنبل حضرتلری که خاتمة المجتهدیندر وفاتی
ایکیوز قرق بر سنه سنده واقع اولوب
و فاتلری ایله ارباب اجتهاد منقرضه اولمشدر
بو تفصیلدن معلوم اولورکه ائمۀ مجتهدین
حضراتندن هیچ برینک فن کلامک اهل سنت بیننده
ظهوری زمانینه بالغ اولمیوب قدح وردی

[وفات جبائی]

[وفات امام ابو منصور ماتریدی]

[وفات امام احمد بن حنبل]

ایتدکلری مروّج آراء باطلهٔ معتزله اولان
مسائل مموهه اولوب کلام اهل سنت اولمیه
حکایت [illegible] الحدیث ذو شجون مصداقی
اوزره امام ابو الحسن اشعری حضرتلرینک مذهب
اعتزالدن رجوعی و تنصلی حالنده استاد
ابو علی جبائی‌یی اسکات و الزامده ایراد ایلدیکی
اخوهٔ ثلثه حکایه‌سی مع شهرته بو محلّه الصواب
دیدیکی فکر کامل ایله ثبت اولندی مآل بحث
وجدال بو منوال اوزره‌در که امام ابو الحسن
اشعری ارباب اعتزالک مطیعه اعطاء ثواب
و عصاته نکال و عقاب حاشا جناب حضرت
مسبب الاسبابه واجب دیدکلرین رد و تزییف
صددنده جبائی‌دن سؤال ایدوب بو عقیده‌نک
اشتمالک اخلالی نه وجهله‌در که اوچ نفر برادرک
برسی مطیعاً فوت اولوب بری دخی عاصیاً
واوچنجیسی صغیراً وفات ایتمش اولسه بونلرک
مآل حالی نه کیفیت اوزره‌در دیدکده جبائی
دیدی که شخص اول دخول جنت ایله کامیاب
و ثانی مبتلای صنوف عقاب و ثالث نه معاقب
و نه مثابدر [illegible] اشعری تکراراً دیدی صغیراً وفات
ایدن صبی عرصهٔ محشرده یا رب حکمت ندر که
بنی صغیراً اماته قیلدک اگر بکا عمردن مدت
اعطا اولنمش اولسه حلیهٔ ایمانله متحلی اولوب
مستحق دخول جنت اولوردم دیسه نه وجهله الزام
اولنور دیدکده قبل حضرت باریدن بو منوال
اوزره جواب اولنور که اگر سن مرتبهٔ سن تمیزه
واصل و بالغ اولنجه ساحهٔ حیاتده ابقا اولنسک

مصدر

مصدر عصیان اولوب مستحق دخول نیران اولوردک
سکا اصلح اولان صغیراً اماته اولنمق ایدی چونکه
اشعری دیدی که بو صورتده شخص ثانی دخی
کندو حالندن استکشاف ایدوب یا رب
چونکه حال بو منوال اوزره‌در بنی فقره دخی
حال صغر و صباده موت اصلح ایکن بنم حقمده
امهال اولنوب مستوجب عذاب اوله‌جق صنوف
عصیانه مبتلا قیلمقده سرّ و حکمت ندر دیسه
اکا جواب نه کیفیتله متصوّردر دیدکده ملزم
و مبهوت اولوب بر وجهله نطقه مجال امکان
اولمدی تحقیق انیق بو محلده ذکری مناسب اولان
فوائد لاحقه‌دندر که اشاعره و ماتریدیه اتفاق
اوزره سالک اولدقلری طریقهٔ مرضیه‌نک حقیقتنه
حدیث نبوی ناطق اولدیغی اوزره یتمش اوچ
فرقه‌دن فرقهٔ ناجیه بو طائفهٔ زکیه ایدوکینه بو کلام
شاهد دلیل وافیدر که زمان ظهور و انتشارلرندن
بو وقته دک عدددن پایانده منصهٔ وجوده اولان
مشایخ دین و علمای مسلمین اتفاق اوزره
قبول و اختیار ایدوب بر فرد شذوذ و تمرّد
ایتمشدر و بو قدر مدت متطاوله امّهات
مسائلندن بر مسئله‌سن رد و انکار مسموع
و معهود دکلدر پس بو قدر سنین و شهور
و ازمانده موفورده مجتمع اولان امت محمدیه‌نک
لا تجتمع امتی علی الضلالة حدیث شریفنک
مصداقنجه ضلالت اوزره اجتماعلری محال ایدیکی
خود امر مقرّردر دفع [illegible] الشبهه ایراد اولنوب
سؤال اولنور ایسه که اعتقادیاتده اهل سنتک

مقتدا و رئیسی ایکی کیمسه اولوب فروعده حنفی
المذهب اولنلر اصول دینده یعنی مسائل
کلامده امام ابو منصور ماتریدی حضرتلرینه اتباع
ایدوب فروعده شافعی المذهب اولنلر
امام ابو الحسن اشعری مسلکنه کیتمشلردر و بو
ایکی امامک مسائل کثیره ده بینلرنده اختلاف
اولوب علی طرفی النقیض واقعه اولان ایکی
قولک لامحاله برنیسی صواب اولدیغی صورتده
اکه مخالف اولن قول آخر البته خطا اولمق لازم
اولور بو اهل سنت اسمی ایله موسوم و مسمی
اولن فرقهٔ ناجیه‌ده تفنیسی اولور ایسه طائفهٔ
اخری اول فرقه دن خارج اولمق لازم کلور
بو شبهه دن جواب اول درکه ماتریدیه و
اشاعره بینلرنده واقع اولان خلاف و نزاع
فروع کلام و جزئیات مسائلده اولوب اهات
مسائل اولان معظمات دینیه ده المقبله مجرد
بو مرتبه مخالفت ایله تباین و تناقض حاصل
اولمیوب ایکی فرقه متباینه اولملرینی اقتضا
ایتمشدر و تدقیق نظر اولندقده طرفینک قوللری
بر برینه توافق ایتدیکی دخی مقرر اولوب ایکی
طرفک تعصب و اعتسافدن متجانب و اعتدال
و انصاف ایله متصف اولان محققلری طرف آخری
حاشا بدعت و ضلاله نسبت ایتمشلردر و اصول
مسائل دینیه ده اتفاقلرندن ناشی ایکیسی فرقهٔ
واحده عد اولنوب اهل سنت و جماعت اسمی ایله
مسمی اولمشلردر و یتمش اوچ فرقه دن فرقهٔ ناجیه
بونلر ایدیکی مقرر و متعین اولمشدر

امام ابو منصور محمد بن محمد بن محمود الماتریدی
و سائر فقهای حنفیه دن اولوب فقهای
ماوراء النهر قاطبه اعتقادنده ماتریدیلردر
و امام منصور سمرقندده و یاخود بخارا قریه‌لرندن
ماترید نام قریه‌ده نشأت ایدوب جمع بدیع و ازاحهٔ اهواء ابتدعنده سیف مسلول قوال بالحق
شیوع دکجاه امام جلیل الشأن ایدی مذهب اهل السنتی انتصارده کتب عدیده تألیف ایتمشدر ازجمله
مؤلفات نافعه مشهوره سنه‌دن معلوم اولنلردر کتاب التوحید کتاب المقالات کتاب ... و
القرآن کتاب رد اقوال المعتزله کتاب رد اقوال القرامطه کتاب رد ... وکتب
اصول فقهده تألیفی بکجه مؤلفات نافعه‌ده مشهور اولان کتاب ماخذ الشرایع و کتاب
الجدل و بونلردن غیری دخی بیجه کتب نافعه تألیف ایتمشدر وفاتی اوچیوز اوتوز اوچ سنه‌سنده
واقع اولوب سمرقندده مدفوندر جعل الله سعیه مشکورا

امام ابو منصور ماتریدی حنفی المذهب اولوب
واسطه ایله حضرت امام ابو حنیفه‌نک تلامیذندر
زیرا ابو نصر عیاضدن تلمذ و تعلم ایدوب او
دخی ابو بکر جوزجانیدن اول دخی ابو سلیمان
جوزجانیدن اول دخی امام محمد بن الحسن الشیبانیدن
اخذ و تلقی ایتمشدر که رؤسای تلامذهٔ امامدندر
پس مذهب حضرت امامی اختیار ایله امامدن
منقول اولان اقواله اتباع و انتصاره مقتضا
مذهبی اولوب اثر امامه مقتفی ایدیکی مقرر اولور
و حضرت امامدن منصوص اولان اقوالدن
اعتقادیاته متعلقه بدیع عدد مسائله ابو الحسن
اشعری امامه مخالفت ایدوب خلافنه ذهاب
ایتدیکندن ناشی ماتریدی ایله بینلرنده مسائل
معدوده ده خلاف متحقق اولمشدر و بعض
کتب موثوقه ده تعداد اولندیغی اوزره اول
مسائل سبع بونلردر **مسألهٔ اولی** انا مؤمن
ان شاء الله قولنده اولان استثنادرکه امام
ابو حنیفه حضرتلری نحن نحکم بالظاهر والله یتولی
السرائر دیوب امام اشعری حضرتلری عاقبت
امره نظر ایتمشدر **ثانیه** امام ابو حنیفه
کاه اولور که سعید اولان شقی و شقی اولان
سعید اولور دیو اشعری انکار ایدوب نه سعید
اولان شقی و نه شقی سعید اولور دیمشدر **ثالثه**
کسبی امام ابو حنیفه اثبات ایدوب امام اشعری
قدرت عبدک تأثیر اثبات ایتمدیکی جهتدن
امامک و سائر سلفک اراده ایدوب بینلرنده
مشهور اولان معنا ایله کسبی نفی و انکار ایتمشدر

رابعه ابوحنیفه وجوب معرفة الله عقلی اولمغه
ذاهب اولوب امام اشعری شرعیدر دیمشدر
خامسه امام ابوحنیفه مثلا رازقیت کبی اوصاف
افعال قدیمه در دیوب امام اشعری حدوثنه
ذاهب اولمشدر [illegible] امام ابوحنیفه انبیا
عظام علیهم الصلوة والسلام حضراتنده صدور
صغایرک امتناعنه حکم ایدوب امام اشعری خلافنه
ذهاب ایتمشدر سابعه امام ابوحنیفه کفارک
اوزرینه وقوع نعمتی اثبات ایدوب امام
ابوالحسن نفی وانکار ایتمشدر [illegible]
[illegible] ذات واجب الوجودک اثباتی وسائر
ذواته مخالفتی وعند الاشعری وجودک عین
ذات اولوب سائر ائمه حنفیک اول بابده اقوال
متخالفه سن بیان وتحقیقده در [illegible]
اثبات ذات مقدس واجب الوجودده ایکی
طریقه وار در بری نصوص قرآنیه دن استنباط
استفاضه اولنان طریقه انیقه در که مشهور اتمه
اولوب عقلا دن معتد به اولنلرک انی قبولدن
نکول وشذوذی معهود دکلدر و بری دخی براهین
حکمیه ایله اثبات مدعا قیلنمق طریقه سیدر که
انک دخی ایکی مسلک مشهوری اولوب بری مسلک
متکلمین و بری مسلک حکما در لوار باب الباب
مخفی ومستور دکلدر که طریقه اولی جمهوره انفع
ونفوسده اوقع اولمغیله قرآن کریم وفرقان
عظیمده بو وجهله ارشاد عباد کثرت اوزره بوله
وادله فلاسفه وبراهین حکمیه خفادقتدن خالی
اولمغیله فتح باب شبهاته مؤدی ایدیکی محتاج بیاندر

دکلدر

دکلدر و بو بابده قرآن باهر البرهانده وارده
اولان آیات کریمه دندرکه جناب حضرت
حق بیورر ان فی خلق السموات والارض واختلاف
اللیل والنهار والفلک التی تجری فی البحر بما ینفع
الناس وما انزل الله من السماء من ماء فاحیا به
الارض بعد موتها وبث فیها من کل دابه
وتصریف الریاح والسحاب المسخر بین السماء
والارض لایات و سورة اخراده دخی بیورر
افرایتم ما تمنون انتم تخلقونه ام نحن الخالقون
وکذلک قوله سبحانه وتعالی افرایتم ما تحرثون
ا انتم تزرعونه ام نحن الزارعون لونشاء لجعلناه
حطاما وکقوله عز قائلا افرایتم الماء الذی تشربون
أانتم انزلتموه من المزن ام نحن المنزلون لونشاء
جعلناه اجاجا و مثل قوله تعالی افرایتم النار
التی تورون ءانتم انشأتم شجرتها ام نحن المنشؤن
الی غیر ذلک من الایات القرانیه والحاصل سور
قرانیه دن سکسان قدر محلده بو سیاق اوزره
آیات عدیده وارده اولمشدر و بو طریقه انیقه
اوزره بیان مدعا اول وجهله در که دیده عبرت
بین ایله صنوف مصنوعات بدیعه الهیه یه نکاه
انداز اولان عقلا عالم علوینک یعنی افلاک
وکواکبک حرکات عجیبه واوضاع غریبه سنه
و عالم سفلینک یعنی طبقات عناصر وغرایب
امتزاجاتنه و آثار علویه وسفلیه یه واحوال
معادن ونباتات وحیواناته خصوص بدن
انسانده ابداع وادماج اولنان بدایع مصنوعاتی
وروح انسانی مشاهده و ملاحظه ایتدکده البته

بو مكونات ایچون بر صانع و موجددن لابد
اولوب لا محالة هر حادث ایچون بداهت
عقل شهادتیله بر موجد و محدث و هر ممكن
ایچون بر علت مؤثره نك لزومنه فطرت
سلیمه حكم ایدوب شهادت حدس صائب
ایله بو مصنوعات عجیبه نك على الوجه الاصلح
والارفق صانعی ذیل قدرتی غبار حدوث
و افتقاردن مبرا بر قادر حكیم ایدیكنه علم قطعی
حاصل اولور بلكه دیدهٔ بصیرتی مشاهدهٔ حقدن
بی نصیب اولان گم كرده راهان بوادئ شرك
و ضلال بیله الوهیت اصلیه جناب حق سبحانه
و تعالی حضرتلرینه مخصوص اولوب خالق ارض
و سما الحق حضرت واجب الوجود ایدیكنه
قاطبةً اعتراف و اقرار ایله متفقلردر نته كیم
قرآن كریمده بیورر ولئن سألتهم من خلق
السموات والارض لیقولن الله الایه و بو معنایه
مبنیدر كه جناب حضرت حق طرفندن خلقی
طریق حقه هدایت ایچون مبعوث اولان انبیای
عظام حضراتندن مسموع و معهود اولان
كلمهٔ شافیهٔ لا اله الا الله افاده ایتدیكی
اوزره خلقی توحیده یعنی وحدت جناب
صانعه دعوتدر اثبات ذات صانعه بحث
و دعوتلری معهود اولمدیغی اول بابده حتی طبعك
فطرتلری شاهد اولدیغنه مبنیدر تنبیه و بودخی
معلوم اوله كه اثبات ذات واجبده بو تقدیم اولنان
مسلكی بعض كتب فنده اقناعیاتدن عد ایتدیكی
مجرد آثار مذكوره یه نظر ایله استدلال اولنمغه

قصر

قصر و اكتفا اولنوب خارجدن اصلا غیری مقدمه
ضم و الحاق اولنمدیغی صورتنه مخصوص مقصوددر
و الا خارجدن اگر غیری مقدمه ضم و اعتبار اولنسه
اثردن مؤثره استدلال طریقه سی اوزره
براهین انیه دن اولمغیله استدلالات برهانیه دن
اولدیغی بی ارتیابدر زیرا مشاهده اولنان
مصنوعاتك مجموعی ممكنه و محدثه اولدیغندن
ناشی بر علت قدیمه دن لابددر و الا
اولدیغی بر علته محتاج اولوب یا دور
و یاخود تسلسل لازم اولور نتیجة المرام فی
تحقیق المقام بو مسئله ده ایضاح مرام
و تقریر كلام اول وجهله دركه عالم یعنی ما سوی الله
بجملتها یا جوهر یا عرضدر و اعراض و جواهردن
هر بری ایچون ایكی جهت متحققه اولوب بری
جهت امكان و بری جهت حدوثدر زیرا مسلك
متكلمین اوزره اثبات ذات واجبده دورت
طریق واردر كه بری حدوث جواهر ایله استدلالدر
و بو طریقه حضرت ابراهیم علیه و علی نبینا
صنوف التحیة والتسلیم جنابلرینك مختاری
اولان طریقه دركه غروب كوكب محسوس دیدهٔ
بصیرتی اولدقده لا احب الآفلین دیمك
ایله افول و غروب كه اعراضدندر حدوثی
مقرر اولوب محل افول اولان كوكب كه جوهردر
محل حوادث اولمق سببی ایله مطلقا جواهرك
حدوثنه استدلال ایتمشدر زیرا هر حادث
ایچون بدیههٔ عقل شهادتی ایله بر محدث
لازم ایدیكی خود مقرر و مثبتدر ایكنجی بو بنا

برهان انی اول مقوله اولدیكه اطلاق اولنور كه
انده اثردن مؤثره استدلال اولنمش اوله
و مؤثردن اثره استدلال
اولنمق وجهی اوزره اولدیغی
صورتده الكا برهان
لمی اطلاق
اولنور
م

رفیع مشاهده اولنسه انک ایچون بر بانی وجوده
عقلک جزم وحسم کبی طریقهٔ ثانیه امکان
جواهر ایله استدلالدر و علی طریق الاجمال
حاصلی بودر که عالم جوهری مرکب اولدیغی
جهتله کثیر اولوب ممکن ایدیکی معلوم اولور
و هر ممکن ایچون بر علت موثره یه احتیاج خود
امر مقرردر طریقهٔ ثالثه حدوث اعراضله
استدلالدر هر عاقل ایچون واضح وظاهردر
رحم مادرده نطفه اولا علقه یه و بعده مضغه یه
متحول اولوب وبعد ذلک لحم و دم اولمغه
مستعد و متبدل اولور و احوال مذکورهٔ
نطفه یه طریانی مشاهده اولندقده معلوم اولور
انک ایچون بر صانع حکیم لازم اوله و بو
مقوله احوال عجیبهٔ متقنه که عقول عقلا انده
مودعه اولان حکم باهره نک ادراکنده
حیراندر موثر عدیم الشعوردن صدورینک
ظاهر الاستحاله در مرتبهٔ الثالثه و معلوم اوله
بو ذکر اولنان صورت اوزره استدلال
انفسده مشاهد اولان اعراضک حدوثی ایله
استدلال قبیلندندر اما افاقده مشهور
اولان اعراضک حدوثی ایله استدلالک
صورتی شویله درکه اوضاع فلکیه و احوال
عناصر و موالید ایله استدلال اولنه طریقهٔ
رابعه امکان اعراضله استدلالدر و صورتی
بو منوال اوزره تقریر اولنمشدرکه جمیع اجسامک
جواهر متجانسه دن مترکبه اولدیغی متعین
اولدیغی جمله سی متفقة الحقیقة اولوب متماثله

طریقهٔ ثانیه

طریقهٔ ثالثه

طریقهٔ رابعه

ایدیکی

ایدیکی مقرر اولور و اتفاق حقیقت و تماثل حقق
اولدیغی هر جسمک کندی ایچون حاصل اولان صفاتله
متصف اولمده اختصاصی بر مخصص اقتضا
والا ترجیح بلا مرجح لازم اولور و بعض کتب
کلامیه ده مصرحدر که اثبات ذات واجده
حضرت موسی صلوات الله علی نبینا و علیه
بو طریق اوزره استدلال اختیار ایتمشدر
کما ورد فی القرآن الکریم حکایةً عنه ربنا الذی
اعطی کل شیء خلقه ثم هدی الآیه یعنی جناب
رب الارباب حضرتلری مصنوعاتندن هر
مصنوعک صورت مخصوصه سن و شکل
معیننی حکمته مطابقه اولمغیله مناط منفعت
اولمق وجهی اوزره اعطا قیلدی دیمکدر
علاوة البحث بعد ذلک یعنی وجوه استدلالک
مذاق ارباب کلام اوزره اولان طرق و مسالک
تحقیقنده ذکر اولنان مرتبه ایله اکتفا اولنوب
بو بابده مشهور و معروف اولان مسالک بینه
بیننده اولان براهین قاطعه دن قلت موءنت
و سهولت مهمله راجح و ممتاز بر برهان جامع
ذکرینه مبادرت اولنندی شهادت فطرت
سلیمه ایله معلومدرکه البته و اقعده لااقل بر
موجودک وجودی امر مقرردر و اول موجود
دخی لامحاله یا واجب و یاخود ممکندر اکر
واجب اولورسه مدعا ثابت اولور و اکر
ممکن ایسه ممکنک وجودی و عدمی طرفی مساوی
اولدیغی جهتدن وجودی طرفینی ترجیح ایچون
بر علت موثره یه محتاج اولور و الا ترجیح

بلا مرجح لازم کلور و اول علت مؤثره واجب
اولمسه و یاخود واسطه ایله واجبه منتهی اولمسه یا دور
و یاخود تسلسل لازم اولور و دور و تسلسلک
بطلانی ایسه براهین قاطعه ایله اثبات اولنمشدر
پس موجودات ممکنه نک البته بر علت مؤثره یه
که واجب اوله استنادی لازم اولمغیله ثبوت
وجود واجب معلوم و مقرر اولور ذیل البیان
بحث اثبات واجبده سوق و ایراد اولنان
وجوه استدلالدن هر قنغی دلیل که الجی ثبوت
ذات صانعه دلالت ایدوب واجب الوجود
اولدیغنه دلالت ایتمیه بهر حال ذات مقدس
صانعک ازلی و ابدی اولدیغنه مستقل دلیل
اقامت اولنمق لازم اولور اما اول ادله که اثبات
صانعدن ما عدا وجوب وجود صانعه دخی دلالت
ایلیه وجوب وجود قدم و بقایی مستتبع اولدیغی
جهتدن ازلیت و ابدیت اثباتی ایچون مستقل
ادله و حجج ذکرینه حاجت قالمز والله الموفق و علیه
التکلان و منه العون والهدایه المنهج الثانی
فی المسلك الذاتی ذات واجب الوجودک سائر
ذواته مماثلتدن منزه اولدیغی در عند الثقاة
بو بابده راجح و مقبول اولان مذهب اولدر که
ذات مقدس الهی سائر ذواته مخالف اولوب
یعنی باریتک سائر ذوات موجوداته مخالفتی
بالذات اوله و ما به الامتیاز عین ذات اولوب
امر آخر اولمیه پس ذوات سائر موجوداتدن هر
بری ایچون ذات باری ایله شایبه مشارکتک
عدم تحققی معلوم اولمقدن ناشی جناب حقک

تنزیهی

تنزیه و تشبیهدن تنزهی معلوم و متیقن اولور اما
قدماء متکلمیندن بر شرذمه اکه ذاهب اولمشلردر
ذات باری ایله سائر ذوات بینتده بالذات
مخالفت اولمیوب ما به الامتیاز احوال اربعه کوره در
اوله که بری وجوب وجود و بری دخی حی اولوب
اوچنجیسی علم تام ایله عالم اولوب دردنجیسی
قدرت تامه ایله قادر اولدیغیدر و بمثللو در
و قدماء معتزله دن ابو هاشم قتنده ما به الامتیاز
احوال اربعه مذکوره یه موجب اولان حالت
خامسه در که الهیت ایله تسمیه ایتمشلر در و مذهب
مختار دن که اولا مذکور اولندی ما عدا سنک
وجوه رد و تزییفی کتب فن مفصلاتندن طلب
اولنه المنهج الثالث فی المسلك الذاتی وجود
باریده اولان اقوال بیانندهدر بو مسئله ده
اوچ قول مشهور واردر بری جمهور متکلمین
مذهبیدر که انلر مطلقا وجودک کرک حقیقت
واجب الوجوده و کرک ماهیات ممکنه یه زائد
اولمسنه ذاهب اولوب دلائل و شبهه ایله اثبات
مدعا قیلمشلردر و ایکنجی قول ابو الحسن اشعری
مختاری اولوب معتزله دن دخی ابو الحسین بصری
ذاهب اولدیغیدر که انلر وجودک کرک واجب
الوجودده و کرک ماهیات ممکنه ده عین حقیقت
اولمسنه ذاهبلردر و قول ثالث مذهب حکمادر
انلر قتنده وجود عین حقیقت واجب اولوب
ماهیات ممکنه اوزرینه زائد اولمق قرار داده در
والله اعلم بالصواب و الیه المرجع والمآب المنهج
الثالث فی التنزیهات یعنی صفات سلبیه الهیه

المنهج الثانی فی التنزیهات

بیاننده در و تنزهیاتدن مراد ذات مقدسی
الهی یه غیر شایان اولان نقایصی سلب و ازاحه
المبحث الثانی من المباحث الثانی فی التوحید یعنی
واجب الوجودک من جمیع الوجوه واحد اولوب
ترکیبدن و تعدددن منزه ایدیکی بیاننده در
اولا ترکیبدن تنزهی بو وجه اوزره مبرهندر که
اکر واجب الوجود احدی الذات اولمسه یعنی ذات
مقدسی ترکیبدن مبرا اولمسه ادنا مرتبه ده
ایکی جزءدن مرکب فرض اولنسه هر کل البته
جزئنه محتاج اولوب هر جزء دخی کلک غیری
اولمق مقرر ایدیکی جهتدن هر مرکب البته غیره
محتاج اولمق متعین اولور و اول شی که غیره
محتاج اوله لامحاله ممکن اولور زیرا احتیاج
منافی وجوب وجوددر والله تعالی اعلم
اما التعدد و تکثردن تنزهی یعنی مفهوم واجبک
واقعده ذوات متعدده یه عدم صدقنی اثبات
و بیان صددنده متکلمین و حکمادن هر طائفه
کندو مسلک مخصوصلری اوزره ادله متعدده
اقامت ایتمشلردر که تفصیلی کتب فنده مفصلا
طلب اولنه اول جمله دن مذاق متکلمین اوزره
بو مدعای اثباتده مشهور اولان ادله نک
اوضحی و انفعی اولان برهان تمانعدر که قوله
باهر البرهانده الکا لو کان فیهما آلهة الا الله
لفسدتا آیت کریمه سی ایله اشارت اولنمشدر
انک ذکری ایله اکتفا اولندی الحالة هذه اکر فساد
ارض و سمادن عدم تکون ارض و سما مراد ایسه
اول صورتده تقریر برهان تمانع بو وجهله درکه اکر الا

متعدد

متعدد فرض اولنسه ارض و سما متکون و موجود
اولمق محال اولوردی زیرا ایجاد مذکور یا مجموع
قدرتلری ایله و یاخود هر برینک و یا الحق برینک
قدرتی ایله وقوع بولوب بو کوچ احتمالدن خالی
اولمز و بو احتمالاتک جمله سی ممتنع اولمغله تعدد
آلهه دخی محال ایدیکی ثبوت بولور اما احتمال
اول یعنی ایجاد مذکور مجموع قدرتلری ایله اولمق
محال ایدیکی عجزی مستلزم اولوب شان الاه
کمال قدرت ایدیکی بی اشتباه اولدیغی جهتدن
مبینت اولور و اما احتمال ثانی یعنی حصول مقدور
مذکور هم قدرت قادریله هر برینک
مدخلی اولمق محال ایدیکی ایکی علت مستقله نک
معلول واحد اوزرینه توارد بین مستلزم اولدیغی
جهتدن متعین اولور و احتمال ثالثک امتناعی
خود ترجیح بلا مرجح ~~مقتضا سبب لازم ثابت~~
اقتضا سندن لازم و ثابت اولور و اما فساد
ارض و سمادن عدم تکون مراد اولمیوب وجه
اصلح اوزره بو مشاهده اولنان نظامدن خروج
مراد اولدیغی صورتده برهان مذکورک تقریری
اول وجهله درکه حاشا الاه ایکی فرض اولنسه
بینلرنده تنازع و تغالب وقوعی امر مقرر اولوب
لزوم عادی ایله هر برینک صنعی آخرک صنعنه
مشابه اولمق دخی متعین اولیجق اجزای عالمده
بو صورت مستحسنه اوزره تناسب و التیام
و تشخص واحد مشابهسنده اوله جق قدر حسن
اتساق و انتظام محال اولوب سبب بقاء انواع
و باعث ترتب آثار اولان نظامه خلل طاری

اولمق مقرر اولوردی التمهید معلوم اولهکه
بو مسئلهده باتفاق ائمة الکلام ما هو الحق حقنده
ایله مسلک توحیددن عدول ایدوب دیار
شرک و ضلالده سرگشته و گمراه اولنلر طائفهٔ
ثنویه و مجوسدرکه ثنویه فاعل خیر نور اولوب
فاعل شر ظلمت اولمق اوزره اعتقاد ایدوب
فرقهٔ مجوس فاعل خیر یزدان و فاعل شر اهرمن
اولمغه ذاهب اولمشلردر و زعم فاسدلری
اوزره جناب حق حاشا خلق شره قادر دکلدر
دیوب مبداء خیر و شر واحد اولسه ذات واحد
هم خیر و هم شریر اولمق لازم اولور دیرلر و بو
شبههلرین رد و ابطال ایله جواب اول وجهله
درکه فعل شره قدرت مستلزم مباشرت
اولمیوب مجرد اکه قادر اولمغله شریر اولمق
لازم اولمز و بر وجهله دخی اگر خیر اطلاق قلندن
مراد خیری غالب و شریردن شری غالب ایسه
ایسه لزومی ممنوعدر اگر فی الجمله خلق خیر و شر مراد
ایدرلر ایسه استحالت لازم ممنوعدر دیرز
و شبههلرین وجه مذکور اوزره رد و ابطالدن
صکره علی طریق المعارضه دیرزکه اگر خیر اولان
شریر اولنی ویا خود شرینی دفعه قادر اولمز ایسه
عجز لازم اولور اگر قادر اولور دفعه تصدی
ایتمز ایسه شریر اولمق لازم گلور بس احتمال تعدد
مستحیل اولوب وحدت ذات مقدس الهی
مبین و مبرهن اولور دفع الشبهه اگر بو محلده دخی
اشتباه اولنوب بعض کتب کلامیهده انکار
وحدت سببی ایله تکفیر اولنان مشرکینی تعداد

صدنده

صددنده ثنویه و مجوسی ذکردن صکره جمله عبدهٔ
ملائکه و عبدهٔ کواکب و عبدهٔ اصنامی که
وثنیه در و طائفهٔ یهود حضرت عزیر حاشا
ابن الله دیمشلردر و نصاری دخی که حضرت
مسیحه حاشا ابن الله دیمشلردر جمیعا بو ذکر
اولنان طوائفی مشرکین عدادندن تعداد ایتمشدر
اما بعض کتب فنده ثنویه و مجوسیدن غیرینی
مشرکین زمرهسنده ادخال ایتمشدر بس بو
ایکیسی بیننده تباین لازم گلور دیو سؤال اولنور
ایسه جوابنده بو وجهله تقریر کلام اولنورکه توحید
حقیقتی بعض کتب فن عباراتندن مستفاد اولدیغی
اوزره الوهیتک جناب حضرت حقه مخصوص
ایدیکنه اعتقاددن عبارت اولوب و الوهیت
خواصی اولان امورک دخی جناب حقه اختصاصی
ائمهٔ کلامدن جم غفیر تصریح ایلدکلری اوزره حقیقت توحیدده
داخلدر و انلر استحقاق عبادت یعنی معبود
اولمغه صلاحیت خواص الوهیتدن اولدیغی
نصوص قاطعه و اخبار صحیحه ایله مثبت و مبرهن
اولوب الوهیتک اختصاصی ادلهٔ نقلیه و ادلهٔ
عقلیه ایله ثبوت بولمشدر بس انلرکه حقیقت
توحید مجرد اختصاص الوهیتدن عبارت
اولمغه نظر ایتمشلردر ثنویه و مجوسیدن ماعدا
سائر کفرهیی مشرکین عدادندن عد ایتمشلردر
اما انلرکه حقیقت توحید الوهیت و خواص
الوهیت مجموعنک اختصاصندن عبارت ایدیکن
ادلهٔ وثیقه ایله اثبات ایتمشلردر اختصاص
معبودیت خواص الوهیتدن اولدیغی مقر اولدقلرندن

تا شئ جمیع کفرهٔ یهود و نصارای و عبدهٔ ملائکه
و عبدهٔ کواکب و عبدهٔ اصنام اولان وثنیه یه
کفرهٔ ثنویه و مجوس کبی مشرکین زمره سندن
معدود اولمق اوزره قرار ویرمشلردر • تحقیق
مدعاده بو وجهله تقریر مرام ایتمشلردر که • یهود
و نصاری اکرچه صانع عالم واحددر دیوب
کندو زعملری اوزره شرکی ثنویه و مجوسه نسبت
ایدوب کندولر موحد اولمق ادعا ایدرلر
اما انفا ذکری سبق ایتدیکی اوزره حصر معبودیت
لازمهٔ توحید اولمغیله طائفهٔ یهود حضرت عزیره
حاشا ابن الله دیمشلر ایکن مجرد وحدت ذات
صانعه اعترافله موحد اولمش اولمزلر • وکذلک
طائفهٔ نصاری حضرت مسیحه حاشا ابن الله دیوب
و معبود دیدکده جناب واجب الوجود ایله
تشریک ایدوب اب و ابن و روح القدس
عنوانی ایله اقانیم ثلثه اثبات ایتمشلر ایکن کندو
اعتقاد فاسدلرنجه ذات مع الوجوده اب
و ذات مع العلمه ابن و ذات مع الحیاته روح
القدس اطلاق ایتمک اوزره اقانیم ثلثه دن مرادلری
ذات مع الصفات اولوب • و ذات متعدده
اولمق ادعاسی ایله موحد اولمش اولمزلر فرق النصاری
طائفهٔ نصاری خذلهم الله تعالی زعم فاسدلری
و اعتقاد کاسدلری مقتضاسنجه اقنوم وجود •
و اقنوم علم • و اقنوم حیات اولمق اوزره اقانیم
ثلثه اثباتی ادعاسنده اتفاق ایدوب بر فرقه
اقانیم مذکوره ایچون سبب حدوث عالم اولوب
اصل وجود عالم اولمق ادعا ایتمشدر • و بر فرقه

دخی

دخی حاشا وجود الآله اندن مترکب اولوب
اول وجهله اصل وجود الآله اولمق مسلکنه کیتمشدر
و بو اقانیم ایچون آلههٔ ثلثه اولمق اعتقاد ایدوب
بالکه صفات • و معانی معقوله سندن اولدیغنه
اعتراف ایتمشلردر • بینه مجموع ثلثه آلهٔ واحد اولمغه
ذاهبلردر • و ظاهر و واضحدر که بو زعم فاسد
مستلزم جمع نقیضین اولوب وحدت و کثرتک
اجتماعی لازم اولور • و بوندن قطع نظر خارجده
موجود اولمیوب اعتبارات محضه دن اولان
احوال و اوصافدن ترکب ذاتی تجویز ایتدکلری
خود عجایز و اطفالک بیله بلا تردد امتناعنه
حکم ایتدکلری امور واضحه دندر ولبعد ذلک
اقنوم علمه که کلمه اطلاق ایتمشلردر • ناسوت
مسیحله یعنی جسد عیسی ایله متحد اولمق ادعاسنده
اکرچه اتفاق ایتمشلردر لکن اتحادی تفسیرده
اختلاف ایدوب بعضیلری اعراضک جوهر ایله
قیامی کبی جسد عیسی ایله قیامندن عبارتدر
دیمشلردر • و حق دکلدر که بو تقدیر اوزره
مجموع اقانیم ثلثه اولان جوهرک ذاتندن
مفارقتی لازم اولور • زیرا اکر اول جوهرک ذاتندن
مفارقت ایتمامسزین ناسوت مسیحله متحد
اولمشدر دیرلر ایسه معنا واحدک ایکی ذات
ایله قیامی لازم اولورکه اینسه محال ایدیکی
ظاهر و واضحدر • و بعضیلر اتحاد مذکوری اختلاط
و مزج ایله تفسیر ایتمشلردر • ماء و لبنک امتزاجی
کبی و مزج و اختلاطک صفات اجسامدن
ایدیکی خود بیانه محتاج دکلدر • کلمه که امور

معنويه دن بلكه انلر قتنده ذات ازليه نك
احوال و خواصندندر انوده بر وجهله متصور اولمز
و بعضيلري دخي اتحاد مذكورك انطباع معنا
اولمسنه ذاهب اولمشدر صورت منقوشه نك
شمعده انطباعي كبي و خفي دكلدركه اول نقشي
قبول ايدن جسمده منطبع اولان نقشك ذاتي
اولميوب مثالي ايديكنده اشتباه يوقدر
التذييل فرق نصارادن مشهور اولان
اوچ فرقه دركه فرقه اولي ملكانيه و فرقه
ثانيه يعقوبيه و فرقه ثالثه نسطوريه در
اما بو جمله دن ملكانيه ديرلركه لاهوتدن
بر جزء ناسوته حلول ايدوب جسد مسيح ايله
تدرع ايتمشدر و اقنوم علمه قبل التدرع
ابن اطلاق ايتمزلر و بو فرقه تثليثه تصريح
ايتمشلردركه قرآن كريمده لقد كفر الذين
قالوا ان الله ثالث ثلثة نظم كريمي بو فرقه نك
حال خسرانمآلنه اشارتدر و بو فرقه نك
زعم فاسدلري اولدركه قتل و صلب ناسوته
واقع اولوب لاهوت ايچون اولميه و يعقوبيه
كلمه دم و لحمه منقلب و مبدل اولمشدر و بونلر
الجي حضرت مسيح ايچون حاشا الوهيت
ادعا ايدرلر و قومان عظيمه لقد كفر الذين
قالوا ان الله هو المسيح بن مريم آيه كريمه سي
بو فرقه يه اشارتدر و نسطوريه ديرلركه شمسك
اجسام نيره يه اناره و اشراقي كبي لاهوت
ناسوته پرتو انداز اولمشدر و بونلر دخي
قتل و صلبك حضرت مسيحه من جهة ناسوته

ناسوت اجساد و جسمانيات معناسنه
و لاهوت ارواح معناسنه اولمق
اوزره مصطلحاتلرندن اولمشدر

لامن جهة

لامن جهة لاهوتيه وقوعنه ذاهبلردر تتمه
امام فخر الدين رازي بعض مؤلفاتنده ذكر
ايتمشدركه بر وقتده اعاظم نصارادن
بر قسيس باهر التلبيس ايله مقارنه اولنوب
قانون بحث و مناظره اوزره بعض مقدمات
واضحه ايراد ايلدم كمال بلادت و نهايت
بلاهت اوزره بر بليد پليد اولوب فهم
معقولاتده ضعف و ادراكي كمال قوتده
اولمغله جد و جهد و كد و تأكيد ايله بو بر
مقدمه يي هزار صعوبت ايله تفهيم ايتدم
كه وجود دليل مستلزم وجود مدلول اولوب
عدمي مستلزم عدم مدلول اولمديغيدر
حدوث عالم كه دليل وجود صانعدر انك
تحققندن يعني حدوثنك وجودندن مدلولنك
وجودي يعني وجود صانع لازم اولوب عدم
حدوثندن مدلولنك عدمي لازم اولمزكه وجود
صانعك قدمي مقرر اولمغله ازلاً و ابداً
موجود اولوب حدوث ايسه ازلده منتفي
معدوم در پس بو مقدمه يي سؤال مشروع
اوزره فهم و تسليمندن صكره اقنوم علمك ناسوت
مسيحله اتحاده قصر و تخصيصك وجهيني سؤال
ايلدم جوابنده حضرت مسيحدن احياء موتي
مثللو بعض خوارق مشاهده اولنمغله تخصيص
اولنمشدر ديدكده تكرار ديدم كه بو تقديرجه
حضرت موسي دن دخي صورت ثعبانده
احياء عصا و فلق بحر مثللو خوارق كثيره صدور
ايتمشدر ضابطه فاسده كوزاوزنه دخي حاشا

الا آنه اطلاقی صحیح اولمق لازم اولور زیرا مقدمه
مذکوره نك مفادی اوزره ظهور خوارق دلیل
الوهیت اولیجق هر نه محلده که متحقق اوله مدلولی
که الوهیتدر آنی مستلزم اولور و سائر موجوداته
مجرد دلیل مذکور منتفی اولمغیله عدم دلیل عدم
مدلولی مستلزم اولمق جهتی اوزره الوهیتك
انتفاسنی اثباته مجال محال اولمق لازم کلور
دیدکده ملزم ومبهوت اولوب بر وجهله جوابه
قدرتی قالمدی فبهت الذی کفر والله لا یهدی
القوم الظالمین تنبیه اثنی بو محلده مطارح
انظار و معترك افكار اولان مباحث مشهوره
دندر که لو کان فیهما آلهة الا الله لفسدتا
آیه کریمه سی اثبات توحیدده بعض محققین
حجج اقناعیه دن اولوب حاشا تعدد آلهه نك
فساد ارض و سمایی استلزامی لزوم عقلی ایله
اولمیوب بلکه ملازمتی عادیه اولمغی اختیار
ایتمشدر اما اکثر اهل کلام براهین قطعیه و دلائل
عقلیه دن اولمق طرفین ترجیح ایتمشلردر و بو
قول اخیره ذاهب اولنلر ایکی مسلکه سالك
اولوب بعضیلری براهین و ادله نك مطلقا
ملازمت عقلیه ایله مشروط اولمق قولین اختیار
ایله آیت مذکوره نك حجج عقلیه دن اولمسین
ادعا ایتمشدر و بعض آخر ملازمتك عادیه
اولمق دلیلك قطعی اولمسنه منافی دکلدر
دیمك اوزره ملازمتك عادیه اولدیغنه
اعترافله برابر آیت مذکوره نك براهین عقلیه
قطعیه دن اولدیغی اثباته تصدی ایتمشدر

ابیات المشهور

وبو نزاع ائمه فن بیننده قدیما و حدیثا
تکرر ایدوب حتی صاحب التبصره تشدید شدید
ایدوب ابو هاشمی آیت مذکوره نك مدعا
اثباتنده دلالتنه قدحندن ناشی تکفیر
ایتمشدر و فاضل محققین المرحوم سعد الدین
تفتازانی حضرتلری رحمه الله تعالی بعض
مؤلفاتنده تصریح ایتدیکی اوزره اقناعیت
طرفنی اختیار ایتدکده معاصرلرندن بعض
فضلا اشد نکیر ایله انکارندن ناشی فاضل
تفتازانی جنابنك شاننه ناشایسته نیجه
تشنیعات شنیعه یه تجاسر ایتمشدر و محقق
تفتازانی احفادندن بعض متأخرین دخی
تألیفاتنده مسطوردر که شخص مذکور ابو العلی
نسفی نك حجیت آیت مذکوره ده اقناعیت
ادعا ایدنلری رد و تخطئه ایتدیکنه و صاحب
کشفك الا انتباعنه مطلع اولوب فاضل
تفتازانی حضرتلری تضلیله بلکه تکفیره جار
ایتمشدی و اول وقتده فرمانروای ممالك
شرق شاهرخ میرزا یه اکبر اولاد تیمور المغل
موتنده ن صکره جانشینی اولمشدر سعد الدین
تفتازانی حقنده نیجه کلمات قبیحه و مقالات
وقیحه القا ایدوب بر مجلس عام عقدینه ترغیب
و اول مجلسه سعد الدین و یاخود فاضل عصری
دعوت و احضار ایچون تحریض ایتمشدی که
اول عقیده نك بطلاننی اثبات و سعد الدینی
محضر قومده الزام و اسکات ایلیه اول یوم

سعد الدین تفتازانی یه بو خصوصده تشنیعی منقول اولان بعض فضلادن مراد شیخ عبد اللطیف ... بعض متأخرین ... اولان اوزره ... ایتمشدر

معهود ایچون بر وقت مخصوص تعیین اولنمشکن
بامر الله سبحانه اول شخص منهمکک جبلنده
فجاءة هلاکی اولمغله بو حالت فاضل تفتازانی
حضرتلرینک جمله کراماتندن عد اولنمشدر
والعلم عند الله سبحانه وتعالی الا بالکلمه حجة الاسلام
امام ابو حامد غزالی حضرتلرندن بعض فضلا
روایتی ایله منقول اولان تحقیقاتندر که مطلقا
عقاید اسلامیه اثباتنده سوق اولنان براهین
وادله معالجه امراض قلبیه ایچون ادویه مجربه
جاریه اولوب مداوات امراض جسمانیه ایچون
استعمال اولنان ادویه ده طبیعتک قوت
وضعفنه نظر ایتمک لازم اولدیغی کبی مداوات
امراض روحانیه ده دخی عقول ضعیفه یه
ادله نافعه ایله طریق صوابه ارشاد حالنده
دخی مراتب متفاوته عقولی مراعات اهم
اموردندر وامراض جسمانیه دفعنده تدبیره
مباشر اولان طبیبک طبابتی مرتبه حذاقته
بالغ اولمش اولمیوب استعمال ادویه ده
طبیعتک قوت وضعفنی ملاحظه ومراعات
ایتمسه اول معقوله تدبیرک فرجه یه اصلاحندن
افسادی اکثر ایدیکی امر مقرر اولدیغی کبی
کذلک جاده صوابه ارشاد حالنده دخی
مقادیر ادراک عقوله نظر واعتبار اولنمسه
اقامت اولنان ادله نک عقایده اصلاحندن
افسادی اوفر اولور پس بو تحقیقدن معلوم
اولور که ادراکاتک مراتبی متفاوته اولدیغی
کبی ارشاد واصلاحلرینک دخی مراتبی متفاوته

المحاکمة

بعض فضلا دینه ملازم بو محلده
سعد الدین تفتازانی مرحومک
تلامیذندن علاء الدین
بخاریدر رحمه الله
تعالی
٢

اولمق لازمدر وتصدیقی سماع وتقلید ایله
اولان مؤمنک عقیبسن تحریر ادله ایله اثارده
وتحریک نامناسبدر زیرا که حضرت ارشد
المرشدین صلی الله تعالی علیه وعلی آله واصحابه
اجمعین صحبت شریفه لرندن استفاضه انوار
قدسیه ایله مستعد اکتساب معارف الهیه اولان
اصحاب کرام الجابه افاضه علوم یقینیه ایله مشغله
هر بری صاحب نصاب جواهر زواهر معارف
دینیه اولمشلر ایکن عوام طائفه عربدن فهم
وادراک مطالب عالیه ده قاصر اولنلردن
انجق مطالبه تصدیقله اکتفا بیوروب
ایمان تقلیدی ایله حاصل اولان تصدیقلریله
ایمانلرینه حکم بیوروب اول افردن یقینی
برهان ایله حصول بولن تصدیق حقیقی یقینی
تکلیفنه مباشرت بیورمامشلردر وکذلک
ضعیف العقل وجامد الطبع اولان مقلده
جائز که ضلالته اوغرامه مضر اوله انک ایچون
مناسب اولان اقامت حجت وبرهاندن
بدل حواله سیف وسناندر واما مترددو
وشاک اولانلردن انلر که نوع ذکادن حصه
مند اولوب مفید قطع ویقین اولان براهین
عقلیه فهمنه ادراکلری بالغ اولمیه انلر ایچون
نافع اولان اولدر که ممکن مرتبه سی طبیعتلرینه
جسبان وملایم اولان کلام مقنع ایله معالجه
وتلطف اولنوب ادله یقینیه برهانیه القاسنه
مبادرت اولنمیه زیرا امور عادیه دن مجرد
امور عقلیه اهتدا هر کس ایچون میسر اولمیوب

طرف الاهیدن بعض افراد عباده افاضه
واعطا اولنمشدر و اکثر اشخاص خلقك نقصان
ادراکلدن ناشی براهین عقلیه درکندن عجزلری
مقرر بلکه انلر ایچون ادلهٔ قطعیه مضر دیناه
ابدیکی بی اشتباهدر اما صاحب ذهن
رفا اولان فطن ذکی و متیقظ المعرکه
اتی کلام خطابی ایله اقناع و تسلیت ممکن
اولمیه انك ایله حین مقاوله محاجه ده دلیل
قطعی ایراد اولنمق واجبدر ب بو مقدمه
تمهید اولنوب بو ضابطه ضبط و اتقان
اولندقدن صکره معلوم اوله که کافهٔ
خواص و عوام وجود صانعی تصدیق و توحید
ایله مأمور و مکلفلردر و حضرت هادی
السبیل و جناب خاتم الرسل صلی الله تعالی
علیه و سلم جمیع افراد کائناته طریق حقه
دعوت ایچون مبعوث اولوب از جمله
عامهٔ مشرکین که ادراک ادلهٔ قطعیه دن قصور
فهملری متحقق اولمشدر انلری دخی جادهٔ صحیحهٔ
ملت زهرایه هدایت ایله مأموردر و اول
طائفه کبی غلظت طبع صاحبی اولان اشخاصه
ایشه نافع و سازکار اولان امور عادیه یه
مبنیه اولان ادلهٔ خطابیه سوق و ایراد
ایله دعوت اولنمقدر و قرآن باهر البرهانك
مشتمل اولدیغی ادله و براهینك بعضی دلیل
برهانیدر که فهم و اطلاعی علمای راسخینه
مخصوصدر و بعض آخری خطابیاتدر که
عوام ناس ایچون نسق اول اوزره اولان

نتیجه

نتیجه وادله دن انفع وانسبدر پس عقول
خواص و عوامك مراتبی رعایت اولنوب قرآن
عظیمده هر برینه مناسب دلائل و حجج اوزره سوق
کلام اولنمشدر کما قال سبحانه و تعالی ولا رطب
ولا یابس الا فی کتاب مبین الآیه و بو جمله دن
لو کان فیهما آلهة الا الله لفسدتا نظم کریمی
طریقین مذکورینی جامع و مشتمل اولوب علی طریق
العبارة ادلهٔ خطابیه دن و علی طریق الاشاره
براهین قطعیه دندر و صورت اولینك یعنی
بو آیت کریمه بحسب العبارة ادلهٔ خطابیه دن
اولدیغنك تفصیلی بو وجهله در که آیت کریمهٔ
مذکوره نك علی طریق العباره مدلولی لزوم
فساد سموات وارضدر عند فرض تعدد
الآلهه یعنی حاشا آلهه متعدد فرض اولنمدن
سموات و ارضك بو مشاهد و محسوس اولان
نظامدن خروجی لازم کلمکدر و ارباب الباب
خفی دکلدر که سموات و ارضك فسادی لازم
اولمق لزوم خلافدن ناشیدر و امکان
اتفاق متحقق اولمغله اختلافات لزومی
قطعی دکلدر ایدیکی ظاهر اولیجق لزوم فساد عادی
اولدیغی مقرر اولور و امام فخر الدین رازی
رحمه الله تعالینك بو معنایی تحقیق صددنده
تفصیل شیعی واردر محلنده طلب اولنه و اصحاب
العقول سلیمه یه خفی دکلدر که بر دلیلك نفس الامرده
ادلهٔ قطعیه دن اولمیه مجرد جعل جاعل ایله و بر
اطلاق اولنمغله براهین قطعیه دن اولمیا حتی
مقرردر و ظن اولنمیه که اول مقوله اقناعیاتدن

اولا ادلهٔ خطابیه یه دلیل قطعی و برهان عقلی
اطلاق ایتمک صلابت فی الدین و نصرت اسلام
و مسلمانان اولنه کیم بعض اصحاب آثار بویله زعم ایتمشلر
بلکه بو مقوله تصرفات مذرجهٔ طعن اولوب عقول
ضعیفه یه مورث وهندر؛ و دین مبین متین
الاصول محمدی بو وجهله نصرتدن مستغنی ایدیکی
بیانه محتاج دکلدر که قرآن کریم و فرقان عظیم
اصحاب ادراکات ضعیفه ایچون نافعه بر ذدلائل
اقناعیهٔ خطابیه یه مشتمل اولدیغی کبی اکثر من ا
تحصیل نتیجه ادلهٔ قطعیه یه دخی مشتمل ایدیکی علوم
قرآنیه یه نوع اطلاعی اولنه ظاهر و واضح اولوب
خواص امت آندن منتفعلردر؛ واما صورت ثانیه
یعنی آیت کریمهٔ مذکوره نک علی حسب الاشاره
ادلهٔ عقلیه و براهین یقینیه قطعیه دن اولدیغی
باتفاق المتکلمین قطعیاتدن اولان برهان تمانعه
علی طریق الاشاره دلالتی جهتی ایله در؛ و برهان
تمانعک تقریری اول وجهله در که حاشا صفات
الوهیت ایله متصف ایکی آلاه فرض اولنسه بر موجودک
ایجادینه قصد ایتدکلری حالده اول موجودک
وقوعی ایکیسنک معیت اوزره ایجادلریله اولورسه
هر برینه ایچون مرادینی ایقاعده عدم استقلال
لازم اولوب هر برینک ایجاد ایله اولورسه
ایکی علت مستقله نک معلول واحد شخصی اوزرینه
توارد لازم اولور؛ یا خود ایکی برینک ایجاد
ایله اولورسه ترجیح بلا مرجح لازم اولور با آنکه
قادریتی مقتضی اولان ذات آلاه و مقدوریتی
مقتضی اولان امکان ممکن اولدیغی آلهین مفروضینه

نسبت

نسبت ممکنات علی السویه اولوب رجحانی ظاهر اولمز
پس بو تقریر اوزره مقدور واحدک ایکی قادر بیننده
وقوعندن قادرلرک یا هم ایچون و یا خود
ایکیسی ایچون دخی عجز لازم کلور که بحسب العقل
محال اولدیغی کتب کلامیه ده مسطوردر و مدللدر
پس بو وجهله اولان تمانعک قطعیتی مثبت اولور
تکمله تفصیل سابقده اعمال فکر اولنوب درک
واتقان اولندقده معلوم اولور که تمانع کاه برهانی
وکاه خطابی اولمغه ممکن اوله؛ و هر تمانع متکلمین
قتنده برهانی اولمق لازم دکلدر؛ و آیت کریمهٔ
مذکوره دن بحسب الاشاره مستفاد اولان لزوم
فساد ارض و سما قطعی اولمق بحسب العباره مستفاد
اولان لزوم فسادک خطابیته منافی دکلدر زیرا
بحسب الاشاره دلالت ایتدیکی لزوم فساد
مقدور واحدک قادرین بیننده اولوب
آلهین مفروضینک یا خود احدهمانک عجزی لازم
کلمکدن عبارتدر و بحسب العباره مدلولی اولان
فساد سموات و ارضک بو محسوس و مشاهد
اولان نظامدن خروجی لازم اولمقدن عبارتدر
و بحسب العباره مفادی اولان لزوم فسادک
خطابی اولدیغی اول صورتده جواز اتفاق آلهین
مفروضینی فرض متصور ایدیکندن لازم
کلوب بحسب الاشاره مستفاد اولان وجه
اوزره جواز اتفاق آلهین مفروضین منتفی
اولمغله براهین قطعیهٔ عقلیه دن اولمق واضح
و مقرر اولمشدر؛ زیرا جواز اتفاق امکان
تعدده متفرع اولمقدن ناشی تعدد آلهه نک

عقلاً امتناعی ثابت اولیجق بینلرنده اتفاق
فرض اولنمق قطعاً متصور اولمز یعنی اتفاق
شیئک شیء آخره موافقتندن عبارت اولدیغی
جهت ایله البته تعدد اقتضا ایدوب تعدد
اولمدقجه جواز اتفاق دخی ممکن اولمز وصورهٔ
مذکورهده جواز اتفاق بحسب العقل منتفی
اولدیغنه بحسب العباره مستفاد اولان وجه اوزره
دخی جواز اتفاق منتفی ومستحیل اولمق لازم کلمز
زیرا وجه اول کبی امتناع تعدد آلهه به استلزامی
لزوم عقلی ایله دکل بلکه لزوم عادی ایله اولمش
اولور دیمشدر والله یقول الحق وهو یهدی
السبیل **المنهج الثانی من المسلک الثانی** واجب تعالی
جل وعلانک تحیزدن یعنی جهت ومکاندن
وجسمیتدن منزه ایدیکی وجوهریت وعرضیتدن
تنزهی بیاننده در اولا تحیز وتمکندن
تنزهی بیاننده اقامت اولنان ادلهٔ وثیقه
بری اولدرکه اکر ذات مقدسی بر مکانده
متمکن فرض اولنسه لامحاله اول مکانک قدمی
لازم اولور وقدم مکان خود جناب واجب
الواجب الوجوده مخصوص اولوب جمیع ماسوی الله
سمت حدوثله متسم ایدیکنه جمیع ملیین
متفقلردر وبر دلیل دخی اولدرکه البته هر
متمکن مکانه محتاج اولوب غیره محتاج اولان
ممکن اولمق مقرر اولمغله امکان واجب لازم
اولور واول مکان ایچون امکان خلادن
ناشی مکان متمکندن مستغنی اولوب مستغنی
عن الغیر اولان واجب اولمق لازم اولیجق مستغنی

عن الواجب اولان بطریق الاولویه ماسوادن
مستغنی اولمق متعین اولوب وجوب مکان
لازم کلور وجسمیتدن تنزهی اول وجهله
مبرهندرکه هر جسم جواهر فردهدن یعنی جزء
لایتجزادن مترکب اولوب وهر مرکبک کندو
اجزاسنه احتیاجی انفا بیان اولندیغی اوزره
مبرهن ومقرر اولمغله ساحهٔ تقدس واجب الوجود
غبار افتقاردن مبرا ایدیکی دخی مقرر اولیجق جسمیتدن
تنزهی متعین اولور وجوهریتدن دخی منزه
ایدیکی اول وجهله مثبت ومقرردرکه جوهر یا
محلدن مستغنی اولان ممکندن ویاخود موجود
اولدقده محل وموضوعه محتاج اولمیان ماهیتدن
عبارت اولوب علی کلا التقدیرین وجودی
ذاتیندن زاید اولمق مقرر اولور وذات مقدس
واجب الوجود اوزرینه وجودی زاید اولمدیغی
خود ذکری سبق ایتدیکی اوزره مثبت ومقررد
اذا الامر ما اثبتنا جمیع ائمهٔ اهل سنت رحمهم الله تعالی
جناب واجب الوجودک جهتدن وجسمیتدن
تنزهنده اتفاق ایدوب مخالفیندن طائفهٔ
مجسمه ادعای جسمیت وطائفهٔ مشبهه اثبات
جهت وتمکینه نهج قویم اهل سنتدن عدول
وانحراف ایدوب کروه ضلاله دوشمشلردر
اولا طائفهٔ مشبهه جهت فوقده اولمق ادعاسنده
اتفاق ایدوب لکن تعیین جهت معناسنده
ایکی فرقه اولوب بر فرقهسی اجسامک جهاتده
تمکنی کبی تمکندن تنزیه ایدوب جسمیت ادعا
ایتمشلردر وفرقهٔ اخرا که ابن کرام والکا اتباع

ایدنلر در تعیین جهت ده قابل اشارت حسیه اولمق
اورنلر ادعا جسمیت ایدوب حاشا ثم حاشا
عرشک صفحهٔ علیاسنه مماس اولمق وبعضیلر
بغیر تماس محاذی اولمق زعمی ایله حرکت وانتقال
وتبدل جهاته تجویز ایتمشلردر وطائفهٔ یهود
دخی بو اعتقاد باطله اورنلر متفقلردر خذلهم الله
تعالی فی الدارین وثانیاً طائفهٔ مجسمه دخی ادعا
جسمیت ایتمکله مسلک اهل سنتدن منحرف اولمشلردر
وبعضیلر صورت نور ساطعده اولمق اعتقاد
ایدوب بعضیلری لحم ودمدن مترکب جسم عنصری
ادعا ایتمشدر وبونلردن برفرقه صورت انسانده
اولمق ادعاسنده اولوب برصنفی شاب امرد
صورتنده وبرصنفی شیخ اشمط الراس واللحیه
صورتنده تخیل ایتمک اودره سرکشتهٔ بوادی
ضلالت اولمشلردر تعالی الله عما یقول المبطلون
اما اتحاد مع الغیردن تنزهی اول وجهله مبینی
ومثبتدر که اتحادک اصلنده معناء حقیقیسی
برشیئک شیء آخره تبدل وصیرورتیدر
وبو مفهوم ایچون ایکی وجه متصور اولوب
وجه اول اولدر که ایکی شی بر برینه انضمام ایله متحد
اولوب شیء آخر ثالث حاصل اوله مثلاً زید
وعمرو بربریله متحد اولوب شخص آخر یعنی بکر
حاصل اولمق کبی که بعد الاتحاد حاصل اولان
شخص نه زید ونه عمرو اوله وجه ثانی اولدر که
برشیء موجود شیء آخره متحول ومتبدل اوله مثلاً
زید عمرو اوله ویاخود عمرو زید اوله دیدیلر بدیههٔ عقل
حکمیله اتحادک بو ایکی صورتنده دخی ممتنع ومستحیل

ابری

ایدیکی ظاهر وواضحدر زیرا ایکی ماهیت وایکی
هویتک بیننده اختلاف ذاتی متحقق ومقرر و
مقتضاء ذاتی اولان امورک زوالی غیر متصوردر
د بیانی المثنای [illegible] ... [illegible]
مراد اولوردی فرضا ایکی شی بربریله متحد اولدقده
اکر هویتلری منعدم اولوب شیء آخر حادث
اولورایسه اتحاد حاصل اولمش اولمز بلکه شیئلرک
ایکیسی دخی منعدم اولوب شیء ثالث حاصل
اولمش اولور واکر هویتلری منعدم اولمیوب
حین الاتحادده شیئین مذکورین کالاول موجود
ایسه بینه اتحاد بولنمیوب ایکی شی اولمش اولور
مجموع طرفین شیء واحد اولمش اولمز بین کاثناً
ماکان ایکی شیئک بربریله اتحادی ممتنع ایدیکی
متعین اولیجق جناب واجب الوجودک شیء
آخر ایله اتحاددن بالطریق الاولی تنزهی معلوم
ومجزوم اولور وبوندن قطع نظر اکر ذات
مقدس واجب الوجود غیر ایله حاشا متحد اولسه
جمیع ماسوی الله ممکن ایدیکی محقق اولدیغی
جهتدن مفهوم اتحادک صورت اولاسنه
نظراً واجب وممکنک حاشا اتحاد ندن حاصل
فرض اولنان شیء ثالث اکر واجب فرض اولنسه
ممکنک واجبه انقلابی لازم کلوب اکر ممکن فرض
اولنور ایسه واجبک ممکنه تبدلی لازم کلوردی
واتحادک صورت ثانیه سنده دخی بو ایکی
محذور مقرر ایدیکی واضحدر واکر وجوب
وامکان بعد الاتحاد باقی فرض اولنور ایسه
ذات واحده وجوب وامکانک اجتماعی لازم

اولورانك دخی امتناعی مثبت ومقرردر
واما حلول فی الغیردن تنزهی اول وجهله مبیندر
که حلول البته حال اولان شینک محلنه احتیاج
وافتقارن مستلزم اولوب جناب واجب الوجودک
ایسه ساحهٔ عز وجلالی گرد افتقار واحتیاجدن
مبرا ایدیکی مثبت ومقرر اولمغله امتناع حلول
معلوم اولوردو بیان استحالهٔ حلولده بر وجه
دخی حلولک مستلزم تحیز اولدیغیدر وتحیزک
امتناعی خود انفاً بیان اولندیغی اوزره مثبت
ومقرردر وبو بابده یعنی امتناع اتحاد وحلول
ائمهٔ فن ادلهٔ کثیره اقامت ایتمشلردر اول جملهدن
سهل الفهم اولنلر ذکر اولندی ما عداسی مفصلات
کتب کلامیهدن طلب اولنه المخالفین بو مسئلهده
اهل سنت مسلکندن منحرف اولان مخالفین
ایکی فرقهدر بر فرقهسی طائفهٔ نصارادرکه
اقانیم ثلثه اثبات ایدوب کلمه اطلاق ایتدکلری
اقنوم علم ایچون ناسوت مسیح ایله یعنی جسد
عیسی یه حلول ایدوب انوک ایله اتحادینی
ادعا ایتمشلردر نته که انفاً اثبات توحید
اثناسنده تفصیلی ذکر اولنمشدی و بر فرقهسی
دخی غلاة شیعهدن نصیریه واسحاقیه
عنوانی ایله مشهور اولان ایکی طائفهدرکه
حاشا ثم حاشا جناب حق سبحانه وتعالی
حضرتلرینک بعض کاملین صورتنده
ظهورینی تجویز ایدوب عترت طاهرهدن
بعض ائمهیه زعم فاسدلرنجه اوزره کمال
حسن اعتقادلرندن ناشی سائر اجسادنده

علوم

علوم کثیره وقدرت باهره ایله تفوق
وفضیلتلرین مشاهده ایدوب حاشا
ثم حاشا ذات مقدس الهینک حلول و
اتحادینی ادعا ایتمشلردر تعالی الله عما
یقول الظالمون علواً کبیراً المنهج الثالث
من المسلک الثانی جناب واجب الوجودک
وصف حادث ایله اتصافدن منزه اولدیغی
یعنی ذات الهی ایچون محل حوادث اولمق
ممتنع ومستحیل ایدیکین بیانندهدر اولاً
بو مقدمهیی تقدیم ایتمک لابددرکه ائمهٔ فن کلام
اجلّهم اقتدار السلام مؤلفاتنده ذکر
اولندیغی اوزره مطلقا صفات ایکی صنف
اولوب بر صنفی اولدرکه موصوفده متقرر
و بر صنفی غیر متقرردر اول صنف اول ایکی نوع
اولوب بر نوعی اول صفتلردرکه موصوفده
متقرر اولوب غیره اضافت اقتضا ایتمیه
مثلا اجسام ایچون شکل وسواد کبی وحسن
وقبح کبی و بر نوعی دخی اولدرکه غیره اضافت
اقتضا ایلیه و بو نوع ثانی دخی ایکی قسم اولوب
بر قسمی اولدرکه مضاف اولدیغی شینک تغیری
ایله متغیر اولمیه مثلا تحریک اجسامه قدرت
کبی و بر قسمی دخی اولدرکه مضاف اولدیغی
شینک تغیری ایله متغیر اوله صفت علم کبی که
معلومک تغیری ایله متغیر اولور مثلا زیدک
غیر موجود ایدیکنه تعلق علم حاصل ایکن زیدک
حادث وموجود اولدقده علم زیدک وجودینه
تعلق ایتمکله صفت علمک اضافتی متغیر اولوب

مضاف دخی یعنی صفت علم دخی متغیر اولمش اولور
وبو دخی معلوم اوله که حادث موجود بعد
العدم معناسنه اولوب اول شیدر که انک الحوق
وجودی اولمیه وتجدد ثابت وحاصل اوله که تجدد
اطلاق السورلر اما حادث اطلاق اولنمز پس
صفات الهیه ایکی قسم اولوب بر قسمی اضافات
محضه دندر موجودات خارجیه دن دکلدر
علمک وقدرتک تعلقلری کبی که بو تعلقات
مشتقلو اوصافک اضافات محضه دن اولوب
موجود فی الاعیان اولمدیغی مقرردر وبو مقوله
اضافاتک قابل تغیر وتبدل ایدیکی ظاهردر
وبر قسمی دخی امور حقیقیه دندر ذات علم وقدرت
کبی که بونلر مشتقلو صفاتک قدیمه اولدیغی محقق
اولوب قبول تغیر وتبدل ایتمزلر نه جناب
واجب الوجودک ذات مقدسی محل حوادث
اولمق مستحیل ایدیکنده جمیع اهل ملل وجماهیر
عقلا اتفاق ایدوب انجق کفره مجوس وفرقه
کرامیه مخالفت ایتمشلردر وطائفه مجوس
مطلقا هر وصف حادث که صفات کمالدن
اوله ذات باری ایله قائم اولمق ادعا ایتمشلردر
وطائفه کرامیه اگرچه مطلقا هر وصف حادثک
قیامنی تجویز ایتمشلردر لکن اول وصف حادث که
ایجاد مخلوقاتده موقوف علیه اوله خاصة الک
قیامنی تجویز ایدوب بر فرقه سی اول احتیاج الیه
اولان وصف حادث صفت ارادتدر دیوب
بر فرقه سی قول کن اولمق ادعا ایتمشلردر
حاصل الکلام اولدر که ذات مقدس واجب الوجود

مطلقا

مطلقا حادث اولان صفات ایله متصف اولمق
ممتنع ومستحیلدر اما اول صفات حقیقیه که تعلق
حادث اوله یاخود سلوب واضافات مقوله سی
ویاخود احوال مشتقلو اولوب قابل تجدد اوله
انلر متنازع دکلدر **المسلک الثالث فی الصفات**
الثبوتیة الالهیة وفیه مقدمة وستة مناهج المقدمة
اتفاقا ذکری سبق ایتدیکی اوزره مطلقا صفات
الهیه نک بر قسمی وجودیه حقیقیه وبر قسمی وجودیه
اضافیه وبر قسمی دخی سلب واضافات مقوله سی
اولان صفات عدمیه اولوب اصطلاح ارباب
کلام اوزره صفات وجودیه دن ماعدا یه
صفت اطلاق اولنمیوب عدمیاته نعوت
تسمیه اولنمشدر مثلا عالمه صفت اطلاق ایدوب
غنا عن الغیره نعت تسمیه ایدرلر پس معلوم
اوله که اضافیات وعدمیات ایله اتصاف
ذات مقدس الهی ایچون ثبوت صفت
اقتضا ایتمدیکنده خلاف ونزاع یوقدر
اما صفات ثبوتیه حقیقیه ایله اتصاف جمیع
اهل سنت یعنی اشاعره وماتریدیه اتفاقلری
اوزره صفات زائده ثبوتنی اقتضا ایدیجی
قرارداده در وبو مسئله نک تحقیق وبیانی
بودر که مثلا جناب واجب الوجود ایچون
عالم اولمق وصفی ایله اتصاف ذات مقدسی
ایچون صفت علمک ثبوتنی اقتضا ایدر قادر
اولمغله اتصافی ثبوت صفت قدرتی مستلزم
اولدیغی کبی وهکذا سائر الصفات الحقیقیة الالهیة
جمیع اهل سنت اتفاقلری اوزره ذات الهی

ایجون صفات قدیمهٔ زائده علی الذات ثابته
اولوب جناب حق عالمدر علمی واردر قادردر
وقدرتی واردر مریدر ارادهسی واردر
وهکذا غیرها بیان نفاة الصفات وردّ
شناعة اقوالهم بو مسئلهده فلاسفه ومعتزله
مسلک قویم اهل سنتدن عدول ایدوب جناب
واجب الوجودک صفات مذکوره ایله اتصافندن
ذات مقدسی کافیدر و امر زاید اعتباره اصلا
حاجت یوقدر دیرلر یعنی جناب حقک علمی
وقدرتی و سائر صفات حقیقیهسی عین ذاتیه
اولوب عالمدر عین ذاتی اولان علم ایله وقادردر
عین ذاتی اولان قدرت ایله دیوب مدعالرینی
برحج ادلهٔ مزخرفه ایله اثباته تصدی ایتمشلردر
ازجمله صفات الهیه که بالاتفاق صفات
کمال اولمق مقرردر عین ذات اولمیوب غیر
ذات اولسه ذات مقدس الهی غیر ایله استکمال
ایتمش اولوردی دیرلر و بو دلیللری اول وجهله
ابطال اولنمشدر که استکمال بالغیر لازم
اولمق صفات مذکوره ذاتک غیری اولدیغی
صورتندهدر اول ایسه عین ذات اولمدیغی
کبی غیر ذات دخی دکل ایدیکی ادلهٔ وثیقه ایله
اثبات اولنمشدر و بو مقامده فلاسفه ومعتزله
بو ذکر اولنان دلیلدن ماعدا برحج ادلهٔ سخیفه
دخی اقامت ایدوب مجموعنی بجذافیرها ائمهٔ
دین شکر الله تعالی مساعیهم ردّ و ابطال
ایدوب کندو مدعالرین حجج وثیقه ایله اثبات
وتأیید ایتمشلردر تفصیلی کتب کلامیه

ابطال نفاة الصفات

مفصلا تن

مفصلا تنده طلب اولنه وارباب الباب بوکون ...
دکلدر که بو بابده نفی صفات زائده یه قائل
اولنلرک یعنی فلاسفه ومعتزلهنک قول باطللری
حاشا ثم حاشا جناب واجب الوجود عالمدر علمی
یوق قادردر قدرتی یوقدر دیمکه مؤدی اولمغله
مآل کلاملرینک شناعتی ظاهر اولوب بیانه
محتاج دکلدر تقسیم الصفات الی صفات الذات
وصفات الافعال بو دخی معلوم اولسون که
صفات مقدسهٔ الهیه بر اعتبار ایله دخی ایکی
قسمه منقسم اولوب بر قسمی صفات ذات
و بر قسمی صفات افعالدر وصفات ذات
اول صفاته اطلاق اولنور که مفهومنده غیره
تأثیر و شی آخره تعلق معتبر اولمیه حیات
و قدرت و سمع و بصر و علم و مشیت و اراده
کبی و صفات افعال اول صفاته دیرلر که
مفهومنده غیره تأثیر و شی آخره تعلق معتبر
اوله تخلیق و ترزیق و افضال و انعام و احسان
و رحمت و مغفرت و هدایت کبی و صفات ذات
ایله صفات افعال بیننده بو جهتدن دخی
فرق ثابتدر که صفات ذاتدن اولان صفتک
نقیضنه نقیصه لازم کلمک مقرر اولوب صفات
افعالدن اولان صفتک نفیندن نقیصه لازم
کلمز فی بیان صفة التکوین والخلاف الواقع
فیها بین الماتریدیة والاشاعرة صفات
افعالی جمیعا اسم تکوین جامع یعنی جملهسنه صادق
اولوب مجموع صفات افعال معنای تکوین
تحتنده مندرجهدر و صفات افعالدن هر صفت

اثرینك اسم اعتبار ایله تسمیه اولنمشدر مثلا
تکوین صفتنك اثری خلق اولدیغی صورتده او
صفته دلالت ایدن اسم اسم خالق وصفت صفت
تخلیقدر واثر حیات اولدیغی تقدیرجه اسم
اسم محیی وصفت صفت احیادر وقس علی ذلك
وماتریدیه نك یعنی مشایخ حنفیه نك اکثر محققلری
بو تحقیق اولندیغی وجه اوزره مجموع صفات
افعالك صفت تکوین تحتنده مندرج اولوب
جمله سنك اکا رجوعنه ذاهبلردر فلهذا مشایخ
ماتریدیه مؤلفاتنده صفات ثبوتیه یی صفات
ذات وصفات افعاله تقسیم ایدوب صفات
افعالی صفات ذات کبی فرادی فرادی عدد
تفصیل معهود اولمیوب دائما صفات ذاتی
تفصیلدن صکره جمیع صفات افعالدن صفت
تکوین ایله تعبیر ایدوب تکوینك ذات باری ایله
قیامنی وصفات ذات کبی ازلی اولدیغینی وانلر
متعدد میسن که اصطلاح آخر اوزره صفات
افعال الله معبردر بیان ایتمك ایله اکتفا ایتمشلردر
اما فقهاء ماوراء النهردن بعض حنفیین صفات
افعالدن هربرینی صفت حقیقیه ازلیه اولمق ادعا
ایدوب صفت تکوینه رجوعنی تسلیم ایتمشلردر
لکن بو مسلك بلا حاجة تکثیر قدمایه مؤدی اولدیغی
جهتندن قول مرجوح ایدیکی محققین فن مؤلفاتنده
مصرحدر والله الموفق والارشاد وصفات الذات
وصفات ذات جمیع اهل سنت یعنی ماتریدیه
واشاعره اتفاقلری اوزره قدیمه اولدیغی قرار دائم
اما صفت تکوینك وانك اثاری اولان صفات

افعالك

افعالك قدم وحدوثنده فریقین بیننده اختلاف
واقع اولوب ماتریدیه صفات ذات کبی صفت
تکوینك دخی قدمنه ذاهب اولوب الحق اثارینك
ظهوری تأخر اوزره وقوع بولدیغی جهت ایله حادث
اولان اثرینك ظهوریدر دیرلر واشاعره صفت
تکوین واثاری اولان صفات افعال صفت
قدرتك تعلقاتندن عبارت اولوب تعلقاتك
امور اعتباریه دن اولدیغی مقرر ایدیکی جهت ایله
حدوثی متعین اولوب مجموع صفات افعال
محدثه اولدیغی ثبوت بولور دیمشلردر مثلا
تخلیق صفت قدرتك مخلوقه تعلقندن عبارتدر
وترزیق کذلك صفت قدرتك ایصال رزقه
تعلقندن عبارتدر دیرلر وکذلك غیرها وائمه
ماتریدیه صفت تکوینله قدرتك مغایرتنی
ایکی وجهله اثبات ایتمشلردر وجه اول اولدرکه
قدرتك متعلقی کاه موجود اولور وکاه موجود
اولمز مثلا شموس کثیره واقمار عدیده کبی
اما تکوینك متعلقی که مکوناتدر موجود اولمق
محالدر وجه ثانی اولدرکه قدرت شی مقدورك
امکاننه تعلق ایدوب صحت وجودنده مؤثردر
تکوین ایسه وجود مقدوره تعلق ایدوب
مقدورك وجودنده مؤثر اولور وبو مسأله ده
ماتریدیه مدعالرینی اثبات ایچون ایراد ایتدکلری
ادله دندرکه جناب واجب الوجود مکون کائنات
اولوب بهر حال مشتق ایله اتصاف مبدأ المشتقك
ثبوتنه دلیل اولدیغی جهتدن مکون کائنات
اولمق صفت تکوین ایله اتصافنی محال اولدیغی

مقرر اولمغله مكون اولمق صفت تكوينك ثبوتني
اقتضا ايدر، عالم اولمق صفت علمك ثبوتني
اقتضا ايتديكي كبي ديمشلردر، واشاعره بو
ذكر اولنان دليلي تزييف صددنده صفاتدن
بر صفت ايله اتصاف مبدأ اشتقاق اولان
وصفك ثبوتني اقتضا ايتمك علم وقدرت
مثللو صفات حقيقيه يه مخصوص اولوب تأثير
وايجاد مثللو اضافيات صفات حقيقيه دن
اولميوب بلكه مؤثرك اثره اضافتندن عبارت
اولمغله امور معنويه واعتباريه دركه حوب
مكون اشيا اولمق صفتي ايله اتصاف اگجق
صفت قدرت وارادت ايله اتصافه توقف
ايدر، وصفات افعال تسميه اولنان اوصاف
اينه امور اضافيه دن اولمغله اعتباريه محضه در
اكه نياز شيء آخرك اكه توقفي ممتنعدر ديرلر،
تذييل ائمه ماتريديه صفات افعالك ازليتن
اثبات صددنده امام اعظم ابو حنيفه
رضي الله تعالى عنه حضرتلرينك بو قولي ايله
استدلال ايدرلركه بيورمشدر، كان الله
خالقا قبل ان يخلق ورازقا قبل ان يرزق
يعني جناب حق جل وعلا مخلوقاتي خلق
ايتمزدن مقدم خالق ايدي، وحيواناتي
ارزاق ايتمزدن مقدم رازق ايدي، بو
كلامدن بحسب الظاهر متبادر اولان خلق
ورزق وسائر صفات افعال قديمه اولقدر
ديرلر، وافاضل متأخريندن بعض اشاعره
امام اعظم حضرتلرينك كان خالقا قبل ان يخلق

كلام الماتريدية ترجيحا

بيوردقلري جناب حقه قبل ايجاد الخلق خالق
اطلاق اولنمق وقبل الارزاق اطلاق اولنمق
قادر على الخلق وقادر على الارزاق معناسنه
اولنوب كلام امام مدعاي اشاعره يه تزييف
وابطال ايتمك دكل بلكه مؤيد اولمش اولور
ديمشدر، جواب الماتريدية وائمه ماتريديه دن
بعض افاضل جواب ويروب ديرلركه معناي
حقيقي اراده اولنمق ممكن اولديغي يرده مجاز
ارتكاب اولنمق جائز دكلدر پس امام ابو حنيفه دن
منقول اولان كلامده اسم خالقدن قادر على
الخلق واسم رازقدن قادر على الرزق معناسي
اراده اولنمق مقتضي يوغيكن حقيقت معناسني
ترك ايدوب معناي مجازي اراده اولنمق قبيلندن
اولديغي جهتندن عدم جوازي اذهان مستقيمه
اصحابنه ظاهر وباهردر، وامام ابو منصور دخي
تأويلاتنده ديمشدركه جناب واجب الوجودك
صفاتي كرك ذاتنه وكرك فعلنه راجع اولسون
مجموعي ذاتيه اولوب جناب حق ايچون صفات
ازليه ثابته اولديغي كبي فعل ازلي دخي ثابتدر،
زيرا ازل آزالده فرضا وجود مخلوقدن مقدم
اسم خالقه مستحق اولميوب خالقيت ايله اتصافي
مخلوقك وجودي وقتنده اولمش اولسه خالقيت
اوصاف كمالدن ايديكي محقق اولديغي جهتدن
ايدن ذات مقدسك وقت وجود مخلوقه دك
معري وخالي اولديغي صفت نقص ايله اتصاف
مثابه سنده اولمش اولور، تعالى الله سبحانه عن
ذلك، وصفات ماده فعليه ايله اتصاف بعد

حدوث المخلوق اولسه صفات كمال ايله اتصافده غيره احتياج لازم اولوب ايجاد خلقه منفعت ايچون اولمش اولور وجناب حق قرآن كريمده ذات مقدسنى صفت كمال ايله ونفى احتياج ايله وصف ايتمشدر حيث قال عز وجل والله الغنى وانتم الفقراء وقال تعالى ان الله لغنى عن العالمين واحتياج منافى وجوب وجود ايدوكى خود امر مقرردر فذلكة الكلام بعد اللتيا والتى بو مسئلهده تحقيق مرام اول سؤاله درركه تكوين وتخليق وبونلر مثللو سائر صفات افعالده اوچ مذهب مشهور اولوب مذهب اول اولدركه جميع صفات افعال صفت قدرتك مقدوراته تعلقندن عبارت اولوب امور اضافيهٔ اعتباريهدن اوله وصفات حقيقيهدن اولميه وبو مذهب جمهور اشاعره مذهبيدر ومذهب ثانى اولدركه صفات افعالك هر برى ذات بارى ايله قائمه صفت حقيقيه اوله علم وقدرت واراده وسائر صفات ذات كبى وبو مذهب مشايخ ماوراء النهر مسلكيدر ومذهب ثالث اولدركه بو جملهدن انجق صفت تكوين صفات ذات كبى حقيقيهٔ ازليه اولوب تخليق وترزيق واحيا واماته مثللو سائر صفات افعالك مجموعى تكوينك مكوناته دخى تعلقندن عبارت اولوب امور اضافيهٔ اعتباريه اوله وبو مذهب محققين حنفيه مسلكى اولوب مذاهب ثلثهٔ مذكورهٔ مجموعنه اقرب الى الحق اولان بو مذهب ايدوكى افاضل

ارباب كلام مؤلفاتنده مسطوردر وصفات الهيهيى ايكى قسمه تقسيم ايدوب بر قسمى صفات ذات وبر قسمى صفات افعالدر ديمك جائز اولمديغى محققين ماتريديهدن بعضيلرى مؤلفاتنده تصريح اولنمشدر خاتمة البحث وبو دخى معلوم اولهكه صفات الله ذات مقدسك نه عينى ونه غيريدر زيرا اگر ذاتنك عينى اولسه ذاتك وذاتيله قائم اولان وصفك بربرى ايله اتحادى لازم اولور ودو صفله اسم مترادفان اولمق اقتضا ايدر وبونك ايسه امتناعى مقرردر واگر ذاتنك غيرى اولسه ذاتدن منفصله اولمق لازم اولوب بو تقديرجه صفات مذكوره خالى دگلدر كه يا كندو نفسى ايله ويا غيرى ايله قائمه اوله وبو ايكى احتمالك ايكيسى دخى بيّن الاستحاله در وكذلك هر صفت دخى اخرايلك نه عينى ونه غيريدر زيرا اگر عينى اولسه ايكى صفتك معناسى متحد اولمق لازم اولور مثلا عالم وقادر كبى پس عالم وقادر مثللو ايكى صفت بيننده فرق اولمامق اقتضا ايدركه بطلانى محتاج بيان دگلدر واگر هر برى آخرك غيرى اولسه ايكى صفت بيننده افتراق لازم اولوب صفت قدرت ايله متصف اولان ذاتك صفت علمله اتصافى محال اولمق لازم گلور وكذا غيرها وبو مسئلهده فلاسفه ومعتزله منهاج قويمدن ومسلك مستقيمدن عدول ايدوب صفات الهيهك عين ذات اولمسنه ذاهب اولمشلردر وزعم فاسدلرنجه

اعتقاد دكاسدلرين اثبات صددنده بو وجهله
دليل اقامت ايدوب اكر صفات آلهيه عين ذات
اولسه البته يا قديم ديا خود حادثدر قديم اولدغي
صورتده تعدد قدما لازم اولور حادث اولديغي
تقديرجه ذات اقدس محل حوادث اولمق لازم اولور
ديرلر وبو دليللرين تزييف صددنده شيئ
اوّلي اختيار ايدوب صفات اقدس قديمه در
وتعدد قدما محال اولمق اول صورتده دركه قدما
ذوات اوله اما ذاتله قائمه معاني معقوله سي
اولديغي تقديرجه امتناعي ممنوعدر ديرز
المنهج الاول من المسلك الثالث في علمه
سبحانه وتعالى جميع عقلا جناب صانع جل
شانه حضرتلرينه صفت علم اثباتنده متفقلر
اولوب انجق قدماء فلاسفه دن بر شرذمه قليله
مخالفت ايتمشلردر وحاللرين بيان غايت
سخافته بناءً ذكره ناشايان اولمغله اعتقا
باطللرين بيان تصنيع وقته مؤدي اولديغي
ناشي ذكرينه تصدي اولنمدي ولكن علم آلهينك
معلومه تعلقي كيفيتنده متكلمون وحكما بينده
اختلاف واقع اولوب متكلمون جناب حقه
صفات زايده على الذات اثبات ايتمكله علم
بارينك امور خارجيه يه تعلقي امرنده اشتباه
بر طرفدر اما حكمانك بو مسئله ده كلاملري مضطرب
اولوب بعضيلري علم باري حصولي يدر ديو مشكلدر
اما بو صورتده ممتنعاته تعلقي اثبات ايتديكي
شبهه نك دقتي اصعب من خرط القتاد معقوله دير
وينه حكمادن بعض آخر علم باري صور مجرده اوك

شيئ

شيئ آخر ايله قيامنك امتناعنه ذاهب اولمشلردر نه
مثل افلاطونيه ديمكله مشهور اولان اولدر
وابن سينا اكه ذاهبدركه صور معلومات
ذاتنده مرتسمه اولمغله اوله وتكثر معلولات
ولو آذم وحدت علت مكذوبه يه منافي اولدغين
بيان ايله تنوير مدعا ايتمشدر ومحقق طوسي
مختاري اولدركه صور معلوماتك بر جوهر
مجردده ارتسامي ايله اولوب اول جوهر مجرد
صور مذكوره ايله بر لوح مثابه سنده اوله كه
صور عديده ايله منتقش اولوب عند الواجب
تعالى حاضر اوله توضيح ماهية العلم وبيان
حقيقته عند المتكلمين علم بر صفتدركه محل
نقيض وليا جي مرتبه تميز وانكشافه موجب
اولور ومعنا جمهور المتكلمين علمك تعريفنده
مختار اولان تعريف بو تعريفدر اما وجود
ذهني يه قائل اولان محققين ارباب كلام
اتفاق اوزره علم عالمك معلومه تعلقندن
عبارت اولمغله تعريف ايتمشلردر وعند
الحكما مختار اولديغي اوزره علم متعلق اولان
شيئك ذهننده حاصل اولان صورتندن
عبارتدر اما علم اعتقاد اهل حق واربات تحقيق
قتنده ذات آلهي ايله قائم بر صفتدركه
اشيانك ذات مقدس قتنده تام انكشافنه
انكشافني موجب اولور ما يجب ثلاثه في هذا
الباب من المعتقدات پس اعتقادي واجب
واجب اولان امور دن امر اول جناب
حق سبحانه وتعالى عالم اولديغيدر ثاني

بوندن مقدم مذكور اولان منهجده
مطلقا صفات ثبوتيه الهيه بيانه
اولنوب حالا فرادي فرادي
هر صفتك احوالي بيانه
اولنمغه شروع
اولنمشدر
م

المنهج الاول

علمه سبحانه على قول اهل السنة

ما يجب ثلاثه في هذا الباب

الثاني

الاول

الثالث

الرابع

علم کندو ذاتنه وکلی وجزئی مخلوق وغیر مخلوق
جمیع اشیایه محیط وشامل اولدیغیدر ثالث
معلومات باری غیر متناهی اولدیغیدر زیرا
موجود وکرک معدوم وممتنع قطعا برشی
علم الهی دن خارج اولمدیغیدر رابع علم
غیب جناب حقه مخصوص اولوب اندن غیری
کیمسه نک الا بعلم واطلاعی ممتنع اولدیغیدر مکر که
اعلام الهی ایله اوله وبو مسائل مذکوره یه اعتقاد
واجب اولوب هر بری ادلهٔ عدیدهٔ وثیقه ایله
مدلل ومبرهن در اما معتقد اول جناب حقک
عالم ایدیکیدر که طرف اهل سنتدن هم ادلهٔ
نقلیه وهم براهین عقلیه ایله اثبات اولنمشدر
وادلهٔ نقلیه کثرت اوزره وتنوع بولمشدر که
قرآن کریمک مواضع عدیده سنده وارددر
نحو قوله سبحانه وتعالی • وان تجهر بالقول فانه
یعلم السر واخفی • والله علیم بما تفعلون •
وعلم آدم الاسماء کلها • ونحو ذلک من الایات
ومعلوم اوله که جناب حقک عالم ایدیکینه
اعتقاد ضروریات دینیه دندر اما عالم اولدیغی
ذاتندن زائد صفت علمله میدر یاخود
ذات مقدسی کافیمیدر بو ایکی نوع ضروریات
دینیه دن دکل ایدیکی بعض محققین مؤلفاتنده
مصرحدر ادلهٔ اثبات کونه تعالی عالما جناب
حق عالم ایدیکین اثبات واعتقادده متکلمون
وحکما متفقلر اولوب اثبات مدعا صددنده
متکلمون ایچون ایکی مسلک منقول اولوب
حکما دخی ایکی وجه اوزره اقامت برهان ایتمشلردر

اما

اما متکلمون اختیار ایتدکلری ایکی وجهدن وجه اول
اولدر که مصنوعات ارضیه وسماویه غایت اتقان
واحکام ونهایت اتساق وانتظام اوزره
اولدیغی امعان نظر اولندقده اول مصنوعات
عجیبه نک صانعی عالم اولمق بالضروره معلوم
ومقرر اولوردی وجه ثانینک تحریری اولدر که
ارباب فن بیننده ادلهٔ وثیقه ایله مثبت
اولدیغی اوزره جناب حقک قادر اولدیغی
یعنی فاعل بالقصد والاختیار ایدیکی معلوم
اولوب قصد واختیاره مقارن اولان فعل
البته علم ایله اولمق مقرر اولدیغی جهت ایله جناب
حقک عالم اولدیغی متعین اولور وبو ایکی
مسلکدن هر برینه وارد اولان سؤاللر که
مع اجوبتها کتب کلامیه نک اکثرنده مذکوردر
سهل الاندفاع اولدیغیله بو محلده ذکر اولنیوب
کتب فن مفصلاتنه حواله اولندی • وحکمانک
اقامت ایتدکلری دلیلره دخی طی اولنوب تطویله
مؤدی اولدیغی جهتدن بو رساله ده ذکرینه تصدی
اولنمدی الثانی بو بابده اثباتی واعتقادی واجب
اولان معتقداتک ایکنجیسی که جناب حقک
علم کندو ذاتنه وکلی وجزئی مخلوق وغیر مخلوق
جمیع اشیایه محیط وشامل ایدیکیدر وبو مدعانک
اثباتنده ادلهٔ سمعیه وعقلیه کثرت اوزره وارد
اولمشدر اما ادلهٔ سمعیه که آیات قرآنیه ده وارد
اولمشدر • ربنا وسعت کل شیء رحمة وعلما •
والله بکل شیء علیم • عالم الغیب والشهادة • یعلم
السر واخفی • وغیرها من الایات • وادلهٔ عقلیه ایله

مذاق ارباب کلام اوزره بو وجهله اثبات اولنور که
جناب حقک علمی مقتضای ذاتی اولوب جمیع اشیایه
ذات مقدسنک نسبتی علی السویه اولمغله علم الهی
بعض معلوماته تعلق ایدوب بعض آخره عدم تعلقی
اگر بر مخصصک تخصیصی ایله ایسه اول مخصصه
افتقاری مستلزم اولوب اگر دگل ایسه ترجیح
بلا مرجح لازم اولمغ جهتی ایله ممتنع و مستحیلدر
و بر دلیلی دخی اولدر که علم الهی بعض اشیایه
تعلق ایتمسه اول بعضه جهل لازم اولور و جهلک
موجب نقص ایدیکی مقرر اولدیغنه بنا جناب
واجبه نسبتی باطلدر فائده ارباب کشف
و شهوددن ابو طالب و شیخ عبد الجلیل قیصری
تصریح ایدوب ابن عطاء الله اسکندرانی
اوایل تنویرده ازاحه ظلام شکوک ایدوب
بو مسئله‌یی جناب واجب الوجودک اشیایه
قبل وجودها ثابت اولان علمی بعد وجودها
اولان علمک عینی اولوب متغایر اولمامغله
تفاوت علمک تعلقنده دگل بلکه متعلق
علم اولان معلومده در دیمشلردر المخالفون
فی هذه المسئله بو مسئله‌ده مخالف مسلک مختار
اولنلردن بر فرقه دهریه درکه جناب حق
ایچون حاشا کندو نفسنه عالم دگلدر دیرلر
و زعم فاسدلرنجه اوزره دلیللری اولدر که
علم بر نسبتدر که متغایرین بیننده متحقق
اولور پس شی ایله نفسی بیننده تحقق
نسبت محالدر دیرلر و بو دلیللری اول
وجهله ابطال اولنمشدر که اولا علم نسبت

معقوله

معقوله ایسه ندن اولمق ممنوعدر و تسلیم اولندیغی
تقدیرجه تغایر اعتباری کافی ایدیکی مقرردر
بزم کندی نفسمزه علممز گبی بلکه هر شخصک
کندی نفسنه علمی اجلای بدیهیاتدن ایدیکی
معلوم اولدیغی جهتدن دهریه‌نک دلیل
مذکوری سفسطه اولوب جوابه ناشایسته
اولدیغی متعین اولور ایکنجی فرقه فلاسفه‌دن
بر طائفه درکه حاشا هیچ بر شیئه عالم دگلدر
دیرلر و اگر بر شیئه عالم اولسه کندو علمنه
دخی عالم اولمق ممکن اولور اول ایسه نفسنه
علمی مستلزم اولوب دلیل سابق ایله امتناعی
مثبت اولور دیرلر و بو دلیلک بطلانی
دلیل اولک بطلانندن اظهردر اوچنجی فرقه
فلاسفه‌دن بر طائفه درکه کندو نفسنه عالم
اما غیره عالم دگلدر چونکه هر شیئه علم شیء
آخره علمک غیریدر پس ذاتنده کثرت غیر
متناهیه‌یی مستلزم اولور دیرلر و جوابی اول
وجهله درکه بو صورتده اولا اولنان تعدد
نفس علمده اولمیوب بلکه تعلقاتنده دردیو
دردنجی طائفه بر قومدر که علم الهی‌نک امور
غیر متناهیه‌یه تعلقنی نفی و انکار ایدوب
غیر متناهی متمیز در اگر متمیز اولسه انک ایچون
حد و نهایت متحقق اولوب اول جهت ایله
غیردن متمیز اولور و غیر متناهی اولمش اولمز
دیرلر جواب اول وجهله درکه تمیز حد و نهایه
منحصر اولمیوب جائزدر که عدم تناهیه‌سی
غیری بر وجه آخر ایله حاصل اوله بشنجی طائفه

جمهور فلاسفه درکه علم الٰهی نك جزئیات
متغیره یه بوجه جزئی تعلقنی انکار ایدوب
جزئیات مذکوره متغیره در و تغیر معلوم
تغیر علمی مستلزم اولدیغی جهتدن که علی وجه
جزئی علم تغیر علمی موجب اولور و
واجب الوجودك ذاتنده و صفاتنده تغیر
محال اولمغله جزئیاته علی وجه جزئی علم غیر
متحقق ایدیکی مبرهن اولور دیمشلردر
مثلاً زیدك یوم جمعه ده مجیئی واتیاننه یوم
خمیسده علم حاصل اولوب جمعه کونی دخی
زیدك اتیانی دخی وقوع بولدقده اول
علم اولکی حالی او زره یعنی زید کله جك اولمق
اوزره باقی اولسه واقع حاله عدم مطابقتی
جهتی ایله جهل اولمش اولور و اکر اولکی علم زائل
اولوب زیدك مجیئی واتیانی واقع اولدی
دیو معلوم اولوب علم آخر حاصل اولسه علمك
تغیری لازم اولور دیمك اوزره اد له واهیه
باطله ایله مدعالرین اثباته متصدی اولمشلردر
الجواب عاز عموه ن ذلك علمك متعلقی
اولان معلومك تغیرندن نه ذاتك و نه صفات
حقیقیه دن اولان صفتك تغیری لازم اولمیوب
انجق لازم اولان اضافات و تعلقاتك تغیریدر
اکر علم ایچون ذات اضافت اولان صفات
حقیقیه دندر دینلور ایسه کندوده تغیر لازم
کلمز فکیف که ذاتك تغیرینی موجب اوله اکر
علم نفس اضافتدن عبارتدر دینلور ایسه اکرچه
بوصورتده معلومك تغیرندن انك دخی تغیری

لازم

جواب ثانی

لازم اولور اما اضافت محضه نك تغیری ذاتك
و صفات حقیقیه نك تغیرینی مستلزم اولمدیغی
جهتدن مستحیل دکلدر امور اعتباریه دن
اولان نسبت و اضافاتك تغیر وحدوثی
ممتنع دکل ایدیکی تفصیل شیخ ایله اوایل بحث
صفاتنده تفصیل اولنمشدر فلتذکر جواب
ائمه متکلمین مشاهیرندن جم غفیر بو عقده
اشکالك انحلالنده اول وجهله دخی جوابه
متصدی اولمشلردر که تمثیل سابق اوزره
جناب واجب الوجودك مثلا اتیان زیده
سیجیئ عنوانی ایله تعلق ایدن علم قد جاء
عنوانی ایله تعلق ایدن علمك عینی اولوب
اول خصوصده علم مستأنفه محتاج دکلدر
پس علم باری سبحانه و تعالی معلوماتك تغیری
ایله متغیر و تکثیری ایله متکثر اولمق لازم اولمز
دیوب توضیح ایچون علی وجه التمثیل بو وجهله
تفصیل ایدرلر که مثلا مرآتده تماثیلك اشیانك
حالنده تغیر صور تغیر مرآتی ایجاب ایتمز کذلك
صفت علم دخی مجلای صور معلومات اولوب
صور معلوماتك تغیری ایله متغیر اولمز لکن ارباب
الباب خفی دکلدر که بو جواب علمك صفت
حقیقیه ذات اضافت اولدیغی صورتنه
مبنی اولوب نفس اضافتدن عبارت اولدیغی
صورتنه نظر ایله جواب اولمز زیرا تغیر اضافت
تغیر مضاف الیهك لوازمندندر الخ
امام حجة الاسلام الغزالی مؤلفاتندن کتاب
تهافت فلاسفه ده جزئیاته علم انکارلرینه

بناءً حکمایی تکفیر ایتمشدر • و بعض افاضل محققین
کلام حکمایی توجیه صددنده بو وجهله تقریر کلام
و تنویر مقام ایتمشدر که حکما جزئیاته علمی انکار
ایتمزلر بلکه حق تعالی نک جزئیاته علمی علی وجه
کلی اولوب علی وجه جزئی دکلدر دیرلر • و بو
کلامک بناسی اول وجهله درکه هر شی جزئی
علی وجه جزئی معلوم اولمق شیئک حواسده
ارتسامی ایله اولوب حق تعالی حواسدن
منزه اولمغیله کلی و جزئی جمیع اشیایه علمی
علی وجه کلی اولمق متعین اولور • یعنی بر شیئی
علی وجه جزئی ادراک اولنمق اول شیئک تعددی
فرضی ممتنع اولمق حیثیتی اوزره ادراک اولنمقدن
عبارتدر • و بو منوال اوزره ادراک حسله اولمغه
مخصوص اولوب جناب حق ادراک حسیدن
منزهدر و عدم ادراک حسی موجب نقص اولمیوب
بلکه حواسدن تنزیهی مستتبع اولدیغی جهتندن موجب
تنزیه کاملدر • پس بو تقریر اوزره مآل کلام حکما
منع شمول علم الهی اولمیوب بلکه گرک کلی و گرک
جزئی جمیع اشیایه علمی بطریق التعقل اولوب
بطریق التخییل دکلدر • و فرداً فرداً جمله اکا
علمی محیطدر لکن اول وجهله دکل که اول
شیئک تعددی فرضی ایتمکه مانع اولمق
اوزره اوله • و کذلک ذات واجب الوجود
جمیع کلیات و جزئیاتک علتی اولوب علتنه
عالم اولمق جمیع معلولاتنه علمی مستلزم اولدیغی
جهتندن جمله کلیات و جزئیاته علی وجه کلی
عالم ایدیکی مثبت اولور بلکه معلوماتی علی

وجه

وجه جزئیاته ادراکی موجب تغیر اولمغیله نقص
مقوله سندن اولوب واجب الوجودی اندن
تنزیه واجبدر دیمشدر الی هنا کلام بعض
المحققین • لکن بعض متأخرین بو کلامک بعض
مقدماتنی نقض و ابطاله تصدی ایتمشدر •
تطویله مؤدی اولمغله بو محلده ذکرینه تجاسر
اولنمدی اما افضل المحققین و اکمل المتأخرین
قطب الدین رازی حائز قصب السبق •
تحقیق اولوب محاکاتنده بو وجه اوزره
بین الفریقین محاکمه یه متصدی اولمشدر که حق تعالی
جزئیاته علی الوجه الجزئی عالمدر • و حکمانک
جناب واجب الوجود جزئیاته وجه کلی اوزره
عالمدر دیدکلرندن مرادلری کلاملرینک
ظاهرندن متبادر اولان معنای مشهور •
اولمیوب بلکه مقصودلری جزئیاته علمی اول
جزئیاتک زمانه تعلقی دکل بلکه عدم تعلقی
حیثیتی ایله دردیمک اولوب علم باریده
ماضی و مستقبل و حال متصور اولمیوب بلکه
معلومات فی اوقاتها ازلاً و ابداً انک
قتنده من حیث هی متخصصة بالمخصصات
من غیر تبدیل و تغیر حاضره دردیمکدر و هذا
هو الحق الصریح الذی یشوبه شبهة الی هنا
کلامه قدس سره بعبارته • پس بو تقریر
اوزره فریقین بیننده نزاع لفظی اولور
امام غزالی نک حکمایی بو مسئله ده تکفیری
بو طرفه اولمش اولور • والله الهادی الی سبیل
الرشاد والله اعلم عدم تناهی علمه سبحانه

تحقیق العلامة المولى قطب الدین الرازی

عدم تناهی علمه سبحانه

بو بابده اعتقادی لازم اولان معتقدات دن
ایکنجیسی علم الهی نک و معلومات الهیه نک
غیر متناهی ایدیکیدر که موجودات و معلومات
و ممتنعات علم الهیدن خارج اولمیوب
معلومات الهیه غیر متناهیه اولدیغی مقرر اولمشدر
زیرا بعض اشیایه جهل موجب نقص اولوب
و ترجیح بلا مرجحی مستلزم ایدیکی مقرر اولمغیله
عدم تناهی متعین اولور و بو مدعایی اثبات ایدن
نصوص قرآنیه ناطقه درکه حق تعالی بیورر
وهو بکل شیء علیم ؛ عالم الغیب والشهاده ؛
لا یعزب عنه مثقال ذرة ؛ یعلم خائنة الاعین
وما تخفی الصدور ؛ ویعلم ما تسرون وما تعلنون
دیکه آیاتده دخی وارد اولمشدر اکر سؤال
اولنوب موجودات متناهیه اولوب و شی
مرادف موجود اولمغله امور غیر متناهیه بو عمومه
داخل اولمش اولور دینلورسه جوابی اول
وجهله درکه شی مرادف موجود اولدیغی معنای مصطلح
اولوب آیت کریمه ده واقع اولان لفظ
شی معنای لغوی اوزره درکه لغتده شی
ما یمکن ان یعلم و یخبر عنه معناسنه اولوب
موجود معناسندن اعم و معدوماته دخی
شاملدر تتمه بو مسئله ده متکلمیندن بر طائفه
مخالفت ایدوب علم الهی نک امور غیر متناهیه
تعلقین انکار ایتمشلردر ؛ و غیر متناهی ایچون
حد اولمق ایله غیردن ممتاز اولمیوب معلوم
اولمغه غیردن امتیاز لازم اولمغیله معلوم اولمق
محال اولور دیمشلردر ؛ و انحصار و امتیازی

حدو

حدو نهایته منحصر ظن ایدوب خطا ایتمشلردر ؛
تحقیق الکلام فی علم الغیب واختصاصه
بالله تعالی و بو بابده کذلک اعتقادی لازم
اولان معتقدات دن بری دخی علم غیب
جناب حقه مخصوص اولوب غیره اکا اطلاع
مستحیل ایدیکیدر مکر جناب حقک اعلامی ایله
اوله و بو مدعایی مثبت اولان نصوص صحیحه ندر
که جناب حق قرآن کریمده بیوررر ؛ و عنده
مفاتح الغیب لا یعلمها الا هو ؛ و سوره
لقمانده دخی ؛ ان الله عنده علم الساعة
و ینزل الغیث و یعلم ما فی الارحام وما تدری
نفس ماذا تکسب غدا وما تدری نفس بای
ارض تموت ان الله علیم خبیر ؛ تعلیم الهی ایله
اخبار عن الغیبک نبی و ولیدن و احاد
مؤمنیندن صدوری جائز اولدیغیدر
پس اکر اخبار عن الغیب پیغمبردن صادر اولورسه
تعلیم الهی ایله یعنی یا وحی و یاخود الهام ایله در
و اکر ولیدن صادر اولورسه الهام طریقی
ایله در ؛ و الهام قلبه علی طریق الفیض طرف
الهیدن القا اولنان شیدر و اصحاب
کرامات دن اولان ولی نک تعلیم الهی ایله غیبدن
اخباری امور خارقه دن اولوب کرامات قسمندن
اولمش اولور ؛ و علمادین خارق عادت
اولان امورک احاد مؤمنیندن دخی صدورینی
تجویز ایدوب معونت تسمیه ایتمشلردر فهم
اولنورکه اعلام الهی ایله اخبار عن الغیب احاد
مؤمنیندن دخی صادر اولمق جائز اوله والعلم عند الله

تحقیق الکلام فی علم الغیب واختصاصه بالله تعالی

تعلیم الهی ایله اخبار عن الغیبک نبی و ولیدن و احاد مؤمنیندن صدوری جائز اولدیغی

تحقیق الالهام

اما كافردن و ياخود معاصي يه و مناهي يه
منهمك اولان فاجردن مشاهده اولنه قده كه
اكه استدراج دو اهانت تسميه اولنور تكفيري
واجب و مستحق اولديغي جزا ايله مجازات الهيه
مهم ولارب اولور التذييل امام نووي كهنه نك
احوالني بيان صددنده عربده كهانت برنجي
نوع اوزره اولوب بر نوعي اولدر كه كهنه نك
ارواحدن و يا جنيدن برين تسخير ايدوب
اول دخي استراق سمعله مطلع اولديغي امور
الكا اخبار ايليه و بو قسيم بعثت خاتم الرسل
ايله صلى الله عليه وسلم باطل و منعدم اولدي
و بر قسم دخي بعض جن كندولره ظاهر و اول
شخصدن غائب بعض اموردن اخبار
ايليه لر و بو ايكي قسمك دخي معتزله و بعض
متكلمين وقوعني نفي و انكار ايتمشلردر و شيخ
ابن حجر بو وجهله تفصيل مرام ايدر كه كهانت
ادعاء علم غيبه اطلاق اولنه مثلا بر امرك
وقوعندن مقدم مع الاستناد الى السبب
اخبار كبي و كهانت اصل جنك استراق
سمعله ملائكه دن تلقي ايتديكي امري سمع كاهنه
القا ايدر و كهنه اذهان حاده و نفوس شريره
و طبايع نارية صاحبي اولوب شياطين ايله
بينلرنده وقوع بولن تناسب جهتي ايله شياطين
انلره بعض اموري القا ايدرلر ايدي و قبل الاسلام
مضمحل اولمغه قريب اوله جق قدر نادر اولمشدر
و بر نوعي دخي انسان ايجون غالبا اطلاعي ممكن
اولميان امورده جنك القا ايتمسيدر و بر نوعي

دخي تجربه و عادته مستند اولنلردر كه سابقده وقوع
بولان وقايع ايله انك مثلي اولان حوادث آتيه يه
استدلال ايدرلر و بو انواعك مجموعي شرعا
مذمومدر اما علم نجوم حقنده قبولا و ردا
اقوال كثيره واردر اولوب مختارات النوازلده
بو منوال اوزره مسطوردر كه علم نجوم نفسنده
مذموم دكل بلكه حسندر زيرا ايكي قسم اولوب
بر قسم حسابيدر كه حقيقي نص كريمله ثابتدر
قال الله تعالى والشمس و القمر بحسبان
الايه يعني شمس و قمرك سير و حركتلري حساب
اولنور ديو مفسردر و قسم آخر كه سير نجوم و
حركات افلاك ايله قضاء الله و قدره حوادثه
استدلالدر جائز اولوب طبيبك نبض ايله
صحت و مرضه استدلالي كبيدر لكن اكر كه
حوادث كونيه نك قضا و قدر ايله اولديغين
اعتقاد ايتميوب كندي ايچون ادعاء علم
غيب ايدر ايسه اول صورتده كافر اولور و علم
نجومدن مواقيت صلاتي عارف اوله جق قدر
تعلم لا بأس در ديو تصريح اولنمشدر و بو محلده
بعباراته مالي عبارت مختارات النوازلدر
المنهج الثاني في المسلك الثالث في قدرته سبحانه
جناب واجب الوجودك قادريتي يعني افعالي
قدرت و اختيار ايله اولوب فاعل مختار ايدكين
بياننده در و صفت قدرت علمدن صكره سائر
صفاتدن مقدم ذكر اولنمق قدرت اصل اولوب
سائر صفاتك اثباتي اكا مبتني اولديغي ايچوندر نيتكيم
فيما بعد ان شاء الله الرحمن بكا ان نحا ننده

بیانی اولنمق مصممدر اولاً معلوم اوله که قدرت
اصلنده اول صفتدر که بر وفق اراده مؤثره
اوله و بو تعریفدن اول صفات که غیره مؤثر
اولمیه خارج قالور صفت علم کبی زیرا تأثیرده
صفت قدرت اگرچه صفت علمه متوقفدر اما
علمک فی نفسه غیره تأثیری یوقدر و بعضلر
قدرتی افعال مختلفه مبدأ قریب اولمغله
تعریف ایتمشلردر اما قدرت قدیمه که صفت الهیه در
اول صفتدن عبارتدر که انکله ایجاد عالمده فعل
و ترک صحیح اوله یعنی فعل و ترکدن هر قنغسنه
اراده و مشیت تعلق ایدرسه انی اختیار
ممکن اولوب عالمده تأثیری قدرت و اختیار
ایله اوله ایجاب ایله اولمیه و اثبات قدرت
صانعده نیجه ادلهٔ نقلیه و براهین عقلیه اقامت
اولنمشدر و بو مدعایه مؤید قرآن کریمده
آیات عدیده واردر اوجملهدندر واللّه علی کل
شیء قدیر الآیه و بو مسئله یعنی جناب واجب
الوجودک قادر اولدیغنه اعتقاد ایتمک ضروریات
دینیه دن اولمغله انکاری کفر اولوب اما قادریتی
قدرت زایده علی الذات ایله میدر یا خود
قادریتنده ذات مقدسی کافیمیدر ضروریات
دینیه دن اولمغله اعتقادی کفر دکل ایدیکی
محققین متأخرین مؤلفاتنده مذکوردر و بو دخی
ارباب فهم و انتباهه بی اشتباهدر که البته
قدرت و اختیاردن بی بهره اولان مضطر
و مجبور اولمق مقرر اولمغله صانع عالم افعالنده
مختار اولمسه حاشا عاجز اولمق لازم کلوب

عاجز اولان درجهٔ الوهیتدن منحط اولمق متعین
اولمغله جناب صانع قادر و مختار اولدیغی معلوم
و مثبت اولور و کتب کلامیه مفصلاتنده
مذکور اولدیغی اوزره بو مدعانک اثباتنده
دخی نیجه براهین عقلیه و ادلهٔ نقلیه اقامت
اولنمشدر و جمیع ارباب ملل جناب واجب
الوجودک فاعل مختار اولدیغنده متفقلر
اولوب حکما عالمک بو واقع اولان نظام
اوزره ایجادی ذات صانعک لوازمندن
اولمغله انده تأثیری ایجاب ایله اولوب ترک
ایجادی ممتنع اولمغه ذاهبلردر و متکلمونک ارادهم
ایتدکلری معنا ایله یعنی صحت فعل و ترک
معناسی ایله قدرتی نفی ایدرلر لکن بعض
افاضل متأخرین بو مسئلهده مخالفت مسلک
متکلمین اولمق اوزره دیمشدر که بو معنا ایله
قدرتی نفیلرندن مرادلری جناب صانعک
افعالی احراق نار و اشراق شمس کبی و سائر
طبایع جسمانیه صاحبی اولان مجبورلرک
افعالی کبی شعورسز و ارادهسز صادر اولور
دیمک اولیه نته کیم کلاملرینه ناظر اولان بعض قاصرین
بویله ظن ایتمشلردر بلکه مقصودلری فاعلیتده تام
و کامل اولدیغین بیانی و افادهدر یعنی مصنوعاتدن
هر شیء که انوک ایجونی وجوده استعداد تام
حاصل اولدی جناب صانعدن الا افاضهٔ وجود
اولنوب ایجادی واجب اولور دیمکدر لیس
حکما دخی اثبات قدرت ایتمکده سائر ارباب
ملل ایله متفقلر اولوب انجق متکلمین ایله

بلنیلرنده اولان خلاف بو مرتبه درکه حکمانک
اثبات ایتدکلری قدرت ان شاء فعل
وان شاء لم یفعل معناسنه ومتکلمونک
اثبات ایتدکلری صحت فعل وترک معناسنه
اولان قدرت اولوب بو مسئله ده متکلم
وحکیم بیننده اولان نزاع نزاع لفظی ایدیکی
ادعا ایتمک اوزره قوللرینی تطبیقه تصدی ایتمشلردر
لکن اسلم اولان سائر محققین فن کلامک
ایثار واختیار دری والله تعالی اعلم بالصواب
قدم قدرته سبحانه وانها غیر متناهیة اما قدرت
الهیه نک قدمنی اثبات صددنده اقامت اولنان
ادله دندرکه اگر قدیم اولمسه حدوثی مقرر اولور
حوادثک ذات باری ایله قیامی لازم او
بطلان وامتناعی قریباً بیان اولنمشدر عدم
تناهیها وعدم متناهیة ایدیکی یعنی قدرتک
مقدوراته تعلقی بر مرتبه یه و بر حده بالغ اولمزکه
اکه منتهی اولوب انک وراسنده آخره تعلق
ممکن اولمیه بو مدعای اثبات معرضنده
ادلهٔ قاطعه اقامت اولنمشدرکه مفصلاتنده
مذکور و مبیندر محلنده طلب اولنه عموم قدرته
سبحانه وتعالی وکذلک جمیع سالک محجه
سداد اولان ارباب رشادک اتفاقی اوزره
قبول واتخاذ ایتدکلری معتقدات حقه دن
بری دخی جناب واجب الوجودک عموم قدرتی
یعنی جمیع ممکناته قادر اولدیغیدر زیرا مقتضی
قدرت الهی ذات مقدس ومصحح مقدوریت
امکان ممکنه در پس بعض ممکناته اگر قدرت

ثابت

ثابت اولیجق مجموعی ایچون دخی ثبوت بولمق مقرر اولور
ودخی ممکنات بیننده امکان مشترک اولوب
ممکن ایچون علی تقدیر وجوده واجبه منتهی اولمق مثبت
وواجب الوجودک فاعل بالاختیار ایدیکی دخی
مبرهن اولمغیله جمیع ممکناته قدرت الهیه نک
شمولی معلوم و مقرر اولور باخصوص عموم قدرت
ایچون نصوص قاطعه ناطقه درکه قوله سبحانه
وهو علی کل شیء قدیر الایه مذهب المخالفین
فی مسئلة القدرة بو مسئله ده مسلک اهل سنته
مخالف اللتی مذهب واردرکه بریسی مذهب
حکمادر وحکما اتفاق اوزره جناب واجب الوجود
من جمیع الوجوه واحد اولوب واحد حقیقیدن
صدور ایدن انجق واحد اولمق زعم فاسدلری
اوزره مبرهن اولدیغی جهتدن صانع عالمدن
اثار متعدده صدورینی تجویز ایتمزلر و اندن
بلا واسطه صادر اولان انجق عقل اول اولوب
سائر مصنوعاتک صدوری عقل اول وساطتی
ایله در دیرلر و بو مدعالری الواحد لا یصدر
عنه الا الواحد مقدمه سی منع اولنمغله مجابدر
نته کیم حالا بو رساله نک هامشنده اجمالاً ایراد
اولنمشدر المذهب الثانی صابئه وفلاسفه دن
بر فرقه مذهبیدرکه مشاهدهٔ اصحاب تجربه شهادتی
ایله حوادث کونیه کواکبک اوضاع وحرکاتنه دایر
و وابسته اولمسی ایله کواکبی عالم سفلیده موثره
اولمق اعتقاد ایتمشلردر و بو زعم باطللری علی تقدیر
التسلیم بو وجهله مجابدرکه حوادثک دورانی کواکبک
حوادث مذکوره یه علیتینی افاده ایتمز زیرا جایزدرکه

قدم قدرته سبحانه

عموم قدرته سبحانه

[illegible]

مذهب ثاني

[illegible]

برشی شیء اخرک حصولی قننده حاصل اوله وشیء اول ثانینک علتی اولمیوب بلکه ایکیسنک دخی علتی امر ثالث اوله پس شیء اولک وجودی ثانینک وجودینه امارت اولوب بینلرنده تأثیر و تأثر اولمش اولمز و علماء اسلام بومرتبه یی دخی تجویز ایتمیوب جمیع موجوداتده واجب الوجوددن غیری مؤثر اولمدیغنده متفقلردر ادور مجبسی ثنویه مذهبیدرکه جناب حق فاعل خیر اولوب حاشا شره قادر دکلدر و فاعل شر غیردر دیرلر و بو مذهب باطلک تفصیلی واردر که کفره مجوس و اتباع بابلی و دیصانیه در سابقاً ذکر اولنوب معتقد باطللری مزیف [illegible] ایدیکی بیان اولنمشدی تکرار بومحلده ایراد اولنمق مناسب کوریلمدی مجبسی نظام و اتباعنک مذهبیدرکه حاشا حق تعالی فعل قبیحه قادر دکلدر چونکه اکر قادر فرض اولنسه خالی دکل که قبیحه عالم اوله یا خود اولمیه عالم اولدیغی صورتده اکر محتاج اولورسه نقص لازم اولوب محتاج اولمیوب مستغنی ایسه عبث لازم اولور و اکر عالم دکل ایسه خود بطلانی محتاج بیان دکلدر و بو شبهه نک جوابی مفاسد مذکوره فعل و ایجادک لوازمی اولوب مجرد قدرتنک لوازمی اولمدیغیدر [illegible] ابو القسم بلخی و اتباعی ذاهب اولدقلری مذهبدر که جناب حقدن افعال عبده [illegible] اولان فعله قدرتی نفی ایدرلر و دیرلر که فعل عبد یا مصلحت و یا مفسده یه مشتملدر

یا خود

ویا خود ایکیسندن دخی خالیدر و بو اقسامک مجموعی افعال الهیه یه نظراً باطلدر زیرا مفسده یه اشتمال بین الکستحاله در و مصلحته اشتمال دخی مستلزم احتیاج اولدیغی جهتدن و ایکیسندن خالی اولمق عبثی مستتبع اولدیغی جهتدن مستحیلدر دیمشلردر و جوابی اعتبارات مذکوره نک فعله عارض اولدیغی عبده نسبت ایله در [illegible] جبائیه مذهبیدرکه جناب حقدن عین فعل عبده قدرتی نفی ایدرلر و دیرلرکه جناب حق فعل عبدک کندی قدرتی ایله وقوعنی اراده قیلوب و عبد دخی بعینه اول فعلک کندی قدرتی ایله وقوعنی اراده قلدقده اول فعل یا مجموع قدرتین ایله و یا خود احد قدرتین ایله وقوع بولوب یا خود وقوعی ایکیسنک دخی مدخل اولمیه ابواب احد قدرتین ایله یعنی قدرت الهیه ایله وقوع بولمشدر و قدرت عبد خالی اوزره مستقره اولوب الحق کندودن اقوانک معارضه سی ایله باطله اولمشدر و اکر معارضک کف و منعی اولمیه فعل مفوض الیهک ایله وقوع بولمق امر قریبدر

المنهج الثالث من المسلک الثالث جناب حقک صفت حیاتی اثباتی تحقیقنده در جناب حق سبحانه و تعالی حضرتلری حیدر و حیاتی ازلی و ابدیدر جمهور علما جناب حقک حی اولدیغنده متفقلر اولوب لکن حیات الهی نه معنایه ایدیکنده اختلاف ایتمشلردر

بیان حقیقة الحیات

حیواناتده حیات اعتدال مزاج نوعی یا خود

بر قوتدن عبارتدر که اول مزاجه تابع اوله یعنی
مرکبات عنصریه انواعندن هر نوع ایچون اندن
مطلوب اولان خواص واثاره مناسب بر مزاج
مخصوص واردر که اول مزاجدن خروج متحقق
اولسه اول نوع ایچون بقا متصور اولمز پس
انواع حیواناتدن هر نوعک حیاتی اعتدال
نوعی ایله مسمی اولان مزاجه تابعدر و بو ذکر
اولنان تعریف حیات حیوانی تعریفیدر
اما حیات الهی بو معنا ایله اولمق متصور دکل
ایدیکی ظاهر اولمغله مذهب جمهور اوزره
حیات الهی بر صفتدر که علم کامل و قدرت
شامله یی ایجاب ایدر المقصد باری تعالینک
حی اولدیغی کتاب و سنت ایله ثابت اولوب
انکار و تأویلی ممکن دکلدر و انعقاد اجماع
ضرورات دینیه دن اولدیغی متحقق اولمشدر
و بو وجهله دخی استدلال اولنمشدر که سابقا
بیان اولندیغی اوزره جناب واجب الوجودک
عالم و قادر ایدیکی ثبوت بولوب و هر عالم
و قادر بالضروره حی اولمق لازم اولمغله حق
تعالی حضرتلرینک حی ایدیکی متعین اولور
المنهج الرابع فی المسلک الثالث جناب حقک
سمیع و بصیر ایدیکی بیاننده در ادلهٔ
سمعیه تعاضد ایدوب اجماع منعقد و متقرر
حق تعالی سمیع و بصیر اولوب سمعی جمیع مسموعاته
و بصری جمیع مبصراته شاملدر و قرآن
و حدیثده بو مدعایه مثبت آیات و احادیث
کثرت اوزره وروده ایدوب انکار و

تأویله

المنهج الرابع فی المسلک الثالث

تأویله مساغ اولمق متحقق و اجماع دخی منعقد
اولمغله سائر ضرورات دینیه کبی مسلوک اولان
طریقه اوزره استدلاله حاجت یوقدر
لکن بعض ارباب کلام بو وجهله اقامت
دلیله متصدی اولمشدرکه انفا معلوم اولدیغی
وجه اوزره علم و قدرت ایله حیاته اکلاا
اولدیغی کبی حیاته دخی سمع و بصره استدلال
اولنوب هر حی اولان سمیع و بصیر اولمق ممکن
و صحیح و کمالاتدن و واجب الوجود ایچون
ثبوتی صحیح اولان صفت کمال بالفعل
ثابت اولور زیرا حق تعالی اول مقوله صفات
کمال ذات مقدسی ایچون بالقوه و الامکان
اولمدن منزهدر و صفت کماله اتصاف صحیح
ایکن اندن خالی اولمق موجب نقص اولدیغی
جهتدن جناب حق ایچون محالدر و حجة الاسلام
مرحوم امام غزالی حضرتلری بو وجهله استدلال ایتمشدر
که صفات مذکوره ایله متصف اولان بهر حال
اول صفاتله متصف اولمیندن اکملدر پس
اگر جناب رب العالمین حضرتلری انکله متصف
اولمسه سائر اشخاص حاشا ثم حاشا اندن اکمل
اولمق لازم اولور انک ایسه بطلانی قطعیدر
و بالجمله حق تعالینک سمیع و بصیر ایدیکی اثبات
اولندقده قاعدهٔ مقررهٔ ائمهٔ کلام اوزره جناب
حق ایچون بو ایکی صفت قدیمه که بری صفت سمع
و بری دخی صفت بصردر ثابت اولور و بو محله
سؤال اولنوب سمع و بصر قدیم اولسه سمع بدون
المسموع و بصر بدون المبصر منتفی اولدیغی جهتدن

ممنوع و منجر دخی قدیمین اولمق مقرر اولور
اکر حادث اولسه لر ذات مقدس آلهی محل حوادث
اولمق لازم اولور دیتنلور ایسه جواب اول
وجهله درکه استلزام ممنوع اولوب جائزدرکه
بو ایکی صفت قدیمین اوله و حادث اولان
بونلرک تعلقلری اوله نته کیم مبحث علم و قدرتده
ذکری سبق ایتمشدر ذا ئنده زائد بعض فضلاء
متأخرین مؤلفاتنده تصریح و تنصیص اولنمشدرکه
جناب رب العالمین ایچون مثبت اولان سمع
و بصر تعلق جهتی ایله مخلوقاتک سمع و بصرلرینه
مخالف اولوب جناب واجب الوجود ایچون
متحقق اولان سمع و بصرک متعلقلری عام
و مخلوقات ایچون موجود اولان سمع و بصرک
متعلقی خاصدر یعنی جناب باری ایچون
سمیع اولمق ادراک علمدن زائد بر ادراک
ایله جمیع موجوداته مدرک اولمقدن عبارت
اولوب کذلک بصیر اولمق دخی ادراک
آخر ایله موجوداته ادراکدن عبارتدر لیس
سمع الهی اصواته مخصوص اولمیوب جناب
حق جمیع موجوداتی یعنی کرک ذات و کرک
صوت و کرک سائر مدرکاتدر مجموعنی
ادراک سمعی ایله سامع اولوب صفت سمعله
ادراک ایدر کذلک صفت بصر دخی مبصراته
مقصور دکل بلکه جمیع موجوداتی بصیردر و حکم
رؤیتی الوان و اجسام مقوله سنه مقصور
و مختص دکل بلکه عموم تعلقده انک دخی
حکمی سمعک حکمی کبیدر و بو محله دک منبرجم و مذکور

اولان

بو قولک قائلی اولان بعض فضلادن
مراد السید ابو عبد الله محمد بن یوسف
السنوسی درکه عقیده صغری و عقیده
وسطاسی شرحلرنده و ابو عبد الله خندی
الجزایری نک منظومه سنده اولان شرح
الزام اوزره ذکر ایتمشدر ا منه

الی هنا کلام السنوسی

اولان بعض فضلایه نسبت اولنان تحقیقات
مالیدر و لکن بو تحقیق متداول و مشهور
اولان کتب کلامیه دن مستفاد اولنمق اقتضا ایدر
زیرا سائر کتبدن منفهم اولان جناب حقه
منسوب اولان سمع و بصر مجموع مسموعات
و مبصراته شاملدر اما سمعک تعلقی مسموعاته
و بصرک تعلقی مبصراته مخصوص اولمقدر نته کیم
مؤلفات کلامیه یی متتبع اولان ارباب دانشه
معلومدر التکمله انفا ذکر و ایراد اولنان تعددرده

قول المخالفین

جناب واجب الوجودک سمیع و بصیر اولدیغنده
جمیع مسلمین بلکه مجموع عقلا متفقلردر لکن
معناسنده اختلاف ایدوب کیمی دخی سمعی
بصری و حکما جناب باریک صفت سمعی مسموعاته
عالممندن و صفت بصری مبصراته عالممندن عبارت
اولمغه ذاهبلردر و جمهور اهل سنت اکه ذاهب
اولمشلردرکه صفت سمع و بصر علم اوزرینه
زائد صفتلر اولوب ماحقیقه علمه متباین و
مغایر اوله لر و بعضیلر بو قولی مخصوصاً
امام ابو الحسن اشعریه نسبت ایدوب بو مسئله ده
امام ابو الحسن ایچون ایکی قول روایت ایتمشلردر
قول اول مذکور اولان قول اولوب قول ثانی
بی اول وجهله نقل و سوق ایدرلرکه صفتین
مذکورتین جنس علمدن اوله اما علم موجود
و معدومه و مطلق و مقیده تعلق ایدوب
صفتین مذکورتینک تعلقی انجق موجوده مقصور
اولمغله بینلرنده فرق ثبوت بولمش اوله
و قول مخالفین یعنی صفتین مذکورتینک

اصح قول اهل السنة ... المذکورین

القول الثاني ... المذکورین

ایضا قول المخالفین

علمه رجوعین ادعا ایدنلرک مدعالری بو منوال اوزره تزییف اولنمشدر ✱ اولا حقیقت علم ایله سمع وبصرک حقیقتلری نظر عقلا امعان اولندقده برابرلرینه مغایر اولوب بینلرنده فرق ظاهر ایدیکی مرتبهٔ بداهتده در وثانیا اسماء الهیه دن سمیع وبصیر اسماء متعدده اولوب اسماء حسنی ده اصل عدم ترادف اولمغله اتحاده دلیل اولمدقجه تباینه حمل اولنمق وجوب مرتبه سنده در المنهج الخامس صفت ارادت الهیه بیاننده در ضروریات دینیه دن اولوب اعتقادی واجب اولان صفات الهیه دن بریسی دخی جناب حق جل وعلانک مرید اولوب یعنی صفت ارادت ایله متصف ایدیکیدر مقدمه اولا معلوم اوله که عند اهل الحق صفت ارادت ذات باری ایله قائمه اولان صفاتدن علم وقدرته مغایر بر صفتدر که احد مقدورین انکله متخصص بالوقوع اولور ومقدور واحدک وقت مخصوصده وقوعی ما قبله وما بعده انکله تخصیص وایجاب ایدر الغد لکن والحاصل جناب حقک مرید ایدیکنده متکلمین وحکما متفقلر اولوب انجق معنای ارادتی تعیینده هر برنی بر مسلکه ذاهب اولوب هر فرقه معنای آخر اراده ایتمکله اختلاف ایتمشلردر ✱ بعضیلر مفهومی وجودیدر اولوب وبعضیلر عدمی وبعض آخر وجودی وعدمیدن مرکب اولمغه ذاهب اولمشلردر ✱ وجودی اولمسنه

المنهج الخامس في بيان صفة الارادة

تعریف الارادة

الغد لکن

مفهوم ارادتك وجودی اولمسنه راجع اولان مذاهب

راجع اولان مذاهبدن برنجی مذهب اهل سنتدر که ذکر اولندی ✱ وبریسی دخی کرامیه مذهبیدر که کندو ذاتی ایله قائمه وصفت حادثه در دیدیلر ✱ وبری دخی جبائیه مذهبیدر که لا فی محل قائمه بر صفت زائده در دیدیلر ✱ وبری دخی مذاهب باطله ارباب اعتزالدن اعتقاد نفع ویا جود ظن نفعدن عبارتدر دینلرک قولیدر ✱ وبری دخی بونک اولنان قولی رد ایتمک وجهی اوزره اعتقاد مذکوره وظن مزبوره تابع اولان میلدن عبارتدر دینلرک مذهبیدر ✱ وبری دخی معتزله دن ضرار مذهبیدر که ارادت عین ذات اولمغه ذاهب اولمشدر ✱ وبریسی دخی ینه معتزله دن ابو الحسین بصری اختیار ایتدیکیدر که جناب حقک هر فعلی ایجاده داعی اولان مصلحته علمندن عبارت اولمغه ذاهب اولمشدر ✱ وبریسی دخی جاحظک اختیار ایتدیکی قولدر که جناب حقک کندو افعالنده علمندن وافعال غیرده اول افعال ایچون امرندن عبارت اولمغی اختیار ایتمشدر ✱ اما مفهوم ارادتک عدمی اولمسنه راجع اولان معتزله دن نجارک مختاری اولان مذهبدر که ارادت مریدک غیر مغلوب وغیر مکره اولمسندن عبارتدر دیمشلر واما وجودی وعدمیدن مرکب اولمسنه رجوع مختار زعملرینجه اولان قولدر که کوره درکه واجب الوجودک کندودن صدوری ایدن شیئه عالمندن عبارتدر مع عدم کونه الصادر منافیا له دیمشلردر ومختار

مفهوم ارادتك عدمی اولمسنه راجع اولان مذاهب

وجود وعدمدن مرکب اولمسنه راجع اولان

اهل سنت اولان قولدن ماعدا ابو اقوالك مجموعی رد
و تزییف اولنمشدر که ایراد و تفصیله مؤدی اولمغله
ذکره تصدی اولنموب کتب فنده مفصلا شرح اولنه
اولندی مهمه اولا معلوم اوله که البته هر فعل
اختیاری ایچون امور ثلثه دن لابد اولوب
انلر ایله مسبوقدر و اول امور ثلثه علم و ارادت
و قدرت و قصد و ایجاددر اولا علمله مسبوق
ایدوکی ظاهردر زیرا بر شی معلوم اولمدقجه
انك ایجادینه قصد تعلق ایتمك متصور اولماز
وکذلك بر امرك فاعلی مادامکه انی اراده قلمیه
اول فعله مباشرت متحقق اولماز و قدرت
و قصد و ایجاد ایله مسبوقیتی خود کمال ظهورندن
ناشی بیانه محتاج دکلدر و امور مذکوره نك
بربرندن فرقلری واضح و بلیندر زیرا علمك
ارادت اوزرینه سابق اولوب و قدرتك
قصد اوزرینه و قصدك ایجاد اوزرینه تقدمی
مقرر و اضحدر وکذلك بو امور ثلثه نك
یعنی قدرت و قصد و ایجادك امرین اولین
یعنی علم و ارادت ایله مغایرتی خود کمال
وضوح اوزره در و معنای ارادت عقل
قتنده غایت ظهور ایله ظاهردر زیرا هر
کس ایچون معلومدر که بر فعله مباشرت
ایتدکده فعل و ترکدن برینك صدورندن
مقدم احدهما انك آخر اوزرینه ترجیحی اقتضا
ایدر نفسنده بر حالت میلانیه ظاهر اولور
و ارادت ایله اختیار مفهومی متقارب
اولوب بینلرنده انجق بو وجهله فرق

متحققدر

متحققدر که اختیارده طرف آخرك یعنی متروك
اولوب مختار اولمیان طرفك دخی ملاحظه سی
اعتبار اولنوب ارادتده ملحوظ دکلدر تحقیق المرام
قدرتك ایکی ضده مثلا زیدك ایجادی
و اعدامی کبی نسبتی مساوی اولوب مرجحسز
ترجیح محال اولمغله بر حال ضدینك برینی
و اوقاتك وقوعدن وقت معینی ترجیح
ایچون بر مرجحدن لابد اولورکه اول مرجح
صفت ارادتدر و بو تحقیقك توضیحی اول
وجهله درکه جناب واجب الوجوددن
مثلا زیدك حرکتنی خلق ایتمك یعنی افعالدن
بر فعل صادر اولدقده ضدی که سکونیدر زیدك
انك دخی صدوری ممکن ایکن فعل اولك
صدوری وکذلك ذوات وجواهردن
بر وقت معینده مصنوع و مخلوق اولان
شیئك اول وقت معیندن مقدم و یاخود
مؤخر ایجادی ممکن ایکن اول محل وقوعی اولان
وقت معینده خلق اولنمسی بر مرجح و مخصصه
محتاجدر تاکه ترجیح بلا مرجح لازم اولمیه
و اول مرجح صفت قدرت و یاخود
صفت علم اولمق جائز دکلدر زیرا قدرتك
شانی تأثیر و ایجاد اولدیغی جهتیله جمیع
اوقاته نسبتی علی السویه اولمغله مرجح و مخصص
اولهمز و اول مرجح صفت ارادتدر و قدرتك
شانی ایجاد اولوب ارادتك شانی
ترجیح اولمغله ایجاد ترجیحه موقوف اولمق
مقرردر و موقوف علیه موقوفك غیری

تحقیق المرام

معنای ارادت

ارادت ایله اختیارك فرقی

ایدیکی محتاج بیان دکل ایدیکی مقرر اولمغله
مدعا متحقق اولور و اما علمه مغایرتی اوزادله
بیان اولنمشدر که علم وقوعه تابع و ارادت
اویله وقوع ایچون موقوف علیه اولوب
وقوع اکا تابعدر زیرا قدرت علی وفق
الاراده مؤثر اولوب ممکن بعد ذلک موجود
اولور پس علم وقوعه تابع اولوب ارادت
متبوع اولدیغی مقرر اولیجق ارادت علمک
عینی اولسه وقوع دخی علمه تابع اولمق متحقق
اولوب دور لازم اولور و تعلق علمک
جمله یه نسبتی علی السویه اولمغله بر طرفی ترجیح
آخر صفتک اثری اولمش اولورکه ارادت
ایله تسمیه اولنان صفتدر و بو بحثده تمام
الحق بیان و توضیح صددنده معضلات فن
مشتمل اولدیغی تحقیقات تتبع اولنسه ارادتک
علم و قدرته و سائر صفاته مغایرتی معلوم
اولور تکملة الکلام معلوم اوله که ارادت
و مشیت متحد اولوب بینلرنده فرق اولمامق
متحقق علیه اولوب کرامیه ایکیسنک بیننی
فرق ایدوب مشیتی صفت واحده ازلیه
اولمق اوزره مشیت الهیه تعلق ایتدیکی
امورک مجموعنه متناوله بر صفتدر و جوب
ارادت تعدد مراد ایله متعدد بر وصف
حادثدر دیرلر و مدعالرین اثبات
صددنده ایراد ایتدکلری ادله لطف الهیه
کلامیه دن تزییفاتیه سزنده
عدیده ایله رد و تزییف اولنمشدر والتفصیل

وبودخی

و بو دخی ضبط و اتقانی واجب اولان مسائل مهمه دندر که
عند اهل الحق جناب حقک جل و علا هر اراده ایتدیکی
کائن اولوب و هر کائن مراد اولمق مقرر و محققدر
و سلفدن ما شاء الله کان و ما لم یشأ لم یکن عنوانی
ایله منقول اولان کلام اول معنایه ناطقدر
و بو مبحثک ایکی طرفنده دخی معتزله مخالفت
ایدوب حاشا جناب حق کفار و عصاتدن
ایمان و طاعت اراده ایدر و اول مراد
وقوع بولمیوب بلکه انلردن کفر و معاصی
وقوع بولور و با انکه انلری اراده قاصر مشدر
دیوب کذلک عالمده ظاهر و حادث
اولوب وقوع بولان شرور و قبایح دخی
بو وجه اوزره درلر و بو کلام باطللری که
حلیه قبولدن عاطلدر وجوه کثیره ایله
رد و ابطال اولنه جغی ان شاء الله سبحانه
قریبا ذکر اولنور والله الموفق المنهج السادس
من المسلک الثالث فی انه سبحانه متکلم
صفات الهیه دن اعتقادی واجب اولان
معتقداتک بری دخی جناب حقک جل و علا
صفت کلامله اتصافیدر و سائر صفات
الهیه ذکری سبق ایتدیکی اوزره صفت
کلامی اثباتنده دخی ادله نقلیه و عقلیه وارد
ایتمشدر اولا جمیع انبیاء عظامک علیهم
التحیة والسلام جناب حقک متکلم ایدیکنده
اجماعلری متواتر اولدیغی ایله استدلال
اولنمشدر انبیای کرامک منبع عین الحیات
هدایت و ارشاد اولان السنه مبارکه لرنده

اول وجهله استفاضه اولنمشدر که جناب حضرت
حق جل وعلا شیء فلانیه امر وآمر فلانیدن نهی
بیوروب امم ماضیه احوالندن اخبار ایتمشدر
وبو مجموع اقسام کلامدن ایدیکی مقرر المعقوله
جناب حقک متکلم اولدیغی تصدیق واجب اولور
فلهذا جمیع اهل ملت بینلرنده جناب حقک متکلم
اولدیغی متفق علیه اولوب الحق کلامک حقیقتنده
وقدم وحدوثنده اختلاف ایتمشلردر پس
عند اهل الحق کلام الهی حرف وصوت جنسندن
اولمیوب بلکه ذات مقدسی ایله قائم وسکوت
وآفته منافیه واحده غیر متجزیه بر صفت ازلیه
درکه تقدیم وتأخیر ایله وابتدا وانتها ایله
متصفه اولمز وجناب حق انکله آمر وناهی
اولوب انده گاه عبارت ایله وگاه کتابت
واشارت ایله تعبیر اولنور عربیت ایله معبر
اولدقده قرآن ویونانیه ایله معبر اولدقده
انجیل عبریه ایله تعبیر اولندقده تورات
وسریانیه ایله معبر اولدقده زبوردر والحاصل
اکثر اهل سنت قتنده حروف مسموعه‌دن
منتظم اولان کلام حسینک ذات باری ایله
قیامی ممتنع اولوب صفات الهیه‌دن اولمق
اوزره ذات مقدس الهی ایله قائم اولوب
حرف وصوت جنسندن اولمین کلام نفسیدر
دیوب بیاننده بو وجهله تقریر مدعا ایدرلر
که بر کیمسه امر ونهی ویا ندا واخبار واستخبار
صیغه‌لرندن برینی ایراد ایتدکده نفسنده اولا
انلرک معانیسی منتقش اولوب بعده

حقیقة الکلام عند اهل السنة

اول

اول معانیدن الفاظله تعبیر ایدر که اول الفاظ
کلام حسی دیمکله مستمادر واول نفسنده حصول
بولان معناکه اختلاف اوضاع ولغاتله تختلف
اولمزاکه کلام نفسی اطلاق اولنور وکلام
لفظینک حدوثی مثابت اولدیغی جهت ایله
ذات باری ایله قیامنک امتناعی مقرر اولور
صفات الهیه‌دن اولان کلام نفسی ایدیکی
متعین اولور دیمشلردر وقرآن قدیم
وفرقان عظیم عند الاشاعره کلام نفسیدن
عبارت اولوب متکلم اکه اطلاق اولنور که
کلام انکله قائم اوله اما بعض افاضل محققین
تصریح ایتدکلری اوزره بو ذکر اولنان مذهب
جمهور متأخرینک اولوب اسلاف ائمة الفاظ
قرآنیه‌نک دخی قدمنه ذاهب اولوب دیمشلر
که حفظ وقراءت وکتابت محدثه اولوب
محفوظ ومقروء ومکتوب قدیمدر وتحصیلده
ترتیب کلمات وحروف وعروض انتها
وتوقف حدوثنه دلالت ایتدیکنده ناشی
الفاظک حدوثنه ادعا ایتدکلرنده مذهب
اسلافه سالک اولنلر کلمات وحروفک
ترتیبی مرتبلو حدوثنه دلالت ایدر حصول اولان
امور الاتفاق قراتنده قصوردن ناشیدر دیو
جواب ویرمشلردر پس مذهب سلف
اوزره قرآن کریم واحد شخصی قدیم اولوب
ذات باری ایله قائمدر وانده تعدد متصور
اولمیوب تعدد اکه تعلق ایدن قراتنده در
وجمهور متأخرین مختاری اوزره قرآن ذات

الکلام الحسی

الکلام النفسی

باری ایله قائم اولان معنای نفسی و ترتیب
مخصوص ایله مرتبه اولان الفاظ مخصوصه
بیننده مشترکدر • و حنابله و حشویه کلام حسینک
دخی قدمنه ذاهب اولوب بلکه انلردن
بعضیلری جلد و غلافنک بیله قدمین ادعا
ایتمشلردر • و کرامیه ذات باری ایله قیامنه
اعتراف ایتمشلر ایکن ینه حدوثن ادعا
ایدرلر • و معتزله صفت کلامی نفی ایدوب
متکلم اکه اطلاق ایدرلر که کلامی ایجاد ایلیه
یعنی انلر قتنده جناب حقک متکلم اولمسی
کلام الله اطلاق ایتدکلری حروف
اصواتی جسم آخرده مثلا لوح محفوظده
یا جبرئیلده یاخود مرسل ایله اولان رسولک
قلبنده صلی الله علیه وسلم ایجادندن
عبارتدر دیرلر تذنیل مسئلهٔ کلام غوامض
فن کلامدن اولمغیله بعض فضلا اول مبحثی
ایضاح و تنویر ایچون رساله مستقله تحریر
ایدوب دیمشدر که شیخ ابو الحسن اشعری
حضرتلری کلامی معنای نفسیدن عبارتدر
دیمکله بعض اتباع شیخک بو کلامدن مرادی
مدلول لفظ اولوب قدیم اولان اودر المی
اوزره و عبارات کلام اطلاق اولنمق مجاز
اولوب کلام حقیقی یه دلالت ایتدیکیچون
اولمغه قرار ویرمشلردر • حتی شیخک بعض
اصحابی تصریح ایدوب شیخ الفاظک حدوثنه
ذاهب اولدیمشلردر • و لکن بو فهم ایتدکلری
وجه اوزره شیخک کلامنه محذورات کثیره

لازم اولوب • اولا ما بین دفتی المصحفده کلامی
منکر اولنی تکفیر ایتدکلری درست اولمزدی انکه
حقیقة کلام الله ایدیکی ضروریات دینیهدندر
و ثانیا معارضه و تحدی حقیقة کلام الله
ایله اولمش اولمزدی • و ثالثا مقروء و محفوظ
اولان دخی حقیقة کلام الله اولمق لازم اولور
و غیر ذلک پس شیخدن نقل اولنان کلام
بر وجهله حل اولنمق لازمدر که کلام نفسی انک
قتنده لفظ و معنایه شامل اوله و حلنک
طریقی اولدر که لفظ معنی کاه مدلول لفظه
و کاه امر قائم بالغیره اطلاق اولنور و شیخ
معنای ثانی اراده ایتدیکی مقرر اولیجق
کلام نفسی انک قتنده ذات باری ایله قائم
ایلدیکی لفظ و معنایه شامل اولدیغی معلوم
اولور که مصاحفده مکتوب و السنهده مقروء
و صدورده محفوظدر • و مکتوب کتابتک
و مقروء قرائتک و محفوظ حفظک غیری
اولدیغی خود مقرردر • و افاضل محققیندن
بعض اجلهٔ متأخرین بو ذکر اولنان تحقیقی
نقلدن صکره بو وجهله تحریر مبحثه متصدی
اولمشدر که هر کس ایچون کندی وجدانینه
مراجعت ایلدکده معلوم اولان وجه اوزره
کلام نفسینک مبدئی اول صفتدر که کلام
مقصودی منطبق اولان نسق اوزره نظم و
ترتیبنه انک ایله قدرت و تمکن حاصل اوله
و بو مقدمه تمهید اولندقدن صکره معلوم
اوله که کلام الله اول کلامدر که جناب حق

الجلال الدوانی فی شرح العقائد العضدیه

محقق المولی جلال الدین الدوانی

تذنیل

ان مبداء تألیف و ترتیبی اولان صفت ازلیه سی
ایله علم ازلیسنده مرتب قیلمشدر و بو صفت
صفات قدیمهٔ الهیه دن اولوب و کلمات
مترتبه دخی وجود علمیسی حسبی ایله قدیمه در
و حضرت کلام الله جناب رب العالمین
حضرتلرینک بنفسه بلا واسطه ترتیب ایتدیکیدر
و کلمات مذکوره بیننده وجود علمیده
تعاقب متصور دکلدر که حدوثی لازم
اوله بلکه تعاقب انجق وجود خارجی حسبی
ایله اولوب بحسب الوجود الخارجی کلام
لفظی در و بو مذکور اولان وجه سائر
مذاهب منقوله یه وارد اولان نقوضدن
سالمدر از جمله مذهب معتزله یه کوره
کلام الهینک غیر ایله قیامی لازم اولمق کبی
و مذهب کرامیه یه کوره ذات مقدس
الهی محل حوادث اولمق لازم اولدیغی
کبی و مذهب حنابله یه کوره حروف
واصواتک مع بداهة تعاقبها و تجددها
قدمی لازم اولمق کبی و کذلک متأخرین
اشاعره نک ظاهر کلاملرینه دخی الفاظ
و حروف کلام الله اولمیوب و بوندن
مقدم بعض فضلانک رسالهٔ مستقله
سندن منقول اولان قوله کوره اصواتک
اعراض سیاله دن ایکن ذات الله ایله قیامی
لازم اولمق کبی ذکر اولنان مذهب مختاردن
ما عدا سائر مذاهب مرجوحه معتقدات
مزدوده یه بو ایراد اولنان نقوضک ورودی

کمال

المنهج الاول من المسلك الرابع مباحث نبوت بیاننده در

کمال ظهور اوزره اولوب بعض اجله دن
منقول اولان تحقیق قبوله شایان و حقیق
ایدیکی مقرر اولور المسلک الرابع سمعیات
یعنی مباحث نبوت و مباحث معاد
و مبحث امامت و خلافت بیاننده در

المنهج الاول مباحث نبوت بیاننده در

اهل حق قتنده نبی اول کیمسه در که کندویه وحی
اولنان اموری تبلیغ ایچون حق تعالی حضرتلری
انی بعث ایتمش اوله و رسول اول نبی در که
انک ایچون مستقل شریعت و کتاب انزال
اولنمش اوله پس هر رسولک نبی اولدیغی
و هر نبی نک رسول اولمدیغی مقرر اولوب
رسول نبی دن اخص اولدیغی متبین اولور
و کذلک عند اهل الحق ارسال انبیا و رسل
جناب حقک محض لطف و فضلندن مشیئته
متعلق بر امر وهبی اولوب طرف مبعوثدن
استحقاقه و اجتماع اسباب و شروطه
توقفی یوقدر قرآن عظیم الشانده واردر
یختص برحمته من یشاء من عباده و هو اعلم
حیث یجعل رسالاته الآیة و بعثت رسل
و انبیا معاد و معاشدن نیجه فوایده و مصالحی
مشتمل اولوب جمیع انام نشأهٔ دنیویه و اخرویه
ده اکا محتاجلردر و نشأهٔ دنیویه ده احتیاجلری
اول وجهله ثابتدر که غذا و لباس و مسکنی
ضروراتدن اولوب کمالا بدّ منه مقوله سیدر
حصولی معاملات و معاوضاته منوط اولوب
بر شخص تنهاده محتاج و اول شخص جمیع [illegible]

فرادی فرادی عالم اولمق مستحیل اولمغله
قوانین کلیه یه احتیاج مقرردر و اول قوانین
کلیه شریعت اولوب شرع ایسه البته بر شارعه
محتاجدر و اول شارع رسوللردر و نشأۀ
آخرتده احتیاجلری اول وجهله ثابتدرکه
دار آخرتده باعث نیل ثواب اولان
اعمال و افعال ایله مستتبع استحقاق عذاب
و عقاب اولان اعمال و افعاله اطلاعدن
عقول قاصرۀ بشریه عاجزه اولدیغی جهتدن
تعلیم الهیه محتاج اولوب جناب مقدس
مفیض الخیرات کمال تقدسده و خلقت
ضعیفۀ انسانیه کمال تدنسده اولمغله دخی
حکمت الهیه تبلیغ احکام ایچون بین الحق
والخلق وسایط اولمق اوزره ذوات
طاهرۀ انبیایی کراماً و فضلاً بعث و ارساله
اقتضا ایتمشدر و کتب کلامیه‌ده مفصلاً
بعث انبیا ایچون دخی نیجه فواید و مصالح تعداد
اولنمشدر فلهذا معتزله بعثت رسلک جناب
حق اوزره وجوبنی ادعا ایدوب فلاسفه
دخی انبیانک وجودلری معاش و معادده
سبب نظام اولدیغنه بناءً عنایت ازلیه
الهیه ده که ابلغ وجوه انتظامی مقتضیه در
وجوبنه امور ممکنه دن اولمسنه ذاهبلردر
و اهل سنتدن فقهای ماوراء النهر دخی ارسال
رسل واجبدر دیمشلردر لکن معتزله گبی
وجوب علی الله معناسنده دکل بلکه مقتضای
حکمت الهیه دن اولمغله ترکی مستلزم سفه

اولوب استحاله نسبت سفه امر مقرر اولمغله
ناشی مرتبۀ وجوبه بالغ اولور دیمک معناسنده
لکن محققین قوم فکرلرنده قول راجح اولدرکه
بعثت الطاف الهیه دن اولوب فعلی مستحسن
اوله و ترکی مستقبح اولمیه حتی بعض ائمه فن
مبحث ارسالده لفظ وجوبی ایراددن
منع ایدوب اگرچه معنا رضا ادا ایتمشلردر
لکن معتزله یه تشبیه لازم اولور دیو بعض
محققین بو قولک قبولی حقیق اولدیغنه
تنصیص ایتمشلردر پس عند اهل الحق نبوتک
مرجعی جناب مفیض الخیراتک بعض عبادینی
کیف مایشاء و یختار وحی و بعث ایچون دخی
اصطفا ایتمسندن عبارتدر و حکمافندن
طائفۀ کرامیه دخی نبوتک نبی ایچون صفت
ذاتیه اولمسنه ذاهب اولمشلردر و بو بابده
مسلک سداددن منحرف اولان ارباب
ضلالدن خذلهم الله تعالی سمنیه و اکثر
براهمه مطلقاً نبوتی انکار ایدوب بعض
براهمه انجق حضرت آدمک نبوتنه قائل
و معترف اولمشلردر و صابئه طائفه‌سی
فقط حضرت شیت و ادریس نبوتلرینه
قائللر اولوب و بعض یهود حضرت موسادن
غیری انبیانک نبوتنی انکار ایتمشلردر
و اما سائر جمهور یهود و طوائف مجوس
و نصاری نبوت حضرت خاتم الانبیا
صلی الله علیه و سلمه منکرلر اولوب بعض
یهود و نصاری عموم بعثتنی انکار ایتمشلر

اوزره الحق عربه مبعوث اولمق زعم باطلیله
طائفه عربده شرک وضلال ظاهر وفاشی
اولدیغی جهتندن سرکشته مهاوی ضلال
اولمغله ارسال انبیا به احتیاج عربه محصوردر
دیمک اوزره اهل کتابه رسالتی منکر اولور
خذلهم الله تعالی با آنکه حضرت سلطان
انبیانک بعثتندن مقدم اهل کتابک توراة
وانجیله نسخ وتحریفلری سببی ایله دینلرینه
اختلال طاری اولوب کوتوه ضلاله
دوشدکلری ملاحظه اولندقده ارسال رسله
احتیاجلری عربدن ارندواوقع اولدیغی ذوی
العقول ایچون ظاهر وباهر اولور فصل
حقیقت معجزه بیاننده در جناب حضرت
واهب العطیات محض عنایاتندن
انبیای کرامی معجزات ایله تایید ایتمشدر
تاکه مشاهده واستماع ایدنلر ایچون صادق
اولدقلری محقق ومتعین اوله ومعجزه اصلنده
اسم فاعل اولوب اعجازدن مأخوذدر
واعجاز که قدرتک ضدی اولان عجزی
اثبات معناسنه اولوب بعده اظهار
عجز معناسنه استعاره قیلنمشدر وبعد
ذلک اسناد مجازی ایله بحسب العاده اظهار
عجزک سببنه اسناد اولنوب اثک ایچون
اسم قلنمشدر وعرف ارباب کلامده
معجزه اول امر خارق العاده در که تحدی به
مقرون اوله وعند المحققین خوارق عادات
یدی قسمه منقسم اولوب نبیدن ظهور ایتمک

وار غیرده

فصل حقیقت معجزه بیاننده در

اقسام خوارق عادات نزد السنوسی سبعه

وار غیردن ظهور ایتمک وار نبیدن ظهور
ایتدیکی صورتده قبل دعوی النبوة ظهور
ایدر ایسه ارهاص اطلاق اولنوب بعد النبوة
صدور ایدر ایسه معجزه تسمیه اولنور ونبینک
غیریدن صادر اولدیغی صورتده اکر ولیدن
ظهور ایدر ایسه کرامت واکر درجه ولایته
واصل اولمیان عوام صلحای مسلمیندن صدور
ایدر ایسه اعانت تسمیه اولنور واکر فسقه دن
ظهور ایدر ایسه استدراج واکر دجال کبی
خلقی اضلال ایدن شخصدن صادر اولور ایسه
ابتلا اطلاق اولنور واکر مطلوب اولانک
امرک خلافی وضدی ظاهر اولمق وجهی
اوزره اولور ایسه اهانت اطلاق اولنور
نته کیم مسیلمه کذابه بر شخص اعورک عینی
عوراسی صحت بولمق داعیه سی ایله دعاسنه
تضرع ایتدکده امر برعکس اولوب اول
شخص باهر النقصک عین صحیحه سنه دخی
عما طاری اولمشدر المنهج الثانی انبیاء عظام
علیهم صنوف التحیة والسلام حضراتنک
عصمتلری بیاننده در المقدمة عصمت عند
ائمة المسلمین جناب حقک ذات معصومده
معصیت وذنب خلق ایتمدیکیدن عبارت
اولوب فلاسفه قتنده اول ملکه در که
مانع فجور اوله ومسئله عصمت انبیاده اقوال
کثیره ورود ایدوب مشایخ ماوراء النهرک
بالخصوص ابو منصور ماتریدی حضرتلرینک
مختارلری اولدرکه انبیای کرام صغیره وکبیره

١ الارهاص
٢ المعجزه
٣ الکرامه
٤ المعانه
٥ الاستدراج
٦ الابتلا
٧ الاهانه

المنهج الثانی عصمت الانبیا علیهم الصلوة والسلام
المقدمه

جمیع معاصیدن محفوظ ومبرا اولدقلری ایچون
جناب حقه عصیان ناروا وأوامر الهیه یه
عدم امتثال ومخالفت ناسزا اوله زیرا
جمیع برایا طرف آفریدگاردن هدایت بخشدن
انبیایه متابعت ایله مأمور اولوب انلرده
عمدا صدور عصیان جائز اولسه خلق انلره متابعت
ایله مأمور اولمزلر ایدی فانهم انلردن صدور
عصیاننی مشاهده ایلدکلرنده ضعف قصده
مقارن اولمیوب سهو ونسیان ایله اولدیغی
مقرردر وامام ابو منصور عصمة الانبیا
نامی ایله مسما اولان تألیفنده عقل سلیم
ونظر مستقیم مقتضاسی اوزره خلقک دخی
انبیایه متابعت ایله مأمورلر اولوب ملائکه یه
متابعت ایله مأمور دکللر ایدیکی جهتدن
عصمت انبیا عصمت ملائکه دن اریدر
واوفر اولدیغی ثابت اولوب عصمت ملائکه
مقرر اولیجق انبیانک عصاتک عصمتلری
اولویت ایله مثبت اولمش اولور بو تصریح
وتنصیص ایتمشلردر المقصد کتب کلامیه ده
مذکور اولدیغی اوزره قول ائمۀ اهل سنت
واقوال متخالفۀ مخالفان بو وجهله بیان
اولنمشدر که انبیای عظامدن علیهم التحیة
والسلام صدوری توهم اولنان مناهی
یا مقتضای معجزه یه منافی اولان اموردن
اوله ویاخود غیریدن اوله غیر اولدیغی
تقدیرجه دخی یا کبایردن ویا صغایردن
اولوب صغایردن اولدیغی صورتده

دخی

دخی یا خستی مشعر اولان صغایر منفرده
اوله سرقۀ لقمه وتطفیف حبه کبی ویاخود
صغایر غیر منفره دن اوله پس نوع اولدن
یعنی مقتضای معجزه یه منافی اولان مناهیدن
سهوا وعمدا انبیاء کرامک ذیل عصمتلری
مبرا ومعرا اولدیغنده جمهور اهل اسلام
متفقلر اولوب الحق قاضی ابوبکر سهو وغلط
تجویز ایتمکله مسلک جمهوردن عدول ایتمشدر
وسائر کبایردن دخی عمدا بعد البعثه عصمتلری
عند الجمهور قرار داده اولوب سهوا صدوری
اگرچه بعضیلر تجویز ایتمشلردر لکن قول مختار
انلردن دخی عصمتلری متحقق اولمقدر ومعتزله
دن جمع کثیر قبل البعثه دخی عصمتلرینک
وجوبنه ذاهبلردر وفرق مخالفیندن
حشویه طائفه سی کذلک امتناعنک دلیلی
اولمدیغی زعمی ایله اعتقاد باطللری اوزره مطلقا
جوازینه ذاهب اولمشلردر وعمدا وسهوا
صغایر خسیسه منفره دن دخی عصمتلری
مقرر اولوب اکثر کتب کلامیه ده سائر
صغایرک عمدا وسهوا صدوری جمهور قتنده
جائز اولوب متعمدا صدورینک امتناعنه
ذاهب جبائینک مسلکی اولدیغی اوزره
مسطور اولوب شرح مقاصدده اول
وجه اوزره مذکوردر که صغایر منفره دن
ماعدا صغایرک جمهور قتنده تجویز اولنان
انجق سهوا صدوری اولوب تعمدی ممتنعدر وجبائیه
اوله واول مقوله صغایرک متعمدا صدورینی تجویز

ایتمک ائمهٔ اهل سنتدن امام الحرمین و معتزله دن
ابو هاشم مسلکلریدر شرایط النبوة اهل سنت
قتنده نبوت ایچون شروط عدیده معتبره
اولوب جمله دن بری ذکورتیدر که انبیا
رجالدن اولمق لازمدر نته کیم جناب حق جل
و علا بیورمشدر و ما ارسلنا من قبلك الا
رجالا نوحی الیهم الآیه لکن بعض ائمهٔ اسلام
زمرهٔ نسادن درت نفرکه ام موسی و مریم
و ساره و حوادر انبیادن اولمق اوزره تصریح
ایدوب بو مدعالرینی حدیث نبوی ایله اثبات
ایتمشدر و بعض فقها بو مدعالرینی اثبات
ایچون استشهاد اولنان حدیثک صحتنی
عدم تسلیمله اشتراط ذکوریت طرفنی اختیار
ایتمشدر و شرایط نبوتدن بری دخی کمال
عقل و ذکا و فطنت و قوت رأی و موجب
نفرت طبایع اولان اموردن سلامتدر آبانک
اهانتی و غلظت و فظاظت کبی و برص
و جذام مثللو عیوب منفره دن و الکا على الحرفه
و حرف دنیه دن و حکمت بعثته مخل اولان
اموردن برائت و سلامتدر عدد انبیا
بیاننده در عدد انبیا و رسلده وارد اولان
اخبار رد ندر که صحابهٔ کرامدن ابوذر غفاری
رضی الله تعالی عنه حضرت رسالت پناهه
صلی الله تعالی علیه و سلم عدد انبیایی
سؤال ایتدکده یوز یکرمی درت بیک
اولمق اوزره تعیین بیورمشدر عدد رسل
اوچیوز اون اوچ اولمق اوزره تعیین بیورلدیغی

شرایط النبوة

الذکوریة من شرائط النبي

کمال العقل و سائر شرائط

فظ اولغ تنحصر که سیئ الخلق و خشن الکلام و قوت قلب صاحبی اولوب غلیظ الجانب اوله
منه

عدد الانبیا

روایت بعض کتب حدیثده مسطور ایکن
اکثر ائمهٔ مسلمین انبیا و رسل ایچون احوط
و احزم اولان تعیین عدد اولنمقدر دیوب
او قالوبنی بو وجهله اثبات ایتمشلردر که حدیث
تعیین عدد انبیا بر روایتده مائة الف
و اربع و عشرون الفا عنوانی ایله مروی
اولوب بر روایتده دخی مائتا الف و اربعة
و عشرون الفا عنوانی ایله روایت اولنمغله
روایتده اختلاف وقوعندن قطع نظر
ورودی طریقهٔ احادایله اولدیغندن ناشی موجب
قطع اوله مدیغنلردر و انبیادن اولمیان
کمسنه لری انبیا عداد نده ادخال و انبیادن
بعضنی اول زمره دن اخراج امرندن
احتراز و اهتمامی واجب اولان اموردن
اولمغله لایق اولان امنت بجمیع الرسل و الانبیا
دیوب تعیین عدد خصوصنده جزم و قطع
اولنمق لازمدر انبیانک ملائکه دن افضلیتلری
بیاننده در انبیانک ملائکهٔ سفلیه دن
افضلیتی اتفاقی اولوب ملائکهٔ علویه دن
افضلیتلرنده بین ائمة المسلمین اقوال
متخالفه وارده اولمشدر و اکثر اهل سنت
قتنده جمیع ملائکه دن افضلیت متحقق
اولوب شیعه دخی بو مسئله ده موافق اهل سنتدر
و اهل سنتدن ابو عبد الله حلیمی و قاضی
ابو بکر و معتزله ملائکه افضل اولمق طرفنی
ادعا ایتمشلردر و بعض ائمهٔ اهل سنتک
تخصیص و تصریحلری اوزره مؤمنین عوام

افضلیة الانبیا على الملائکة

بشر عوام ملائکه دن و خواص ملائکه عوام بشردن
افضل اولمق قرار داده در و تفصیل ادلهٔ
اقوال مذکوره کتب کلامیه مفصلاتنده اے
طلب اولنه المنهج الثالث [illegible]
[illegible]
والتي یا جنابنک رسالتی و افضلیتی انبیا
اعتقادی واجب اولان اموردندر که اول
حضرت ابو البشر آدم صفی و آخر انبیا حضر ختم
الرسل وهادی السبل محمد المصطفی علیه افضل الصلوات
ارکاها جنابیدر و حضرت آدمک صلوات الله
علی نبینا و علیه نبوتی اول وجهله ثابت و مقرر
اولمشدر که آیات قرآنیه و احادیث نبویه
ناطقه اولدیغی اوزره عهد سعادتنده ذریتنه
مجتمعه اولان آمتنه امر و ناهی اولوب ذریتنه
کندیدن خبری نبی اولدیغی مقرر اولدیغندن
قطع نظر بو وجهله نبوتی متحقق اولمق اوزره
اجماع دخی منعقد اولمشدر پس نبوتی ادلهٔ
قاطعه ایله ثبوت بولمش اولوب بعض براهینه
منقول اولدیغی اوزره نبوتنی انکار کفر صریح
اولمق مثبت و مقرر اولور و اما نبی ما سیما پیغمبر
جناب رسالت پناه حبیب الله محمد بن عبد الله
حضرتلرینک حقیقت رسالتی بصر بصیرته نحل
توفیق ایله جلا داده اولان اصحاب سداده
کالشمس فی وسط النهار نهویدا و آشکاردر
زیرا اول حضرتدن دعوای نبوته مقارن ظهور
ایدن معجزات باهره حد تواتره بالغ اولمشدر
انشقاق قمر و انجذاب شجر و حنین جذع

آشکار

معجزات رسالت پناه

و شکایت ناقه و شهادت بهیمه و تسبیح حصی و بونلر دخی
نیجه معجزات که تفصیلی کتب اخبار و سیرده
مذکوردر تخصیص قرآن باهر البرهان که
سائر معجزات کبی زمان مخصوص و شخص معینه
اختصاصی اولمیوب الی انقراض الدهر دائم و
ثابت اولدیغی جهتدن اظهر معجزات و ابهی
بیناتدر زیرا فصحای عرب عربادن فحول
شعرا و مصاقع خطبا که هر چند نظم اعجاز
قرین قرآنیه موازی و معارض مقدار اقصر
سور قرآنیه کلام بدیع البیان اتیانی
تکلیفی ایله کرارا و مرارا تحدی و تقریع قیلنمشلر
اول طائفهٔ عنوده رمال دهنادن اکثر
و حصای بطحادن اوفر فصاحتلری مرتبهٔ
غایته و بلاغتلری درجهٔ نهایته رسیده
اولمش بر قوم حقود ایکن اول بابده بذل
مجهود ایدوب عجزلری متعین و عدم قدرتلری
ظاهر و مبین اولدیغی مرتبهٔ تواتره بالغ
اولمشدر و الحاصل اول مطلع جهانتاب
نبوت و مشرق تباشیر صبح رسالتک جبینندن
پرتو انداز ساحهٔ ظهور اولان دراری زاهره
معجزات نامحصوده داعیهٔ احاطه و تعداد
باعث نفاد مراتب متسلسلهٔ اعداد اولور
انواع و اجناسنی عدد احصا معرضنده نقاط
مستحیل العد نجوم صفوف الوف و لمعهٔ نار سماء
و اساطین فن تاریخ و سیر اول بابده مستقل
تألیفلر وضع و تحریرینه متصدی اولوب کتب
کلامیه مفصلاتنده دخی ارهاصات نبویه

ومعجزات باهرهٔ مصطفویه دن علیه اكمل الصلوات
والتحیه نیجه خوارق جلیه ایراد اولنمشدر لكن
ذكر اولندیغی اوزره انلرك تفصیلنه كتب اخبار
وسیر متكفل اولمغله بو رسالهٔ مختصره ده بر
بنده ایرادیله اكتفا اولنوب تفصیلنه تعرض
اولنمدی التتمه سائر انبیادن افضلیتی و كافهٔ
انامه مبعوث اولدیغی و خاتم الانبیا ایدیكین
بیان ایدر اول افضل المرسلین و خاتم
النبیین رحمةٌ للعالمین صلی الله علیه وآله وصحبه
اجمعین حضرتلرینك كافهٔ انامه مبعوث اولدقلری
انفا ذكر اولندیغی اوزره عربه اختصاص ادعا
ایدن نصارا و یهودك خذلهم الله تعالی
قول باطللری تزییف اولنوب كفرهٔ اهل كتاب
بعثت انبیایه مشركین عرب كبی احتیاجلری
مقرر بلكه انلردن ازیده و فوائد یكی بیانیله
كلام باطللری تزییف و ابطال اولنوب
عموم بعثت مثبت و مقرر اولدیغی كبی اول
حضرتك انفا ذكری سبقت ایدن ادلهٔ
قاطعه ایله ایضاح و اثبات اولندیغی اوزره
رسالتی مثبت و محقق اولوب و انبیانك
شائبهٔ كذبدن ذیل عصمتلری پاك
ایدیكی خود مقرردر و اول سرو جویبار
بوستان صدق و سداد و ینبوع ماء
الحیات صداقت و رشاد جنابندن بو
مدعایه مصدق و مؤید یعنی عموم بعثتی
مثبت و مؤید احادیث عدیده ورود
ایدوب كه منزل اولان كتاب كریم و قرآن

عظمده

عظیمتده دخی بو مصداق اوزره نیجه آیات
باهره وارد اولمشدر قال الله سبحانه وتعالی
وما ارسلناك الا كافةً للناس الآیه
وقال سبحانه قل یا ایها الناس انی رسول الله
الیكم جمیعا الآیه وغیر ذلك من الآیات
پس بو سیاق اوزره دخی عموم بعثتی مقرر
اولور اول حضرتك صلی الله علیه وسلم خاتم
الانبیا اولدقلرینه ایمان و اعتقادی
واجب اولان اموردن بری دخی كه اول
حضرت خاتم الانبیا و آخر المرسلین
ایدیكیدر كه كتاب و سنت و اجماع
امت ایله ثابت اولمشدر اما كتاب الله
ایله ثبوتی اول وجهله در كه قرآن كریمده
جناب حق جل وعلا بیورر ما كان محمد
ابا احد من رجالكم ولكن رسول الله وخاتم
النبیین و سابقا بیان اولندیغی اوزره
هر رسول نبی اولدیغی مقرر اولیجق خاتم
الانبیا اولدقده خاتم مرسلین اولدیغی معلوم
اولوب خاتم جمیع انبیا و مرسلین اولدیغی
مثبت اولور و حدیث نبوی ایله ثبوتی
اول وجهله در كه حضرت رسالت پناه بیورر
ان مثلی ومثل الانبیا قبلی كمثل رجل
بنی دارا احكمها واحسنها وترك فیها موضع
لبنة فصار یقال ما احسنها لو تمت فانا اللبنة
التی تم بها الانبیاء وكمل بها جمالهم وانا سید
ولد آدم وانا اول الانبیاء فضلا وآخرهم
بعثا قد ختم بی حدیثهم فلا نبی بعدی

وبالجمله حدیث خاتمیت طرق کثیره ایله وارد
اولمشدر، واما اجماع ایله ثبوتی کذلک اول جمله
مقرردرکه قدیماً وحدیثاً علمای امت انده
اتفاق ایدوب عهد رسالت پناهیدن
صکره ادعای نبوت ایدن کیمسه یی تکفیر
ایتمکده متفقلردر، افضلیته علیه السلام علی
جمیع الانبیاء والمرسلین اول حضرتک صلی الله
علیه وسلم انا اکرم الاولین والآخرین علی الله
ولافخر حدیث شریفی ناطق اولدیغی اوزره
جمیع رسل وانبیادن افضل اولدیغی که اجماع
ثابتدر، بو وجهله دخی ثبوت بولمشدرکه
امت ناجیهٔ محمدیه قرآن کریمده وارد اولدیغی
اوزره کنتم خیر امة اخرجت للناس، وکذلک
جعلناکم امة وسطاً نظم کریمی سائر امملردن
افضل ایدیکی مثبت اولوب وهر امتک
امت اولدیغی حیثیت ایله خیری امت اوزره
تفضیلاتاری مستوجب اولان رسولک افضلیتی
جهتندن ایدیکی مقرر اولوب امتی جمیع
امملردن افضل اولیجق ذات ملکی ملوی دخی
افضل انبیا ورسل اولدیغی متعین اولور،
وسائر خصایصلرکه از جمله کافهٔ انامه
مبعوث اولدیغی وخاتم انبیا ورسل اولوب
شریعتی جمیع شرایعی ناسخ اولدیغی وانک
شریعتی غیر شریعت ایله منسوخ اولمیه‌جغی
امعان اولنوب ملاحظه اولندقده افضل
جمیع انبیا ومرسلین اولدیغی معلوم ومحقق
اولور التکمله اول حضرتدن ماعدا سائر انبیا

درسلک بریرلرینه نسبتله تفضیلی افضل
ایدیکنده اختلاف واقع اولوب بعضیلر حضرت
آدم ابوالبشر اولدیغی جهتندن افضل سائر
انبیا اولمغه ذهاب ایتمشدر، وبعضیلر طول
مدت ایله کثرت عبادت وامتداد مجاهده
نظر ایله حضرت نوحک افضلیتنی اختیار ایتمشلر
وبعض آخر دخی وفرت اطمئنان وتوکلندن
ناشی حضرت ابراهیم افضلیتنه ذهاب
ایتمشدر، وبرطائفه دخی حضرت موسی‌نک
کلیم الله اولدیغنه نظر ایله تفضیل ایتمکه ذهاب
ایتمشلردر، وبرجماعت دخی حضرت عیسی
روح الله وکلمة الله اولوب مافوق
قماط طفولیتده ایکن مهد ایچره تکلم جهتی ایله
بعد خاتم الرسل سائر انبیا ومرسلین اوزره
افضلیتنی ادعا ایتمشلردر، معراج نبوی
بیاننده در حضرت سلطان انبیانک
صلی الله علیه وسلم معراجی دخی کتاب
وسنت واجماع امت ایله مثبتدر، ونعلی ماهو
الحق یقظه حالنده جسد مبارکلری ایله مسجد
اقصایه دک شهادت کتاب کریم ایله ثابت
اولوب اندن سمایه دک اجماع قرن ثانی
ایله واحادیث مشهوره ایله ثبوت بولوب
منکری مبتدعدر، وسمادن جنته ویا عرشه
ویا طرف عالمه علی اختلاف الآرا خبر آحاد
ایله ثبوت بولمشدر، ورسیدهٔ رتبهٔ
شهرتدرکه حضرت سلطان انبیا مسجد
اقصانک شکلنی علی ماهو علیه قریشه

توصیف ایدوب واقعه‌ده بقینی محقق اولمشدر و سماده مشاهده بیورقلری عجایبانک تفصیلی و ملائک اولدقلری انبیاء عظام احوالی که بیان بیورمشلردر کتب احادیثده مسطوردر و بو بابده ارباب جلال اول وجهله اسکات والزام اولنورلرکه کیفیت مذکوره اوزره معراج امر ممکن اولوب خبر صادقه مقارن اولمغله تصدیقی واجب اولمشدر و اصلنده امکانی اول وجهله تقریر اولنمشدرکه اجسامک بربرینه تماثلی اولدیغی جهتدن ارض کبی سما ایچون دخی خرق جائز اولور جهت علوه سائر اجسام کبی انسان ایچون دخی عروج وصعود ممکندر و وقوعی فرض ایتمدن محال لازم اولدیغندن امتناعی محال اولوب جوازی وامکانی مقرر اولمشدر والله الموفق المعین

المنهج الرابع ملائکهٔ کرام احوالنی بیان وتحقیقنده در

ضروریات دینیه دن اولوب ایمانی واجب اولان اموردن بری دخی جناب حقک عباد مکرمی اولان ملائکهٔ کرامه ایماندرکه بعضیلر ملائکه‌نک مجرداتدن اولمسنه ذاهب اولوب وبعضیلر ذوات اجسامدن اولدقلرینه ذاهب اولمشلردر و تجرد اصطلاح ارباب معقولده اول ممکنه اطلاق اولنورکه متحیز اولمیه و متحیزه ایله قائم دخی اولمیه و اکثر اهل سنت مطلقا مجرداتی نفی وانکار ایدوب اثبات ایتمشلردر لکن امام ابو حامد غزالی و راغب اصفهانی و قاضی حلیمی واساطین

صوفیه دن

صوفیه دن بعض محققین اثبات طرفنه ذاهب ایدوب امام محمد وانکا متابعت ایدن ائمه اول بابده توقف طرفنی اختیار ایتمشلردر پس قول اول اوزره جمهور ائمهٔ مسلمین قتنده ملائکهٔ کرام اجسام لطیفه اولوب اشکال مختلفه ایله تشکله قادرلردر و انلر ایچون افعال شاقه‌یه قدرت حاصلدر و عباد مکرمون اولوب همواره طاعات و عباداته مواظبت ایدوب و ذکوریت وانوثیت ایله موصوف اولمزلر و عصمتلری امرنده بین المسلمین اختلاف اولوب اثبات طرفنه ذاهب اولنلر آیات قرآنیه‌دن استنباط ایله بو وجهله استشهاد ایتمشلردرکه جناب حق جل وعلا بیورر وهم لا یستکبرون یخافون ربهم من فوقهم ویفعلون ما یؤمرون و قال سبحانه بل عباد مکرمون لا یسبقونه بالقول وهم بامره یعملون الی قوله تعالی وهم من خشیته مشفقون و قال تعالی لا یستکبرون عن عبادته ولا یستحسرون یسبحون اللیل والنهار لا یفترون الآیه لکن بو مقوله عمومانک اثبات مدعاده تخصیص وتنصیص اولنمدیغی جهتدن افاده قطع وجزم ایتمدیکی ارباب الباب حفی دکلدر و نفی عصمت طرفنه ذاهب اولنلر دخی بر حجج وجهله مدعالرین اثباته تصدی ایدوب اولا خلقت آدم خلالنده ملائکه دن صدور ایدن قول که جناب حق کتاب کریمنده انلری حکایت طریقی ایله بیورر اتجعل فیها من یفسد فیها الآیه بو آیت کریمه‌نک ظاهرندن

مستفاد اولدیغی اوزره ملائکهٔ کرامڭ بو کلام
جناب حقه حاشا اعتراضی مشعردر دیو حضرت
آدمه نسبت افساد و نسبت سفك دما تثبیت
اولمش اولوردیرلر و ثانیا نحن نسبح بحمدك ونقدس
لك قوللری دخی تزکیهٔ نفس قبیلندن اولمغیله
منهی عنه اولان امورددن اولدیغی بو اشباهه
و ثالثا آیات قرآنیه دن واذ قلنا للملائکه
اسجدوا لآدم قول کریمی ناطق اولدیغی اوزره
جمیع ملائکه سجدهٔ آدم ایله مامور اولدقلری حالده
ابلیس امتناعی سببیله طرف الهیدن ما منعك
ان تسجد اذ امرتك خطابنه معاتب اولوب
و کتاب کریمده فسجدوا الا ابلیس و کذلك
فسجد الملائکة کلهم اجمعون الا ابلیس ابی
واستکبر وکان من الکافرین مثللو آیات
عدیده ده ابلیسی ملائکه دن استثنانك
صحتی اصلنده ملائکه ده دخولنی مستلزم
اولوب زمرهٔ ملائکه دن اولمغ اقتضا ایتمکله
جهتی ایله اندن وجه سابق اوزره زلّه صدوری
منافی عصمت ملائکه دردیمك اوزره عصمت
ملائکه یی نفی وانکار ایتمشلردر و رابعا قصهٔ
هاروت و ماروت وقصهٔ زهره ایله مدعالری
اثبات داعیه سنده اولمشلردر و اول
حکایت افواه رواتده مشهور اولدیغی اوزره
اول وجهله مرویدر که هاروت و ماروت
علم و زهد جهتی ایله اعاظم ملائکه دن اولوب
جناب حق انلری بنی آدم مبتلا اولدیغی
نفس و شهوت ابتلاسی ایله ارض اوزره انزال

حکایت هاروت و ماروت

ایدوب شرك و قتل و زنا و شرب خمردن
نهی ایتمشیدی و زهره که اول وقتده بر مرأهٔ
فاجره ایدی انلر ایله ارتکاب مواقعه و شرب
خمر ایدوب قتل نفس و سجدهٔ اصنامه دخی
تجاسر ایتمشلر ایدی و اسم اعظمك قندولرندن
استعانت ایدوب سمایه عروج ایدرلر
ایدی زهره یه تعلیم ایدوب زهره اول
اسم شریفی تکلم ایتمکله آسمانه صعود ایلدی
و ممسوخه اولوب کوکب صورتنه ایله متشکله
اولدی که حالا مشاهد و محسوسدر و هاروت
و ماروت صعوده عدم قدرت ایله معذبا
ارضده قالمشلردر دیو روایت اولندیغنه
بو قصه دلمدن ناشی ملائکه دن نفی عصمت
طرفنه ذاهب اولمشلردر جواب عما قالوا
ملائکهٔ کرام ایچون اثبات عصمت ایدن محققین
طرف نفیه ذاهب اولنلرك یوقاروده اولنان
وجوه استدلالاتنی رد و تزییف صددنده
اول وجهله جوابه تصدی ایتمشلردرکه اولا
ملائکه نك بنی آدمه سفك دما و افساد
فی الارض اسناد ایتدکلری اعتراض طریقی
ایله اولمیوب غیبت وجهی اوزره دخی
دکل بلکه عرض شبهه قبیلندندر و ثانیا
نحن نسبح بحمدك قولی تزکیهٔ نفس قبیلندن
اولمیوب تقریر شبهه تتمه سیدر و ثالثا
الکندانتمه تصریح و تنصیص ایتدکلری اوزره
ابلیس ملائکه زمره سنده اولمیوب قرآن
کریمده کان من الجن قولی دلالت ایتدیکی

جواب عما قالوا

رد و تزییف بعض وجوه ارباب ...

اوزره اجنه دن اولمغه قرار ویرمشلردر
ورابعا قصه هاروت وماروت مشهور
اولدیغی وجه اوزره اکثر محققین قتنده
مقبول اولمیوب احمد بن تیمیه نقلی اوزره
انزاللرینه سبب اول وقتده بین الانام
سحر منتشر وفاشی اولوب اکثر ناس اکا
مشغول اولمغله امور عجیبه استنباط ایدوب
دعوای نبوت کثرت اوزره وقوع بولمغه
ناشی جناب حق اول ایکی ملکی بعث ایتمشدر
تاکیم ناسه تعلیم ابواب سحر ایدوب انلر
ایچون سحره کوره معارضه سنه تمکن وقدرت
حاصل اوله وبعض روایات نقلیلر اوزره
ایکی شخص انسان اولوب انلره ملک تسمیه
اولنمق صلاح وعصمتلری سببی ایله اولمغله
مرویدر وبعض وجوه قرااتده کسر لام ایله
ملکین قرائتی بو روایتی مقوی ومؤیددر
وبوندن قطع نظر مدعالرین اثباتده تمسک
ایتدکلری حکایت که اتفاقا ذکر اولنمشدر
تعویله صالح اولمیوب مطاوینده صحته
منافی مکذوبات عدیده سی واردر ازجمله
اول فاجره استعمال اسم اعظم ایله سمایه
صعود ایدوب اکا تعلیم اسم ایدن ملکین
مذکورین کندولری صعوددن عاجز اولقلری
کبی وقت مدیده فناطر یانندن محفوظ
اولوب کوکب مضی صورتنه صیرورت
ایله ممسوخه اولدیغی بوجمله مقتضای عقلدن
بعید اولوب آیات واحادیثده صدقنه

جزما

جزما وقطعا دلالت ایدر دلیله دخی صفو بولنمامشدر
والله اعلم بحقیقة الامور والحاصل کتاب
کریم الهیده وقوع بولدیغی اوزره که جناب حق
جل وعلا توفته رسلنا دخی سفرة کرام بررة
ودخی لایعصون الله ما امرهم بیورمشدر
بوآیاتک شهادتلری ودخی جاعل الملائکة
رسلا نظم کریمنک مصداقی اوزره جمیع
ملائکه کرام درجه رسالتده اولدقلری
ثابت اولوب وکذلک جناب حق جل
وعلانک من کان عدوا لله وملائکته
ورسله وجبریل ومیکال فان الله عدو
للکافرین قول کریم دلالتی ایله فقهای
کرام ملائکه یه شتمک کفر اولوب وانبیا
وملائکه دن برینی حقارت ایله ذکر
ایدن کیمسه نک کفرینه حکم ایتمشلردر
بو وجهله حکمدن دخی عصمت ملائکه
متحقق اولمق ارباب البابه جلی دکلدر

المنهج الخامس جن وشیاطینک حقیقتی
بیاننده در ارباب ملت قتنده طائفه
جن دخی اجسام لطیفه هوائیه اولوب اشکال
مختلفه ایله متشکل اوله قلمر وانلردن افعال
عجیبه ظهوری مرتبه تواتره بالغ اولمشدر
واشخاص انسانیه کبی بعضی مؤمن وبعضی
کافر وبعض افرادی مطیع وبعض آخری عاصی
اولدیغی دلائل سمعیه دن ادله کثیره ایله ثابت
اولمشدر وشیاطین دخی اجسام ناریه
اولوب شانلری افرادناسی فساد وتحریک

المنهج الخامس جن وشیاطینک حقیقتی بیاننده در

القا وشرور ومعاصیه حث واغوادرنه کیم
حق تعالی حضرتلری حکایةً عن الشیاطین
قرآن کریمده بیورمشدر و ماکان لی علیکم
من سلطان الا ان دعوتکم فاستجبتم لی
فلا تلوموني ولوموا انفسکم الآیه وجن
وشیاطینک وجودینه دلالت ایدر آیات
عدیده واحادیث کثیره وارد کلمشدر از جمله
طائفۀ جندن بعضیلرک لسان مبارک
نبویدن استماع قرآن کریم ایدوب
بعده ذلک کندی قومنی انذار ایتدیکی
وشیاطینک سلیمان نبی علی نبینا وعلیه
الصلاة والسلام حضرتلرینه محاریب و
تماثیل مقوله سی اعمال عجیبه ایله اخدام
وخدمتلری قرآن کریمله ثابتدر واحادیث
نبویه ده خود ورودی اکثر من یحصی در
جمله دن موطای امام مالکده مسطور
اولان حدیث شریفدر که حضرت رسول
اکرم صلی الله علیه وسلم بیورور ان بالمدینة
جنا اسلموا فمن بدا لکم منه فآذنوه ثلثة ایام
فان عاد فاقتلوه فانه شیطان ولیلة الجن
وحضرت هادی الثقلین جنابلرینک انلره اسلامه
دعوت بیوردقلری ور و قاضی ابوبکر روایت
ایتمشکه عیسی صلوات الله علی نبینا وعلیه
حضرتلری جناب حق جل وعلادن تمنا واستدعا
قیلمشدی که بدن بنی آدمده شیطانک موضعنه
مطلع اوله پس طرف الهیدن اول مطلوبه
مرخص اولدقده صورت شیطانیه یی اندام جنده

معاینه

معاینه قیلوب هر شخصک درونده مکان اتخاذ
ایتمک ایله رأس حیه یه مشابه اولان باشنی قلب انسانی
اوزرینه وضع قیلمش اولوب اول شخص جناب حقی
ذکر ایتدکجه رفع ایدوب ذکر الهیدن غفلت
اثناسنده ینه باشنی حیه قلب اوزرینه وضع
قلمش صورتنده مشاهده ایتمشدر وقال علیه
السلام ما منکم احد الا وله شیطان قیل
ولا انت یا رسول الله قال ولا انا الا ان الله
تعالی اعاننی فاسلم الحدیث حکایۀ نادره
فقهای عظامدن صدر الاسلام اثنای صلاتده
حیه قتلنک جواز وعدم جوازنی بیان ایلدکده
اندن منع وتحذیر ایدوب کندو ذهنی
جهتی ایله اکبر اولادی برادر مهتری غفلت
ایله بر حیه یی قتل ایتدکده اشرار جندن
بعضیلر تعرض ایتمکله مریض اولوب ضعف
عظیم طاری اولمشیدی برای مقدار مدیده
اعضاسنی تحریکه قادر اولمز اولمشیدی
وهر چند که تدبیرات طبیه یه مداومت
ایله مداوات ومعالجه یه تصدی قیلدیلر
قطعا کارکر اولمیوب بالآخره ادویۀ
روحانیه استعماله مبادرت ایلدک
وار بابی بیننده معهود اولان طریق
اوزره مشغول اولوب اکه قصد ضرر
ایدن جنی ارضا ایتمک ایله تداوی ایتمکله
بفضل الله برء تام حاصل اولمشیدی
محنعنه رواة ثقاتله رسیده ثقه رتبه سنه
اولوب از جمله شروح هدایه دن امام

تا آلیغی اولان نهایه ده بو منوال اوزره مذکور
ومتصدر معاد الجن طائفه جننك كافر
اولنلری نار ایله معذب اولدیغی جناب حقك
قرآن عظیمده لاملأن جهنم من الجنة والناس
اجمعین قول کریمندن استنباط اولنور بین
الائمه متفق علیه اولوب مسلم اولنلرینك
دخی ان الله لا یضیع اجر المحسنین و
فمن یعمل مثقال ذرة خیرا یره قول کریمی
دلالت ایدیکی اوزره جنت ایله مثاب
اولدیغی کذلك اتفاقیدر و امام ابو یوسف
و امام محمد قتلرنده جننك ثوابلری بنی
آدم ثوابی کبی اولوب امام ابو حنیفه حضرتلری
اکرچه مثاب و معاقب اولورلر ایدیکنه
معترف و قائل اولمشدر ولکن ثوابلری
نه کیفیت اوزره ایدیکین تعیین ایتمکده توقف
بیورمشدر فائده و بو دخی معلوم اوله که
ملائکه کرامك و کذلك اجنه و شیاطینك
اجسامی سائر حیواناتك جسدلری کبی امتزاج
عناصر اربعه ایله حاصل اولوب اسطقسات
مترکبدر لکن جسم شیطانده عنصر نار و
نوع آخرینده عنصر هوا غالب اولمشدر و
عنصر هوا و نار کمال لطافتده و غایت صعوده
المغیله ملائکه کرام و جن و شیاطین الجواء
منافذ ضیقه یه و تجاویف بدن انسانیه
بلکه مساماته دخول و ولوجه قدرت حاصل
اولوب حس بصر ایله و سائر حواس ایله احساس
اولنمزلر و بو ذکر اولنانك تحقیق فهم و اتقان

اولنقده

اولنقده لسان عوامده مشهور اولدیغی اوزره
اصناف ثلثه مذکوره دن هر بری الحق بر
عنصر بسیطدن متجسد دکل ایدیکی معلوم اولدی
ذیل البحث و بو بابده بین المتکلمین وجه آخر
اوزره دخی اختلاف واقع اولوب بعضیلر
شیاطینك اشرار جندن اولمسنه و بعضیلر
دخی جنس آخر اولمسنه ذهاب ایتمشدر لکن
ملائکه نك جنس آخر ایدیکنده جمله متفقلردر
زیرا ملائکه ده اکل و شرب و نکاح مفقود
دکلدر اما جن اکل و شربه مألوف و محتاج
اولوب زادلری بر روایتده عظم دیرزوا
خطم و روثدر و انلر ایچون توالد و تناسل
دخی امر مقرردر کما قال الله سبحانه و تعالی
افتتخذونه و ذریته اولیاء من دونی الآیة
المنهج السادس کرامات اولیا بیان و تحقیقنده
المقدمه ولی اول مؤمن متقیدر که جناب حقی
و صفاتنی عارف اولوب طاعاته و عباداته
مواظب و مداوم و معاصیدن مجتنب و لذات
شهوانیه یه انهماکدن محترز اولوب بالکلیه جناب
قدسه متوجه اوله و آنفاً ذکری سبق ایتدیکی
اوزره کرامت ولی دن امر خارق العاده در
تحدی دعوای نبوته مقارن اولمیه و معجزه
کرامتك امتیازی بو قید اخیر ایله در یعنی معجزه
و کرامت بیننده فرق معجزه دعوای نبوته مقارن
اولوب کرامتك عدم مقارنتی ایله در که معجزه ده
تحدی ایله مقارنت شرطدر المقصد جمهور
اهل سنت و ابو الحسین بصری کرامت اولیائك

جوازینه ذاهب اولمشلردر، واکثر معتزله واهل
سنتدن ابو اسحق امتناعنه ذهاب ایدوب
اولیادن کرامتک صدورینی تجویز اولنسه
معجزه ایله ملتبس ومشتبه اولمسی لازم اولور
دیرلر، وارباب البابه خفی دکلدرکه آنفاً بیان
اولندیغی اوزره معجزه مقارنت تحدی ایله
مشروطه اولدیغی التباسی شبهه‌سی برطرف
اولور، وبو دخی معلوم اوله که کرامتی تجویز
ایدنلردن برجماعت کرامتک اولیاء قصد
واختیار ایله صدورینی تجویز ایتمیوب بعضیلر
دخی علی قضیة الدعوی صدوری مستحیل اولور
دیوب ولی ادعای ولایت معرضنده اظهار
کرامت ایله اثبات مدعا صددنده اولمق مرتبهٔ
ولایتدن سقوطنه باعث اولور دیمشلردر
وبعضیلر دخی کرامتک معجزه جنسندن اولدیغین
تجویز ایتممشلردر مثلا انفلاق بحر واحیای
موتی کبی، ومعجزه‌دن فرقی مجرد تحدی ایله
اولمیوب بو وجهله اولمغه قرار ویرمشلردر
لکن حضرت امام فخر رازی مرحوم بو قولی تزییف
ایدوب کرامت ومعجزه بیننده فرق وامتیاز
انجق مقارنت تحدی ایله اولدیغین تأیید و
توثیق ایتمشدر، وجمیع خوارقک علی وجه الکرامه
صدورینی تجویز ایدوب انجق بعض خوارقک
علی طریق المعجزه نبیدن صدوری حالنده غیردن
صدوری ممتنع اولدیغنه نص قاطع ورود ایتمش
اوله مثلا قرآن کریم کبی که اظهر معجزاتیدر کما
سابقا بو مجلده ذکر اولندیغی صددنده خصایص محمدیه‌دن

اولدیغی

در ادلهٔ اثبات الکرامة

اولدیغی بیان اولنمشیدی، ومفصلات کتب
کلامیه مشتمل اولدیغی اوزره جمهور اهل سنت
مبحث اثبات کرامتده دلائل عدیده اقامت
ایدوب، ازجمله کرامتک جواز ووقوعی اثباتنده
استدلال ایتدکلری ادله‌دندرکه وقوع قدیماً
وحدیثاً اشخاص کثیره مشاهده‌لریله ثابت
اولوب ووقوع مستتبع جواز اولدیغی حیثیت
ایله کرامت اگر نفسنده جائز اولسه وقوعی دخی
ممتنع اولوردی پس لازم که استحالهٔ وقوعک
بطلانی متحقق اولیجق ملزوم که عدم جواز
کرامتدر انک دخی بطلانی مقرر اولوب جوازی
ثبوت بولور، ووقوعی اثباتنده احتجاجه
صالح اولان ائمهٔ فن آثارنده ایراد اولنان
وجوه استدلالیدندرکه بعضی نص ایله ثابت
اولوب بعضینک دخی تفاصیلی اگرچه اخبار
آحاد ایله لکن معناسی کثرت طرق روات
سببی ایله مرتبهٔ تواتره واصل یعنی اول
معنایی افاده ایدن تعبیرات متغایره ایله
احادیث واخبار کثرت اوزره وقوع
بولوب دال معنا متواتر اولمشدر، ونص ایله
ثابت اولان اخبارندن ازجمله بری قصهٔ
حضرت مریمدرکه حین ولادت عیساده
هرنه وقت که حضرت زکریا حجله‌گاه مریمه
داخل اولوردی اطرافنی نعیم بهشتی ایله مالامال
بولوب استفسار واستعلام ایتدکده موهبهٔ
الطاف الهیه‌دن اولدیغن اعلام وافاده
ایله جواب ویروب حال سؤال اوزره اولدیغی

دخی متحقق اولوردم که بو خبر وجه مذکور اوزره
قرآن کریمده منصوصدر. و بیوم دخی اصحاب
کهفک مدت مدیده مطعوم و مشروبسز غارده
طول مکثلریدر که اول دخی قرآن کریمده
مذکور اولان حکایاتدندر. و برای دخی قصهٔ
آصفدر که قبل ارتداد الطرف زمان قلیلده
عرش بلقیسی مجلس حضرت سلیمانه احضار
ایتمشدر. و اول دخی کلام الهیده بیان اولنمشدر
و معناسی متواتر اولان اخبار و آثارده خود
نهایت اولمیوب جمله‌دن بری عمر فاروق
رضی الله تعالی عنه حضرتلرینک توسیع دائرهٔ
ممالک اسلام قصدی ایله جیش مسلمینه سریه
ساریه یی امیر نصب ایدوب بعث و ارسال
ایتدیکی جهادن صدق آیینله نهاوندده
لشکر کفار بیننده مقابله و مقاتله وقوع
بولدقده اثناء خطبه‌ده منبردن حاللرینه
اطلاعیدن ناشی یا ساریة الجبل الجبل
دیو اعلان صوتله خطاب بیوروب ساریه
دخی اول شقهٔ بعیده‌دن استماع و اول تنبیه ایله
تنبه و اتعاظی باعث نصرت و ظفر اولدیغیدر
و کذلک حضرت عمردن ارسال مکتوب ایله
جریان نیلده روایت اولنان قصهٔ مشهوره
و خالد بن ولیدک شرب سم ایدوب متضرر
اولمدیغی و جعفر طیار ابن ابی طالبدن و لقمان
سرخسیدن منقول اولان بر هوا مشی و طیرانی
و سلمان فارسی ایله ابو الدرداء اثناء اکلده طعامده
بینلرنده موضوعه اولان قصعه‌دن صوت

تسبیح

تسبیح استماع اولندیغی مثللو اخبار که اصحاب
گزین باخصوص خلفاء راشدین رضوان الله
تعالی علیهم اجمعین حضراتندن. و کذلک
سائر اصحاب کشف و شهود اولان صلحاء
مسلمیندن مشاهده اولنان کرامات باهره که
معتادهٔ اثری بو مجلده یه گنجایش پذیر دگل
باهر الاستحاله ایدیکی کتب اخبار و سیر و مناقب
مشایخ کرام تحقیقنده تألیف اولنان مؤلفاتی
متتبع اولنلره ایچون ظاهر و باهردر. و امام
نسفیدن منقولدر که کعبهٔ مکرمه شرفها الله
تعالی بعض اولیاء کرامی زیارت ایتمک روایت
اولنور. بو مقوله اخباری تصدیق ایدوب
وقوعنی تسلیم جائزمیدر دیو کنده ولوردن
سؤال اولندقده اهل ولایت ایچون علی
سبیل الکرامه اول مقوله نقض عادات اهل
سنت قتنده جائز اولوب تلقی بالقبوله
شایان و تحقیق رد بو جواب ویرمشدر.
و بو بابده ارباب خلافک زعم فاسدلری
اوزره ادعای امتناع کراماتده ایراد
ایتدکلری ادلهٔ واهیه ائمهٔ اهل سنت طرفندن
اجوبهٔ متعدده ایله مجاب و مؤلفات ادلهٔ
کتب کلامیه مفصلاتنده مذکور اولوب
محتاج بیان اولمدیغی جهتدن بو رساله
ایراد اولنمیوب مفصلاته حواله قلندی تفصیلی
محلنده طلب اولنه. التذییل: بو محلده اطلاعی
واجب اولان تحقیقاتدندر که نبوت البته
ولایته مقارن اولمق امر مقرر اولوب انبیاء

ذکره التفتازانی فی شرح المقاصد

التذییل

لرانك رتبهٔ نبوت وولايتى جامع وجائز اولدقلرى
محقق اولمجق ولى ايجون رتبهٔ انبيايه بالغ اولمق
محال ايديكى متيقن اولور كذلك مراتب ولايتده
درجهٔ كماله وصول سبب سقوط تكاليف اولمق
كلام جهال اولوب اعتقادى جائز دكلدر زيرا
انبياى عظام باخصوص حضرت مفخر انام اكمل
جميع ناس ايكن انلردن تكليفات ساقطه اولمبوب
بلكه دخى اتم واوفى اولديغى مقرر ايكن سائرده
سقوطى ظاهر الامتناع ايديكى ارباب النه
خفى وستير دكلدر پس اهل اباحت والحادك
زعم فاسدلرى اوزره ولى ايجون صفاء سريرت
واخلاص سجيت درجهٔ كماله واصل اولوقده
اندن امر ونهى ساقط اولوب مضرت
معاصيدن وارتكاب كبيره ايله دخول ناردن
احتمالندن سالم اولوردى دكلرى ظاهر الفساد
اولوب بطلانى بيانه محتاج دكلدر وبو
دخى معلوم اوله كه نبوت بالاتفاق انبيانك
غيركى ولايتندن افضل ايديكى قرار داده
اولوب الحق تفصيلى نبوتده خلقك مصالح
دنيويه واخرويه سنه قيام وشرف مشاهده
ملائكهٔ كرام تحقيقى جهتى ايله انبياء عظام
حضراتنك نبوتلرى طرفى ولايتلرى طرفندن
افضل واشرف اولمق طرفنه ذاهب اولمشدر
وتفضيلى دخى ولايتده متحقق اولان معنى
قرب واختصاصك ذوات مقدسهٔ انبياده
غايت كمال اوزره اولديغى جهتى ملاحظه ايله
ولايتلرى طرفى ارجح اولمق جانبنه اختيار

ايتمشلر

ايتمشلردر والله سبحانه وتعالى اعلم المنهج
التاسع سحرك واول مقوله بعض خوارقك حقيقتلرى
بيان وتحقيقنده در المقدمه سحر اول امر خارق
العاده اظهارندن عبارتدر كه نفوس شريره
اعمال مخصوصه يه مباشرت ايله صدور ايليه
واصلنده قابل تعليم وتعلم اولوب صاحبى
ظاهرا وباطنا رجس ايله متصف ودنيا واخرتده
قرين خزى وخسراندر اهل حق قتنده عجب
العقل ممكن اولوب آيات واخبارده وارد
ايديكى اوزره وقوعى مثبتدر وارباب
اعتزال سحرك مجرد تمويه وتخييل مقوله سندن
اولوب شعبده ومهره بازان كبى خفت حركات
دست واخفا طريق حيله مقوله سندن
اولمق طرفنه ذاهب اولمشلردر المقصد كتاب
كنز الكبراده ايراد اولنديغى اوزره كاهى
سحردن مشاهده اولنان اثر جناب حقك
خلق ايتمسى ايله نفس الامرده موجود اولان
اموردن وكاهى تخييلات محضه قبيلندن
اولور وسحرده اول مرتبه يه دخى تجويز
ايتمشلردر كه اوهامه مستولى اولوب قوت
وهميه يه زمان يسيرده مضى سنين مديده
ووقت قليلده انقضاء اعمار مديد تخييل
ايليه وكاهى اثار سحريه اصحاب افكاردن
سلب فكر صحيح ايتمك ايله مسحورك حالى نائمك
حالى كبى اولوب مسلوب الشعور اولور دائمه
فن اتفاقى اوزره سحره نك تصرفات احياى
موتى وابراء اكمه وابرص وانطاق جوامد ربه

تسميه

بالغ اولمق امر محالدر • وشهاب قرافی اعمال
سحریه ایله تغییر صور واشکال وتبدیل حقایق
وماهیات مثللو تصرفات ممکن اولوب
انسانیه یی صور بهایمه نقل وتحویل • واحیاء
وقتل مرتبه سنه قدرت حصولنی تجویز ایتمشدر
[illegible]
[illegible] بعض ائمهٔ ثقات سیمیا وهیمیایی
دخی اقسام سحردن عد ایتمشلردر • وسیمیا
اول عملدن عبارتدر که خواص ارضیه وکلمات
مخصوصه اجتماعی ایله بعض تخیلات عجیبه یی
موجب اوله • وهیمیا اول خواص مقوله سنه
اطلاق اولنور که اتصالات فلکیه وآثار
سماویه یه اضافت ایله بعض تخیلاتی منتج
اوله • وکذلک کنز الاسرارده مصرح و
منصوصدر که سیمیا وهیمیا وانلر مثللو
بعض خواص حقایق ایله استعانت اولنمق
مطلقا کفر اولمیوب لکن اکر موجب کفر اولان
اعمال واقوال ایله استحصال اولنورسه ایجاب
کفر ایتدیکی مقرر اوله • لکن مباح اولدیغی
تقدیرجه موجب کفر اولمیوب بلکه معاصی
عدادندن دخی اولمیه • ومستجلب نفع اولدیغی
صورتده خود بلکه عاملی مثاب وماجور
اولوب • وبو تفصیلدن اقسام ثلثه مذکوره
انواع سحردن عدم دخولی ارباب البابه ظاهر
وباهر اولور • وبو مقوله اعمالدن طلسمات
واوفاق ورقی وعزایم ونفوس وحقایقه
منسوبه اولان خواص ایله استعانت واستخدامات

موجب کفر اولمدیغی خود کتب موثوقه ده منصوص
ومصرحدر • وطلسمات اول اعماله اطلاق اولنور که
کواکب وافلاکه تعلق خاصی اولان اسماء
مخصوصه اجسام مخصوصه یه نقش اولنه
وبعض محققین تقریری اوزره علم طلسمات
اول علمدر که انکله استعانت سببی قوای
عالیهٔ فعاله یی قوای سافلهٔ منفعله ایله
یمزجک طریقنه اطلاع حاصل اوله وبعضیلر
طلسم مقلوب اسمه یعنی تسلط معناسنه در
دیمشلر • العهدة علی من قال • وعلم وفق
اول علمدر که اعدادک وباخود فکت تناسب
اوزره تمزیجی کیفیتندن باحث اوله اول
حیثیت ایله که تعدیل مذکور وساطتیله
قوابلده بحسب ما یراد موثره اولان اروا
ایچون اکه تقابل حاصل اوله • ورقی دخی اول
الفاظ مخصوصه در که بعض امراض وآفاتده
انکله استشفا اولنه • واول عمل که ضرر حدوثنی
موجب اوله رقیه مقوله سندن اولمیوب
سحر قبیلندن اولمش اولور • والفاظ رقیه
کاهی ما هو المشروع ایله اولور • سورهٔ فاتحه
ومعوذتین کبی وبو صورتده بحسب الشرع
انلرک استعمالی جائز اولدیغی مقرردر • ولکن
موجب کفر اولان الفاظله اولدیغی صورتده
ایجاب کفر ایتدیکی محقق اولدیغندن ناشی
معناسی نامعلوم اولان کلمات ایله استعانتدن
بعض ائمه دین منع وتحذیر ایتمشلردر العزایم
واما عزایم اول الفاظه مدار دیرکه لغات

مشهوره دن اولدیغی جهتدن معناسی فهم
اولنمیه، واول الفاتحه مواظبتیدن ایکی شخص
بینلرنده حصول الفت ومحبت ویاخود مریض
ایچون حصول شفا مطلوب اوله وبعض تعویذات
مؤلفاتنده مذکور اولدیغی اوزره عزایم واسما
قبائل اجنه یه مؤکل اولان ملائکه یه انکله قسم
اولنوب دعوت اولنه، زیرا حضرت سلیمان
صلوات الله علی نبینا وعلیه بعض اجنه نک
مفاسدینه مطلع اولدقده جناب حقدن رجا
واستدعا قیلدی که قبائل اجنه دن هر قبیله یه
بر ملک تعیین اولنه تا که متصدی فساد اولان
اجنه یی فساددن منع وزجر ایله ضبط وحفظ
ایلیه لر، عزیمت خوانلرک تلاوت ایتدکلری
الفاظ اول ملائکه نک اسملریدر دیرلر، خواص
الحقایق واما خواص حقایق جناب حقک
اصناف موجوداتده ایداع وادماج ایتدیکی
خصایصدن عبارت اولوب، بعضی معلوم
ومشهوردر، نارک احراقی وسقمونیانک مسهل
اولدیغی کبی، وبعضی دخی معلوم اولمیوب کیمی بعض
افرادک معلومی اولور، اکسیر اطلاق اولنان
حجر مکرمده ایداع اولنان خاصه کبی، الاستخدامات
واستخدامات دخی اول تدبیردن عبارتدر که
اوقات مناسبه ده ابخرهٔ مخصوصه استعمالی
ایله روحانیاتی استنزال وتسخیره تصدی
اولنه، وارباب نیک زعملری اوزره اعمال
شاقه یی سهولت ایله استحصالده بو وجهله
مباشرتک مدخل عظیمی وار دیرلر، وبو قوله

تصرفات

تصرفات خواص عنصریه استعمالی ایله اولورسه
نیرنجات اطلاق اولنوب نسب ریاضیه
اعمالی ایله اولورسه حیل هندسیه تسمیه
اولنور فصل فی اصابة العین اصابت عین
که بین الناس کثرت وقوعی ایله امکانی
وثبوتی اقامت دلیله محتاج دکلدر اما
حقیقتی بو وجهله بیان اولنمشدر که بعض
نفوسده مودع بر خاصه اولوب بهر نه متوجه
اولسه نسنه یی استحسان ایتسه بر آفت اصابتنی
مستتبع اوله، وقوعی بالذات عنعنهٔ ذوات
ثقاتله روایت اولنان احادیث نبویه دندر که
حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم
العین حق، وبر حدیث شریفده دخی العین
یدخل الرجل القبر والجمل القدر، بیورمشدر،
وبعض ائمهٔ تفسیر تحقیق ایتدکلری اوزره
آیات قرآنیه دن، وان یکاد الذین کفروا
لیزلقونک بابصارهم لما سمعوا الذکر
ویقولون انه لمجنون، وما هو الا ذکر للعالمین
نظم کریمی اصابت عین خصوصنده نازل
اولمشدر، وعهد رسول اللهده قبیلهٔ بنی
اسد رجالی اصابت عینله مشهورلر اولوب
کفار قریش خذلهم الله اول نور حدیقهٔ بصر
وبینش وسرو سیدنک خرام حدیقهٔ آفرینش
حضرتلرینی حاشا اضرار قصدیله قبیلهٔ
مذکوره دن اول شیمهٔ ذمیمه ایله مشهور اولان
بر قاچ نفر اشخاصی تسلیط ایتمشلر ایدی،
ولکن بحفظ الله تعالی حوزهٔ صیانت

آلهیده محفوظ اولوب اول شرذمه جبنه نک
مکر وضررندن مصون اولمشلر ایدی که وجه
مذکور اوزره بو روایت ائمهٔ تفسیر وحدیث
آثارندن مؤلفات موثوقه ده مسطوردر

تنبیه

التنبیه ذکر اولنان خوارق مقوله سی
افاعیل عجیبه اهل حق قتنده محض صنع الهی
ایله اولمق قرارداده اولوب فلاسفه قتنده
تأثیرات نفوس مقوله سندندر وبو بابده
اول وجهله تحقیق مرام ایلمشلردر که بعض نفوس
قویه ایچون آخرده بلکه حیوان آخرده قوت
تأثیر حاصل اولوب ازالهٔ امراض ودفع
موذیات مثللو تصرفاته قادر اولور
ونفوس خیرهٔ قویه دن اولوب طلب خیر ایله
جناب قدسه توجه ودعایه مبادرت ایتدکده
بعض ممکناتک وجود طرفنی ترجیحه باعث
اولمق جهتی ایله نتیجه ذوات وحوادثه سبب
ظهور اولمق امر مستبعد دکلدر چونکه تصریح اتمشلردر

حقیقة الرؤیا

بیان حقیقة الرؤیا رؤیانک حقیقتی که نفوس
انسانیه نک حالت نومده اولان ادراکاتندن
عبارتدر کیفیتی اول منوال اوزره تحقیق ایلمشلردر
دائما مدرکات حواس اولان امور محسوسه یی
تفکر وتخیله اشتغال واحوال جسمانیه ایله اهتمام
روحی جواهر روحانیه وذوات مقدسهٔ عالیه
اتصالدن مانع وعایق اولوب انجق حالت
نومده حایل قوه حس اولان روح حیوانینک
انحباسی سببی ایله حواس راکد ومعطل اولمغله
ناشی نفس ایچون اول جواهر عالیه یه اتصال

حاصل اولوب انلرده مودع اولان صور اشیا
نفسده دخی منطبع ومرتسم اولور اما بعض
نفوسک قوتی کامله اولوب تدبیر بدنه اشتغالی
مبادی عالیه یه یعنی مجردات علویه یه اتصالنه
مانع اولمز وقوه متخیله دخی حس مشترکی حواس
ظاهره دن استخلاصه قادر اولهجق قدر
قوی اولمق سببی ایله انلک ایچون حال یقظه ده
دخی مبادی مفارقه یه اتصال حاصل اولور
واول جهتدن انلره بعض مغیباتک صورتی
منطبعه اولور وبعده ذکر متخیله یه افاضه
اولنوب اندن حس مشترکه انتقال ووقوع
بولور وبو وجه اوزره اولان اطلاع کاهی
اصوات هائله استماعی ایله وکاه اشخاص
انسانیه دن وکاه ملائکه دن ویاخود
اجنه دن تلقی طریقی ایله اولوب کاهی تلقف
غیبی دن اخذ واستماعیله حصول بولور والله
اعلم بحقیقة الحال

المسلک الخامس فی احوال المعاد والنشأة الاخرویة

المسلک الخامس فی احوال
المعاد والنشأة الاخرویة وفیه مقدمة ومباحث
ونتیجه

المقدمة

مناهج المقدمة مقدما بیان وایضاح
اولندیغی اوزره انبیا عظامک صلوات الله
علی نبینا وعلیهم ذیل مفتری شائبهٔ کذب
وشیندن مبرا اولدیغی مقرر اولدیغی اجلدن تاکی
اولنان اخبار واحکامک صدقی معلوم ومجزوم
اولوب تصدیقی واجب اولور بالخصوص جناب
اصدق القائلین وخاتم الانبیاء والمرسلین
صلی الله تعالی علیه وعلی آله وصحبه اجمعین
جنابندن که اشرف جمیع رسل وانبیادر استفاضه

اولنان ماء الحیات ینابیع الکلم احادیث قدسیه
تلقی بالقبوله شایان وحقیق اولوب واجب
التصدیق ایدیکی اولویت ایله معلوم اولور
و هر امرک وقوعی که نفس الامرده ممکن اوله یعنی
نظر عقلده جائز اولوب مانع مقتضای عقل
اولمیه و بر صادق القولدن دخی ورود ایلیه
تصدیق وقبولی واجب اولور فاهذا قیامت
وجنت ونار وميزان وحساب وصراط
وصحایف اعمال وسائر امور اخرویه کی که
اصلنده قدرت الهیه مقتضاسی اوزره امر
ممکن اولوب اخبار نبویه ده دخی وارد اولمشدر
تصدیق وقبولی واجب اولوب منکری اکفار
اولنور وکتب فقهیه معتبراتنده نسیرطاویده
مذکوردر که بنی آدمدن غیری حیوانات یوم
قیامتده محشور اولمق اوزره اعتقاد ایدن
کمسنه نک حکمی ابن عمر رضی الله عنهما جنابنده
سؤال اولندقده مسئله حشر حیوانات مجتهد
اختلافیه اولمغله اکفار اولنمیوب لکن بنی
آدمده دخی بو وجه اوزره اعتقاد ایدرسه
العیاذ بالله بلا خلاف کافر اولور دیو جوابه
تصدیر بیورمشلردر بیان حقیقة الروح
حقیقت روحدن بحثک جواز و عدم جوازنده
بین الائمة الاعلام اختلاف واقع اولوب
فقهادن بر طائفه عدم جوازنه ذاهب اولمشلردر
و مدعالرین اثباتی صددنده آیات قرآنیه دن
ويسئلونك عن الروح قل الروح من امر ربي وما
اوتيتم من العلم الا قليلا نظم کریمی ایله احتجاجه

تصدیق

تصدیق ایدوب آیت مذکوره ده حقیقت روحی
بیاندن اضراب اولنمق وامر باریه حواله قلنوب
من امر ربی عنوانی ایله ورود ایتمک دلالتی ایله
روح اصل وماده سز قول کن تعلقی ایله حصوله
بولن ابداعیاتدن اوله و حال وشانی بو سؤال
اوزره اولان شیئک حقیقتنه اطلاع جناب
حقه مخصوص اولوب غیر الجوان محال اولدیغی
مقرر وما اوتيتم من العلم الا قليلا قول
کریمی ایله ارداف اولنمق دخی بو معنایی تأیید
ایدوب آیت مذکوره ده حقیقت روحدن
بحثی منع ونهیه اشارت وار دردیو اول
بابده تکلمدن امساک طرفنی اختیار ایتمشلردر
وبعض احادیث واخبار ایله دخی مدعالرین
تأیید وتوثیقه متصدی اولوب ادله جمله
بیانه مبادرت قلمشلردر که کتب تفاسیرده
بیان اولندیغی اوزره بو آیت کریمه نک سبب
نزولی اولان روایت که احبار یهوددن
بر جماعت حضرت سرور انبیای امتحان
قصدیله مشرکین قریشه تعلیم والقا قیلدیلر
اصحاب کهفدن و ذو القرنین احوالندن
وروحک حقیقتندن سؤال ایده لر واگر
توراتده مذکور اولدیغی صورتده قصه اصحاب
کهف واحوال ذو القرنین بیان اولنوب
حقیقت روحی بیاندن صدد ابهام
اولنمشدر کلامی موافق اولور یعنی سؤال
اولنان امورک بعضندن جوابه تصدی قلنوب
بعض آخری بیانه تعرض ایتمزسه رسول صادقدر

واكر محمد عنه جواب ويردن عاجز اولوب وياخود
جمله سندن جوابه متصدی اولور ایسه على كلا
التقديرين، توراتده بيان اولنديغي صورته
مخالف اولديغي جهتدن حاشا نبي دكلدر
ديمشلر ايدي پس وحي الهي ايله قصه اصحاب
كهف واحوال ذو القرنين بيان اولنوب
حقيقت روحي بيانی بعضنده ابهام داخي
توراتده بيان اولنديغي صورته موافقه
تحقق اولنشدر پس كتب الهيهده حقيقت
روح بيان اولنميوب ابهام اولنديغي مفهوم
انسان ايچون اطلاع مستحيل ومتعذر
اولديغين افاده ايدوب حقيقتنده
عدم جوازی ثابت اولور ديمشلردر اما
اكثر محققين جوازينه ذاهب اولوب حقيقتنه
اطلاعك دخي امكاننه قائل اولمشلردر
وايت مذكورهده بحث مزبوردن انيه
دلالت ايتمك دكل بلكه روحك اصل
عالم خلق اولان عالم امردن منبعث ايدكنه
دلالتي متضمن اولديغي جهتدن حقيقت
روحي بيان وايضاحه اشارت واردر
ديمشلردر وقول ثاني قول اولدن اصوب
وارجح ايديكي كتب كلاميهدن مؤلفات
موثوقهده مسطور ومصرحدر ورجحاني
بعض محققين تقريرى اوزره اول وجهله اثبات
اولنمشدر كه ايت مذكورهده روحك حالي
ابهام اولنديغي نه ان كه حضرت رسالتپناه
معلوم سعادتلري اولميوب نفس الامرده

حقيقتنه

حقيقتنه اطلاع محال اولديغي جهتدن اوله
بلكه صعوبت فهم وياخود مخاطبينه اعلامده
عدم فائده سببي ايله اولوب وياخود اصلنده
سؤال روحك قدم وحدوثندن اوله كه بو
صورتده جواب سؤاله مطابق اولوب جوابك
مفادي روحك حدوثني اعلام اولمش اولور
يعني من امر ربي كلامنك فحواسي روح امر الهي
وتكوين رحماني ايله موجود وحادثدر ديمك
اولور وبعض مفسرين روايتي اوزره بو ايت
كريمهده مذكور اولان روحدن جبريل مراددر
ديمشلردر وبعضيلر دخي روح ملائكهدن
اعظم واكبر اصناف مخلوقاتدن بر نوع مخصوص
اسميدر ديوب بعضيلر دخي قرآن كريم
مراد اولوب مرادن وحي اراده اولنمق روايتن
اختيار ايتمشلردر وبو ذكر اولنان روايات
اوزره ايت مذكورده ماتحن فيه ايچون دليل
اولمز تنبيه بو دخي معلوم اوله كه عرف
شرعده روح بر قاج معنايه وارد اولوب
اولا قرآنه اطلاق اولنمشدر كه جناب حق جل وعلا
وكذلك اوحينا اليك روحا بيورمشدر وثانيا
حضرت جبريله اطلاق اولنوب كلام الهيده
نزل به الروح الامين وارد اولمشدر وثالثا
حضرت عيسى صلوات الله على نبينا وعليه
جنابنه اطلاق اولنمشدر وروح منه قول كريمنده
وارد ايتديكي كبي ورابعا باطن شخص انسانی
اولان امر ربانیه اطلاق اولنمشدر كه حقيقت
انسانيه اندن عبارتدر وايات قرآنيهدن

ويسئلونك عن الروح قول كريمنده وارد اولان
روحدن مراد اولدر وبو معناى اخيره استعمال
اولنديغي اعتبار ايله روح بعض ائمه اختيار
ايتدكلري اوزره نفس وقلب وعقل ولب
لفظلرينه مترادف اولور بعض محققين بو
ذكر اولنان الفاظدن هر برى ايچون بر معناي
مستقل اثبات ايدوب بعضلرنده ترادفي
نفي وانكار ايتمشدر (نتيجة الاقوال في حقيقة
الروح) حقيقت روحده اختلافات كثيره
وقوع بولوب اقوال عديده وارد اولمشدر
حتى بعض افاضل بو بابده يعني روحك
حقيقتي تعيين وايضاحده وارد اولان
اقوال متخالفه نك اوچيوز عدد قوله بالغ
اولديغين تصريح ايتمشدر وبو قوللر اشاعره
بيننده معتدبه اولان اوچ قولدر كه قول
اول امام الحرمين واكثر محققين اهل سنت
اختيار ايتدكلري قولدر وانلر روحك
جسم لطيف نوراني اولوب يادكن جمره
وماء وردك ورده ده سرياني كبي بدنده
ساري و ملتبسه ذاهب اولمشلردر وعادت الهيه
نك جرياني اوزرينه دركه بدنك حياتي انكله
اتصاله مربوط اوله ديرلر وقول ثاني اولدركه
روح جسم انساني كبي بر جسم اوله وجمله اعضا
وجوارحده وشكلده بدنك عيني اولوب
نماسي ايله نامي وذبولي ايله ذابل اوله وبو
قول منوال محرر اوزره ابن حبيب وابن
حزمدن منقول اولوب انلرك مختاريدر

نتيجة الاقوال في حقيقة الروح

شيخ عقايده نقل اولنمشدر

قول اول

قول ثاني

وقول

قول ثالث

وقول ثالث اولدركه روح مجرداتدن اولوب
جسم وجسماني اولميه وبو مسلك محققين اهل
سنتدن حجة الاسلام امام غزالي حضرتلري
وراغب اصفهاني وحليمي وابو زيد دبوسي
واكثر متصوفين اختيار ايتدكلري مسلكدر
وبو زمره نك مختاري اوزره روح هيكل
محسوسه مغاير بر جوهر مجرد اولوب بدنه نه
متصل ونه منفصل ونه خارج ونه داخل
واما بعض مؤلفات كلاميه ده ذكر اولنديغي
اوزره قاضي وقلانسيدن منقول اولان
قول كه روح ونفس بدندن فضله بر امر
زايد حقيقي اولميوب بلكه حياتدن عبارت
اوله يعني بر امر معنوي نسبي اولوب
ذوات حقيقيه دن اولميه لكن بو قولك
قبولي حقيقي دكل ايدوكي عقول سليمه
اصحابنه ظاهر وباهر اولوب ادله قطعيه
ايله رد اولنمشدر از جمله بو قولك شريعت شريفه
محمديه ده بلكه جميع كتب سماويه ده وارد
بعض احكام واحواله منافي ايدوكي روحك
موت حالنده بدندن مفارقتي وانفصالي
وبدندن مفارقتندن صكره بدن فنا بولدقده
اولوب روحك بقاسي كبي زيرا كتب الهيه ده
بو وجه اوزره وارددر روحك بحسب الذات
اتصال وانفصالي مشتمل احواله قابليتي
اقتضا ايدوب كرك اجسام وكرك مجردات
مقوله سندن اولسون بهرحال ذوات
حقيقيه دن اولمق مقرر اولوب قاضي قلانسيدن

منفصل اولان قوله سنا فانی مثبتین اولور

المتکمله ارواحک حدوثی بیاننده جمله اهل ملت اتفاقاری اوزره جمیع ما سوی الله حدوث ذاتی و زمانی ایله محدث اولدیغی جهتندن ارواحک دخی حدوثی مقرر اولمشدر لکن وقت حدوثی تعیننده اختلاف واقع اولوب بعض محققین ابدانک حدوثی وقتنده خلق و ایجاد قلنمشدر دیمک اوزره بو آیت کریمه ایله استدلال ایتمشلردر که جناب حق تعالی جل و علا ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طین نظم کریم ایله تکوین جسم انسانی بیان بیورلوب انک تعقیبنده ثم انشأناه خلقاً آخر بیورلمشدر که اندن خلق روح مراد اولنمق اوزره تفسیر در و بعضیلر حدوثی ابداندن مقدم ایجاد اولنمق طرفنی اختیار ایدوب بو حدیث شریفله استدلال ایدرلر که قال رسول الله صلی الله علیه وسلم خلق الله الارواح قبل الاجسام بالفی عام الحدیث و مسلک اوله سالک اولنلر مدعالرین اثبات صددنده استشهاد ایتدکلری آیت کریمه ذکر اولنان معنای سابقی افاده ایتمکده نص و صریح اولمیوب مسلک ثانیه سالک اولنلرک مدعاسی استشهاد ایتدکلری حدیث نبویده منصوص و مصرح اولمغله قول ثانی ترجیح اولنمشدر و نفسک حدوثنی اثبات و اختیارده ارسطوطالیس و اتباعی اهل ملته موافقت ایدوب سائر فلاسفه قدمنه ذاهب اولمشدر المقاصد

المتکمله حدوث روح بیاننده

منفصل

انفا

انفا ذکر و ایراد اولندیغی اوزره ضروریات دینیه دن اولمغله تصدیق و اذعانی لازم اولان واجباتدن بری دخی قیامت و حشر و نشر و معاد جسمانینه اعتقاد جازم ایله تصدیق و تسلیمدر فائده قیامت لفظی اصلنده قیام معناسنه مصدر اولوب یوم قیامت امواتک قبرلرندن قائم اولدقلری وقتدن عبارتدر و بعض اصحاب تالیف قیامت تسمیه لفظنک معربیدر و تسمیه لفظ سریانیدر اولوب قبردن قیام معناسنه در دیمشلردر و قیامت قرآن کریمده اسامی عدیده ایله مذکور اولمشدر که تعداد اولنور یوم الجزاء و یوم التلاق و یوم الجمعه و یوم المیعاد و یوم البعث و یوم الحساب و یوم الحاقه و یوم التناد و الساعه و بو اسامی اون عدد اسمدر و کثرت اسامی عظم شان مسماءیه دال ایدیکی محتاج بیان دکلدر و نشر لفظی معنی بعد الموت بعث و احیا معناسنه اولوب حشر موقف حسابه و اندن جنت و ناره سوق معناسنه در و معاد لفظی اصلنده عود معناسنه مصدر و یاخود اسم مکان و یا اسم زماندر و نشاه اخرویه و جنت معناسنه اولوب کاه اولور که مفارقت روحدن اصحاب جنتک جنته و اصحاب جحیمک جحیمه دخوللری وقتنه دک وقوع بولان احواللرینه اطلاق اولنوب کاهی وقت مفارقت روحدن اخرتده الی ابدالاباد مشاهد اولان احواللرینه اطلاق اولنور و عند البعض مطلقا

اسماء قیامت

معنای نشر

معنای حشر

معنای معاد

فنادن صکره وجوده رجوع معناسنه اولوب
بعضیلر قتنده دخی بدنک متفرق ومتلاشی
اولدقدن صکره ینه حالت اجتماعیه یاخود بعد الموت
حیاته عودتی ورجوعندن عبارتدر وجمهور
اهل سنتک مختارلری اولدرکه معاد روحک
بدندن مفارقتندن صکره آخرتده ینه بدنه عودندن
عبارت اوله ومعاد ایکی معنا ایله متعارف
اولوب بری معاد جسمانی دیگری معاد روحانی
اولوب ومعاد جسمانی روحک بدنه عودندن
عبارتدر که مفارقت ایتدیکی بدنکدر فی الحقیقه
ویاخود بحسب الشرع والعرف عینی اوله ومعاد
روحانی نفس ناطقه نک تعلق تدبیر وتصرف ایله
متعلق اولدیغی بدندن قطع پیوند تعلق ایتمکله
مفارقتندن صکره لذات روحانیه ایله ملتذ
والام عقلیه ایله متألم اولدیغندن عبارتدر
والله اعلم بحقیقة الحال بیان مبحث اعادة
المعدوم وما یتعلق به تحقیق مبحث معاد
صددنده بیانی مهم اولان مقدماتدن بری
دخی مسئله اعاده معدومدر واکا تحقیق
اولدرجه مبیندر که اجسام بعد الموت متبدد
ومتفرق اولدقدن صکره جمع واعاده سی مستحیل
اولمیوب جائز وممکن اولدیغنده جمیع عقلا
متفقلردر لکن اعدام اولندقدن صکره تکرار
ایجادی ممکنمیدر دکلمیدر انده اختلاف واقع
اولوب حکما وکرامیه ومعتزله دن ابو الحسین
بصری اینتنه عنه ذاهب اولمشلردر اما ائمه
اهل سنت بالاتفاق جوازی طرفنه ذهاب ایله

بحث اعادة المعدوم

اثبات

اثبات مدعا ایتمشلردر واتفاق اوزره هم بعد
التفرق جمع وتألیفی وهم بعد الاعدام ایجادی
ایکیسین دخی تجویز ایدوب لکن حشرک وقوعی
بعد الاعدام ایجاد طریقی ایله میدر ویاخود
بعد التفرق تألیف وجمع طریقی ایله میدر اختلاف
ایدوب بعضیلر قول اولی یعنی حشر وبعثک
ایجاد بعد الاعدام طریقی اوزره اولدیغنی اختیار
ایتمشلردر وبعضیلر قول ثانی یی حشر وبعثک
جمع بعد التفرق طریقی اوزره اولدیغین اختیار
ایدوب وامام الحرمین توقف طرفن اختیار
ایتمشدر یعنی ذوات وجواهر اجزانک کرک بعد الاعدام
ایجاد اولنمسی وکرک بعد التفرق جمع وتألیف اولنمسی
ایکیسی دخی نفس الامرده جائز اولوب بعث وحشر
بحسب العقل وجه اول اوزره ده اولمسی ممکن
وجه ثانی اوزره دخی اولمسی ممکندر لکن حشرک
وقوعی بو ایکی طریقدن قنغی طریقه اوزره اولدیغنی
تعیین ایدر بر دلیل نقلی یه ظفر بولنمدیغی جهتدن
بر طرفی تعیین نامناسبدر دیوب توقف
طرفن اختیار ایتمشدر واکثر متأخرین امام الحرمین
مسلکنی اختیار ایدوب انک اثرینه اقتفا ایتمشلردر
والله سبحانه وتعالی اعلم واحکم الاقوال المشهورة
فی المعاد انفا بیان اولندیغی اوزره روحک کالنار
فی الفحم والماء فی الورد بدنده ساری بر جسم لطیف نورانی
اولمسنه ذاهب اولان جمهور متکلمین الحق حشر
جسمانی اثبات ایدوب محققین ائمه اسلامدن
امام غزالی وراغب اصفهانی وحلیمی وابوزید
دبوسی وامام فخر الدین رازی وصوفیه دن

الاقوال المشهورة فی المعاد

جم غفیرکه روحک مجرد اندن اولوب اجسام متوکله
اولمدیغنه ذاهبلردر ومعاد جسمانی وقوعنی قبول
وتصدیقدن صکره معاد روحانی دخی اثبات ایتمشلردر
وجمهور حکما الهی معاد روحانی اثبات ایدوب حشر
جسمانی اثبات ایتمشلردر بو زمره دن جالینوس
دخی بو ایکی طرفدن برینی قبولده ردد تصدیق
ایتمیوب توقف طرفنی اختیار ایتمشدر وزمره
طبیعیون خذلهم الله تعالی الی یوم یبعثون اطلاقا
معادی وحشر ونشری انکار ایدوب جمیع حیوانات
امزجه وقوادن اعراضدن عبارت اولمغین حکمی ایله
اجل الموت فانی ومنعدم اولوردیمشلردر
دیو اعتقاد فاسدلری تکذیب عقله مؤدی
اولدیغی جهتدن سائر فلاسفه دخی ال وشرذمه نلک
ذکر اولنان معتقد باطللرین رد وتزییف
ایدوب کندیلرین تضلیل ایتمشلردر کتب کلامیه
مشتمل اولدیغی اوزره بو مسئله ده بو تفصیل قرار مذکور
مشهور اولوب معاد روحانی الهیون قبولا
وانکارا تکلیف تعلق ایتمشدر ومنکری
تکفیر اولنمیوب اثباتی دخی شرعا وعقلا ممنوع
دکلدر اما معاد جسمانی ضروریات دینیه دن
المعنیله اعتقادی بحسب الشرع واجب اولوب
انکار ایدنلر تکفیر اولنمشدر زیرا انک ثبوتنده
ورود ایدن نصوص کثیره قاطعه قابل تأویل
المعنیله ظاهری اوزره اتقا اولنوب تصدیقی
واجب اولور وحضرت امام محمد بعض مؤلفاتنده
انصاف اولدرکه شریعت محمدیه یه ایمان ایله
انکار حشر جسمانی بینی جمع ایتمک ممکن دکلدر

یعنی

یعنی حقیقت قرآن عظیم الشان نه اقرار واعتراف
ایدن کیمسه یه البته معاد جسمانی یی تصدیق لازم اولور
زیرا قرآن مجیدده تکرار ورود ایدوب بر مرتبه یه بالغ
اولمشدر که تأویل قبول ایتمز دیو تصریح وتنصیص
ایتمشدر وبعض ائمه تفسیر تحقیقی اوزره سور
قرآنیه که یوز اون درت سوره در اول مجموعنده
حشر ومعاد ذکر اولنمیان الحی اون اوچ سوره
اولوب باقی یوز بر عدد سوره کریمه ده مذکور
اولمشدر واول سوره دن بعض سوره نک الحی
بر محلنده وبعض سوره نک ایکی وبعضنک دخی
زیاده محللرنده مذکور اولوب بعض سوره ده
مطلقا حشر وبعضنده حشر جسمانی وبعضنده دخی
وقوع حشره ادیان سابقه اهالیسنک دخی تصدیق
واقرارلری ذکر وایراد اولنمشدر سؤال طرف
مخالفیندن سؤال ایراد اولنوب نیچه آیات
قرآنیه اتفاق مفسرین ایله تأویل اولنوب تعبیر
متشابهاتندن ویبقی وجه ربک نظم کریمی
والسموات مطویات بیمینه آیت کریمه سی
کبی آیات عدیده نک تأویلی واجب اولمشدر
وبعض آیات قرآنیه دخی جوازا تأویل اولنور
وبعض محققین تأویلات قرآنیه ده مستقل
تألیفلره تصدی قیلمشلردر پس جائزدرکه بو
بابده استشهاد اولنان آیات دخی بو قبیلدن
اوله دینورسه الجواب اول سؤالدن جوابک
حاصلی اول وجهله تقریر اولنمشدر که تأویلک جوازی
معنای ظاهری اراده اولنمق ممکن اولمدیغی صورتده
مخصوص اولوب بو بحثده اثبات مدعا ایکن

تمسک اولنان نصوصک ظاهرین اراده قیلمق
ممکن ایکن عدول اولنوب تأویله تصدی جائز دکلدر
زیرا ظواهر نصوصدن من غیر ضرورة عدول ایدر
نصوص قبیلندن اولوب فرقه باطنیه فلاسفه
اداکا و حمل ایتدکلری معنایه حمل ایتمک انلرک
معتقد باطلارین قبول ایتمک اولوب محض
الحاد اولدیغی مؤلفات ثقاتده مسطور و مصرحدر
تحقیق المقام بو بحثده بیانی واجب اولان
تحقیقات بوندر که معاد روحانی و جسمانی بک
ایکیسنه دخی قائل اولان محققین والحق معاد
جسمانی اثبات ایدوب معاد روحانی اثبات
ایتمین جمهور متکلمین ایکی طائفه دخی قاطبه
روح انسانی بدندن مفارقت ایتدکدن فنا
بولمیوب روحک بقاسنده متفقلردر و بو
ایکی جماعت مسلکلری بیننده فرق اولدیغی بودرکه
درکه مسلک اولی اختیار ایدنلر تجرد روحه ذاهب
اولمغله روحک بدندن مفارقتی و حشرده یوم
حشرده کرک انک ایچون بدن مخلوق اولمیوب قائم
بنفسه بر جوهر مجرد اولمغله اول حالده جمیع مدرکاتی
روحانی اولدیغی جهتدن انکا معاد روحانی
اطلاق ایدرلر و وقت قیامت ساعتده بیر
اجساد فانیه کالاول محشور اولوب سابقا
نشأه دنیاویه ده اولان تعلقی کبی انکا تعلق
ایله عود ایتدن صکره اولان احوالنه معاد جسمانی
اطلاق ایدرلر اما مسلک ثانیه ذاهب اولان
جمهور متکلمین که مطلقا مجرداتی اثبات ایتمیوب
روحک اجسام لطیفه مقوله‌سندن اولمسنه ذاهب

ایتمشلردر بدندن مفارقتی وقتنده و وقت حشرده
و بدن الی ابد الآباد وقوع بولان تلذذ و تألمک
مجموعنه معاد جسمانی اطلاق ایدرلر پس بو تقدیرجه
روحک بعد الموت بقاسنده جمیع ائمه مسلمین
متفقلر ایدیکی معلوم و متحقق اولور اکر معادی
ذکر اولندیغی اوزره تلاشیدن منقول اولان
قول مرجوح که روح هیکل مشهود که عینی المعیله
امر زاید علی البدن المیوب حیات کبی اعراض مقوله
سندن اولمق دراتک ظاهرندن مستفاد و منهم اولان
روحک دخی بعد الموت بدن کبی فنا بولوب
تکرار وقت حشرده بدن خلق ایجاد اولندقده روح
دخی اول و قتده بینه خلق اولنمقدر لکن بو قولک
مزیف و مردود اولدیغی بالاده مسطوردر بلینده کو
تتمة التحقیق اکثر کتب کلامیه ده بو بحثده
مذکور اوزره مسطور اولوب بعضی معاد روحانی
و جسمانینک ایکیسنی دخی اثبات ایتمک ایچون انکا
اسمازی تعداد اولنان محققینه مخصوص اوله
و سائر متکلمین مجرد معاد جسمانی اثباتنه حصر
ایدوب معاد روحانیه قائل اولمیه‌لر اما
بعض مؤلفات موثوقه ده اول جمله مصرح
و منصوصدر که انجق معاد جسمانی اثباتنه
حصر مطلب ایدوب معاد روحانی اثباتنه
تعرض ایتمک قلاسفی و اندن منقول اولان
قول مردوده قائل اولنلره مخصوص اولوب
انلردن ماعدا جمیع متکلمین کرک روحک
اجسام مقوله‌سندن اولمسنه ذاهب اولنلر
اولسون کرک تجردینه قائل اولان محققین

ادلة المعاد الجسماني

زمره سنده اولسون جمله سی بالاتفاق ارجح
یرندن مفارقتندن صکره حی و دراک اولمق اوزره
بقاسنده اتفاقلرندن ناشی قاطبه هم معاد
جسمانی وهم معاد روحانی ثبوتنه قرار ویرمشلردر
و بو تحقیق بعض فحول تألیفاتنده اصح اقوال اولمق
اوزره ایراد اولنمشدر ادلة اثبات المعاد الجسمانی
معاد جسمانی و بعث اجسادک ثبوتی عند اهل الحق
بو وجهله مدللدر که ذکری سبق ایتدیکی منوال
اوزره حشر اجسادک ایجادی بعد الاعدام معناسنه
و کوکی جمع بعد التفریق معناسنه اولسون نفسنده
مستحیل اولمدیغی ظاهر و واضح اولوب مخبر صادق
دخی تلقی اولنمشدر فلهذا حقیقتی مقرر اولوب
اعتقادی واجب اولمشدر و نفسنده ممکن ایدیکی
اول وجهله مثبتدر که بر شیئک امکانی فاعل و قابل
نظرله حاصل اولور اما قابله نظر ایله حصولی اول
وجهله در که اجزای بدن میت بعد الاعدام
ایجاد قیلنمغه و بعد التفرق وجه مخصوص اوزره
جمعه و حیاته قابل ایدیکی امر محققدر اگر قابل
اولمسه دفعهٔ اولاده دخی قابل اجتماع و حیات
اولمزدی زیرا شیئک بر وقتده ممکن اولوب
وقت آخرده امتناعی مستحیلدر اما فاعله نظر ایله
حصولی جناب حقک هر شخصی بعد الاعدام ایجاده
و اجزاء بدنیه سنی بعد التفریق جمع و تألیفه و احیا
حیاته قادر ایدیکی محقق اولمغله مثبتدر و اما ثانیاً
وقطعاً وقوعنه دلالت ایدن آیات باهره قرآنیه
که مخبر صادق تبلیغی ایله تلقی بالقبول واجب اولمشدر
ازجمله حق جل و علا بیوردر قل یحییها الذی انشاها

لا نقطع بانه باعدام او تفرق الاجزاء بل نقول [illegible]

اول مرة

اول مرة او لیس الذی خلق السموات والارض
بقادر علی ان یخلق مثلهم و قوله تعالی فسیقولون
من یعیدنا قل الذی فطرکم اول مرة ایحسب الانسان
ان لن نجمع عظامه بلی قادرین علی ان نسوی بنانه
قالوا لجلودهم لم شهدتم علینا قالوا انطقنا الله
الذی انطق کل شیء کلما نضجت جلودهم بدلناهم
جلوداً غیرها یوم تشقق الارض عنهم سراعاً ذلک
حشر علینا یسیر افلا یعلم اذا بعثر ما فی القبور
الی آیات و احادیث نبویه ده دخی بو معانی
مثبت و مؤید اکثر من یحصی احادیث شریفه
ورود ایتمشدر و شرایع سابقه ده دخی بو منوال
اوزره بعث و نشرک وقوعی مذکور و مبیندر
ولکن قرآن عظیم و فرقان کریمده سائر کتب
الهیه ده مذکور اولدیغندن اکثر و اوفر ذکر
اولنوب جناب خاتم الانبیاء والمرسلین حضرتلری
دخی حشر اجسادک بیان و تفصیلنده سائر انبیاء
عظامدن زیاده اهتمام بیورمشلردر و بونک
سر و حکمتی بعض افاضل محققین بیان ایتدکلری
اوزره قرآن کریمک نزولی سائر کتب الهیه دن
متأخر و وقوعی بولنوب حضرت رسالت پناهک
بعثتی دخی سائر انبیا و مرسلینک بعثتلرندن
متأخر اولمدن ناشی وقت حشر ایله عهد سعادت
بیننده غیری نبی مبعوث اولمیوب زمان شریفلری
دخی سائر انبیانک زمانلرندن وقت حشره اقرب
اولدیغیدر دیو تصریح ایتمشلردر من ادلة المخالفین
والجواب عنها امتناع حشر جسمانی ادعا ایدن
مخالفین ضلالت ایین زعم فاسد و رای کاسد

من ادلة المخالفین [illegible]

اوزره مدعالرین اثبات صددنده اقامت
ایتدکلری ادلهٔ سخیفه دندر که بر شخص فرضا
شخص آخری اکل ایتمش اولسه و ماکولک بدنی منهضم
اولوب آکلک بدننده جزء اولسه وقت حشر
اولدقده البته بو ایکی احتمالدن خالی دکلدر که
اول اجزاء ماکوله یا آکلک و یاخود ماکولک
بدننده جزء اولمق اوزره محشور و معاد اولور
و بو ایکی احتمالدن هر قنغیسی فرض اولنورایسه
آکل و ماکولدن بریسی بتمامه محشور اولمیوب
خلاف مفروض لازم اولمغله امتناع محقق
اولور دیرلر و بو شبهه لوی اول وجهله اوزره
مجابدرکه وقت حشرده اعاده قیلنان ابتدادن
اجزای اصلیه یدرکه عمرک اولندن آخرینه
دک باقی اولوب قابل تغیر اولمز و اول ماکول
اولان جزء اکر بدن آکلدن جزء واقع اولمشدر
آکلک اجزاء اصلیه سندن اولمیوب بلکه بدل
ما یتحلل اولمق اوزره بدن آکلدن انضمام ایدر زائل
اولور و بو مبحثده بعض محققین دخی بو وجهله
نظر ایراد ایدوب بو جواب مادهٔ شبهه یی حاسم
دکلدر زیرا اول اجزاء ماکوله که بدن آکلده فضله
و ماکول ایچون اجزاء اصلیه دندر که بدنی آکلده
نطفه اولوب بدن آخر ایچون اصلیه اوله بو صورتده
محذور سابق موجود ایدر زیرا بر شخصک اجزاء
اصلیه سی شخص آخرک دخی اجزاء اصلیه سی اولمش
اولور دیمشدر و محقق تفتازانی شرح مقاصده
بو سؤالدن اول وجهله جوابه تصدی ایتمشدر که بو
فساد و توحیده اولوب امکاننده دکلدر و جائزدرکه

مقتضای عادت ابدا اوزره جناب حق اول نطفه
ایدن شخصک مادهٔ وجودی اولان اجزاسندن و یاخود
غدای آخردن خلق ایتمیوب فضله اولان اجزاسندن
و یاخود غدای آخردن خلق ایلیه و محقق جلال دوانی
نک دخی بو مبحثده تحقیقات انیقه سی اولوب مولانا
عصام الدینک دخی رسالهٔ فارسیه سنده تصرفات
عجیبه سی واردر تفصیله مؤدی اولمغله بو محلده ذکرینه
تصدی اولنمدی اطلاع مراد ایدن محلنه مراجعت
ایلیه تذییل المبحث بعض مؤلفات کلامیه ده
منصوصدر که بعث و احیا عقلا یه مخصوص اولمیوب
جمیع صبیان و مجانین بلکه بهایم و حشرات و طیور
دخی جمله محشور اوله لر حتی صاحب کشاف مرحوم
و اذا الوحوش حشرت نظم کریمنک تفسیرنده جمیع
ذی روح اولان حیوانات قصاص اولنمق ایچون
محشور اولوب ذباب حقیر بیله حشر اولنورلر دیو
تصریح ایتمشدر لکن بعض محققین ضروریات
دینیه دن اولوب اعتقادی واجب اولان انکی
اطاعتی جهتی ایله مستحق ثواب و عصیانی جهتی ایله
مستوجب عقاب اولان مکلفینک حشر و بعثی اولوب
مکلف و غیر مکلف جمیع حیواناتک بعث و حشرینه
اعتقاد ضروریات دینیه دن دکلدر زیرا دخی
مجموعک حشر و بعثنه دلالت ایدن اخبار منقوله
حد تواتره واصل اولمیوب مقطوع به مجمع علیه
اولان ضروریات دینیه دن اولمشدر زیرا اهل
ائمهٔ مسلمین اولان اساطین دین بیننده اختلاف
واقع اولوب اجماع منعقد اولمشدر فلهذا اکر اعتقادی
شرایط اسلامدن اولمیوب بلکه واجب اولا

المنهج الثاني في حال الارواح بعد المفارقة

ارواح الانبياء

ارواح الشهداء

ارواح صلحاء المؤمنين

ارواح عصاة المؤمنين

الجنة ملكلفينك حشر وبعثيدر ديو تنصيص ايتمشلردر

المنهج الثاني في حال الارواح بعد المفارقة عن البدن

ابو المعين نسفي قدس سره ارواحك بدنلرندن مفارقتندن
صكره اولان احوالني بياني صددنده بو وجه اوزره
مقصده تحقيق وايضاح اولمشدر كه ارواح
درت صنف اولوب اولا انبياء عظام عليهم
صنوف الصلوات والسلام حضراتنك ارواح
مقدسه لريدر كه اجساد شريفه لرندن مفارق
اولدقده نشأه دنيويه ده اولان صورت
مستحسنه لرينه شبيه مسك وكافور ايله سرشته
بر صورت حسنه ايله متشكل اولوب بهشت
برينده مأكل شهيه ومشارب بهيه ايله تنعم
اوزره اولورلر ووقت شبهنگام سكون
وراحتده تحت عرشده معلقه اولان قناديلده
قرار ايدرلر وثانيا دخى ارواح شهدادر كه جسدلرندن
خروج ايتدكده طيور خضر اجوافنده آرام
ايدوب اطعمه جنت ايله وسائر نعم الهى ايله
تنعم ايدرلر وبعد ذلك انلر دخى تحت عرشده
اولان قناديلده آرام ايدرلر قال الله سبحانه
بل احياء عند ربهم يرزقون فرحين بما آتاهم الله
من فضله الآية وقال النبي صلى الله تعالى عليه وسلم
ارواح الشهداء في حواصل طير خضر تعلق من ثمار
الجنة وثالثا مؤمنلردن مطيع اولنلرك روحلری
اكرچه ربض جنتده قرار طوترلر اما اكل جنتى الكل
وتمتعدن ممنوعلردر انجق حدائق جنانه نظر
ايتمكله التذاذ ايدرلر ورابعا دخى عصاة مؤمنين
ارواحيدر كه بين السماء والارض هواده جايگاه

ايتمكله

ارواح الكفار

المنهج الثالث في سؤال الملكين وسائر احوال القبر

ايتمكله متمكنلردر ورابعى دخى ارواح كفاردر كه
طيور سود اجوافنده يعنى سياه مرغلر درونلرنده
مستقر اولوب طبقات جحيمدن سجينده قرار
طوترلر وبعض آثارده سجين ارض رابعه اولديغى
روايت اولنمشدر **المنهج الثالث في سؤال الملكين**
وعذاب القبر ضروريات دينيه دن اولمغله قبولى
وتصديقى واجب اولان اموردن برى جناب
حضرت بارى اللهم موتانى قبرده احيا قيلوب
منكر ونكيرى ارسال واو ملكين مكرمين مكلفونى
اولان شخصدن سؤال ايدر جميع اهل حق اتفاق
ايتمشلردر كه جناب خالق البرايا جل وعلا قبر اجزاء
ميتده متلذذ ومتألم اوله جق قدر حيات اعطا
ايليه وبو مسئله وجه مذكور اوزره بينلرنده مجمع
عليها اولوب انجق اول امواتك تكرار روحلرى
بدنلرينه اعاده اولنورمى وياخود جناب حق انلره
بلا روح ملكينك كلاملرين فهم ايدوب جواب ويره جك قدر
مرتبه سى بلا روح حيات اعطا ايتمكله اعاده اولنورمى
انده توقف ايتمشلردر وسؤال قبرك وقوعنه
وحقيقتنه ادله سمعيه دن شواهد كثيره ايله استدلال
اولنوب اگرچه ادله دن هر برى فرادى فرادى
نظر اولنسه خبر آحاد مقوله سيدر ولكن اول
مدعايه مصدق بر مضمونده طرق عديده ايله
اخبار متكاثره ورود ايتدن ناشى بربرين
تقويت ايدوب جمله سندن متراكم اولان مجرد
مشترك مرتبه تواتره بالغ اولمشدر ونفس الامرده
قدرت الهيه يه نظر ايله ممكناتدن ايديكى مقرر
اولوب مخبر صادقدن دخى تلقى اولنمغله نفس عذر

رد اقوال المخالفین

تاویل تصدیق اولنمق واجب اولمشدر بعض
مخالفین بو مبحثده ایراد ایتدکلری شبهه که اول
حشر حیات ممتنع ومستحیلدر دیدکلریدر ائمه دین
طرفندن اول وجهله مجاب اولمشدر که جناب
حق روحی جسده اعاده‌یه قادر اولدیغی کبی
جسدده روحسز حیات خلق ایتمکه دخی قادردر
پس بو تحقیق معلوم اولدیغی مخالفیندن جهمیه
وضرار ابن عمرو وبشر مریسی وبعض امامیه
وبعض معتزله‌نک میت مسلوب الحیات
اولدیغی جهتندن جماد معقولسی اولوب اندن
سؤال مستحیلدر دیو سؤال ملکینی انکار
ایتدکلرینه جواب حاصل اولور وحالا اکثر
مذکور اولان مخالفینک زعم باطللری اوزره
مدعالرینک اثباتنده تمسک ایتدکلری دلیلک
برلیسی دخی اولدر که اکر میت جماد معقوله‌ندر
اولمیوب انک ایچون ادراکی اولسه اثار حیاتندن
تحرک واضطراب مثللو حالات مشاهده
اولنوردی وملکین ایله مکالمه ومقاوله کوز
مشهود اولوردی دیرلر وبو دلیللری اول
وجهله تزییف اولنور که نایم نومی وقتنده
میته مماثل ایدیکی بی اشتباهدر کاه اولور که
واقعه‌سنده نیجه لذات والام ادراکیله
متاثر اولوب ملتذ ومتالم اولور مع ذلک
اندن مقتضای تلذذ وتالم اولان تحرک
واضطراب مثللو حالات مشاهده اولنمیوب
اثر لذت والم حس اولنمز وبالخصوص حضرت
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم انزال وحی

حالنده

سؤال قبرک عموم واختصاصنده وارد اولان اقوال

حالنده حضرت جبریل امینی مشاهده وکلامینی
استماع بیورروب اصحاب کرامدن سائر حضار
آگاه اولمزلر ایدیکی مدثابت اهل حقک اثباتنده سلک
ادله‌دن معتبردر ائمه دیندن جعفر نصر بلخی
اوزره سؤال قبری وتنعیم وعذابنی تصدیق
واعتقاد واجب اولوب لکن کیفیتنده بحث ایتمک
جائز دکلدر وطریق اسلم حقیقته اطلاع جناب
حقه تفویض اولنمقدر والله تعالی اعلم بحقیقة الحال
بعض ائمه‌نک سؤال قبرک اکرچه بعض ناسه
اختصاصی اولمیوب جمیع صغیر وکبیر مسؤل ومؤاخذ
اولمق مقرردر دیمک اوزره تصریح وتنصیص
ایتمشلردر لکن اصح اقوال اولدر که بعضیلر مستثنا
اولوب سالم ومصون اوله‌لر ازجمله انبیاء
عظام علیهم الصلوة والسلام حضراتی ایچون
قول ثانی‌یی اختیار ایدنلر قتنده سؤال قبرک
عدم وقوعی اول وجهله ثبوت بولوب مقرر
اولمشدر که بعض صلحای امت صلاحی سببی ایله فتنه
قبردن امین اولوب غزات وشهدا دخی فتنه قبردن
مصون اولدقلری احادیث صحیحه ایله ثبوت بولمشدر
پس انبیای کرامک علو مقاملری مستتبع سعادت
عظمی اولدیغی محقق اولوب عصمتلری مقرر ایکن
انلر ایچون سؤال قبر مثللو فتنه اخرویه‌دن حفظ
اولنمق اولویت ایله معلوم ومبین اولور وکذلک
عشره مبشره ایچون دخی حسابک عدم وقوعی کتب
فن مفصلاتنک اکثرنده منصوص ومصرحدر ایراد
سؤال والجواب عنه بو محلده اکر سؤال ایراد
اولنوب بعض افاضل نقلی اوزره سید ابو شجاع عضد

دن

سؤال قبرك انبیای عظام ایچون دخی وقوعی روایت
اولنمشدر دینلورایسه جواب اول وجهلهدركه
حساب اخرویه ایكی گونه اولور بری حساب مناقشه
وبری دخی حساب عرضدر وحساب مناقشه
اول وجهله وقوع بولان حسابه اطلاق اولنوركه
مؤاخذه اولنان كیمسه یه صورت عتابده خطاب
اولنوب انده صادر اولان افعال ایچون بو فعله
نه وجهله نچون سارعدوب مبادرت ایتدك دیمك
اوزره سؤال اولنه وحساب عرض اول وجهله
اولان حسابه اطلاق اولنوركه اول محكمه فاعلی
اولان كیمسه یه فعل فلانی سندن صدور ایتدی
ولكن عفو ومغفرت اولدم دیو طرف الهیدن
اول وجهله خطاب بعزت وارد اوله وبو محلده
انبیای عظام حضراتی ایچون وعشرهٔ مبشره ایچون
عدم وقوعی قرار داده اولان حسابدن حساب
مناقشه مراد اولوب حساب عرض كه تعذیب
الواعنده دكل ایدیكی تحقیق سابقدن منفهم
اولمشدر انبیای عظام واصحاب كرام ایچون
وسائر اولیا وشهدا وصلحا ایچون دخی وقوعی
مؤلفات ثقاتده مسطوردر لاسیما ابو المعین
نسفی معتقداتنده مندرج ومذكوردر احوال
الاطفال والحاصل بو بابده دخی اصح اقوال
اولدركه اطفال مسلمین دخی مكلف دكل ایدكلری
جهتیله سؤال قبردن سالم اولورلر لكن اطفال
مشركین ایچون عذابك وسؤال قبرك وقوعنده
وانلرك جنت ونارة دخول وعدم دخوللرنده
بین الائمه اختلاف واقع اولوب امام اعظم

حساب مناقشه
حساب عرض

احوال الاطفال

ابو حنیفه

ابو حنیفه حضرتلری اول مسئله ده وارد اولان آثار
واخبار بحسب الظاهر متعارضه اولدیغی جهتدن
توقف ایتمشلردر وبو مسئله اول مسائل معدوده
دندركه حضرت امامك انده توقفلری روایت
اولنمشدر وضروریات دینیه دن دكل ایدیكی
مقرر اولوب بر طرفنی تعیین واثباتده دلیل
قاطع ورودی دخی مسموع ومشهور اولمدیغی ایله
بو مبحثده طریق اسلم اولدركه توقف ایدوب
علم الهی یه تفویض اولنه بالانكه روسای تابعیندن
قاسم بن محمد وعروة بن الزبیر وانلرك امثالی
نیجه ثقاتك دخی بو مسئله ده معنعنهٔ روایت ایله
توقفلری منقولدر وكذلك امام نووی اطفال
مشركین حقنده اسلاف ائمه مسلمیندن اوچ
قول نقل ایتمشدركه قول اول جمله سی نارده
اولملق قولیدر وقول ثانی توقف اولنمق قولیدر
وقول ثالث جمله سی جنتده اولمق قولیدركه
امام نووی كندیسی دخی بو قولی اختیار ایدوب
كل مولود یولد علی فطرة الاسلام حدیث شریفی
ایله تأیید ایتمشدر التذییل اهل سنت رحمهم الله
سبحانه اتفاق قلمشلر اوزره عذاب قبر وسؤال
منكر ونكیر وضغطهٔ قبرك مؤمن وكافره ومطیع
وفاسق ایچون وقوعی امر مقرر اولوب بر شخص
ایچون تفصیل وقوعی اول وجهله بیان اولنمشدركه
مدفون اولان مؤمن مطیع اولدیغی صورتده انك
ایچون عذاب قبر اولمیوب الحق اول قدر اولوركه
نعم الهی ایله دنیاده متنعم اولوب شكر ایتمدیكی
ایچون ضغطهٔ قبره مبتلا اولور انك هول

التذییل

وخوف ایله متألم اوله، وعصاة مؤمنیندن
اولدیغی صورتده انلر ایچون عصیانی مرتبه‌سی
عذاب قبر وضغطهٔ قبر وقوع بولور، لکن
یوم جمعه‌ده ولیلهٔ جمعه‌ده منقطع اولوب یوم
قیامه‌دک عودت ایلمز، بالخصوص اگر یوم جمعه‌ده
ویاخود لیلهٔ جمعه‌ده وفات ایتمش اولورسه
انلر ایچون گرک عذاب قبر وگرک ضغطهٔ
قبر انجق بر ساعت مقداری متمادی اولور، وانده‌ن
صکره منقطع اولوب من بعد یوم حشره‌دک
بفضل الله تعالی عودت ایلمز، واما کفار
ایچون عذاب قبر العیاذ بالله قیامته‌دک
متمادی اولوب انجق یوم جمعه‌ده وشهر رمضانده
بحرمة النبی صلی الله تعالی علیه وسلم عذابلری
مرتفع اولور، نته‌کیم اول حضرتک جمیع برایایه
رحمت اولدیغی جهت ایله بعثتندن صکره منکرین
وکفاردن امم سالفه کبی خسف ومسخ مثللو
عذاب دنیوی مرفوع قیلنمشدر، اللهم
اجرنا وسائر اخواننا المؤمنین منه، امین

المنهج الرابع فی ذکر صحائف الاعمال، کتاب
وسنتده منصوص اولدیغی جهتدن ایمانی واعتقادی
واجب اولان امور دن بری دخی اعمال عبادک
صحایف مکتوبه اولوب یوم حسابده مطیع ومؤمن
اولانلر مؤمنینک اعمالی طرف یمیننده‌ن وکفر وعصیان ایدنلرک
نعوذ بالله طرف شمالندن اعطا اولنیدیکی
آیات واخبارده اکثر فی بحصی وارد اولمشدر،
کما قال الله سبحانه فاما من اوتی کتابه بیمینه فسوف
یحاسب حسابا یسیرا وینقلب الی اهله مسرورا

المنهج الرابع فی صحایف الاعمال

واما من اوتی کتابه وراء ظهره فسوف یدعو ثبورا
ویصلی سعیرا، انه کان فی اهله مسرورا، الآیه
ومنهج اتیده وزن اعمال تحقیق اولنمق صددنده
صحایف اعمال اثباتی ایچون استدلال اصالح
بر تحقیقات ایراد اولنوب وزن اعمال بحثنه
تعلقی اتم اولمغله تأخیر اولندی المنهج الخامس
فی المیزان ووزن اعمال العباد، قواطع سمعیه
ایله مثبت اولوب بحسب العقل دخی محاط
دائرهٔ امکان اولدیغی جهتدن تصدیقی واجب
اولان امور اخرویه‌دن بریسی دخی وزن اعمال
قال الله سبحانه والوزن یومئذ الحق فمن ثقلت
موازینه فاولئک هم المفلحون، ومن خفت
موازینه فاولئک الذین خسروا انفسهم بما کانوا
بایاتنا یظلمون، الآیه وقرآن کریمده نیجه مواضع
عدیده‌ده دخی مذکور اولوب الفاظ قرآنیه‌نک
بر کلمه‌سی معانی حقیقیه‌سندن اراده قابلیتی
ممکن اوله معنای مجازیسنه عدول جایز اولمدیغی
جهتدن بو بابده وارد اولان آیاتدن، دخی
ظاهر معنالری مراد اولنوب عرصهٔ عرصاتده
وزن اعمال ایچون منصوب اولان میزانک
موازین دنیویه کبی ایکی کفه‌سی وبر لسانی
اولمق اوزره میزان حقیقی اولدیغین اهل تفسیرده‌ن
جم غفیر تصریح وتنصیص ایتمشلردر، لکن تعیین
موزونده اقوال مختلفه وارده اولوب بعض
ائمه اکثر ذاهب اولدرکه، وزن اولنان صحایف
اعمال اوله وبعضیلر دخی موزون اولان نفس
اعمال اولمق طرفن اختیار ایتمشلردر، ولکن احادیث

المنهج الخامس فی میزان وزن اعمال بیان ...

حدیث بطاقه

مشهوره دن حدیث بطاقه قول اولی مؤید
اولمغله اکثر ائمه دخی اول قولی اختیار ایتمشلردر
واول حدیث شریفك علی ما فی الکتب المشهوره
بیانی اول وجهله درکه جناب رسول الله
صلی الله علیه وسلم حضرتلری بیوردیلر عرصهٔ محشرده
بر مؤمنك حسناتی کفه سی خفیف اولدقده
عرشدن بر کاغد پاره ساقط اولوب کفهٔ حسناته
واقع اولمغله اول طرف راجح اوله واول ورقپاره ده
مکتوب اولان کلمهٔ طیبهٔ لا اله الا الله اوله
دیو حدیث شریف منوال مذکور اوزره جمعهٔ
ثقات روات ایله مرویدر ولکن ابن عباسدن
رضی الله تعالی عنهما روایت اولنمشدرکه اعمال
اهل ایمان روز حشرده صور مستحسنه ایله متشکل
واعمال کفره اشکال مستقبحه یه متحول اولمغله
اجسام مقوله سندن اولوب بنفسها وزن اولنه
پس بو روایت علی تقدیر صحته قول ثانیی
تأیید ایتمکله قول اول اوزره رجحانی اقتضا
ایتدیکی ظاهردر وامام نسفی رحمة الله علیه
اعمالك صاحبی یعنی عاملی و فاعلی اولان شخص
عملی ایله بیله وزن اولنمق قولنی سائر اقوال
منقوله یه تقدیم و ترجیح ایدوب اول جمله
اثبات مدعایه متصدی اولمشدرکه مشاهیر
صحابهٔ کرامدن عبد الله بن مسعود حضرتلری
حضور رسول اللهده صلی الله علیه وسلم
بر درخته صعود ایدوب بدن مبارکلری
غایت لاغر اولمغله اول مجلسده حاضر اولان
اصحاب کرامك زانولرینك اینجه لکنه نظر ایدوب

تبسم

تبسم ایتدکلرنده حضرت رسالت پناه صلی الله
تعالی علیه وسلم سعادت ایله آگاه اولوب
بیوردیلرکه أتعجبون من دقة ساقیه وانهما لأثقل
فی المیزان من السموات والارض دیو حدیث
شریف امام نسفینك اختیاری اولان قولی مؤید
اولدیغی محتاج بیان دکلدر تتمة المبحث

تتمة المبحث

میزان اخرویی بعض ارباب اعتزال نفی وانکار
ایدوب مدعالرینی اثبات صددنده اقامت
ایتدکلری ادلهٔ سخیفه دندرکه اولا اعمال اعراض
مقوله سندن اولدیغی متفق علیه اولوب اعدام
اولندقدن صکره تکرار اعاده اولنمق ممتنع ومستحیلدر
واعاده وایجاد اولندقجه وزن اولنمغه قابلیت
متصور اولمزدیرلر وبعد الاعدام ایجادی ممکن
اولدیغی تقدیرجه دخی خفت وثقل ذوات
مقوله سنه مخصوص اولوب اعراضده متصور
اولمدیغی جهتله وزنی ممکن دکلدر جوابده دخی
برشی وزن اولنمق مقدارینی بیلمك ایچوندر
واعمال عبادك مقداری خود جناب حقك
معلومی ایدیکی مقرر اولمغله وزن اولنمقده
فائده متصور اولمیوب عبث اولمق لازم
گلدیکندن ناشی قبایحدن اولوب جناب
حق اندن تنزیه لازمدر دیرلر وبو بابده
وارد اولان نصوصده وزن اعمالدن عدل
مراد اولمق اوزره تأویلی واجبدر دیرلر
الجواب عما قالوا ورداً لقولهم انفاً بیان اولندیغی
اوزره وزن اولنان نفس اعمال اولیوب بلکه
اعمالك مکتوب اولدیغی صحایف اولمق قولنه نظر ایله

الجواب عما قالوا ورداً لقولهم

بو اشکالک انحلالی ظاهر و باهر اولوب میزانده
اولان نفس اعمال اولدیغی تقدیرجه نشأهٔ آخرده
اعراضک اجسامه تبدلی ایله جواب ویریلور نته کیم
انک دخی تفصیلی مرور ایتمشدر و آنکیچون بعضیلر
که وزن اعماله فائده متصور اولممقدر دیندوکی
مختاری اولان حسن و قبح عقلی مسئله سنه مبنی
اولوب اول ادلهٔ عدیده ایله رد و تزییف
اولنمشدر ذیل الخاتمه بعض کتب کلامیه‌ده
مصرح و منصوصدر که وزن اخروینک کیفیتی
دنیاده معهود اولان وجه اوزره اولمیه
یعنی وزن اولنان شینک ثقل و خفتی و مقدار
حجمی جهتی ایله اولمیوب بلکه جناب حق صحایف
اعمالده هر عملک مرتبه سنه کوره رزانت
و ثقل خلق ایتمکله اوله و حجة الاسلام عقایدنده
بو وجه اوزره تحقیق مرام و تحریر کلام مشکل
اقتضادنده وجه آخر اوزره متصدی توضیح
مقام اولوب صحایف اعمال میزانه وضع
اولندقده جناب حق کفهٔ میزانده رتبهٔ طاعات
مقدارنجه میل خلق ایتمکله اولور دیمشدر و بو
دخی اقتضادنغ الیده مذکور اولان فوایددندر که
معتزله‌دن منکر میزان اخروی اولنلرک وزن
اعماله فائده ملحوظ اولمق ایله بحث اولنمش
اولور دیمکله استشکال ایدنلره افعال الهی
ایچون فائده طلب اولنمز دیو جوابه تصدی اولنمشدر
نته کیم جناب حق لا یسئل عما یفعل و هم یسئلون
بیورمشدر و بعض مشایخ سلف بو مبحثی تحقیق
صددنده جائزدر که فائدهٔ وزن اعمال او عملک

ذیل خاتمه

عاملی

عاملی اولان کمسنه اعمالنک مقدارینی مشاهده
ایدوب عملی مقابله سنده عدلله مجازی ویا جود
رحمت شاملهٔ الهیه ایله زلاتی عفو اولنوب
متجاوز عنه اولدیغنی بلمک ایچون اوله دیمشدر
و بعض متأخرین دخی وزن اعمالک فائده سنی
بیان صددنده بو سؤال اوزره سوق کلام
ایدوب بعید دکلدر که وزن عمل علی رؤس
الاشهاد ارباب کمالک مراتبی و ارباب
نقصانک فضایحی ظاهر اولوب طائفهٔ اولایه
باعث توفر سرور و ابتهاج و طائفهٔ ثانیه
سبب ازدیاد حزن و نکال اولمق ایچون اوله
دیو حل عقدهٔ اشکال ایتمشلردر فائده یوم
قیامتده صاحب المیزان اولوب وزن اعماله
مباشر اولان حضرت جبریل امین اولمق اوزره
نقل ثقاتله رسیدهٔ سمع قبول اولمشدر نته کیم
ابو القاسم اللالکائی حذیفه‌دن موقوفا روایت
ایدوب کتاب السنه‌ده ذکر ایتمش. المنهج
السادس فی حقیقة الصراط و حقیقته حقیقتی
واجب التصدیق اولان امور اخرویه‌دن بریسی
دخی صراطدر و صراط متن جهنم اوزره ممدود
مویدن باریک و سیف صارمدن اصر و تیز
و جسردر قال الله سبحانه فاهدوهم الی صراط
الجحیم وقفوهم انهم مسئولون الآیه و بعض
مشایخ فن تصریح ایتمشلردر اوزره صراط متعدد
اولوب بو صفت ایله موصوف اولان صراط
اکبر اوله که جنته بلا حساب ادخال اولنانلردن
ماعدا جمیع اهل حشر اندن مرور ایلیه لر و اندن

المنهج السادس فی حقیقة الصراط و حقیقته

مرور ایتدکدن صکره صراط آخرده که جنت ونار بیننده موضوع بر قنطره در حبس وایقاف اولنوب مظالم ایچون مؤاخذه واقتصاص اولنورلر واندن صکره جنته دخول میسر اولور وصراط اولدن مرور ایدن لرنه ایچون جمیع مخاوف واهوالدن نجات وسلامت متیقن اولور زیرا العیاذ بالله اهل نار اولنلر طرف الصراطدن که جحیم اوزرینه ممدود اولان جسردر عبور ایدرکن ناره ساقط اولورلر اما اندن مرور ایتدکدن صکره الجنی اول احتمال قالورکه مظالمدن قصاص ایچون صراط ثانیده حبس وایقاف اولنه اما نار دن سلامت امر متیقندر وصراط اکبرده بعضی اول وجه اوزره درکه انک اوستنده یدی عدد قنطره موضوعه اولوب مرور ایدنلر هر برنده برجرم مخصوص ایچون ایقاف وحبس اولنورلر ازجمله قنطره اولاده جناب حقک الوهیت ووحدانیتندن سؤال اولنورلرکه کلمهٔ شهادتک مضموننه ایمان واعتقادلری عبارتدر اگر ایمان واخلاصی معتمد اولور ایسه اندن مرور ایدوب قنطرهٔ ثانیهده رسالت حضرت خاتم الانبیا صلی الله تعالی علیه وسلم سؤال اولنور قنطرهٔ ثالثهده زکاتدن وقنطرهٔ رابعهده صوم رمضاندن وقنطرهٔ خامسهده حجدن وقنطرهٔ سادسهده عمرهدن سؤال اولنوب قنطرهٔ سابعهده مظالم عبادن سؤال اولنورلر وبو قنطرهدن مرور سائرلرندن

اصعبدر

اصعبدر وروایت اخراده قنطرهٔ خامسهده حج وعمره مجموعندن سؤال اولنوب قنطرهٔ سادسهده وضو وغسلدن سؤال اولنورلر دیمک اوزره نقل اولنمشدر والله تعالی اعلم بحقیقة الحال تتمة الکلام واحادیث واخبارده وارد اولان ایتدیکی اوزره صراطدن اولا مرور ایدن رسل وبعده انبیا وبعده صدیقلر وبعده محسن اولنلر وبعده شهدا اولندن صکره مؤمنلر وبعده عرفا مرور ایدرلر وبعض مسلمین منکبا علی الوجه عبور ایدوب وبعضیلر بوز ییلده وبعضیلر بیک ییلده مرور ایدرلر وصراط بعض ناس ایچون موی دن باریک ودخی بعض آخر ایچون فضای واسع گبی عریض اولمق اوزره عنعنهٔ ثقات روات ایله مروی ومنقولدر پس بو روایتده معلوم اولورکه صراطدن جواز ومرورده بطؤ وسرعت اعمال حسبیله اوله وصراطک طولی بر روایتده اوچ بیک ییللق مسافه اولوب بیک ییلی یعنی فرازی بیک ییلق نشیب وبیک ییلق دخی سطح مستویدر وحسن بصریدن اون بیش بیک ییلق مسافه اولمق روایتی منقولدر والله تعالی اعلم بحقیقة الحال

المنهج السابع فی شفاعة النبی صلی الله علیه وسلم

وحوضه المورود وفی بیان حقیقة الشفاعة ائمهٔ اهل سنت شفاعتک حقیقتنده یعنی ملائکه ونبی آدمدن بعض نفوس زکیه اصحاب اذن الهی ایله عصاة ایچون شفاعته مرخص اولدقلرنده متفقلر اولوب نصوص قرآنیه واحادیث نبویه ایله اثبات

تتمة الکلام

المنهج السابع فی شفاعة النبی صلی الله تعالی علیه وسلم وحوضه وتقییده [illegible]

ایتمشلردر . از جمله بو آیت کریمه ایله استشهاد
قیلنمشدر که جناب حق بیورر من ذا الذی یشفع
عنده الا باذنه الآیه . وقال رسول الله صلی الله
علیه وسلم شفاعتی لاهل الکبائر من امتی الحدیث
اگر سؤال اولنوب جناب حق کتاب کریمنده
وما للظالمین من انصار . وکذلک وما للظالمین
من حمیم ولا شفیع یطاع بیورمشدر . ومرتکب
کبیره اولان کیمسه نک ایسه فمنهم ظالم لنفسه نص کریمی
ایله ظالم ایدیکی محقق اولوب ظالم اولنلره نصرت
وشفاعت غیر متحقق اولدیغی لازم اولور که مرتکب
کبیره اولان کیمسه لر شفاعتدن محروم اولورلر
دینلور ایسه جوابی اول وجهله در که بو ذکر اولنان
ایکی آیت کریمه ده دخی ظالمدن کفار ومشرکین
مراد در که جناب حق سبحانه وتعالی لا تشرک بالله
ان الشرک لظلم عظیم بیورمشدر . وارباب
خلافدن اکثر معتزله مطلقاً شفاعتی انکار
ایدوب وانلرده بر شرذمه دخی شفاعتک
الحق اوچ طائفه یه اختصاصینی ادعا ایتمشلردر
وزعم فاسدلرنجه اول اوچ طائفه دن بری
اول طائفه در که کبائردن مجتنب اولوب بعض
صغائری مرتکب اولمغله شفاعته محتاج اوله لر
وانکله مغفرت اولنه لر . وبر طائفه دخی انلردر که
مرتکب کبائر اولوب بعد ذلک توبه واستغفار
ایتمش اوله لر . وتوبه لری قبول اولنمق ایچون
شفاعته محتاج اولمش اوله لر . وبر فرقه سی دخی
اول زمره در که کبائردن وصغائردن مجتنب
اولوب ازدیاد درجات وارتفاع مراتب ایچون

محتاج شفاعت اولمش اوله لر . وبو ذکر اولنان
اوچ طائفه دن ماعداسی ایچون شفاعت وقوعنی
انکار ایتمشلردر . وبو مدعالری بنه کندی مختارلری
اولان قاعده لری ایله مقیدلردر که جمیع معتزله اتفاقی
اوزره کبائردن مجتنب اولان کیمسه نک مغفرت
ایتمک جناب حق اوزرینه واجب اولمغه ذاهب
اولمشلردر . وحال بو منوال اوزره اولدیغی شفاعته
احتیاجک وجهی قالمامش اولالر . وکذلک ارباب
اعتزال قاطبه معتقدلردر که تائب ومستغفر اولان
کیمسه نک توبه سنی قبول ایتمک جناب حقه واجب
اوله پس بو وجه اوزره دخی شفاعته احتیاج
برطرف اولمق لازم گلوب مدعالرینک بطلانی
ظاهر وباهر اولور . **بیان انواع الشفاعات و
الشفاعة العظمی المختصة بنبینا علیه الصلوة
والسلام** حضرت سلطان انبیا علیه وعلی آله
وصحبه افضل الصلوات والتحایا جنابی ایچون
مثبت اولان شفاعات معهود سائر انبیای
عظام واولیای کرام ایچون دخی ثابت اولوب
لکن خلایقی فصل قضا وموقفده اراحه ایچون
اولان شفاعت عظمی خصائصندندر . وانک
کیفیتی بو وجهله بیان اولنمشدر که حضرت رسالت
پناه صلی الله علیه وسلم وقت قیام قیامتده
فرق مبارکلری تاج خلعت ودوش مبارکلری
حلل جنت ایله مزین اولوب براق برق رفتاره
راکبا مقام محموده سعادت ایله وقوف بیوره لر
وپیشگاه دیعلریده لواء الحمد منصوب اولوب
جمیع انبیا لوالری تحتنده مجتمعاً یا رب نفسی نفسی

صداسی ایله ولولهٔ انداز چار جهت عرصهٔ عرصات
واولسه آسا زلزله‌لر آشنه‌کان عصات امتی امتی
نداسی ایله استجلاب مراحم جناب سامع الدعوات
اشتغال خلالنده مقام محموددن نزول اجلال
ادرکانی بیوروب تحت عرشده سجود ایده‌کز دال
ملائکهٔ کرام طرف الهیدن مأمورلر اولوب ایمع
الخلق وسید البشر زمزمه سیله فریاد دنان
یا حبیب الله جبین شرف قرینکی سجدهٔ نیاز
بر داشته قیل که خدنک برق شتاب دعا
مستوجب القبولک هدف اجابته موصول اولدی
سل تعطه واشفع تشفع یعنی همان مراد فؤاد
هر نه مقوله مطلب صعب المرامی استدعا
درخواسته قیل که خزاین مستحیل النفاد عطایای
الهی مبذول و مقصودک هر قنغی مستغرق
جرایم معذرت سازلرینه مبادرت ایله‌ده
شفاعتک درگاه مغفرت پناه الهیده مقبول
اولمشدر دیدکلرنده اول شفیع المذنبین و حبیب
رب العالمین صلی الله علیه وعلی آله وصحبه اجمعین
حضرتلری دخی منبع ماء الحیات ینابیع الحکم
حکمت اولان دهان سعادتلرندن اسالهٔ زلال
شفاعت ایتمکله یا رب امتی امتی المتمکنین
اسئنی لا اسئلک الیوم نفسی ولا فاطمة
ابنتی بیوره‌لر و جناب حضرت یونس پیغمبر
دخی فرستادهٔ ساحهٔ کبریا اولان کلدستهٔ
شفاعتلرینی نهادهٔ بیشطاق اجابت قیلوب
کتاب اعمالی خاتمهٔ توحید ایله مختتم اولنلر
حقهٔ سرلرینه قلبلرنده مقدار ذره جوهر ایمان

مخزون

مخزون اولان مفلسانی رأس المال محاسن
اعمالی هالکت نصاب ثواب دنیا خفیف مظهر
الطاف سبحانیه ایلیه اللهم یسر لنا ولاخواننا
المسلمین التذییل بو ذکر اولنان وجه اوزره
حضرت پیغمبردن اولان شفاعت عظمادن
ماعدا شفاعتک سایر اصنافی جمیع رسل انبیا
بلکه علما و اطفال و شهدادن دخی صادر
اولمق جائز اولوب و اول بابده اخبار کثیره
وارد اولمشدر از جمله اطفالک و ساقط
اولان جنینک ابوینه شفاعتلری و شهید
ومجاهدک معاونتلرنده بولنان کمسنه‌لره و اقربا
واصحاب کرامین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین
حضراتنک کندولره محبت اوزره اولنلره و علما
عاملینک کذلک کندولر حقنده محسن اولوب
وقوینلر اولنلره شفاعتلری امر مقرر ایدوکی
کتب کلامیه مفصلاتنده مذکور اولدیغی
اوزره احادیث عدیده ده منصوصدر از جمله
ابن ماجه روایتی ایله رسیدهٔ رتبهٔ صحت
اولان احادیث نبویه دندر که عرصهٔ محشرده
جمیع ناسک صف بصف وقوفلری حالنده
بعض اهل نار اهل جنتدن بعض اصدقاسنه
مصادف اولوب معلومک دکلمیدر که دنیاده
سنکله مقارنتمز حالنده بندن آب طلب
ایدوب بن دخی امرکه امتثال ایله سنی سقی
و ارواقیلمشیدم دیدکده اول حالی شخص
مذکور دخی تذکر ایتمکله انی شفاعته متعهد
اولوب شفاعتی قرین قبول اوله و بعضیلر

التذییل

شفاعت مخصوص اولنلری بیان ایدر

حدیث ابن ماجه رضی الله عنه

دخی اعطار وضو اوکه مماثل و مدالی بعض حقوق
جزئیه تذکیری ایله بینلرنده معارفه متحقق اولور
اهل جنت شفاعتی ایله نیجه اهل نار نجات بولوب
دخول جنته فائز اوله لر یسر الله تعالی لنا و لسائر
اخوننا المسلمین بوندن قطع نظر بلکه بعض
اعمال دخی بر صورت مناسبه تمثل ایتمک وجهی
اوزره صاحبنه شفاعت سزا اولمق احادیث
صحیحه ایله مقرر و مثبتدر از جمله صیام یک
و قرآنک و توبه نک صائمه و حامل و تائبه شفاعتی
احادیث عدیده وروده ایتمشدر حوض صلی الله
تعالی علیه وسلم حضرت سلطان انبیا صلی الله
علیه وسلم طرف آلهیدن موعود اولان حوض
روز قیامتده الکا اخبار مؤمنین ورود ایلک
ایله متمتع اولوب اشرار ممنوع و مطرود اولورلر
اخبار صحیحه ده وارد در و وقوعی جهتی ایله ایمان
و تصدیقی واجب اولمشدر و احادیث نبویه ده
ورودی اکثر من یحصی در از جمله بخاری و مسلم
اتفاق اوزره تخریج ایتدکلری احادیث شریفه
دندر که عبد الله بن عمرو بن العاص روایتی
ایله منقول اولمشدر قال رسول الله صلی الله
علیه وسلم حوضی مسیرة شهر ماؤه ابیض
من اللبن وریحه اطیب من المسک و کیزانه
کنجوم السماء من شرب منه لا یظمأ ابدا احد
رسول الله اسلاف معشرینده بعض ائمه دین
قرآن کریمده مذکور اولان کوثردن حوض رسول
مراد اولمق اوزره تصریح و تنصیص ایتمشدر
اللهم یسر لنا و لاخواننا المسلمین التمتع منه

بعض

بعض مشایخ نقلی اوزره موقف محشرده جناب
سید المرسلین حضرتلرینک حوض موعودندن
غیری حوض موردی و لب تشنگان عرصه گاه
برتو ماوسوز حشری سیراب ایسا زاولورما منزوب
اولمق اوزره روایت اولنمشدر اما بعض ائمه
اعلام هر نبی ایچون موقف حشرده بر حوض مخصوص
اولوب امتلری اکا ورود ایتمک ایله متمتع اولورلر
دیو روایت ایدوب بعض آثار ده ورودیتی
بیان ایله متصدی اثبات مدعا اولمشدر از جمله
اول قولی مؤید اولان اخباردندرکه حضرت
صالحک علی نبینا و علیه الصلوة والسلام ایچون
ناقه سنک ضرعی حوض مقامنه قائم اولمغله
جمیع انبیانک موقف عرصاتده حوض مخصوصلری
اولوب انجق حضرت صالح ایچون حوض مخصوص
اولمیه دیو نقل اولنمشدر والله تعالی اعلم بالصواب
المنهج الثامن جنت و نارک حالا مخلوق و موجود
اولدقلرین اثبات بیاننده در جنت و نار
جمهور مسلمین اتفاقلری اوزره جناب حقک سموات
و ارضی خلقی وقتنده خلق اولنوب حالا مخلوق
و موجودلردر و الی ابد الآباد باقی اولوب فنا بذیر
اولمزلر نعمات اهل جنت دخی دایم و باقیدر
جهنمک دخی العیاذ بالله مخلد اولنلر ایچون نیرانی
و عذابی دوام اوزره اولدیغی بیی و جنتک الآن
موجود ایدیکنه دلالت ایدن ادله قاطعه دندرکه
قرآن کریمده جناب حق بیورر وجنة عرضها
کعرض السموات والارض اعدت للمتقین قال
تعالی ایضا وازلفت الجنة للمتقین الآیه

بعض اعمالک صاحبنه شفاعتی

حوض رسول الله صلی الله علیه وسلم

الله

المنهج الثامن جنت و جهنمک حالا مخلوق و موجود اولدقلری بیاننده

زیرا معدوم اولان شیئه یه مهیا و آماده در
دیمك صحیح اولدیغی امر مقرر در واکر سؤال ایدلسه
جائزدر که مدت واز لفت کلمه لری تحقیق وقوعنه
بناءً مستقبلدن لفظ ماضی ایله تعبیر قبیلندن
اوله نته کم ونفخ فی الصور نظمکریمنده و
کذلك ونادی اصحاب الجنة اصحاب النار آیت
کریمه سنده واقع اولمشدر پس افاده مدعاده
نص اولیوب جنتك حالا وجودنه دلالت
ایتمش اولمز دینلورایسه بو سؤالدن جواب اول
وجهیله درکه ظاهردن عدول اولنوب خلاف
ظاهر اراده اولنمق ضرورت داعیه اولدقده قرینه
قائم اولدیغجه جائز دکلدر دیمکله قول مخالفی
تزییف اولنوب وکذلك بو وجهله دخی
سؤال ایراد اولنمشدر که قرآن کریمده بعض
آیاتك ظاهرندن الآن جنتك موجود اولمیوب
بلکه وقت حشرده خلق اولنمسی فهم اولنور ازجمله
بو آیت کریمه دنکه جناب حق بیورمشدر
تلك الدار الآخرة نجعلها للذین لا یریدون
علواً فی الارض ولا فساداً الآیه بو وجهله جواب
ویرلمشدرکه صیغهٔ مضارعدن کاهی استمرار
زمان ماضی اراده اولنور بو آیت کریمه ده
دخی اول سؤال اوزره وقوع بولنوب نجعلها
جعلناها معناسنه در ومعنای استقبال اراده
اولندیغنه تسلیم اولندیغی صورتده قصهٔ حضرت
آدم وحوا ایله که جنتده ساکن اولوب بعد ذلك
خروج دهبوطلری نص کریمله ثابتدر استدلال
اولنور وحاشا بساطین دنیادن بر بستان المغه

حملی نلا حب بالذین جرا سنه جادم المعتزله مردود
ایدیکی ظاهر و باهر اولوب بو تحقیق کلام محقق
تفتازانی ده منصوص و مصرحدر وقاطبهٔ اهل
سنت وجماعت سالف البیانی اوزره جنت ونارك
حالا موجود اولدیغنده اتفاق ایدوب مخالفین
زمره سندن ابو علی جبائی وبشر بن المعتمر و
حسین بصری دخی اهل سنته موافقت ایتمشلردر
لکن عباد ضیمری وضرار بن عمرو وابو هاشم
وعبد الجبار کبی اکثر معتزله اکرچه ذاهبلردر که
حالا موجود اولمیوب یوم جزاده خلق اولنه
دید کلری بعضیلری بر هان عقلی اقامتی
ایله اثباته متصدی اولوب بعضیلری دلیل
سمعی ایرادی ایله بیانه مبادرت ایتمشلردر
و بر هان عقلی اقامته تصدی ایدنکه عباد
ضیمریدر دیمشدرکه الآن جنت ونار موجود
اولدیغی صورتده اوج احتماله منحصر اولوب
اوچی دخی محال و ممتنعدر زیرا موجود اولدیغی
البته یا عالم افلاکده یا عالم عناصرده یا عالم
آخرده اولمق فرض اولنور افلاکده اولمق
فلکك قابل خرق والتیام اولدیغی جهتندن
ممتنع و باطلدر ولکن نفات فاسده انك افلاك
ایله مخالطه اولمسی مستحیلدر عالم عناصرده
فرض اولنسه تناسخه مؤدی اولور اول ایسه
ابطال اولنمشدر و بو تقدیرجه بر عالم آخرده
فرض اولنمق کذلك بطلانی اول وجهله مقرر اولور
فلك بسیط اولوب کروی الشکل اولدیغی جهتنده
عالم آخر موجود اولسه اول دخی بهر حال بسیط

سؤال

جواب

سؤال دیگر

جوابه

اقوال علما انجمن دخی و معتزله نك بیانی وارده

اولوب كروی الشكل اولمق محقق اولمغله انكچیه
بتینده خلا اقتضا ایدر اول ایسه بین الاستحاله‌در
دیمشلردر وانلره جواب اول وجهله دركه اولا
فلكك الجوان حرقی والتیامی امتناعی مسلم
دكلدر واولا بونده افادت ایتدكلری ادله
تزییف وابطال اولنمشدر ولذلك عالم
عالم عناصرده اولمق تناسخه مؤدی اوله وكذلك
عالم آخرك امتناعی دخی مسلم دكلدر وبونك تحقیقی
تفصیلی كتب مفصله‌دن طلب اولنه ودلیل
نقلی اقامتنه تصدی ایدنلر دخی ایكی دلیل
سمعی مشهوره تشبث ایدوب دلیل اول ایله
تمسك ایدنلر دیمشلردركه جناب حق جنتك
وصفنده اكلها دائم بیوروب موضع آخرده
كل شیء هالك الا وجهه بیورمشدر پس اكر
جنت حالا موجود اولمش اولسه جمیع اشیانك
اولدقده مأكل بهشتی دخی هالك اولمق لازم
اولوب دائم اولمق لازم كلوردی اكا اول وجهله
جواب ویریلوركه دوام اكل جنتدن مراد
علی سبیل البدل دائم اولمقدر یعنی هر بعضیسی
فنا پذیر اوله یرینه بر غیریسی رسیده اولور دیمكدر
زیرا مأكلدن بر مأكول اولان شی البته فانی
اولور وظاهردركه اكل جنتك علی سبیل البدل
دوامی منافی هلاك دكلدر یاخود دیرزكه
هر شیئك هلاكندن مراد ممكن اولدیغی جهتدن
حد ذاتنده هالك اولدیغی اوله زیرا وجود امكانی
ضعیف اولمغله كویا هالك ومعدوم اولنلره ملحق
اوله یاخود دیرزكه جائزدركه جمیع موجودات

اهلاك

اهلاكی اولدیغی وقتده جنت ونار دخی بر آن
تفریق اجزا طریقی ایله اهلاك اولنوب ینه ایجاد
اولنه‌لر پس ذاتا دائم اولوب بحسب الصوره
آنا هلاك اولمش اولورلر ودلیل ثانی ایله تمسك
ایدنلر دیمشلردركه حق جل وعلا جنتك وصفنده
وجنة عرضها السموات والارض بیورمشدر
پس بو آیت كریمه‌دن استنباط اولندیغی اوزره
تداخل اجسام ممتنع اولدیغی جهتدن قبل فنا
السموات والارض جنت ونارك موجود اولمسی
متصور اولمز وبوكا اول وجهله جواب ویریلوركه
مراد جنتك عرضی سموات وارضك عرضی
كبیدر دیمكدر زیرا عرض اعراض مقوله‌سندن
اولوب عرض واحد شخصی ایكی محل ایله قائم اولمق
جائز دكل ایدیكی ظاهردر وآیت اخراده
اولنوب عرضها كعرض السموات والارض
وارد اولدیغی بو معنایه مؤید بلكه معین‌در پس
عرضها السموات والارض كلام تشبیهی ابو یوسف
ابو حنیفه دیمك قبیلندن اولمش اولور یعنی مثلا
ابو یوسف ابو حنیفه‌در دیمكده مراد ابو حنیفه
كبی‌در دیمك اولدیغی ظاهردر واما تنعمات
اهل بهشتك الی ابد الآباد بقاسی خصوصنده
مخالف مسلك اهل حق اولان بعض یهود جماعتی
اولان قول مردوددركه انلر جنتده اولان
تنعمات جسمانیه‌نك مدتی درت بیك ییل
اولوب اول مدتدن صكره اهل بهشتك خلقتلری
طیور خلقتنه متبدل اولور واول حالده انلرك
قوتی معارف ولذات روحانی اولوب لذات

جواب عن [illegible]

جواب آخر

جواب آخر

جواب آخر

[illegible] ثبت بالدلیل النقلی

جواب عن بعضها

[illegible] اهل جنت [illegible] مردود

جسمانی فانی والمغیله منقضی و زائل اولور دیرلر
و بو مذهبک بطلانی جمیع اهل ماسک جنت
و اهل جنت مخلد و باقی اولمق اوزره اجماعلرینه
مخالف اولدیغی جهت ایله متحقق اولمشدر
و بهشت و دوزخده خلود نص قرآنی ایله
ثابتدر و بو مسئله ده جبریه دخی مخالف مذهب
اهل حق اولوب دار نعیم و دار عذابک اهل
جنتک بهشته و اهل جهنمک دوزخه دخوللرندن
صکره فانی و معدوم اولور دیمشلردر و بو
قوللرک بطلانی اهل سنت مسلکنی بیان صددنده
ایراد اولنان ادله یی متدبر و متأمل اولنلره
ظاهر و باهر اولوب تفصیل و بیانه محتاج دکلدر
والله تعالی اعلم بحقیقة الحال تتمة الکتاب
اهل جنتک جناب حقی رؤیتلرینک جوازی و وقوعی
بیاننده در اهل سنت اتفاق قلدی اوزره مؤمنینک
جنته دخوللرندن صکره جناب حقی لا فی مکان ولا فی
جهة رؤیتلری امر محقق اولوب تصدیق و قبولی
واجب اولان امورد ندر و ائمهٔ دین بیان وقوع
رؤیتده اجماع و نص ایله احتجاجه تصدی ایتمشلردر
اولا اجماع ایله استدلال اول وجه اوزره درکه
امت ناجیهٔ محمدیه وقوع رؤیتده بین المسلمین
مخالفت حدوثندن مقدم اتفاق ایتدکلری
ایله و بو بابده وارد اولان آیات و احادیثی
ظاهری اوزره حمل ایتمده اجماعلری ایله استدلال
ایتمشلردر و اما نص ایله احتجاجلری بو خصوصده
وارد اولان آیات و احادیث ایله استدلاللری
درکه از جمله بو آیت کریمه ایله اثبات مدعایه

متشبث

مطلب ... اقوال اهل الباطله

تکمله اثبات رؤیة الباری سبحانه لاهل الجنة

متصدی اولمشلردر قال الله سبحانه وجوه یومئذ
ناضرة الی ربها ناظرة و بو مضمونده آیات عدیده
وارد اولمشدر و بو مدعای اثباتده احتجاج
ایتدکلری احادیث نبویه درکه حضرت رسالت
پناه بیورمشلردر سترون ربکم یوم القیامة کما ترون
القمر لیلة البدر و بو مضمونده احادیث نبویه
طرق عدیده ایله وارد اولمشدر حتی بعض محدثین
حدیث رؤیتی کبار صحابه دن یکرمی بر نفر کیمسه
روایت ایتمشدر دیمک اوزره تنصیص ایتمشدر
و اما بیان امکان رؤیتده احتجاج ایتدکلری
ادله دندر که جناب حضرت حق تعالی کریمنده
حکایة عن موسی بیورمشدر رب ارنی انظر الیک
قال لن ترانی ولکن انظر الی الجبل فان استقر مکانه
فسوف ترانی و بو آیت کریمه ایله ما نحن فیه الجوازی
استدلال ایکی وجه اوزره اولوب وجه اول
بو گونه تقریر اولنمشدر که اگر رؤیت باری جائز
اولمسه حضرت موسی انی طلب ایتمزدی ولازم
حضرت موسانک عدم طلبیدر نفی و اجماع و تواتر
ایله بطلانی مقرر اولوب ملزوم که رؤیتک
عدم جوازیدر انک دخی بطلانی متحقق والمعیله
جوازی متعین اولور و وجه ثانی بو وجهله تقریر
اولنور که آیت کریمه ده رؤیت جمال الٰهی استقرار
جبله تعلیق اولنمشدر و استقرار جبل لنفس الامره
امور ممکنه دن اولوب امر ممکنه تعلیق اولنان
شیء دخی البته امر ممکن اولمق محقق اولور و بو
مبحثده معتزله بر قاچ وجهله اعتراضه تصدی ایدوب
ائمهٔ اهل سنت طرفلرندن کلا ملزم رد و تزییف اولنمشدر

قول بعض اهل السنة و ابطاله

تفصیلی بو جمله یه کنجایش پذیر اولمق ایله ذکرینه
تصدی اولنموب مفصلات کتب کلامیه یه حواله
اولندی قول بعض اهل السنة و ابطاله بو مسئله ده
مجرد معتزله دگل بلکه جمیع فرق مخالفین مسلک
قویم اهل سنتدن انحرافله مخالفت ایتمشلردر
و اول جمله دن فلاسفه و زیدیه و خوارج دخی رؤیت
ایچون رائی و مرئی بیننده مقابله دن لابد اولدیغی گبی
کذلک بینلرنده مسافهٔ معینه اقتضا ایدر یعنی
رائی ایله مرئی بینلرنده کمال بعد ایله بعید اولموب
کمال قرب ایله قریب دخی اولمامق استلزام
ایدر و شعاع عین رائی مرئی یه متصل اولمق
اقتضا ایدر و امور مذکوره تحیزه مستتبع
اولوب جناب حقک مکاندن تنزهی دخی
رؤیتنک امتناعنه دلالت ایدر دیمشلردر
و معتزله دخی بو مبحثده ذکر اولنان طوایف
ایله متفق الکلمه در و بو کلاملری اول جهتله
رد و ابطال اولنور که اگر مقابله و او مقوله
امورکه رؤیته شرط اولمق ادعا ایتمشلردر
رؤیتنک شرطی اولسه رؤیت انلوسز متحقق
اولمز لیس تالی باطل المغیله مقدمک بطلانی
دخی مفرز اولور و بیان ملازمت انتفاء
شرط مستلزم انتفاء مشروط اولدیغی ایله متحقق در
و بیان بطلان تالی جناب حقک مخلوقاتی
رؤیتی مقرر المغیله در که رائی ایله مرئی بیننده
مقابله و اتصال شعاع مثللو امور مستحیل
ایکن رؤیت متحقق اولیجق رؤیت او مقوله
امور ایله مشروطه دگل ایدیکی ثبوت بولور

وجناب

المنهج التاسع فی امامت و خلافت بیانندهدر

وجناب حقک مخلوقاتی رؤیتی ایسه نظم کریمده
و احادیث نبویه ده ورود ایله معلوم در که
جناب حق قرآن کریمده الم یعلم بان الله یری
بیورمش و جناب رسول اکرم صلی الله علیه و سلم
دخی الاحسان ان تعبد الله کانک تراه فان لم
تکن تراه فانه یراک بیورمشلردر المنهج التاسع
امامت و خلافتک حقیقتی و وجوبی و خلفای
اربعه نک خلافتلری و فضیلتلری بیاننده در
امامت اول ریاست عامه دن عبارتدر که
تسویهٔ امور دنیا و دین و حفظ حوزهٔ
ممالک مسلمین ایچون خلافة عن النبی علیه
السلام ثبوت بولمش اولوب انقیادی کافهٔ
جمیع امت اوزره واجب اوله و بعد زمان
النبوة نصب امام جمیع انام اوزره واجب
اولدیغنده طوایف مسلمین اجماع و اتفاق
ایتمشلردر و عند اهل السنه وجوبی ادلهٔ سمعیه
ثابت اولمق قرار داده اولوب کتاب و سنت
و اجماع ایله احتجاج و استدلال قیلمشلردر وجه
کتاب ایله استشهادلری اول وجهله درکه جناب حق
بیورمشدر اطیعوا الله و اطیعوا الرسول
و اولی الامر منکم و سنت ایله استدلال و
احتجاجلری بو حدیث شریفله درکه حضرت
رسول اکرم صلی الله علیه و سلم بیورمشدر
من لم یر علی نفسه اماما مات میتة جاهلیة و
اجماع دخی بو وجهله ثبوت بولمشدرکه عند
وفات النبی صلی الله علیه و سلم مهاجرین
و انصار دن جم غفیر سقیفهٔ بنی ساعده ده

اجتماع قیل فارنده حدیث مذکوری تذکر ایدنده
ناشی کندیلر ایچون یوم واحد بلا امام مرور ایتدیکنه
راضی اولمیوب استعجال ایتمك دمثللرینه
نصب امامی اهم واجبات والزم مهمات قیلوب
مبادرت واهتمام ایتمشلردر وخلفادن
هر برینك وفاتی عقبنده دخی منوال مذکور
اوزره نصب امام امرنده فوق الغایه اهتمام
ایتمشلردر فلهذا حقیت نصب امامی انکار
ایدنلرك سنه تکفیر اولندیغی ائمه حنفیه
بعض فحولی تصریح ایتمشلردر ووجوب نصب امام
نصب امامده بر دلیل دخی اولدر که علماء فن
تصریح ایتدکلری اوزره هر امر که برواجب
مطلق انکه موقوف اولوب انسز تمام اولمیه
انك دخی وجوبی متحقق اولور لیس طرف شرعدن
اقامت حدود وتنفیذ احکام وتجهیز جیوش
وسد ثغور مثللو اوامر مأمور بها اولوب
حمایت بیضه اسلام وتسویه احوال انام
بدون وجود الامام متیسر اولمدیغی جهتدن
نصب امام واجب اولدیغی مثبت اولور
وکذلك مهر وقتنك وجود امام قسمت غنائم
وجمع عشور ومهر نصوص واخذ قطاع طریق
ودفع فتن واقامت جمعه واعیاد واکا بکزر
دخی نیجه وجه ایله استجلاب منافع واستدفاع
مضاری مستتبع ومتضمن اولوب اولکه
بو منوال اوزره صلاح معاش ومعاده
سبب اوله وجوبی امر مقرر اولور وصغری
قضیه کمال وضوحندن ناشی ضروریاته بلکه

مشاهداته

مشاهداته ماعدا اولوب نظام امور ملك وملت
وصلاح مصالح دین ودولت بر سلطان
قاهرك وجودینه مترتب ومنوط ایدیکی محتاج
بیان دکلدر بلکه بو خصوصده ارباب الباب
ایچون مشاهده لری کافی اولوب دلیل اقامتنه
حاجت قالمز زیرا رفقای طریق مثللو جماعت
قلیله نظام حاللرین حفظ ایدرلر رئیسلری اولمسه
توکون کلمه وشرور جمعیتلرینه مقتضی اولوب
معامله لری شایبه شر وفساددن خالی وکوردن
اجماع واتفاقلری حلیه صلاح وسداددن
خالی اولمق محال اولور وبو کیفیت بنی آدمه
مخصوص اولمیوب حیوانات عجمیه بیننده
دخی مقرردر که جمعیت نحل ایچون امیر مخصوص
که یعسوب اطلاق اولنور رئیس مقامنده
اولدقجه اتباع علیه هیئت اجتماعیه تطرق
اختلالدن مصون وفقدانی حالنده انتظاملری
انتشار وتفرقه یه مقرون اولور ایدیکی مشاهده
ایله معلوم اولان اموردندر وعمر بن الخطاب
رضی الله عنه حضرتلرینك بو کلامی که مایزع
السلطان اکثر مما یزع القرآن بیورمشلردر
تأیید مدعاده کمال وضوح وظهوریله توضیح
وافاده دن مستغنیدر وبو دخی معلومدر که
امام کرك عادل وکرك جائر شرعه مخالف
اولمیجق الا اطاعت وانقیاد واجبدر ووقت
واحدده ایکی امام نصب اولنمق علی القول
الاظهر جائز دکلدر که مؤلفات ثقاتده مسطور
ومصرحدر افضلیة الصحابه علمادن بر فرقه

عدم جواز تعدد الائمة

وجوب نصب الامام

بیان فضیلة الصحابة الکرام ... اجمعین

صحابهٔ کرامدن بعضنی بعض آخر اوزرینه تفضیلی
تجویز ایتمیوب مجموعی کف واحده مجتمع اولان
اصابع کبی دردیمشدر لکن اکثر ائمه‌دن بونک
خلافی منقول اولوب ازجمله قاضی عیاض
اکمالده ابو منصور البغدادیدن نقل ایتمشدرکه
اهل سنتک اتفاقلری اوزره خلفای اربعه سائر
صحابهٔ کرامدن افضل اولوب اندن صکره
عشرهٔ مبشره وبعدهم اهل بدر واندن صکره
اهل احد واندن صکره اهل بیعة الرضوان
وبعد هؤلاء انصاردن اهل عقبتین و
سابقون اولون سائرلرندن افضل اوله
و سابقون اولونک تعیننده اقوال مختلفه
وارد اولوب بعضیلر مصلی القبلتین وبعضیلر
اهل بیعة الرضوان اولمق طرفنه ذاهب اولوب
بعضیلر اهل بدر مراد دردیمشلردر و بر طائفه
دخی اصحابک حیات نبویده وفات ایدنلری
بعد النبی علیه السلام باقی قالنلرندن افضل
اولمغه ذاهب اولوب ابن عبد البر دخی
بو قولی اختیار ایدوب بو حدیث شریفله
استدلال ایتمشدرکه حضرت رسالت
پناه بیورر انا شهید علی هؤلاء و اهل سنتک
اهل سنتدن منحرف اولان مخالفین بیننده
افضلیت خلفای اربعه‌ده اختلاف اولوب
ازجمله خطابیه افضلیت عمر بن الخطابی
اختیار ایتمشلردر و راوندیه اعمام رسول الله
صلی الله علیه وسلمدن عباس ابن عبد المطلبک
افضلیتنی ادعا ایدوب شیعه افضلیت علی

ذاهبلردر

خلافة ابی بکر رضی الله عنه و افضلیتی

ذاهبلردر وزعملری اوزره مدعالرین اثبات
داعیه‌سی ایله ادلهٔ واهیه اقامت ایدوب اهل
سنت طرفندن کلاملری وجوه ایله رد وتزییف
اولنمشدر خلافة ابی بکر وافضلیتی جمیع اهل
سنت اتفاقی ایله ثابتدر رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم امام حق حضرت ابو بکردر
که صحابهٔ کرام انک امامتنده اجماع ایدوب
وبیعتنده اتفاق قلدیلر وخلیفهٔ رسول الله
اطلاق ایتدکلری حقیقتده امامتنه اجماع
مثابه‌سنده در اول ایسه کمال ظهوردن
ناشی محتاج بیان دکلدر وبعد نبی علیه
الصلاة والسلام بو امتک افضلی ابو بکر
صدیق بعده عمر ابن الخطاب وبعده عثمان
ابن عفان وبعده علی بن ابی طالب اولدیغی
اهل حق قتنده قرار داده اولوب افضلیتلری
ترتیبی خلافتلرینک ترتیبی اوزره در
وابو بکر صدیقک جمیع اصحابدن افضلیتی
عند اهل الحق ادلهٔ کثیره ایله ثبوت بولوب
ازجمله اتقای جمیع امت اولدیغی جهت ایله
که اتقی اولان عند الله اکرم اولمق مقرردر
واتقی اولدیغی بو آیتک مخوای کریمی ایله ثابتدرکه
جناب حق عز وجل وسیجنبها الاتقی الذی
یؤتی ماله یتزکی بیورمشدر وجمهور اهل
تفسیر ومشاهیر علمادن جم غفیر روایت ایتمشلرکه
ابو بکر صدیق حقنده نازل اولدیغنده اتفاق
ایتمشلردر واتقی اولان عند الله اکرم اولدیغی
دخی ان اکرمکم عند الله اتقاکم قول کریمی ایله

ثبوت بولمشدر و بو بابده احادیث کثیره دخی
وارد اولمشدر که از جمله حضرت رسالت پناه
صلی الله علیه وسلم بیورر والله ما طلعت
الشمس ولا غربت بعد النبیین والمرسلین
علی احد افضل من ابی بکر و کذلک احادیث نبویه
دندر که جناب اصدق القائلین صلی الله علیه
وعلی آله وصحبه اجمعین حضرتی بیورمشدر
ما ینبغی لقوم فیهم ابو بکر ان یتقدم علیه
غیره و علی بن ابی طالبدن کرم الله وجهه
حضرتلرندن مرویدر که خیر الناس بعد
النبیین ابو بکر ثم عمر ثم الله اعلم بیورمشدر
و محمد ابن الحنفیه دن نقل اولنور که والد
ماجدی امام علی حضرت عمر منبر اوقه یه صعود
ایدوب قرائت خطبه اثناسنده ایکن ابدی
من خیر الناس بعد رسول الله دیو سؤال ایتدکده
امام علی الکا ابو بکر دیو جواب ویردکده تکرار
سؤاله متصدی اولوب ثم من دیدکده عمر
دیوب تکرار ثم من دیدکده عثمان دیو جواب
ویرمشیدی ذکرت محمد بن الحنفیه مرتبه
رابعه ده بنه ثم من دیو سؤالی تکرار ایتدکده
امام علی سکوت ایدوب بر مقدار توقفدن
صکره لو شئت لانبأتک بالرابع دیو حضرت محمد
حنفیه انت دیو کندولرینی تعیین ایتدکده
امام علی کرم الله وجهه تواضعا وهضما
لنفسه ابوک امرؤ من المسلمین دیمکله قطع
سررشته قیل وقال و ختم بیوندی مقال
ایتمشلر ایدی و الحاصل خلافت ابی بکر

بعد

[illegible]

بعد رسول الله صحابه کرامک اتفاقی ایله الکا بیعت
ایدوب خلیفه رسول الله دیمکله تلقیب ایتدکلری
جهتدن مجمع علیه اولوب اجماع ایله ثبوت بولمشدر
وانک خلافتی خلالنده وقوع بولان تألیف
قلوب و تتابع فتوح و قتل اهل رده و جزیره
عربی شرکدن تطهیر و اول مشکلاته رجلیله
اکثر من ان یحصادر و خلافتی ایکی سنه درت
ای و بر روایتده التی ای واقع اولوب مرض
موتنده دار آخرته انتقالی متیقن اولدقده کتب
عهد املا ایدوب کندودن صکره خلافتی حضرت
عمر فاروقه تخصیص و تنصیص ایتمشدر ابو بکر صدیقک
رضی الله عنه افضل خلفای اربعه اولوب خلافتنک
حقیتی اثباتنده کتب موثوقه ده ادله کثیره ایراد
اولنمشدر که بو رساله مختصره یه گنجایش پذیر اولمدیغی
جهتدن بو مرتبه ایله اکتفا اولندی فی خلافة عمر
رضی الله عنه بعد وفات الصدیق خلیفه برحق
عمر بن الخطاب حضرتلریدر که خلافتی نص املا
یعنی آنفا ذکر اولندیغی اوزره سلفی ابو بکردن
تنصیص ایله و اجماع ایله ثبوت بولمشدر زیرا
ابو بکر صدیقک وفاتنه قریب املا قیلدیغی
کتاب عهد که بعد الاستکتاب اول صحیفه‌یی
مختوم قیلوب ناسی اننده تعیین ایتدیگی کمسنه‌یه
بیعت ایله امر ایتمکله جمیع ناس بیعت ایدوب
بو وجه اوزره خلافتنه اتفاق وقوع بولمشدر
و امر خلافتده نهج عدل و استقامت اوزره
سلوک ایدوب عهد خلافتنده جانب شرق
اقصام خراسانه دک فتح اولنمغله ممالک اسلامیه

مدة خلافة ابی بکر الصدیق رضی الله عنه

خلافة عمر الفاروق رضی الله عنه

ضمیمه قیلوب دولت ملوک عجم منقرض اولمشدر که
تفصیلی کتب تاریخ وسیرده مذکور ومسطوردر
ومدت خلافتی اون سنه والتی ای اولوب
سن شریفی التمش اوچ سنه یه بالغ اولدقده
مغیرة بن شعبه نک غلامی ابولولوء کنیتیله
مکنی فیروز نام نصرانی اشقی نک الندن هجرتک
یکرمی اوچنجی سنه سی ذی الحجه سنده سیر اشرب
شهادت اولمشدر رضی الله تعالی عنه وجزاه الله
عنا خیر الجزاء **خلافة عثمان ذی النورین رضی الله**
تعالی عنه عند اهل السنة عمر بن الخطابدن
صکره خلیفهٔ برحق عثمان بن عفان حضرتلری
اولوب امامتی شوری واجماع ایله ثبوت بولمشدر
زیرا حضرت عمر وفاتنه قریب اولدقده امر خلافتی
کبار صحابه دن التی نفر کمسنه بیننده که عثمان
وعلی وزبیر وطلحه وعبد الرحمن بن عوف
وسعد بن ابی وقاصدر شوری قیلوب جمیع
مؤمنینی انلردن بعضنده تخییر ایلمشیدی پس
انلر دخی بعد دفن عمر اتفاق اوزره تنصیب
وتعیین خصوصنی عبد الرحمن بن عوفه تفویض
ایدوب اول بابده حکمنه راضی اولدقلرنده
اولدخی عثمان بن عفانی اختیار ایدوب
صحابه دن جم غفیر محضرنده اندن بیعته متصدی
اولدیغی سائرلر دخی بیعته مبادرت ایدوب
جمله الی اطاعت وانقیاد ایله اقامت جمع
واعیادده اقتدا وعلی ماهو الواجب اتباع
قیلمشلریدی وعهد خلافتنده فتح بلاد وامصار
وتشتیت جمعیت کفار کثرت اوزره وقوع بولوب

خلافة عثمان بن عفان رضی الله عنه

وناسخ مصحف اولدقده جمع مصاحف عثمانیه
ایلمشدر وسن شریفلری ابن اسحق روایتی اوزره
سکسان وواقدی روایتی اوزره سکسان ایکی
سنه یه بالغ اولدقده شهیدا واصل جوار
رحمت اولمشدر ومدت خلافتلری ذی الحجه نک
ابن اسحاقدن اون ایکی سنه دن اون ایکی
کون ناقص اولمق اوزره منقول اولوب
بعض رواتک نقلی اوزره اون بر سنه اون ایکی
واون درت کون واقع اولمشدر رضی الله
عنه **خلافة علی بن ابی طالب کرم الله وجهه**
خلافت حضرت ذی النورینندن صکره خلیفهٔ
برحق حضرت امام علی اولوب خلافتی
اجماع ایله ثبوت بولمشدر که شهادت عثمان
بر روایتده اوچ کون وبر روایتده بش کون
مرورنده کبار مهاجرین وانصار جمع اولوب
عصرک اهلی بینک افضلی وخلافته اولی واحقی
اولدیغی جهتدن قبول خلافت التماسیله ابرام
ایلمشلر ایدی لکن اولا تقلد خلافتدن
استنکاف وابا ایله مطلوبلرینه مساعده
بیورمیوب بعد ذلک امتناع کثیره ومدافعه
طویله دن صکره بالاخره مأمولترین قبوله
موصول قیلدقلرنده هجرت نبویه نک
اوتوز بشنجی سنه سی ذی الحجه سنک یکرمی
بشنجی کونی یوم جمعه ده ناس مسجد رسول الله ده
جمع اولوب بیعته مبادرت ایلمشلردر پس
خلافتی اهل حل وعقدک اجماعیله ثبوت
بولوب رابع خلفای راشدین اولدیغی متحقق

خلافة علی بن ابی طالب کرم الله وجهه

المشدر • وعهدا مانتنده وقوع بولن وقايع
وفتوحات كتب تاريخ وسيرده مسطوردر •
خلافتی حالنده سنين هجرت نبويه دن
اربعين كامل رمضاننك اون اوچنجی كونی
مسجد كوفه ده اداى صلات صبح اثناسنده
عبد الرحمن بن ملجم نام شقی اللدن جريح سيف
غدر اولوب شهر مزبورك اون يديجی كونی
يوم جمعه ده شهيدا واصل جوار قدس اولوب
مرغ روح مطهری آشيانه از گلستان بهشت
مورود اولمشدر • اشهر روايات اوزره
سن شريفی التمش اوچ ومدت خلافتی بش
سنه دن بر قاچ كون ناقص واقع اولمشدر
كرم الله وجهه ورضی الله عنه ودار آخرته
انتقالی جناب رسول اكرم صلی الله عليه وسلم
حضرتلرينك جوار رحمت سعادت ايله ارتحاللری
اوتوز سنه تمامنده وبر روايتده اوتوز سنه
التی ای ناقص واقع اولوب خلافت امام حسن
ايله تمام اولمشدر • واحاديث نبويه ده الخلافة
بعدی ثلثون سنة حديث شريفی معناسی اوزره
نصاب خلافت تامه قرين اولديغی تحقق ايتمشدر •
فائده ظن اولنميه كه بو حديث شريفك ظاهرنده
منفهم اولديغی اوزره خليفه اطلاقی ائمه اربعه‌يه
مخصوص اولوب سائره جائز اولميه زيرا بعض
افاضل تصريحی اوزره بو حديث شريفده مذكور
اولان خلافتده خلافت كامله يعنی سلوك نبويه
وسيرت مرضيه مصطفويه يه قطعا مخالف
اولميوب جميع امورده شائبه تنازع ايله مشوب

اولمين

ثمانده

مدة خلافة علي ... السنة ...

اولمين خلافت حقيقيه اراده اولنمشدر پس
خلفای راشدين زمانلرندن صكره الى هذا
الوقت مسند نشين صدر سلطنت اولان
ملوكه اصحاب حل وعقدك خليفه اطلاق
ايتدكلری جائز اولديغی بو تحقيقدن معلوم
ومقرر اولور • وفقهای كرام دخی تصريح
وتنصيص ايدوب سلطانه خليفه رسول الله
اطلاق اولنمق جائزدر ديدكلری كتب مشهوره ده
مسطور ومصرحدر • وبو دخی معلوم اوله كه
حضرت سلطان كونين صلی الله عليه وسلم
جمهور اهل سنت قوللری اوزره كنديلردن
صكره خلافتی تعيين خصوصنده قطعا نص
جلی وخفی ايله تنصيص بيورمامشلردر • لكن بعض
روات حسن بصريدن امامت ابی بكره
نص خفی ورودين ادعا ايدوب حالت مرضلرنده
امامت صلاتده ابو بكری تقديم بيوردقلری
نص خفی ايله تنصيص قبيلندن اولمغه ذاهب
اولدقلرين روايت ايتمشدر • وبعض اصحاب
حديث خلافت ابی بكره نص جلی ورودنی
ادعا ايدوب وفرق مخالفه دن شيعه امامت
علی يه ورود نص ادعا ايتمك اوزره بعض
منقولات ضعيفه يه تشبث ايدوب كتب
مبسوطه ده تفصيل اولنديغی اوزره دلائلی
وجوه ايله ابطال وتزييف اولنمشدر • ووجوه
ورد وتزييفدن از جمله بری اولدر كه امامت
مصالح دينيه ومهمات دنيويه دن بر امر
خطير اولوب اكا نسبت امور جزئيه ده عدد

عدم التنصيص للخلافة

اولنمغه بنا اولان نصب ولات و امر امثللو
احوال مکتوم قالمیوب بین الاصحاب کمال
شهرت ایله حد تواتر مرتبه سنه بالغ اولمشیکن
اکر طرف رسول اللهدن منصوص اولسه بهر
حال اصحاب کرام بیننده مشهور اولوب بعد
وفات النبی صلی الله علیه وسلم سقیفه بنی
ساعده ده تعیین امام ایچون اجتماع قیلدقلرنده
انفا ذکر اولندیغی اوزره اول امرده بعض انصار
منا امیر و منکم امیر دیوب و بعض جمعیت
دخی ابوبکره و بعض آخری عباسه و بر صنفی
دخی علی یه میل ایتمکله قبل الاجماع صورت
تردد وقوع بولمز ایدی، بالخصوص نص نبوی
هر کیمک ایچون وقوع بولمش اولسه، خلافت
انک حقی اولوب و تنفیذ حکم نبوی ایچون البته
اصحاب آراء مختلفه اولنلر ایله محاجه بلکه،
مخاصمه ذمتنه واجب اولمغله طلب امامته
مبادرت ایتمک مقرر اولوردی، نته کیم علی ابن
ابی طالب خلافت کندیلر ایچون تعیین بولدقدن
استدعاء خلافت ایله محاربه یه تصدی بیورمشلر
ایدی، بالخصوص بعض مخالفین ادعا ایتدکلری
اوزره فرضا ابوبکردن غیر ایچون منصوص
اولمش اولسه مثلا شیعه نک ادعا ایتدکلری
کبی علی بن ابی طالب ایچون ورود نص مقرر
اولسه کرک امام علی و کرک سائر اول مجلس
بیعتده حاضر اولان اصحاب کرام قاطبه
خلافت کبی امر مهمده ورود ایدن حکم نبویه
مطلع دکللر ایدی دینلور ایسه جملهسی غفلت

جهله

وجهله نسبت لازم اولوب اکر مطلع ایدیلر لکن
کتم ایتدیلر دینلور ایسه طائفه خلافت ابی بکره
قبول ایله بیعتنه مبادرت ایتدکلری جهتدن جملهسی
مخالفت حکم نبویه نسبت اولنمق تفسیق و تضلیل
اولنمش اولنور، حال آنکه اصحابه کزیندن رضوان الله
تعالی علیهم اجمعین هر بر حضرت رسالت
پناه صلی الله علیه وسلم کمال اهتمام ایله بذل اموال
نهایه مرتبهسنده انقیاد ایدوب اکثر حضرت
داعیهسی ایله اقربا و عشیرتلرین قتله مبادرت
ایتمشلردر، والحاصل علی الترتیب الواقع خلفاء
راشدینک خلافتلرین قدح ایتمک خرق
اجماع اصحابه مؤدی اولوب، ذکر و ایراد اولندیغی
منوال اوزره اصحاب کزینی تضلیل و مخالفت
حکم نبویه نسبت و اجماعلرین خرق شرذمه
خباثت آیین روافضدن غیرک نجا سر و اجترا
ایتمدیکی امور شیعه دندر خذلهم الله و شتت
شملهم ذیل الکلام مسلک قویم اهل سنت
و جماعت واضحه ائمه دین و ملت، اثرینه مقتفی
اولان مسلمین هدایت قرین واجبدر که
شرفیاب مجالس خطیر نبوی، و ذروه چین خوان
احسان مصطفوی، اولان صحابه کرام و اهل
بیت ذوی الاحترامه، هر حالده متابعت
و از جان و دل محبت اوزره اولدقلرندن
قطع نظر دائما خیر ایله یاد ایدوب مآثر
نشر ذکر جمیل، و صنوف اعظام و تبجیلکه
امرنده اهتمام ایله شانلرینه ایراث
شین ایدن اموردن احتراز و اجتناب

ذیل الکلام در تعظیم اصحاب رضوان الله تعالی علیهم اجمعین

اوزره اولدیلر نته کیم حضرت رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم بیوردر لا تسبوا اصحابی
فلو ان احدکم انفق مثل احد ذهبا ما بلغ
مد احدهم یعنی بیوررکه بنم اصحابمه سب
وشتم ایتمک که سزدن بریگز جبل احد مقداری
ذهب انفاق ایتسه انلرك بر مدینه یتشمز
یعنی انلرك عملی یسیر ایچون طرف الهیدن
ثواب کثیره اعطا اولنورلر دیمکدر پس انلرك اجر
عند الله علو مرتبه متحقق ایدیکی مقرر اولور
بتخصیص که جناب حق انلری قرآن کریمده تعظیمله
ذکر ایدوب مواضع عدیده ده ثنا قلمشدر
کما قال سبحانه وتعالی کنتم خیر امة اخرجت للناس
وقال تعالی ایضا وکذلك جعلناکم امة وسطا
لتکونوا شهداء علی الناس وقال عز وجل
محمد رسول الله والذین معه اشداء علی الکفار
رحماء بینهم تراهم رکعا سجدا یبتغون فضلا
من الله ورضوانا وقال تعالی لقد رضی الله
عن المؤمنین اذ یبایعونك تحت الشجرة
ورسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرندن
دخی اصحاب کرامك ثناده احادیث کثیره وارد
ایتمشدر قال النبی علیه وعلی آله واصحابه الصلوة
والسلام اصحابی کالنجوم بایهم اقتدیتم اهتدیتم
وقال علیه السلام خیر القرون قرنی ثم
الذین یلونهم وقال صلی الله علیه وسلم الله الله
فی اصحابی لا تتخذوهم غرضا بعدی فمن احبهم
فبحبی احبهم ومن ابغضهم فببغضی ابغضهم
ومن اذاهم فقد اذانی ومن اذانی فقد اذی الله

ومن

ومن اذی الله یوشك ان یاخذه وبو مضمونده
نیجه احادیث شریفه ورود ایتمشدر پس اول
شخص باهر النقص که اصحاب باصفا حقنده
کلمات نا سزا به اجترا ایلیه حقیقتده جناب خالق
البرایا ایله معانده یه تجاسر ایتمش اولور حبیب
خدا ورسول مجتبایه مخالفتده اصرار ایتمش اولور
نعوذ بالله من ذلك وعلی بن ابی طالب ایله
معاویه بیننده جاری اولان مخاصمه طرفینك
اجتهادلرینه مبنی اولوب منازعه مجرده
دکلدر زیرا اما علی حضرتلری فتنه عثمانیه
مقادرت ایدنلری خصومه تسلیم ایتمکده نظام
خلافته خلل ایراث ایده جکین ملاحظه ایله
اول امرده تاخیر اصوب ایدیکی معلوملری اولمغله
ومعاویه نك دخی رضی الله عنه اجتهادی
اوزره ذهابی انك خلافته منشا اولمغله
عقوبت منازعه رد تمامی معرض حصول الحشید
نه انکه اول منازعه استحصال مزخرفات دنیویه
ایچون اوله اللهم ثبتنا علی الحق

خاتمة الکلام فی بحث الایمان والاسلام

ایمان اصل لغتده
مطلق تصدیق معناسنه اولوب بحسب الشرع
مفهومنی تعیینده اقوال کثیره وارد اولمشدر
وعند اهل الحق ایمان فعل قلب اولوب مجرد لسانك
فعلی دکلدر وتصدیقدن عبارت اولوب معرفت
واعتقاددن عبارت دکلدر وانتفاسی اینله
منتفی اولمق وجهی اوزره اعمال جوارح ایمانده داخل
دخی دکلدر نته کیم بو اقوالدن هر برینه فرق مخالفه
بر فرقه نك قولی اولوب حالا شروع اولنان تفصیله

خاتمة الکلام فی بحث الایمان والاسلام

[illegible]

معلوم اولور پس اقوال مشهوره دن برم جمهور
اشاعره نك مختاری اولوب امام منصور ماتریدیدن
دخی منقول ولان اولدر که ایمان قلبك فعلی اولوب
انجق تصدیق قلبیدن عبارت اوله یعنی ضروراتِ
دین محمدیدن اولوب عامهٔ مسلمینك انی بلمکده
نظر و استدلاله محتاج اولمدقلری امور قلب ایله
تصدیق و اذعان اولنه مثلا وحدانیت
و نبوت و بعث و جزا و وجوب صلوة
و زکوة و حرمت خمر کبی و فعل قلبی اولدیغنه
ذاهب اولنلردن برطائفه دخی معرفت قلبیه دن
عبارت اولمق ادعا ایتمشلردر یعنی ذکر اولنان
ضروراتِ دینیه یی معرفتك ایمیه زعم ایتمشلر
و بو قول مردوددر قدریه دن ابو الحسین صالحی
و جهم بن صفوان مختارلری اولوب و شرذمهٔ
خبیثهٔ شیعه دخی بو قولی اختیار ایتمشلردر
و برطائفه دخی فعل قلب و فعل لسان مجموعندن
عبارت اولوب تصدیق مذکور ایله اقرارك
اسمی اولمغه ذاهبلردر و بو قول حضرت امام
اعظم ابو حنیفه دن محکی اولوب اکثر محققین
اختیار ایتدکلری قول مقبولدر و بو قول اول
یعنی مجرد تصدیق قلبیه عبارت اولمق
قولنك بیننده فرق اول وجهله درکه برکمسنه
ضروراتِ دینیه یی قلبی ایله تصدیق ایتمش
اولسه اما اندن قطعا لسانی ایله اقرار صدور
ایتمش اولمسه اول شخص قول اولی اختیار ایدنلر
قولنه نظر ایله عند الله مؤمن اولوب دخول
جنته ده دخول ناردن نجاته مستحق اولمش اولور

وقول ثانیی

وقول ثانیی اختیار ایدنلر قولنه نظر ایله مادامکه
تصدیق لسانی بولنمیه مجرد تصدیق قلبی ایله نه
عند الله مؤمن حکمنده اولور نه دخول جنته
و نه ناردن نجاته مستحق اولور و برطائفه
دخی ایمان اقرار باللسان و تصدیق بالجنان
و عمل بالارکان مجموعنك اسمی اولوب فعل
قلب و فعل لسان و فعل ارکان مجموعندن
عبارت اولمغه ذهاب ایتمشلردر ولکن بو
قوله قائل اولنلر دخی ایکی فرقه اولوب بر فرقه
سی ترك عمل ایمانده جزء و جزو مستلزم دکلدر
دیمشلر و بو مسلك اکثر سلفك و جمیع ائمهٔ
حدیثك و متکلمیندن جم غفیرك مختاری اولان
مذهب اولوب امام مالك و امام شافعی
و اوزاعی اختیار ایتدکلری مسلك مشهوردر
و بر فرقه دخی اکرچه ایمانك مجموع افعال ثلثهٔ
مذکوره دن عبارت ایدیکنی اختیار ایله سالف
الذکر اولان ائمه دینه موافقت ایتمشلردر
ولکن تارك العمل اولان کیمسه البته ایماندن
خارجدر دیمك ایله مسلك اهل حقدن عدول
و خروج ایتمشلردر و انلر دخی ایکی صنف اولوب
بر صنفی اول شخص ایچون مثلا ایماندن خارج
و کفره داخل اولور دیو اعتقاد ایتمشلردر
و بو مسلك خوارج مذهبیدر و بر صنفی دخی
ایماندن خارج اولور اما کفره داخل اولمز دیو
اعتقاد ایتمشلردر و بین المنزلتین اثبات
ایدنلر که بو قولدن عبارتدر که بو مذهب معتزله
ذاهب اولدقلری مذهب سخیفدر و برطائفه

ایمان فعل لسانی اولدیغنه قائل اولنلرک مذهبی

دخی ایمانک فعل لسانیدن عبارت اولوب
ما جاء به النبی نک حقیقتنه لسانله اقرار
ایتمکک اسمیدر دیکه ذاهب اولدیلر و بونلر
دخی بر قاج فرقه اولوب از جمله رقاشی اکا
ذاهب اولمشدر که اقرار لسانیدن عبارت
اوله اما معرفت قلبی ایله مشروط اوله
و قطان اکه ذاهب ایتمشدر که اما تصدیق
ایله مشروط اولان اقرار لسانیدن عبارت
اوله و بو مسلکه سالک اولنلردن بر فرقه
دخی کرامیه طائفه سیدر که انلر ایمانک مجرد
اقرار لسانیدن عبارت اولوب قطعا بر
شرط ایله مشروط اولمدیغنه اتفاق ایتمشلردر
حتی بو اعتقاد سخیفلری اوزرینه اجماع قبلوب
برکسنه کفرن کتم و اضمار ایدوب اظهار
ایتمش اولسه نارده خلوده مستحق ایکن ینه
حقیقتده مؤمن اولمش اولور دیوب اکر امر
بر عکس اولورسه اوزره اول شخص ایمانی کتم و اخفا
و کفری اذاعت و اظهار ایلسه مؤمن دکلدر دیمشلردر
و اول کسنه که اضمار ایمان ایلیوب انده نه
اقرار و نه انکار صدور ایتمش اولمسه دخول
جنته مستحق و مشاهل اولمز دیمک اوزره
منعقدلردر و بو دخی معلوم اوله که ایمان

ترادف الایمان والاسلام

و اسلامک مآل معنالری قبول و اعتراف
معناسنه راجع اولدیغی جهتدن متحد اولوب
ایکیسی بر معنایه اولان الفاظ مترادفه دندر
و اول سببدن هر مؤمنه مسلم و هر مسلمه
مؤمن اطلاق اولنمق صحیحدر و امام اعظم

ابو حنیفه و اتباعی قتنده ایمان زیاده و نقصانی
قبول ایتمک مقرر اولوب شافعیه دن امام الحرمین
دخی بو قولی اختیار ایتمشدر و مشاهیر ائمه دن
جم غفیر بو مسلکه ذهاب ایتمشلردر لکن اشاعره
قتنده قبول زیاده و نقصان جائز اولوب
امام شافعیدن دخی اول قولی ایثار و اختیار
منقولدر و ادله طرفین مفصلات کلامیه ده
تفصیل اولنمش اولوب بو جمله یه کنجایش
بولنمامق ایله طی اولنوب اصل مدعا ذکری
ایله اکتفا اولندی اللهم ثبتنا علی الایمان
و ارزقنا اتباع محجة ذوی الایقان و جنبنا
عن متابعة خطوات الشیطان
بمنک و جودک و صلی و سلم
علی نبیک الامین
و علی آله و اصحابه
اجمعین
م

بقلم توام خط السید محمد بن مصطفی عفی الله لهما
آمین بحرمة من له قیام السموات والارضین
حرر فی الثانی عشر من ذی القعدة
لسنة تسع و سبعین و مائة و الف
من هجرة النبی علیه الصلاة
والسلام
تم